



การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา

LOCAL GAMBLING: ADOLESCENT'S GAMBLING BEHAVIORS

AND EDUCATIONAL IMPACTS



กัญญารัตน์ เลียงผา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2563

การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา



ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

LOCAL GAMBLING: ADOLESCENT'S GAMBLING BEHAVIORS  
AND EDUCATIONAL IMPACTS



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of MASTER OF EDUCATION  
(Educational Measurement, Evaluation, and Research)  
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2020

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา

ของ

กัญญารัตน์ เลียงผา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา  
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สิวทันพรกุล)

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตุลย์เมธาการ)

|                  |                                                                 |
|------------------|-----------------------------------------------------------------|
| ชื่อเรื่อง       | การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา |
| ผู้วิจัย         | กัญญารัตน์ เลียงผา                                              |
| ปริญญา           | การศึกษามหาบัณฑิต                                               |
| ปีการศึกษา       | 2563                                                            |
| อาจารย์ที่ปรึกษา | รองศาสตราจารย์ ดร. อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล                         |

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) วิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น 2) วิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 3) วิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนและผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น 4) เสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันในเยาวชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) เยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่น 2) ผู้ปกครอง 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) ครูผู้สอนและครูผู้เกี่ยวข้อง 5) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการศึกษาและให้คำปรึกษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ร่วมกับการสังเกตในสนามวิจัย จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนให้ความหมายการพนันท้องถิ่นว่าไม่เป็นการพนัน เป็นเพียงการแข่งขันเพื่อชิงรางวัล เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตในชุมชนและไม่ใช่วิถีปฏิบัติที่ผิด เนื่องจากไม่ผิดกฎหมาย เป็นประโยชน์ในมิติเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน 2) เยาวชนมีความตั้งใจและเต็มใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันด้วยตนเอง พฤติกรรมการเล่นพนันทั้งความถี่และจำนวนเงินจะเปลี่ยนแปลงตามชนิดของการพนัน และจะเล่นพนันเพียงชนิดเดียวเท่านั้น ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันระดับชาติ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและบุคคลใกล้ชิดโดยเฉพาะครอบครัว และปัจจัยด้านทัศนคติของเยาวชนมีผลอย่างมากต่อการเข้าสู่วงการการพนันท้องถิ่น 3) พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนของเยาวชนในแง่ของการเบียดบังเวลาเรียน ทำให้เกิดภาวะผลการเรียนต่ำและไม่จบการศึกษา 4) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในเยาวชนให้มีประสิทธิภาพ ต้องมุ่งเน้นไปที่การป้องกัน และสังคมรอบตัวเยาวชนต้องประสานความร่วมมือในการดำเนินการดังกล่าวร่วมกัน

คำสำคัญ : การพนันท้องถิ่น, การพนัน, พฤติกรรมการเล่นพนัน, เด็กและเยาวชน

|                |                                                                            |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------|
| Title          | LOCAL GAMBLING: ADOLESCENT'S GAMBLING BEHAVIORS<br>AND EDUCATIONAL IMPACTS |
| Author         | GUNYARAT LIANGPHA                                                          |
| Degree         | MASTER OF EDUCATION                                                        |
| Academic Year  | 2020                                                                       |
| Thesis Advisor | Associate Professor Dr. Ittipaat Suwatanpornkool                           |

The aims of this research are as follows: (1 ) to analyze the meanings, concepts, beliefs and attitudes of adolescents on local gambling; (2) to analyze the behavioral intentions, behaviors and processes related to local gambling among adolescents; (3) to analyze educational behaviors and educational impacts of adolescents related to local gambling as well as the perception of the consequences of local gambling; and (4) to propose guidelines for preventing and solving the problem of gambling behaviors among adolescents. The researcher used a qualitative research method with a phenomenological study. The key informants included the following: (1) adolescents with local gambling behaviors; (2) parents; (3) administrators at educational institutions; (4) teachers; and (5) experts in educational psychology and counseling. The data were collected by in - depth interviews, focus group discussion and field observations. The qualitative data were analyzed with content analysis and inductive conclusions. The results revealed the following: (1) adolescents with local gambling behaviors do not consider local gambling to be real gambling, just a competition for prizes. It is a type of cultural identity that is close to the way of life in the community, and it is not a wrong behavior because it is not illegal. It is also beneficial in the economic and social dimensions at the individual and community level; (2) adolescents have the willingness and intention to enter the gambling process by themselves and the frequency of gambling and the money spent depend on the type of local gambling. Adolescents play one type of local gambling and lack national gambling behaviors. Environmental and close people factors, especially families and the attitude factors of youths have a great effect on entering the local gambling industry; (3) local gambling behaviors affect the learning behaviors of adolescents in terms of encroaching on school time, causing poor academic performance and not graduating; and (4) guidelines for preventing and dealing with local gambling behaviors among adolescents focused on prevention. However, society needs to work together in order to prevent and solve the problems related to gambling.

Keyword : Local gambling, Gambling, Gambling behaviors, Children and Adolescents

## กิตติกรรมประกาศ

การทำการวิจัยและปริญญานิพนธ์ให้สำเร็จได้นั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่คอยเคียงข้าง ติดตาม ตลอดจนเสริมกำลังใจให้ผู้วิจัยอยู่เสมอ ทำให้ผู้วิจัยมีแรงใจในการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังคอยชี้แนะประเด็นที่น่าขบคิดและกระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึงหนทางแก้ปัญหา จนกระทั่งผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยจนลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สுவทันพรกุล สำหรับความกรุณาในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล ประธานกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากกร กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ รวมถึงคณะกรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักวิชาและจรรยาบรรณ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการทำเล่มปริญญานิพนธ์ให้สมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด ขอขอบพระคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่ม รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในสนามวิจัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์พาผู้วิจัยเข้าสนามวิจัย

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้วิจัย คุณพ่อจำเริญ เลียงผา และคุณแม่อรพิน เลียงผา ผู้เป็นแรงใจสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์นี้จนสำเร็จ โดยไม่เคยกดดันหรือทำให้ผู้วิจัยกังวลใจในความสามารถของตนเองแม้แต่ครั้งเดียว ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวและกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จนเล่มปริญญานิพนธ์นี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

กัญญารัตน์ เลียงผา

## สารบัญ

|                                                         | หน้า |
|---------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย .....                                   | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....                                | จ    |
| กิตติกรรมประกาศ.....                                    | ฉ    |
| สารบัญ .....                                            | ช    |
| สารบัญตาราง.....                                        | ฅ    |
| สารบัญรูปภาพ .....                                      | ฉ    |
| บทที่ 1 บทนำ.....                                       | 1    |
| ภูมิหลัง .....                                          | 1    |
| คำถามของการวิจัย.....                                   | 6    |
| ความมุ่งหมายของการวิจัย .....                           | 7    |
| ความสำคัญของการวิจัย .....                              | 7    |
| ความสำคัญเชิงทฤษฎี.....                                 | 7    |
| ความสำคัญเชิงการปฏิบัติ .....                           | 7    |
| ความสำคัญเชิงนโยบาย .....                               | 8    |
| ขอบเขตของการวิจัย .....                                 | 8    |
| ขอบเขตเชิงบริบทพื้นที่ .....                            | 8    |
| ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ..... | 8    |
| ขอบเขตด้านเนื้อหา .....                                 | 9    |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                    | 10   |
| กรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัย .....                     | 12   |
| บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....             | 15   |

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพนัน .....                                         | 15 |
| 1.1 ความหมายของการพนัน .....                                              | 15 |
| 1.2 การพนันในสังคมไทย .....                                               | 17 |
| 1.3 ประเภทของการพนัน.....                                                 | 19 |
| 1.4 การพนันท้องถิ่น.....                                                  | 21 |
| 1.5 ผลกระทบด้านการศึกษาจากการพนัน.....                                    | 22 |
| 1.6 สาเหตุของพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน .....                           | 24 |
| 2. มโนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)..... | 25 |
| 2.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory Reasoned Action).....               | 25 |
| 2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) .....                | 40 |
| 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....                                            | 47 |
| บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....                                        | 51 |
| การกำหนดวิธีวิจัย .....                                                   | 52 |
| การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย .....                                           | 54 |
| สนามวิจัย (Field) .....                                                   | 54 |
| การพิจารณาเลือกสถานที่วิจัย .....                                         | 55 |
| การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....                                       | 55 |
| การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ .....                                           | 55 |
| การกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบคู่เปรียบเทียบ .....                               | 58 |
| การกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูล .....                                           | 59 |
| การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล .....                           | 60 |
| แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structure Interview protocol).....  | 60 |
| แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม.....                                               | 63 |

|                                                                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| แบบสังเกต .....                                                                                                                                                                     | 64  |
| การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....                                                                                                                                          | 64  |
| แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม .....                                                                                                                                                   | 64  |
| แบบสังเกต .....                                                                                                                                                                     | 64  |
| ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ .....                                                                                                                                                  | 64  |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....                                                                                                                                                             | 65  |
| การรับรองจริยธรรมในงานวิจัย .....                                                                                                                                                   | 71  |
| การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล .....                                                                                                                                                | 72  |
| บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัย .....                                                                                                                                                   | 73  |
| ตอนที่ 1 บริบทพื้นฐานของการเล่นพนันท้องถิ่น .....                                                                                                                                   | 73  |
| 1.1 บริบทพื้นฐานของพื้นที่วิจัย .....                                                                                                                                               | 73  |
| 1.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน .....                                                                                                                      | 84  |
| ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่<br>เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น .....                                                                     | 86  |
| ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการ<br>เล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน .....                                                                 | 92  |
| 3.1 สาเหตุปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่น<br>พนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่น<br>ของเยาวชน ..... | 92  |
| 3.2 เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่น และพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของ<br>เยาวชน .....                                                                                       | 101 |
| ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนและผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องจากการ<br>เล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น.....                           | 117 |
| 4.1 พฤติกรรมการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น<br>.....                                                                                            | 117 |

|                                                                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.2 การรับรู้ผลกระทบที่มาจากการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน.....                                                       | 125 |
| 4.3 ผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นของเยาวชน .....                                                 | 126 |
| ตอนที่ 5 ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น<br>ของเยาวชน .....                     | 129 |
| 5.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน<br>สำหรับครอบครัว .....                     | 130 |
| 5.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน<br>สำหรับโรงเรียน.....                      | 134 |
| 5.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน<br>สำหรับชุมชน.....                         | 144 |
| 5.4 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนใน<br>เชิงนโยบายด้านการศึกษา.....            | 149 |
| 5.5 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนแบ่ง<br>ตามระดับความรุนแรงของการติดพนัน..... | 151 |
| บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....                                                                | 154 |
| สรุปผลการวิจัย.....                                                                                                 | 155 |
| อภิปรายผลการวิจัย .....                                                                                             | 163 |
| ข้อเสนอแนะ .....                                                                                                    | 170 |
| ข้อเสนอแนะในการวิจัยนำผลการวิจัยไปใช้ .....                                                                         | 170 |
| ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป .....                                                                              | 171 |
| บรรณานุกรม .....                                                                                                    | 172 |
| ภาคผนวก.....                                                                                                        | 176 |
| ประวัติผู้เขียน.....                                                                                                | 197 |

## สารบัญตาราง

|                                                                                                                        | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| ตาราง 1 การศึกษาเจตคติหรือแนวความคิดของผู้หญิงในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด.....                                             | 35   |
| ตาราง 2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ .....                                                                                | 56   |
| ตาราง 3 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลคู่เปรียบเทียบ .....                                                                       | 59   |
| ตาราง 4 สรุปแนวทางการดำเนินการตามประเด็นการศึกษา .....                                                                 | 66   |
| ตาราง 5 พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนของเยาวชน เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ .....                             | 120  |
| ตาราง 6 พฤติกรรมการเรียนนอกชั้นเรียน และความรับผิดชอบในการเรียนของเยาวชน เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ ..... | 124  |

## สารบัญรูปภาพ

|                                                                                                              | หน้า |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดชั่วคราวของงานวิจัย .....                                                              | 14   |
| ภาพประกอบ 2 โครงสร้างทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน .....                                                               | 43   |
| ภาพประกอบ 3 บริบทพื้นที่ของสนามวิจัย .....                                                                   | 74   |
| ภาพประกอบ 4 พื้นที่ลานชนโคภายในรั้วกระบือลงและที่นั่งสำหรับผู้ทรงอิทธิพลของสนาม. 75                          |      |
| ภาพประกอบ 5 พื้นที่ลานชนโคภายในรั้วกระบือลงและอัฒจันทร์สำหรับนั่งชมการแข่งขัน... 76                          |      |
| ภาพประกอบ 6 บรรยายการพนันนอกขณะมีการแข่งขัน.....                                                             | 78   |
| ภาพประกอบ 7 บรรยายการพนันนอกขณะมีการแข่งขัน.....                                                             | 79   |
| ภาพประกอบ 8 สภาพสนามไก่แจ้ขนาดเล็ก.....                                                                      | 80   |
| ภาพประกอบ 9 สภาพบ่อนป่าบริเวณที่ใช้ดูแลและเตรียมพร้อมไก่ชน .....                                             | 82   |
| ภาพประกอบ 10 สภาพบ่อนป่าบริเวณสังเวียนชนไก่.....                                                             | 83   |
| ภาพประกอบ 11 แนวการให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น .....     | 90   |
| ภาพประกอบ 12 ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น และตัวกำหนดตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและผลการวิจัย..... | 91   |
| ภาพประกอบ 13 สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจที่นำเยาวชน เข้าสู่การมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น .....           | 96   |
| ภาพประกอบ 14 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน .....                                     | 98   |
| ภาพประกอบ 15 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน .....     | 101  |
| ภาพประกอบ 16 ความเกี่ยวข้องกันของปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน .....                       | 106  |

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ภาพประกอบ 17 ความเกี่ยวข้องกันของผลกระทบด้านการศึกษา จากพฤติกรรมการเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นของเยาวชน .....               | 129 |
| ภาพประกอบ 18 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของ<br>เยาวชนสำหรับครอบครัว .....            | 134 |
| ภาพประกอบ 19 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของ<br>เยาวชนสำหรับโรงเรียน .....            | 144 |
| ภาพประกอบ 20 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของ<br>เยาวชนสำหรับชุมชน.....                | 148 |
| ภาพประกอบ 21 กลุ่มสังคมรอบตัวเยาวชนที่มีส่วนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรม<br>การเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ..... | 149 |
| ภาพประกอบ 22 สรุปแนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของ<br>เยาวชน .....                      | 153 |

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ภูมิหลัง

การพนันท้องถิ่นเป็นการพนันประเภทหนึ่งที่มีความผูกพันอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณีเดิมของคนในชุมชน เป็นพฤติกรรมการเล่นที่มีการเสี่ยงโชค และมีการแลกเปลี่ยนในรูปแบบของเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยอาศัยกระบวนการเล่นที่มีอยู่เดิมในแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ และได้มีการเพิ่มกฎกติกาการพนัน มาผนวกรวมเข้ากับกฎการเล่นเดิม การที่เป็นการเล่นในท้องถิ่นนี้เอง ทำให้การพนันดังกล่าวเป็นการพนันที่แทรกอยู่ในวิถีชีวิต และเข้าถึงบุคคลได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ การพนันท้องถิ่น ยังทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของวัฒนธรรม ประเพณี ในบริบทของระบบทุนนิยมในระดับรากหญ้าได้อย่างชัดเจน เช่น การแข่งเรือพ่วง แข่งเรือลื้อ บั้งไฟ การเล่นที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบและมีการทรมานสัตว์ (เฉพาะการเล่นที่ไม่มีลักษณะรุนแรงเกินสมควร) การพนันท้องถิ่น มีการเล่นกันอย่างแพร่หลายในทุกภูมิภาค และนับว่าเป็นการพนันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยแต่ละพื้นที่ ย่อมมีการพนันท้องถิ่น ที่ได้รับความนิยมแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของชุมชน แต่เดิมการพนันประเภทนี้ ถูกยอมรับว่าเป็นการเล่นสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจจากความเหนื่อยล้าในการทำงาน ทำให้สังคมไทยไม่ได้มองว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง จนกระทั่งมีการจัดระเบียบการพนัน และออกพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 เนื่องจากรัฐมองเห็นว่าการพนันใด ๆ ก็ตาม ล้วนเป็นพฤติกรรมที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จึงทำให้การพนันท้องถิ่นถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐตามไปด้วย และส่งผลให้มีความชัดเจนในกระบวนการเล่นมากขึ้น(วิเศษ สุจินพวัชร, 2557, น.12-13; อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2558, น.10-12)

สำหรับการพนันท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมในภาคใต้ นั้น มีหลากหลายรูปแบบ โดยมักจะเป็นการพนันที่มีสัตว์เป็นส่วนประกอบ เช่น การชนวัว การแข่งขันประชันเสียงนกกรงหัวจุก การแข่งขันประชันเสียงไก่แจ้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชนวัว ซึ่งจัดเป็นการเล่นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และแพร่หลายไปในหลายจังหวัดของภาคใต้ ในบางครั้งมีเงินสะพัดในสนามครั้งละมากกว่า 20 ล้านบาท รวมทั้งระบบนับ 5,000 ล้านบาทต่อปี จัดเป็นกีฬาที่ช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่น สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชาวบ้าน (มติชนออนไลน์, 2561) ทำให้การชนวัวเป็นการเล่นที่ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิด และยังผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตของบุคคลในชุมชน โดยอาจเป็นด้วยอาชีพหรือสภาพแวดล้อม ผวนกับความพยายามในการส่งเสริมการเลี้ยงวัวพื้นเมือง

จากทางภาครัฐ เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์วัวพื้นเมืองไว้ ทำให้นักพนันมากมายมีข้ออ้างที่เข้มแข็งในการส่งเสริมการชนวัวให้มีความแพร่หลายมากขึ้น ผ่านข้ออ้างที่ว่า การชนวัวเป็นการอนุรักษ์พันธุ์วัวพื้นเมืองอย่างหนึ่ง จากเหตุผลทั้งหมดทำให้การพนันชนวัวผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตของชาวใต้ ตั้งแต่ผู้ใหญ่ไปจนถึงเยาวชนในท้องที่ และนำบุคคลเหล่านั้นเข้าสู่วงจรการพนันในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ซึ่งมักมีพฤติกรรม หรือวิถีชีวิตที่แปรผัน และเชื่อมโยงไปกับบริบทของพื้นที่ หากชุมชนมีสนามการพนัน เยาวชนก็จะมีโอกาสใกล้ชิดและเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนัน รวมถึงมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำให้มีรายได้ นอกจากอิทธิพลจากชุมชนแล้ว ยังพบว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนเช่นเดียวกัน

กีฬาชนวัวในภาคใต้ แต่เดิมนั้นเป็นการละเล่นพื้นถิ่นของชาวบ้าน โดยอาศัยลานบ้าน หรือพื้นที่ปลายนาเป็นสนามชนวัว ต่อมาเมื่อมีการจัดระเบียบการพนันโดยภาครัฐ และออกพระราชบัญญัติการพนันปีพุทธศักราช 2478 จึงทำให้กีฬาชนวัวหรือชนโคที่มีการวางเงินเดิมพันเป็นการพนันทำยาบัญชี ข. ซึ่งเป็นการพนันที่จัดให้เล่นได้ภายใต้การควบคุมของรัฐ รายการที่ 1 เช่นเดียวกับการเล่นอื่น ๆ ซึ่งจัดให้สัตว์ต่าง ๆ ต่อกัน เช่น ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากนี้ที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก. ทำให้สนามกีฬาชนวัวถูกเรียกว่า “สนามวัวชน” หรือในบางครั้งก็ใช้คำว่า “บ่อนวัวชน” ซึ่งถือเป็นการเล่นชนวัวในสถานที่ที่ถูกกฎหมาย หากได้รับใบอนุญาต ซึ่งขึ้นอยู่กับ “ดุลยพินิจ” ของภาครัฐ จึงจัดได้ว่าการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพนันที่ถูกกฎหมายในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 นี้ เป็นพัฒนาการที่สำคัญของกีฬาชนวัว นอกจากนี้สนามชนวัว ยังเป็นพื้นที่ที่แสดงถึงอำนาจ และอิทธิพลแฝงของเจ้าของบ่อนในมุมมองบุคคลในท้องที่ ซึ่งนำไปสู่การเลื่อนสถานภาพและทำหน้าที่เป็นต้นแบบการผลิตซ้ำชนชั้นนำทางสังคมในภาคใต้ให้แก่เยาวชนและบุคคลในท้องที่ ยึดถือเป็นแบบอย่าง การชนวัวจึงมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนเป็นอย่างมาก (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2557, น.54-55)

นอกจากการพนันชนวัวแล้ว การพนันท้องถิ่นที่คนในพื้นที่ภาคใต้นิยมเล่นกันมาก คือ การเล่นนกกรงหัวจุก และการเล่นพนันขันไก่แจ้ การเล่นทั้ง 2 ชนิด เป็นการแข่งขันประชันเสียง ซึ่งได้รับความนิยมแพร่หลายในจังหวัดทางภาคใต้ โดยความนิยมเลี้ยงนกกรงหัวจุกของประชาชนชาวใต้นั้น มีที่มาจากความนิยมเลี้ยงนกเขาชวาของพ่อค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน และได้แพร่หลายมาถึงจังหวัดทางตอนใต้ของประเทศไทย ผ่านการค้าขาย ต่อมาเมื่อนกเขาชวามีราคาสูงขึ้น จึงได้เปลี่ยนความนิยมมาเลี้ยงนกกรงหัวจุกที่ราคาถูกกว่าแทน ตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา การเลี้ยงนกกรงหัวจุกได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านของภาคใต้ เนื่องจากมีความนิยม

เลี้ยงกันมาอย่างยาวนานและแพร่หลาย จะเห็นได้จากการที่การเล่นนกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนทุกวัย และครอบครัวส่วนมาก มีกรงนกกรงหัวจุกแขวนอยู่หน้าบ้าน จึงจัดได้ว่าการแข่งขันนกกรงหัวจุกเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของพื้นที่ภาคใต้ โดยแต่เดิมการเล่นพนันนกกรงหัวจุก อยู่ในรูปแบบของการนำนกมาต่อสู้กัน เหมือนการชนวัว ชนไก่ แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเป็นการเล่นแข่งขันประชันเสียงแทน จากการศึกษาनोंรองการวิจัยของผู้วิจัยด้วยการลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยพบว่าการเล่นพนันท้องถิ่นที่กำลังเป็นที่นิยมในเยาวชน นอกจากกีฬาชนวัวที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากความเอื้ออำนวยของสนามแข่งขันในพื้นที่และวิถีชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพของเยาวชนแล้ว ก็ยังมีการเล่นพนันชนไก่แ้เพื่อเอารางวัล โดยมีลักษณะการเล่นคล้ายการแข่งขันนกกรงหัวจุก แต่ค่าธรรมเนียมการเข้าแข่งขันถูกกว่า และสิ่งแลกเปลี่ยนอยู่ในรูปของของรางวัล มากกว่าที่จะเป็นเงิน(นกศักดิ์ แก้วเทพ, 2556, น.5-6; กาญจนันภา พงศ์พนรัตน์ และ ธีรโชติ ภูมิภมร, 2559, น.76-77; อัปดุลลาตีฟ การ์, 2559, น.41-47)

ปัจจุบันสถานการณ์การพนันที่กำลังขยายตัว ทำให้ทั่วโลกต่างกังวลเกี่ยวกับปัญหาการพนันในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความนิยมการเล่นพนันในเยาวชน ที่แม้จะมีข้อห้ามเรื่องอายุ แต่กลับพบว่าเยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันสูง ทั้งยังมีอัตราการเกิดปัญหาจากการพนันมากกว่าวัยผู้ใหญ่ โดยหลาย ๆ ประเทศยกให้ปัญหาการพนันในเยาวชนเป็นปัญหาระดับชาติด้านสาธารณสุข สำหรับสังคมไทยนั้น เยาวชนไทยมองว่า การเล่นพนันเป็นเรื่องปกติ และเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน เมื่อมองไปถึงระบบสังคม พบว่าในปัจจุบันสังคมไทยก็ไม่ได้มีทัศนคติแง่ลบกับธุรกิจการพนัน ตรงกันข้ามธุรกิจการพนันกลับกลายเป็น “ความหวัง” ของคนในสังคมในแง่ที่จะนำไปสู่ “ความร่ำรวย” ด้วยทัศนคติที่ดังกล่าวนี้เอง เยาวชนไทยจึงมีพฤติกรรมเล่นพนันมากทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สำหรับการเติบโตของการพนันท้องถิ่นนั้น อาจมีผลมาจากการสร้างค่านิยมการเล่นพนันที่สร้างรายได้มหาศาล การใช้การพนันเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เชิงท่องเที่ยว การให้คุณค่ากับกระบวนการของการพนันในฐานะองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการให้คุณค่าต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพนันในฐานะอาชีพที่สร้างเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน และภาครัฐก็มักจะมีส่วนพัวพันกับการพนันจากแรงผลักดันของภาคสังคมและภาคธุรกิจ และได้รับประโยชน์โดยตรงจากรายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บจากการเปิดให้มีการพนันโดยถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้นเรื่อย ๆ (King, Delfabbro, และ Griffiths, 2010, pp.176; กาญจนันภา พงศ์พนรัตน์ และ ธีรโชติ ภูมิภมร, 2559, น.1; ศุภนัยศึกษาปัญหาการพนัน, 2561, น.1; 2563, น.1)

จากผลสำรวจสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ปี 2560 โดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ (2560) ซึ่งสำรวจประชาชนไทยทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 7,008 ตัวอย่าง พบว่า เยาวชน (บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี ตามความหมายของสหประชาชาติ) เป็นนักพนันหน้าใหม่เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ถึงร้อยละ 17 สำหรับประเภทการพนันที่เลือกเล่น 5 ลำดับแรก คือ สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน ไพ่ พนันฟุตบอล และพนันสัตว์ (ชนวัว ชนไก่ กัดปลา ฯลฯ) โดยเยาวชนที่เริ่มเล่นพนันที่มีอายุน้อยที่สุด คือ 7 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าอายุของเยาวชนที่เริ่มเล่นพนันมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ ตามช่วงอายุ สำหรับการพนันที่คนไทยส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.7 เล่นเป็นครั้งแรก คือ หวยใต้ดิน รองลงมาคือสลากกินแบ่งรัฐบาลและไพ่ นอกจากนี้ยังพบว่ากีฬาพื้นบ้านอย่างการเล่นพนันสัตว์ เช่น วัวชน ไก่ชน ยังเป็นการพนันที่นำเยาวชนเข้าสู่พฤติกรรมการเล่นพนันได้อีกด้วย ในด้านสังคมพบว่าเยาวชนไทยนั้นแวดล้อมไปด้วยผู้เล่นพนันถึงร้อยละ 95.6 และยังพบอีกว่ายิ่งเยาวชนเริ่มเล่นพนันเร็วเท่าไร ก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเล่นพนันซ้ำและลงเงินมากกว่าคนที่เริ่มเล่นเมื่ออายุมากขึ้น ในด้านผลกระทบด้านลบพบว่า พฤติกรรมการเล่นพนันนำไปสู่ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน คือเสียเวลาการเรียน/การทำงาน (ร้อยละ 20.9) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจสถานการณ์การเล่นพนันของนักเรียนมัธยมต้นและผลกระทบ ของ ธน หาพิพัฒน (2561) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ ซึ่งสำรวจตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3,470 ตัวอย่าง ระหว่าง 21 มกราคม – 16 กุมภาพันธ์ 2561 ผลสำรวจระบุว่าเยาวชนคิดว่าตนเองได้รับผลกระทบต่อชีวิตจากการเล่นพนัน โดย 3 ลำดับแรก คือ ถูกโกง (ร้อยละ 35.4) เครียด (ร้อยละ 32.6) และเสียการเรียน (ร้อยละ 28.6) รวมถึงการพนันยังเป็นที่มาของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอื่น เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า หรือขโมยเงิน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2561, น.18-37)

รายงานการสำรวจข้างต้นแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางลบจากการพนันที่มีต่อเยาวชนอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบด้านการศึกษา ซึ่งควรนำมาพิจารณาเป็นลำดับแรก เนื่องจากการศึกษาของเยาวชน เป็นส่วนประกอบสำคัญในการกำหนดอนาคตในระดับบุคคลและในระดับชาติ สำหรับผลกระทบด้านการศึกษาที่มีที่มาจากการพนัน เกิดขึ้นเนื่องจากเยาวชนเมื่อเล่นพนัน ยอมเอาเวลาไปทุ่มเทให้กับการพนันจนมีเวลาให้กับการศึกษาน้อยกว่าเยาวชนที่ไม่เล่นพนัน เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบของการพนันที่ส่งผลต่อเยาวชนจึงพบว่า มีเยาวชนมากมายที่มีผลการเรียนต่ำ หรือออกจากระบบการศึกษา เนื่องมาจากปัญหาการเล่นพนัน นอกจากนี้ยังพบว่าการพนันสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเกียจคร้านและการทำงานของสมอง โดยการเล่นพนันเป็นการกระตุ้นสารโดพามีน (Dopamine) ที่เป็นสารแห่งความสุข นักพนันไม่ได้ให้ความสุขจากการ

ชนะเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถทำให้เกิดความสุข สนุก ตื่นเต้นในตอนลุ้นผลได้อีกด้วย ทำให้ นักพนันยังคงวนเวียนในวงพนัน ซึ่งเป็นการกระตุ้นระบบรางวัล (Reward system) ของสมองได้ เช่นเดียวกับสารเสพติดอื่น ๆ และยังทำให้สมองส่วนพรีฟรอนทอล (Prefrontal Cortex) พัฒนาได้ ไม่เต็มที่ จึงเยาวชนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และตัดสินใจลดลง ใจร้อน ไม่อดทน เป็นต้น ซึ่ง ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในการเรียน รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ ซึ่ง สอดคล้องกับปัญหาในปัจจุบันที่ผู้วิจัยพบ กล่าวคือ เยาวชนผู้เล่นการพนัน ไม่ว่าจะเป็นพนัน ระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นในสถานศึกษา เยาวชนเหล่านั้นมักเป็นผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ หรือออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนในเรื่องเวลาเรียนได้ ซึ่ง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสนามวิจัย ดังนี้ จากการศึกษาสำรวจ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนที่มี ผลการเรียนต่ำหรือออกจากระบบการศึกษากลางคันมักมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน ทั้งนี้จากการสำรวจเบื้องต้นในโรงเรียนแห่งหนึ่งในสนามวิจัย พบว่า ระยะเวลาเพียง 2 เดือน ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 (สำรวจตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน – 8 ธันวาคม พ.ศ. 2562) มี นักเรียนลาออกไปแล้วถึง 61 คน และเกือบทั้งหมดเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ (พริชา ปรวิษฐา กุล, 2559, น.54-85; สุพร อภินันท์เวช, ม.ป.ป., น.29-31,57-58)

จากปัญหาการพนันข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน จึงได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่ออธิบายพฤติกรรมดังกล่าว จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยค้นพบทฤษฎีในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ที่น่าสนใจ 2 ทฤษฎี ดังนี้ 1) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action :TRA) เสนอโดย M. F. I. Ajzen (1975) และ 2) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ I. Ajzen (1991, pp.179-211) มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพิ่มเติมจากจุดมุ่งหมายของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ซึ่งเป็นทฤษฎีต้นแบบ อยู่ในส่วนที่พยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้ความควบคุมของบุคคลด้วย นอกเหนือไปจากการปฏิบัติพฤติกรรมตามอิทธิพลจากตนเองและภาวะแวดล้อม ทำให้มีความเหมาะสมในการอธิบายและทำนายพฤติกรรมที่ไม่สามารถทำตามความต้องการของตนเองได้สมบูรณ์กว่าทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนอธิบายไว้ว่า ความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง รวมกับ ความเชื่อและความคิดส่วนบุคคลผนวกเข้ากับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม จะ เห็นได้ว่า เมื่อเยาวชนเติบโตขึ้นท่ามกลางสังคมของการเล่นพนัน และมีความเชื่อว่าการเสี่ยงโชค

ในกีฬาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ไม่ผิด ย่อมทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเสี่ยงโชคในกีฬาท้องถิ่น รวมถึงการเสี่ยงโชคในรูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย ทางผู้วิจัยจึงนำเอาทฤษฎีนี้มาเป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์พฤติกรรม แนวคิด และความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการอธิบายปรากฏการณ์ที่ถูกต้องตามหลักการ

จากความสำคัญของการพนันท้องถิ่นที่ผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของเยาวชน รวมถึงแนวคิดในการแสดงพฤติกรรมเล่นพนันของเยาวชนอันเนื่องมาจากการพนันท้องถิ่นตามที่กล่าวไปข้างต้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเยาวชนที่มีการดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของสนามพนัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรม และผลกระทบด้านการศึกษาของการพนันท้องถิ่น ซึ่งในสังคมไทยนั้น นับเป็นตัวกำหนดอนาคตอย่างหนึ่งของบุคคล โดยศึกษาเยาวชนในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นพนันวัวชน การแข่งนกกรงหัวจุก และการแข่งขันไก่แจ้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ที่มีสนามชนวัวถูกกฎหมาย ทั้งยังเป็นสนามชนวัวแห่งเดียวในจังหวัดกระบี่อีกด้วย และยังมีสนามเล่นพนันสัตว์อื่น ๆ อย่างครบถ้วน โดยจะทำการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) ที่มีทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เป็นแนวคิดพื้นฐานในการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวในแง่ของการให้ความหมายต่อการพนันท้องถิ่น แนวคิด ความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น รวมถึงทำความเข้าใจสาเหตุ กระบวนการเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น ประสบการณ์ชีวิตด้านการเล่นพนันท้องถิ่น และผลกระทบจากกิจกรรมการพนันท้องถิ่นของเยาวชนทั้งในมุมมองของตัวเยาวชนเอง และมุมมองของบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

### คำถามของการวิจัย

1. การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นของเยาวชนเป็นอย่างไร เมื่อยังไม่มีพฤติกรรมและมีพฤติกรรมแล้วการให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อนั้นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
2. ความตั้งใจและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นรวมถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เป็นอย่างไร
3. ความคิด ความเชื่อ ของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของกลุ่มอ้างอิง คือบุคคลแวดล้อมรอบตัวเยาวชน เป็นอย่างไร
4. สาเหตุปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คือบุคคลแวดล้อมรอบตัวเยาวชน ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น มีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร

5. ความเชื่อและการรับรู้อำนาจเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมอำนาจในตนของเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นเป็นอย่างไร การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนเป็นอย่างไร

6. พฤติกรรมด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น มีอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร การพนันท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการศึกษาของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

7. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในเยาวชนเป็นอย่างไร

### **ความมุ่งหมายของการวิจัย**

1. เพื่อวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น

2. เพื่อวิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้และผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น

4. เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

### **ความสำคัญของการวิจัย**

#### **ความสำคัญเชิงทฤษฎี**

ได้ข้อสารสนเทศเกี่ยวกับการให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น และพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน และได้ทราบถึงข้อค้นพบเกี่ยวกับผลกระทบหรือพฤติกรรมด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น ทั้งในทัศนคติของเยาวชนและผู้เกี่ยวข้อง

#### **ความสำคัญเชิงการปฏิบัติ**

ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน และผู้ปกครอง ได้แนวทางสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหการพนันท้องถิ่นในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับสนามพนัน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามบทบาทของผู้ใช้

### ความสำคัญเชิงนโยบาย

ได้สร้างความเข้าใจและให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการพ่นท้องถื่นในเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชนที่ใกล้ชิดกับสนามพ่น ให้ผู้เกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วย ครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครอง ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการในการป้องกันและแก้ไขต่อไป

### ขอบเขตของการวิจัย

#### ขอบเขตเชิงบริบทพื้นที่

สนามวิจัยที่ใช้ในงานวิจัย “การพ่นท้องถื่น: พฤติกรรมการเล่นพ่นท้องถื่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา” คือ พื้นที่สนามพ่นท้องถื่น บริเวณอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งประกอบไปสนามพ่นวู้ชนแห่งเดียวในจังหวัดกระบี่ สนามพ่นชันไก่แจ้ และบ่อนชนไก่ผิดกฎหมาย

สถานที่วิจัย ทางผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกอย่างเจาะจง โดยยึดถือความสอดคล้องของบริบทสถานที่วิจัยกับปัญหาวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเป็นสำคัญ โดยสถานที่วิจัยที่ผู้วิจัยเลือก เป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่กลางชุมชน ทั้งยังแวดล้อมไปด้วยสนามพ่นท้องถื่น และอยู่ห่างจากสนามพ่นวู้ชนเพียง 5 กิโลเมตร ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา N

#### ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เนื่องจากการวิจัยประสบการณ์การเล่นพ่นท้องถื่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการเล่นพ่นท้องถื่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา และระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายุติพฤติกรรมการเล่นพ่นท้องถื่นของเยาวชน จึงได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 7 กลุ่ม (ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลทั้ง 2 ระยะ) โดยแบ่งเป็น

การวิจัยระยะที่ 1 ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพ่นท้องถื่น 2) ผู้ปกครอง และ 3) ครูผู้สอน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา

การวิจัยระยะที่ 2 ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน หรือนักจิตวิทยาการศึกษาและให้คำปรึกษา 2) ผู้ปกครองของเยาวชนในพื้นที่สนามพ่น ที่เยาวชนในปกครองไม่มีพฤติกรรมการเล่นพ่นท้องถื่น 3) ผู้บริหารสถานศึกษา 4) ครู

หัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้างานปกครองภายในสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 – 4 นั้น เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถช่วยให้ได้แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่เป็นไปได้ และสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการให้นำผลการวิจัยในระยาะที่ 2 ไปใช้ประโยชน์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ดังนั้น โดยเมื่อได้วิเคราะห์ร่วมกับผลการเสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 และลงข้อสรุปแล้ว ก็จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือและเพิ่มประสิทธิภาพให้ผลจากการวิจัยนี้ต่อไป

### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา” แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา และระยะที่ 2 เป็นการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยอาศัยผลการศึกษาจากระยะที่ 1 เป็นกรอบกำหนดประเด็น

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา

ผู้วิจัยได้อาศัยแนวทางการออกแบบการวิจัยจากรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) โดยทำการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนได้อย่างครอบคลุม ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นการวิจัยโดยยึดกรอบทฤษฎีเป็นแนวทางในการตั้งคำถามไว้ดังนี้

1. ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น
2. ความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่น และพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

3. สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้อำนาจในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

4. ปัญหาพฤติกรรมการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น

5. การรับรู้ผลกระทบที่มาจากการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

การวิจัยระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

ผู้วิจัยมุ่งเน้นการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรการการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับกลุ่มเป้าหมายสิ่งแวดล้อมรอบตัวเยาวชนเป็นสำคัญ เนื่องจากแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ให้ความสำคัญกับกลุ่มอ้างอิง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับครอบครัว
2. ระดับโรงเรียน
3. ระดับชุมชน

### นิยามศัพท์เฉพาะ

การพนันท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมการเสี่ยงโชค ที่มีการวางเงินเดิมพัน หรือสิ่งของรางวัลต่าง ๆ ตอบแทน โดยเกี่ยวข้องกับการเล่นที่เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของภาคใต้ ได้แก่ การเล่นพนันสัตว์ คือ การชนวัว การขันไก่แจ้ การแข่งนกกรงหัวจุก

ทัศนคติที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น (Attitude toward the behavior) หมายถึง ระดับความคิดเห็นและความรู้สึกของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวก ทางลบ และเป็นกลาง ประกอบไปด้วย

1. ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการเล่นพนันท้องถิ่น (Strength of each belief) หมายถึง การที่เยาวชนเชื่อว่าการเล่นพนันท้องถิ่นจะส่งผลดี หรือผลเสียต่อตนเองอย่างไร

2. การประเมินผลของการเล่นพนันท้องถิ่น (Evaluation of the outcome or attribute) หมายถึง การที่เยาวชนเชื่อมั่นว่าผลที่เกิดจากการเล่นพนันท้องถิ่น จะเป็นไปในทางบวก หรือทางลบ

เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน (Behavioral Intention) หมายถึง ระดับความมุ่งมั่นหรือความตั้งใจของเยาวชนสถานภาพนักเรียนอายุระหว่าง 15 – 20 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ที่จะแสดงพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร

พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน (Behavior) หมายถึง อาการหรือการกระทำของเยาวชน สถานภาพนักเรียนอายุระหว่าง 15 - 20 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาหรือมีคุณสมบัติตามกำหนด และเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมการเสี่ยงโชค มีของแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือรางวัลอื่นใด โดยการเสี่ยงโชคนั้น เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคใต้ ได้แก่ การเล่นพนันสัตว์ คือ การชนวัว การชนไก่ การชนไก่แจ้ การแข่งนกกรงหัวจุก

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน หมายถึง กระบวนการอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือนำไปสู่พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน หมายถึง ไปถึงสาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง รวมถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น (Normative beliefs) หมายถึง ความเชื่อว่าบุคคลแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อตัวเยาวชน มีความต้องการให้กลุ่มคนเหล่านี้เล่นพนันท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด

2. แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น (Motivation to comply with the referent) หมายถึง การรับรู้ของเยาวชนว่าตนเองมีความต้องการที่จะทำตามความประสงค์ของบุคคลแวดล้อมที่ตนเองให้ความสำคัญ ในเรื่องเกี่ยวกับการเล่นพนันท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร

3. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น (Subjective Norm) หมายถึง การรับรู้ของเยาวชนต่อบุคคลแวดล้อมที่ตนเองให้ความสำคัญ เป็นการรับรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคลเหล่านั้นที่มีต่อตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นว่า เป็นไปในทิศทางใด เห็นควรด้วยหรือไม่

4. ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมในการเล่นพนันท้องถิ่น (Control belief) ความเชื่อของเยาวชนเกี่ยวกับการมีอยู่ ไม่มีอยู่ หรือการเกิดขึ้น ของปัจจัยที่สนับสนุนหรือขัดขวางพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

5. การรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุมในการเล่นพนันท้องถิ่น (Perceived power of the control factor) หมายถึง การที่เยาวชนรู้ว่าปัจจัยใด เป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของตน

6. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่น (Perceived behavioral control) หมายถึง การรับรู้ของเยาวชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องความยาก - ง่าย ที่จะมี

พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสะท้อนจากประสบการณ์ในอดีต และการคาดคะเนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

กลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลแวดล้อมรอบตัวเยาวชนที่เยาวชนให้ความสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วยครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือบุคคลในชุมชนเดียวกับเยาวชน หรือบุคคลอื่นตามที่เยาวชนระบุ

ผลกระทบด้านการศึกษา หมายถึง สภาพภายหลังการมีพฤติกรรมเสี่ยงโชค ที่มีของแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือรางวัลอื่นใด โดยการเสี่ยงชื่อนั้นเกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของภาคใต้ ได้แก่ การเล่นพนันสัตว์ คือ การชนวัว การชนไก่ การขันไก่แจ้ การแข่งนกกรงหัวจุก ของเยาวชน โดยเป็นผลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ครอบคลุมในด้านความตั้งใจ ความรับผิดชอบในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาตรฐานการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน หมายถึง วิธีปฏิบัติของสังคมรอบตัวของเยาวชน อันประกอบไปด้วย ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ในการแก้ปัญหาหรือแก้ไขพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน รวมถึงวิธีการในการส่งเสริมความรู้เท่าทันเกี่ยวกับโทษของการพนันท้องถิ่นในแก่เยาวชน โดยเป็นวิธีการที่ได้จากผลสะท้อนจากงานวิจัย และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

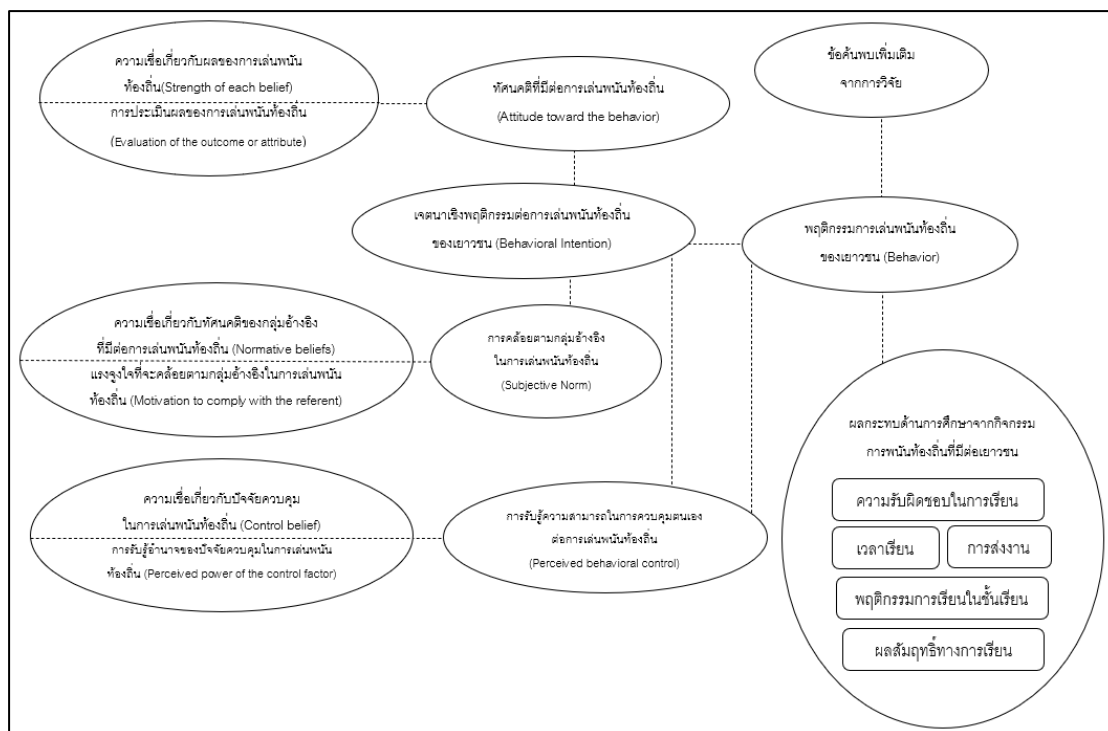
### กรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัย

กรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัย การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน และผลกระทบด้านการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวคิดจากการศึกษาในรูปแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) ทำการศึกษากับเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่น บริเวณพื้นที่ที่มีสนามพนันใกล้พื้นที่อยู่อาศัยและสถานศึกษา ซึ่งเป็นเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มดังกล่าว ทั้งนี้ ทำการศึกษาดำเนินการของความเชื่อ การให้ความหมายของเยาวชนที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง ที่นำเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ผลกระทบด้านการศึกษาที่เกิดจากการเล่นพนันท้องถิ่น ทั้งในเชิงพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องมาจากความมุ่งหมายของงานวิจัยเป็นไปเพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมาย ความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม และประสบการณ์ของบุคคลที่เป็นเยาวชนในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น

สำหรับการทำความเข้าใจพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนนั้น ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่เสนอโดย Ajzen เมื่อปี ค.ศ.

1991 มาเป็นแนวทางเพื่อให้งานวิจัยสามารถดำเนินไปอย่างมีทิศทางและน่าเชื่อถือ โดยทฤษฎีนี้อธิบายไว้ว่าการที่มนุษย์จะปฏิบัติพฤติกรรมได้นั้น เป็นผลมาจาก 2 ปัจจัย คือ 1) เจตนาเชิงพฤติกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตัวแปร 1.1) ทศนคติต่อพฤติกรรม (ตัวกำหนดคือผลรวมระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมและการประเมินผลของพฤติกรรม) 1.2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (ตัวกำหนดคือผลรวมระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อพฤติกรรมและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการปฏิบัติพฤติกรรม) และ 1.3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรม (ตัวกำหนดคือผลรวมระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยในการควบคุมพฤติกรรม และการรับรู้อำนาจของปัจจัยในการควบคุมพฤติกรรม) 2) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อพฤติกรรม (ส่วนนี้มีผลต่อพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม) โดยทำการศึกษาสภาวะการณ์การเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการศึกษาและพฤติกรรมการเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว

อย่างไรก็ดี กรอบแนวคิดชั่วคราวดังกล่าว เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาและลงข้อสรุปข้อมูลเท่านั้น ไม่ใช่กรอบกำหนดความคิดหรือข้อสรุปที่แท้จริงของงานวิจัย เนื่องจากข้อค้นพบจากงานวิจัยเชิงคุณภาพสามารถเป็นไปได้อย่างหลากหลาย เมื่อใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาเป็นกรอบชั่วคราวในการอธิบายพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน แสดงว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการศึกษานั้น เกิดมาจากเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่น ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดชั่วคราวของงานวิจัย

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นพนันและผลกระทบด้านการศึกษาที่มีต่อเยาวชน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับเป็นกรอบในการศึกษาปรากฏการณ์อันมีลักษณะเฉพาะ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

#### 1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพนัน

- 1.1 ความหมายของการพนัน
- 1.2 การพนันในสังคมไทย
- 1.3 ประเภทของการพนัน
- 1.4 การพนันท้องถิ่น
- 1.5 ผลกระทบด้านการศึกษาจากการพนัน
- 1.6 สาเหตุของพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน

#### 2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

- 2.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory Reasoned Action)
- 2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)

#### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. มโนทัศน์เกี่ยวกับการพนัน

##### 1.1 ความหมายของการพนัน

การพนันตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี 2554 หมายถึง การเล่นเอาเงิน หรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย ซึ่งหากพิจารณาความหมายดังกล่าวแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับความหมายของการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2473 และ พุทธศักราช 2478 ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้มีการให้ความหมายของการพนันไว้อย่างชัดเจน มีแต่เพียงรูปแบบและวิธีการเล่นพนันกำหนดไว้ในบัญชี ก. และบัญชี ข. เท่านั้น แต่ก็สามารถสรุปได้ว่า การพนัน คือการเสี่ยงโชค การทำนายโดยใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งของรางวัล ทั้งนี้ การพนันจะประกอบด้วยคน 2 กลุ่ม คือ ผู้จัดให้มีการเล่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ตน และผู้เข้าเล่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับความหมายของการพนันในประเทศไทยกับต่างชาติ ก็พบว่าทำให้ความหมายของการพนันในต่างชาติเอง มีความ

ใกล้เคียงกับความหมายของการพนันในประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยโครงการการศึกษาด้านการพนันแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตลอสแอนเจลิส และสำนักงานว่าด้วยปัญหาการพนัน ระบุไว้ว่า การพนัน (gambling) คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงโดยใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีค่า (มักเป็นเงิน) ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ผลลัพธ์ไม่แน่นอน การเสี่ยงที่กระทำเป็นไปโดยการมีความหวังว่าจะได้สิ่งตอบแทนทันที อาจต้องมีทักษะเกี่ยวข้องซึ่งอาจลดความเสี่ยงลง แต่ไม่อาจกำจัด ความไม่แน่นอนได้ (Fong และ Rosenthal, 2014, pp.2; เจริญ คัมภีรภาพ, 2546, น.398; ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น.803; อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล และคณะ, 2558, น.8)

ในแง่ของศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพุทธ หรืออิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่คนในประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือ หรือศาสนายิว และคริสต์ ล้วนแล้วแต่อธิบายถึงการพนันว่าเป็นสิ่งที่ไม่สุจริตทางเลื่อม และเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ควรเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น โดยในพุทธศาสนา การพนัน คือ ความประมาท ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพนัน จึงถือเป็นผู้ที่ได้ดำเนินชีวิตไปอย่างประมาท และการพนัน ยังเป็นหนทางเลื่อมของทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์ ความน่าเชื่อถือ เกียรติ หรือแม้แต่ชีวิต การที่พุทธศาสนาให้ความหมายของการพนันไว้เช่นนี้ เนื่องจากในทางพุทธศาสนานั้นเชื่อว่าการพนันมีพื้นฐานมาจากความโลภ นอกจากนี้การพนันยังเป็น 1 ในอบายมุข 6 หรือทางแห่งความฉิบหาย ซึ่งมีความพินาศเป็นเบื้องหน้า ส่วนในศาสนาอิสลาม การพนันเป็นสิ่งต้องห้ามอย่างชัดเจน และถือเป็นส่วนหนึ่งในการได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้คนโดยมิชอบ โดยมีการระบุไว้ในคัมภีร์ อัลกุรอานและอัลฮุนนะฮ์ เนื่องจากในศาสนาอิสลามเชื่อว่าเป็นการกระทำอันโสมมและเป็นพฤติกรรมของมารร้ายชัยฏอน ซึ่งจะนำพาผู้คนไปสู่นรก นอกจากนี้ยังได้ขยายความเพิ่มเติมไว้ว่า การพนัน เป็นต้นเหตุซึ่งก่อให้เกิดความบาดหมาง ชิงชัง ผู้เล่นการพนันย่อมมีทั้งผู้ที่ได้และผู้ที่ยเสีย ความสิ้นหวังอันเกิดจากการเสียพนันในครั้งแรกจะผลักดันให้ผู้ที่ยเสียพนันหวนกลับไปสู่การเล่นพนันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแสวงหาสิ่งทดแทนจากการสูญเสียในครั้งแรก เมื่อเป็นฝ่ายชนะในการพนันก็เกิดความภูมิใจแต่ในท้ายที่สุดก็เสียทรัพย์สินจนหมดตัว (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546, น.76; อับดุลลาตีฟ การ์, 2559, น.25-27)

เมื่อพิจารณาทัศนคติและการให้ความหมายของสังคมผนวกกับความหมายของการพนันข้างต้น พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย หากเมื่อศึกษาทัศนคติและการให้ความหมายของเยาวชนในสังคมไทยที่มีต่อการพนันจะพบว่า สำหรับเยาวชนไทยแล้ว การพนัน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้โดยไม่ต้องทำงาน เป็นวิธีหาเงินที่ง่ายลงทุนต่ำแต่ผลตอบแทนสูง ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า กรณีเสียก็เสมอตัวหรือเท่าทุน และการพนันยังมีวิธีการเล่นที่ทำหาย ล่อตาล่อใจ ตื่นเต้น รู้สึกว่าการเล่นพนันเป็นการกระทำที่ทำให้เป็นผู้มี

สติปัญญา ทำให้มีตัวตน ได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง ทั้งนี้จากการศึกษาของกาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และ ชีรโชติ ภูมิภมร (2559, น.94) พบว่าเยาวชนชายให้ความหมายว่า การเล่นพนัน ช่วยคลายเครียดจากการเรียน การทำงาน อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีคำนิยามของคำว่า “การพนัน” ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงการศึกษาการพนันในปัจจุบันว่าหมายถึง “อะไรก็ได้ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงิน (financial transaction) ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน” เป็นที่น่าสังเกตว่าการพนันในความหมายนี้ แยกการพนันออกจากการเล่นอื่นที่เล่นกันในวงส่วนตัวและมีเงินหมุนเวียนโดยไม่เกิดกำไร ไม่เป็นธุรกิจ รวมถึงการลงทุนอื่นใดก็ไม่จัดเป็นการพนันเช่นกัน (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2546, น.2)

จากความหมายเกี่ยวกับการพนันข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพนัน หมายถึง การเสี่ยงโชค การทาย หรือทำนาย ที่ต้องอาศัยวิธีการ ไหวพริบ ความชำนาญ และโชคช่วย ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน โดยมีทรัพย์สินเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน มีวัตถุประสงค์เพื่อผ่อนคลายหรือการลงทุน โดยอาจเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลให้ชีวิตดำเนินไปสู่ทางเสื่อม

## 1.2 การพนันในสังคมไทย

สังคมไทยมีประวัติศาสตร์การพนันมาอย่างยาวนาน แต่เดิมนั้น สังคมไทยนิยมเล่นการพนันที่อาศัยสัตว์เป็นเครื่องมือ ตั้งแต่สัตว์ขนาดเล็กไปจนถึงสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น จิ้งหรีด ตัวงู นก ไก่ วัว ควาย และเนื่องจากการพนัน ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคม จึงไม่แปลกที่การพนันของแต่ละสังคมไม่ได้มีแต่การพนันที่เป็นของตนเองเพียงอย่างเดียว แต่มีการรับอิทธิพลจากชาติอื่นด้วย อย่างในประเทศไทย ก็มีการรับอิทธิพลการเล่นพนันมาจากทั้งประเทศจีน และอินเดียที่เข้ามาค้าขาย เช่น การเล่นสกา ถั่ว โป ไพ หอย โดยเฉพาะการเล่นถั่ว โป และหอย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากจีนนั้น เป็นการพนันแรก ๆ ที่นิยมเล่นกันในหมู่คนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงสมัยอยุธยาเลยทีเดียว จากบันทึกของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวเอาไว้ว่า การเล่นถั่ว เกิดมีขึ้นตั้งแต่ราว พุทธศักราช 1450 ก่อนราชวงศ์พระร่วงเข้าปกครองกรุงสุโขทัย และการเล่นโป เกิดขึ้นราว พุทธศักราช 2100 ตรงกับสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิขึ้นครองราชย์ ส่วนการเล่นหอยเกิดขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 2390 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เห็นได้ว่า การเล่นถั่ว โป และหอย เข้ามาถึงประเทศนี้ทีละอย่าง นอกจากนี้ ลาลูแบร์ อัครราชทูตฝรั่งเศส เมื่อครั้งเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้กล่าวถึงการเล่นพนันของคนไทยไว้ว่า มีการชนไก่ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างมาก และการเล่นสกาหมากruk โดยไม่มีการกล่าวถึงการเล่นถั่ว โป และไม่มีมีการกล่าวถึงบ่อนเบี้ย ด้วยเหตุนี้ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงสันนิษฐานว่า บ่อนเบี้ยและอากรบ่อนเบี้ยน่าจะเกิดขึ้นภายหลังรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์

มหาราช คือภายหลังพุทธศักราช 2231 ราวสมัยพระบาทสมเด็จพระเพทราชา หรือสมเด็จพระเจ้าเสือ หรือพระเจ้าท้ายสระพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ระหว่างปีพุทธศักราช 2231 – 2275 ทั้งนี้ การเกิดการตั้งบ่อนเบี้ยและอากรบ่อนเบี้ย ชี้ให้เห็นถึงเหตุผล 2 ประการของภาครัฐ คือ 1. การตั้งรกรากอย่างเข้มแข็งของชาวจีนในสยาม และ 2. การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐมาเป็นการตั้งบ่อนเบี้ยเพื่อเก็บภาษีรายได้ของรัฐ เนื่องจากเห็นว่าชาวจีนนิยมเล่นกันมานานแล้ว จึงไม่ควรห้ามปราม แต่เมื่อเกิดการนิยมขึ้นในหมู่คนไทยจึงเห็นว่า จะปล่อยให้เล่นกันโดยอิสระอย่างแต่ก่อนมิได้ จะห้ามเสียทีเดียวก็เห็นแก่พวกจีนที่เคยเล่นมาช้านาน จึงตั้งให้เป็นบ่อนเบี้ย คือ กำหนดให้เล่นเบี้ย แต่บางแห่งบางตำบลเท่านั้น และให้มีพนักงานกำกับดูแล จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของรัฐบาลในกิจการการพนันมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 ไม่ทรงเห็นด้วยกับการเล่นพนันบ่อนเบี้ยมากนัก จึงมีการออกกฎหมายห้ามข้าราชการเล่นบ่อนเบี้ยและเสพสุรา ห้ามการพนันชนไก่ การพนันแทงห่วง และกอบข้าวสาร แต่ก็ยังคงให้มีบ่อนเบี้ย เนื่องจากทรงเห็นว่าเงินอากรบ่อนเบี้ย ยังเป็นประโยชน์แก่แผ่นดิน ถ้าเลิกก็จะขาดเงินบำรุงประเทศ ในสมัยรัชกาลที่ 2 มีวิธีการจัดการแบ่งบ่อนเบี้ยเป็น 2 ประเภท คือ บ่อนหลวง และบ่อนผูกขาด ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงแก้ไขวิธีการเก็บอากรบ่อนเบี้ย โดยทรงให้ยกเลิกบ่อนหลวงทั้งหมด เปลี่ยนมาเป็นบ่อนผูกขาด ทำให้เงินอากรบ่อนเบี้ยสูงมากขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการปรับปรุงภาษีอากรหลายประเภท เพราะต้องยกเลิกภาษีผูกขาดทั้งหมด ตามสนธิสัญญาเบาว์ริง เป็นเหตุให้รายได้ลดลง จึงมีการให้เก็บภาษีการพนันเพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่ง นอกจากอากรบ่อนเบี้ย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเลิกบ่อนเบี้ยเพราะ “จะให้ไพร่พลเมืองได้เงินไว้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นประโยชน์แก่ตน” และในสมัยรัชกาลที่ 6 ประกาศให้เลิกบ่อนเบี้ย และเลิกหวย ทำให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ก็ยังมีการลักลอบเล่นการพนันอยู่ทั่วไป จนเมื่อมีการออกพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้มาจนกระทั่งถึงในปัจจุบัน เห็นได้ว่า การเล่นพนันมีประวัติศาสตร์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานเคยเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยรัฐบาลมีส่วนร่วมผ่านทางโรงอากรบ่อนเบี้ยและเก็บภาษีจากการพนัน ปัจจุบันการพนันยังคงแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตและพัฒนาารูปแบบการเล่นให้หลากหลายและเท่าทันเทคโนโลยี โดยมีรูปแบบการพนันออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพนันทายผลกีฬาออนไลน์ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในหมู่เยาวชน รวมถึงทัศนคติของการเล่นพนันที่ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นพนันท้องถิ่นประเภทการพนันสัตว์ ซึ่งเป็นการพนันที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่ยุคแรกสุดและยังคงอยู่ต่อไป รวมถึงการฟื้นตัวของพนันท้องถิ่นในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาอย่างอมแสดงให้เห็นว่าพนันท้องถิ่น

จะยังคงอยู่ โดยมีการพัฒนาให้ทันสมัย เช่น การพนันชนวัวออนไลน์ (นวน้อย ตริรัตน์, 2557; สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546, น.77-90; สุพร อภินันท์เวช, 2558, น.11)

### 1.3 ประเภทของการพนัน

ประเภทของการพนัน ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 นั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มบัญชี ก. การพนันที่ห้ามมิให้จัด หรือเข้าเล่นโดยเด็ดขาด เว้นแต่รัฐบาลจะพิจารณาเห็นควรอนุญาตในสถานที่ใด ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา และกลุ่มบัญชี ข. การพนันที่อนุญาตให้เล่นได้ภายใต้การออกใบอนุญาตหรือกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดมีขึ้นได้จากรัฐ โดยแต่ละประเภท มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มบัญชี ก. ประกอบไปด้วยการเล่น 26 ชนิด ได้แก่ 1) หอย ก. ข. เป็นการแทงหอยตามพยัญชนะไทย 34 ตัว 2) โป่ป่น 3) โป่กำ 4) ถั่ว 5) แปะเก๋าหรือไฟ่ปอกแปดเก๋าหรือบางครั้งเรียนว่าหมูต้ม 6) จับยี่เกหรือหอยปิงปอง 7) ต่อแต้ม 8) เบี้ยโบก หรือคู่ตี หรืออีจั่ง 9) ไฟ่สามใบ 10) ไม้สามอัน 11) ช้างงาหรือไฟ่ปอก 15 หรือไฟ่ปอกอิด ไฟ่ปอก 21 แต้ม 12) ไม้ดำไม้แดง หรือปลาดำปลาแดง หรืออีดำอีแดง 13) อีโป่งครอบ เป็นการเล่นที่ใช้ถ้วยครอบเบี้ย ที่เรียกว่า ลูกอีโป่ง แต่ละหน้ามีภาพให้ลูกค้าแทง 14) กำตัด เป็นการเล่นที่คล้ายกับการเล่นถั่วและโป่กำ 15) ไม้หมุนหรือล้อหมุนทุก ๆ อย่าง 16) หัวโตหรือทายภาพ ซึ่งต้องทายภาพสัตว์ 4 ชนิด 17) การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์เพื่อการพนันขั้นต่อ โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทรมานสัตว์ร่วมด้วย เช่น ใช้สิ่งมีคมผูกมัดกับตัวสัตว์ หรือใช้สารเคมีเพื่อให้สัตว์เกิดอาการเมาและชนหรือต่อสู้กัน หรือการใช้ไฟ่สุ่มที่หลังเต่าเพื่อกระตุ้นให้เต่าเกิดการวิ่งแข่งกัน หรือการเล่นซึ่งถือเป็นการทรมานสัตว์อื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับที่กล่าวมาข้างต้น 18) บิลเลียดรู ซึ่งใช้โต๊ะบิลเลียดโดยเฉพาะ เป็นโต๊ะมี 9 หลุมให้ลูกบิลเลียดลงไปได้ การเล่นตีผีและตีผีหลุม 19) โยนจิม 20) สี่เหลงลักหรือลูกเต๋าทอด 21) ขลุ่ขลุ่ เป็นการเล่นทอยลูกเต๋าเช่นเดียวกัน 22) น้ำเต้าทุก ๆ อย่าง 23) ไฮโลว์ 24) อีก่อย เป็นลักษณะการทายหัวก้อยของสินพนัน ซึ่งเป็นเหรียญมูลค่าต่าง ๆ แต่เป็นการเล่นที่ไม่มีเจ้ามือ 26) ปั่นแปะ เป็นการเล่นทายหัวก้อยคล้าย ๆ กับอีก่อย แต่มีเจ้ามือ 26) อีโป่งชัด และมีการออกกฎกระทรวงเพิ่มเติมบัญชี ก. อีกรวม 2 ประเภทคือ “บากรา” เป็นการเล่นนับแต้มไฟ่ปอกเกอร์จำนวน 2 สำหรับ และ “สล๊อตแมชีน”

กลุ่มบัญชี ข ประกอบไปด้วยการเล่น 24 ชนิด ดังนี้ 1) การละเล่นต่าง ๆ ซึ่งมีการนำสัตว์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยการต่อสู้หรือแข่งขันกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกเหนือจากหมายเลข 17 แม้จะมีการพนันหลายชนิดที่จัดอยู่ในบัญชี ประเภท ก. แต่ในประเภท ข. นี้ จะไม่เป็นการทรมานสัตว์ หรือไม่มีลักษณะรุนแรงจนเกินไป 2) วังวัวคน 3) ชกมวย มวยปล้ำ

4) แข่งเรือฟอง แข่งเรือล้อ ซึ่งเป็นการแข่งขันที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณี 5) ซี่รูป มีลักษณะคล้าย การจับสลากแลกของขวัญ 6) โยนห่วง หรือโยนหวาย มีลักษณะการเล่นคล้ายกับสาวน้อยตกน้ำ 7) โยนสตางค์หรือโยนวัตถุสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลงในภาชนะที่เตรียมไว้เพื่อชิงสินพนัน 8) ตกเบ็ด 9) จับ สลากทุกรูปแบบ 10) ยิงเป้า โดยอาจใช้ปืน หรือไม้ซางเป้าลูกดอกแทนปืนก็ได้ 11) ปาหน้าคน ปา สัตว์ หรือสิ่งใด ๆ 12) เต้าข้ามด่าน ซึ่งนำลูกเต้ามาร้อยให้เป็น 5 ด่าน 13) หมากแฉว 14) หมากหัว แฉว 15) บิงโก 16) การเล่นเกมชิงโชคต่าง ๆ หรือการเล่นเพื่อเอาผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นสลากกิน แบ่ง หรือสลากกินรวบ 17) โตเตโลเซเตอร์ มีลักษณะของการเล่นพนันที่ต้องอาศัยเล่นควบคู่ไปกับการ จัดให้มีการต่อสู้หรือแข่งขันกันมากกว่า 2 ทีมขึ้นไป สำหรับประเทศไทยนิยมใช้กับการเล่นแข่ง ม้า 18) สวีป ซึ่งเป็นการเล่นพนันที่คล้ายกับการเล่นสลากกินรวบ แต่ใช้ผลของการแข่งขันจากทีมที่ ทำการต่อสู้กันเป็นเกณฑ์ตัดสินผล 19) บูกเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง 20) ขายสลาก กินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป ซึ่งถูกกฎหมายในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศของตัว 21) ไฟต่าง ๆ ไฟนกกระจอก ไฟต่อแตร 22) ดวด มีลักษณะเป็นหมากกระดาน มีการตีตาราง 4 มุม ที่เรียกว่าซัง 23) บิลเลียด ซึ่งเป็นเกมกีฬาในรูปแบบหนึ่งซึ่งท้าทายความแม่นยำของผู้เล่น คล้ายการเล่นสเน็กเกอร์ และ 24) ช้องอ้อย เป็นการพนันที่ใช้มีดกับอ้อยในการเล่น และยังมีการออกกฎหมายมาในรูปของ กฎกระทรวงเพิ่มเติมบัญชี ข. รวม 4 ประเภทคือ สะบ้าทอย สะบ้าซุด ฟุตบอลโต๊ะ และเครื่องเล่น ในลักษณะที่เป็นเครื่องกล หรือเครื่องไฟฟ้า พลังแสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นด้วยการจับ ลูก กัด ดัด หรือการสัมผัสในรูปแบบอื่น ๆ หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะด้วย วิธีการนับคะแนนในรูปแบบใดก็ตาม

ในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการพนัน ซึ่งจัดโดย ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2556 และวันที่ 15 กรกฎาคม 2556 ได้มีระเบียบวาระที่มีการพูดคุยเกี่ยวกับชนิดหรือประเภทของ การพนัน ว่า “การจัดประเภทของการพนัน” นั้น มีความเกี่ยวข้องในส่วนที่ต้องการที่จะให้ ความสำคัญกับ “การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น” จึงมีข้อสรุปว่าควรที่จะแบ่งประเภทของการ พนันออกให้ต่างระดับกันเป็นสองระดับ คือ พนันในระดับชาติ และ พนันในระดับท้องถิ่น ซึ่งการ แบ่งประเภทการพนันออกเป็นสองระดับดังกล่าว จะใช้ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมตาม ท้องถิ่นมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้ หลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นจะนำมาปรับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการกระจายอำนาจเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตตามประเภทของ การพนัน หากเป็นการพนันระดับท้องถิ่นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะมีส่วนร่วมในการ ออกใบอนุญาตด้วย

อย่างไรก็ดี จากการร่วมลงความคิดเห็นในการจัดการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการพนันดังกล่าว พบว่า การพนันในบางชนิดไม่ควรที่จะมีการควบคุม ดังนี้ โตเตโลเซเตอร์ เนื่องจากเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแข่งขันและไม่จัดเป็นประเภทการพนัน, ไพ่นกกระจอก, ต่อแต้ม, บิลเลียด, สนุกเกอร์, พูล, ฟุตบอลโต๊ะ, วิงวู้ดคน, มวยปล้ำ, ชีรู๊ป, โยนสตางค์, โยนห่วง, ปาเป้า, ปาหน้าคน, การทอยลูกเต๋าข้ามด่าน, เกมบิงโก, สะบ้าทอย, สะบ้าชุด, ขลุ่ยขลุ่ย, สีเหลงลัก, น้ำเต้า อย่างไรก็ตาม การพนันบางชนิดก็ถือเป็นการพนันที่ห้ามเล่นโดยเด็ดขาด ได้แก่ การเล่นหวยหุ้น

การยกร่างกฎหมายการพนันเป็นกรณีที่จะต้องได้รับการดำเนินการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากกฎหมายมีแนวโน้มที่จะล้าสมัยไปตามกาลเวลา และพระราชบัญญัติการพนันของไทย ก็กำลังเผชิญกับปัญหาที่กฎหมายไม่สอดคล้องกับปัญหาและอุตสาหกรรมการพนัน ที่มีพัฒนาการมาตลอด ดังนั้น ในการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการพนัน จึงได้มีการระดมความคิดเห็นในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาและออกแบบข้อกฎหมาย ให้สอดคล้องกับปัญหาการพนันในประเทศไทย สำหรับในกรณีของประเภทการพนันนั้น โดยสรุปจากการระดมความคิดเห็น ได้มีการกำหนดประเภทการพนัน ไว้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) ประเภทการพนันที่เล่นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเล่นพนันในระดับบุคคล ไม่ใช่ในระดับธุรกิจ ภายใต้เงื่อนไขวิธีการที่ตกลงกันไว้อย่างชัดเจน เช่น การเล่นไพ่นกกระจอก สนุกเกอร์ พูล
- 2) ประเภทการพนันที่ขออนุญาตจากคณะกรรมการระดับท้องถิ่น เป็นการพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของท้องถิ่น เช่น การเล่นชนวัว
- 3) ประเภทการพนันที่ขออนุญาตจากคณะกรรมการระดับชาติ เป็นการพนันซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เช่น การเล่นพนันทายผลแข่งขันกีฬา
- 4) ประเภทการพนันที่ห้ามมิให้มีโดยเด็ดขาด เช่น การเล่นหวยหุ้น (เจริญ คัมภีร์ ภาพ, 2546, น.398-403; อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2558, น.10)

#### 1.4 การพนันท้องถิ่น

การพนันท้องถิ่น หรือการพนันระดับท้องถิ่น เป็นการพนันที่ค่อย ๆ แทรกซึมอยู่ในสังคมไทย ผ่านการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ซึ่งการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีนี้ ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และถูกขยายความมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ มีผลให้ธุรกิจการพนันมีการเติบโตและขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สุดท้ายการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจึงถูกแทรกด้วยธุรกิจการพนัน

การพนันระดับท้องถิ่นมีหลากหลายรูปแบบตามแต่ละท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการพนันแบบไทย ที่มีมาแต่เดิม โดยมักเป็นเกมกีฬาที่ใช้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ และคลายความเหนื่อยล้าจากการทำงาน ซึ่งแต่เดิมนั้น ยังไม่ได้มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง การเล่นพนันแบบไทยไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าเป็นอะไร สันนิษฐานว่าอาจเป็นการพนันโดยใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ เช่น การตีไก่หรือชนไก่ การกัดปลากัดและการชนวัว ต่อมาเมื่อสังคมโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนผ่านของประเพณีท้องถิ่นตามบริบททุนนิยมแห่งยุค จนกลายรูปเป็นการพนันขั้นต่อในระดับรากหญ้า การพนันท้องถิ่น ทั้งที่มีฐานมาจากการละเล่นพื้นบ้าน เช่น พนันสัตว์ และที่มีฐานมาจากพิธีกรรมความเชื่อ เช่น การพนันบั้งไฟ ล้วนแล้วแต่นำไปสู่ธุรกิจการพนันที่มีขอบเขตกว้างขวาง โดยเฉพาะเมื่อมี “ส่วยการพนัน” ประเภทต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง “ส่วยการพนัน” ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ที่เอื้อผลประโยชน์ต่อการอันเกี่ยวกับการจัดให้มีหรือเล่นพนัน และเครือข่ายดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะขยายใหญ่โตมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของการเล่นพนัน จึงนับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้จำนวนผู้เล่นการพนันเพิ่มมากขึ้น เพราะทำให้ผู้เล่นพนัน มีความมั่นใจในความปลอดภัยจากการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2556; นวลน้อย ตีรรัตน์, 2557, น.4)

กล่าวได้ว่า การพนันท้องถิ่น คือ การพนันที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรม แบ่งเป็น การแข่งขันเชิงกีฬา เช่น แข่งเรือพ่วง แข่งเรือล่อ กิจกรรมประกอบพิธีกรรม เช่น บั้งไฟ การเพื่อเสี่ยงโชค เช่น หว่ย ก.ข. หว่ยปิงปอง จัวยี่กี สล็อตแมชชีน ตู้ม้า (คุมพื้นที่) ไฮโล เต๋าป๋น โปป๋น โปกา โปถั่ว แปดเก้า ไพ่สามใบ ไพ่สามอัน ไพ่ปอก ไพ่ยี่เอ็ด ไพ่แบล็คแจ็ค ไม้หมุนหรือลื้อหมุน บิลเลียดดู ดีผี และการเล่นใช้สัตว์เป็นองค์ประกอบและมักมีการทารุณกรรมสัตว์ (เฉพาะการเล่นที่ไม่มีลักษณะรุนแรงเกินสมควร) ซึ่งจัดอยู่ในการพนันประเภทที่ต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการระดับท้องถิ่น

### 1.5 ผลกระทบด้านการศึกษาจากการพนัน

เป็นเรื่องที่ปฏิเสธได้ยากว่า การพนันเป็นกิจกรรมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประเทศชาติ ดังเช่น ในอดีต คนไทยมีนิสัยติดการพนันมากถึงขั้นเล่นจนหมดตัว ดังความบันทึกตอนหนึ่งในจดหมายเหตุของ ซิมอง เดอ ลาลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ในปี พุทธศักราช 2230 ที่ว่า “ชาวสยามรักการเล่นพนันกันเหลือเกิน จนกระทั่งฉิบหายขายตนหรือไม่กี่ขายบุตรธิดาของตน(ให้ตกเป็นทาส) ด้วยในประเทศนี้ ถ้าถูกหนึ่คนใดไม่มีเงินทองหรือข้าวของตีราคาให้เจ้าหนึ่แล้ว ก็ขายลูกเต้าของตนเพื่อชำระหนี้สินไปได้ และยังไม่พอกับหนี้สินที่ตนทำไว้ ตัวเองก็ตกเป็นทาสไปด้วยอีกคน คนไทยนิยม

การชนไก่มาก แม้พระเจ้าแผ่นดินจะทรงห้ามและปรับโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน เมื่อมีการชนไก่ ณ ที่ใดฝูงชนจะรีบไปดูกันแน่นขนัด พนันขันต่อ ทุกคนมีส่วนร่วมในการชนไก่ด้วย และก็มีมักจะลงท้ายด้วยการทะเลาะวิวาทกัน กระทั่งว่าเมื่อเสร็จการชนไก่แล้ว ยังมีการชกกันเป็นขวัฏฏะอีกด้วย” (วรญาณ ทัศนีศรีวงศ์, 2558) จนถึงปัจจุบัน ผลกระทบด้านลบของการพนันก็ยังคงปรากฏชัดเจนอยู่ในสังคม ดังที่ปรากฏอยู่ในข่าวสารทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว อาชญากรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการเป็นหนี้พนัน ปัญหาพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด หรือแม้แต่ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

จากการประชุมวิชาการศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ปี 2561 เรื่อง “ชีวิตเสี่ยงพนัน... จะป้องกันเยาวชนอย่างไร” เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2561 รศ.ดร. นวพลน้อย ตริรัตน์ ได้มีการกล่าวถึงผลกระทบของการพนัน ว่าสำหรับผู้เล่นการพนันเองนั้น มองว่าตนเองได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการพนันถึงร้อยละ 20.4 หรือประมาณ 5.9 ล้านคน เช่น รู้สึกเครียด การเงินไม่พอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เสียเวลาการเรียนหรือการทำงาน และเป็นหนี้ และประมาณ 9 แสนคน มีปัญหาหนี้สินที่เกิดจากการพนันรวมกันถึงประมาณ 12,258 ล้านบาท หรือเฉลี่ยคนละ 13,188 บาทต่อคน ซึ่งจัดเป็นจำนวนเงินที่สูงสำหรับรายได้ต่อครัวเรือนของประชากรไทย ทำให้ปัญหาการพนันจัดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคม จำเป็นต้องเร่งแก้ไข

ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น คือ การพนัน ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและสมองของเยาวชนเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลเกี่ยวเนื่องไปถึงกระบวนการศึกษา โดยทำให้เสียเวลาเรียน และยังเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ที่ตกต่ำของเยาวชน โดยเมื่อเยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนัน จึงหันไปทุ่มเทเวลาให้กับการเล่นพนัน จนมีเวลาให้การศึกษาเล่าเรียนน้อยกว่านักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน นอกจากนี้ ยังพบว่าเยาวชนที่เล่นพนันบางกลุ่ม นำเวลาเรียนในระบบการศึกษาไปเล่นพนัน หรือแม้แต่การเล่นพนันในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน ซึ่งการกระทำพฤติกรรมเหล่านี้ ส่งผลให้เยาวชนมีผลการเรียนต่ำ ดังที่ปรากฏในการศึกษาการสำรวจทัศนคติ พฤติกรรมและผลกระทบจากการเล่นพนัน ในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น ของธน หาพิพัฒน์ (2561) ซึ่งระบุว่า แม้จะพบพฤติกรรมการเล่นพนันในเยาวชนที่มีผลการเรียนทุกกลุ่ม แต่ดูเหมือนว่ากลุ่มที่ได้เกรดเฉลี่ยต่ำกว่ามีแนวโน้มเล่นเกมเสี่ยงโชค เสี่ยงดวง พนัน โดยใช้เงินเดิมพัน มากกว่ากลุ่มที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า ทั้งนี้ตัวอย่างที่ได้เกรดเฉลี่ยไม่เกิน 2.50 ร้อยละ 58.2 เคยมีประสบการณ์เล่นเกมเสี่ยงโชค เสี่ยงดวง พนัน โดยใช้เงินเดิมพัน ตัวเลขดังกล่าวลดลงเหลือร้อยละ 54.1 ในกลุ่มที่ได้เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.51 ถึง 3.00 และลดลงเหลือร้อยละ 47.7 ในกลุ่มที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 3.00 ซึ่งจากการค้นหาปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของเด็กและเยาวชน ของ นันทวิช นุสารถ (2559)

พบว่าการมีผลการเรียนที่ต่ำนี้เอง เป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ผู้เรียนตัดสินใจออกจากระบบ การศึกษากลางคัน นอกจากนี้ยังพบว่า การพนัน เป็นสาเหตุในการทำลายสมองของเยาวชนได้อย่างถาวร สัมพันธ์กับความเครียด และยังจัดเป็นอาการทางจิตชนิดหนึ่งอีกด้วย สำหรับผลกระทบของการพนันที่มีต่อสมองนั้น มีการวิจัยหลาย ๆ ชิ้นพบว่าการเล่นพนันมีผลกระทบโดยตรงต่อการหลั่งสาร dopamine ซึ่งเป็นสารแห่งความสุข และมีความเกี่ยวข้องกับการติดพนันผ่านวงจร reward circuit ทำให้สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา มีการประกาศเปลี่ยนเกณฑ์การวินิจฉัยโรคจิตเวช จากเดิมที่เคยจัดให้ปัญหาการพนันอยู่ในหมวดของความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับความยับยั้งชั่งใจ (Impulse Control Disorder) มาเป็นกลุ่มผิดปกติเกี่ยวกับการสารเสพติด (Substance-Related and Addictive Disorder) และใช้ชื่อว่า Gaming Disorder เนื่องจากพบว่าการพนันสามารถกระตุ้น Reward System ของสมองได้เช่นเดียวกับสารเสพติดอื่น ๆ ประกอบกับเยาวชนนั้นเป็นวัยที่อ่อนไหวต่อสถานการณ์ตื่นเต้นมากกว่าวัยอื่น ๆ การพนันจึงส่งผลกระทบต่อชีวิตของบุคคลวัยนี้เป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังพบว่าการพนันทำให้ความสามารถในการตัดสินใจลดลง โดยมีความบกพร่องในการประเมินผลที่จะตามมาในอนาคต และเสี่ยงต่อพฤติกรรมติดสารเสพติดอื่นมากขึ้น โดยยิ่งเริ่มเล่นตั้งแต่อายุน้อยก็ยิ่งเสี่ยงมากขึ้น (กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และ ธีรโชติ ภูมิภมร, 2559, น.101; ธน หาพิพัฒน์, 2561, น.55; พรจิรา ปรีวัชรากุล, 2559, น.65-85)

### 1.6 สาเหตุของพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน

จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนัน ของกาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และธีรโชติ ภูมิภมร ซึ่งแบ่งปัจจัยเสี่ยงเป็น 2 มิติ คือ ปัจจัยเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สามารถสรุปประเด็นที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน ได้ดังนี้ มิติทางเศรษฐกิจ การพนันเป็นเศรษฐกิจนอกระบบหรือเศรษฐกิจไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและทรัพยากรที่อาจจะส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นอย่างมาก (วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ อ้างถึงใน กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และธีรโชติ ภูมิภมร, 2559, น.88) โดยปัจจัยเสี่ยงด้านมิติเศรษฐกิจนี้ สะท้อนออกมาในรูปแบบของความคิดเชิงเศรษฐกิจของเยาวชนที่มีต่อการพนัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีความคิดที่เป็นปัจจัยเสี่ยง ดังนี้ 1) การพนันทำให้รวย 2) การพนันทำให้จนน้อยลง 3) การพนันทำให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ 4) การพนันช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้

มิติทางสังคมและวัฒนธรรม จากการศึกษาค้นคว้าปัจจัยเสี่ยงทางสังคม ดังนี้ 1) ความโลภ 2) ความต้องการเป็นที่ยอมรับ 3) ช่วยบรรเทาความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน 4) ทำให้รู้สึก

ว่าตนเองเป็นผู้มีสติปัญญา 5) ความเชื่อเรื่องโชค 6) ความสนุกตื่นเต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnold, P. (1974 อ้างถึงใน อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุลและคณะ. 2558: 14) ซึ่งได้สรุปเหตุผลใจที่ทำให้คนนิยมเล่นการพนันไว้ว่ามีเหตุผลอย่างน้อย 7 ทางด้วยกัน คือ 1) ความโลภ 2) ความต้องการเป็นที่ยอมรับ 3) บรรเทาความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน 4) ทำให้รู้สึกว่าเป็นผู้มีสติปัญญา 5) ความเชื่อเรื่องโชค 6) ความสนุกตื่นเต้น และ 7) ความพ้อฝัน

นอกจากนี้ยังพบว่าในมิติเชิงจิตวิทยา สาเหตุที่ทำให้เยาวชนเล่นการพนัน แบ่งเป็น 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติพฤติกรรมใด ๆ และ 2) ปัจจัยแวดล้อม ซึ่งแบ่งเป็น ปัจจัยระดับกลุ่มของบุคคล หมายถึง กลุ่มเพื่อน/บุคคลรอบข้าง ครอบครัวของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในทางใดทางหนึ่ง และปัจจัยระดับชุมชน หมายถึง สิ่งแวดล้อม/สภาพแวดล้อม/ชุมชนของบุคคลนั้น ๆ ที่บุคคลอยู่อาศัย ในที่นี้ หมายถึง สถานศึกษาและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และสภาพชุมชนรอบ สถานศึกษาที่เอื้อต่อพฤติกรรมการเล่นพนัน อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่แค่สิ่งแวดล้อมเท่านั้น ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของวัยรุ่น แต่สมองของวัยรุ่นเองมีธรรมชาติที่จะเสี่ยงต่อพฤติกรรมการเล่นพนัน และสิ่งที่ไม่ดีอื่น ๆ อยู่เป็นเบื้องต้นแล้ว เนื่องจากตามธรรมชาติแล้ว สมองของมนุษย์ในวัยรุ่นนั้น “ชอบเข้าไปหาความเสี่ยง” (risk – taking behaviors) เป็นทุนเดิม โดยเฉพาะเมื่อเห็นว่าคุณเสี่ยงนั้นอาจจะได้รางวัล (reward , Incentive) นอกจากนี้สมองของวัยรุ่นยังตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไร้อารมณ์ เช่น ตื่นเต้น สะเทือนใจ โกรธ ได้ดีกว่าวัยอื่น ประกอบกับสมองส่วนที่ส่งสัญญาณระับอารมณ์นั้นก็ยังทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ โดยจะพัฒนาขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเสี่ยงในการเข้าสู่วงจรของการเล่นพนันมากกว่าวัยอื่น ๆ (พรจิรา บริวัชรกุล, 2559, น.66-71)

## 2. มโนทัศน์เกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)

### 2.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory Reasoned Action)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีที่เสนอโดยไอเซน (Ajzen) ในปี 1991 พัฒนาและเรียบเรียงมาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) โดยฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) ซึ่งเป็นทฤษฎีแรกเริ่ม และเป็นทฤษฎีเพื่ออธิบายพฤติกรรมของบุคคลเช่นเดียวกัน ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมที่สร้างขึ้นโดยฟิชไบน์และไอเซน I. Ajzen และ Fishbein (1980) โดยมีสาระดังนี้

2.1.1 ความเชื่อด้านพื้นฐานของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทฤษฎีนี้เชื่อว่า “มนุษย์นั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล และใช้ข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างอย่างเป็นระเบียบ โดยมนุษย์จะ

พิจารณาผลหรือการกระทำก่อนที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นจริง" ซึ่งความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้ก็เพื่อทำนาย อธิบาย และทำความเข้าใจพฤติกรรมเฉพาะบุคคล I. Ajzen และ Fishbein (1980, pp.5)

2.1.2 สารสำคัญของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะทำหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้น หรือเรียกว่าเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ซึ่งความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมใด ๆ ของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาเชิงพฤติกรรมและมีความเชื่อว่าเจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการที่มนุษย์เลือกกระทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรม โดยที่เจตนาเชิงพฤติกรรมยังขึ้นอยู่กับตัวกำหนดอีก 2 ตัว คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor) และอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.2.1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล (Personal Factor) คือ การที่บุคคลใช้การประเมินผลต่อการกระทำพฤติกรรมเป็นทางบวกหรือทางลบ ซึ่งเรียกว่า ทักษะคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior)

ทักษะคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรม ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับผลจากการกระทำพฤติกรรม (Behavioral Belief) โดยหากบุคคลเชื่อว่ากระทำพฤติกรรมใดแล้วนำไปสู่ผลที่เป็นบวก บุคคลก็จะเกิดทักษะคติที่ดีต่อพฤติกรรมดังกล่าวและจะกระทำพฤติกรรมนั้นในที่สุด ในขณะเดียวกันหากบุคคลเชื่อว่ากระทำพฤติกรรมใดแล้วนำไปสู่ผลในทางลบ ก็จะเกิดทักษะคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรม และจะไม่กระทำพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ ทักษะคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรมจะแปรผันตามการประเมินผลพฤติกรรม (Evaluation of Consequences) ซึ่งบุคคลจะทำการประเมินว่าหากตนกระทำพฤติกรรมใด ๆ แล้วผลของการกระทำจะออกมาในทางบวกหรือลบ ซึ่งจะส่งผลต่อทักษะคติที่บุคคลจะเกิดกับพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย โดยที่ทักษะคติที่มีต่อพฤติกรรมจะต่างกันไปในแต่ละบุคคล I. Ajzen และ Fishbein (1980, pp.7)

2.1.2.2 อิทธิพลของสังคม (Social Influence) คือการรับรู้เฉพาะบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการที่สังคมสร้างความกดดัน ในการกระตุ้นให้ปฏิบัติสิ่งใด หรือไม่ปฏิบัติสิ่งใด โดยอิทธิพลของสังคมนี้มีความเกี่ยวข้องอยู่กับการรับรู้เงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งจะเรียกการปฏิบัติตามอิทธิพลของสังคมเหล่านี้ว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เกิดจากการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตนเองว่าพวกเขาเหล่านั้นต้องการให้เขากระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด หากบุคคลรับรู้ว่ากลุ่มอ้างอิงต้องการให้ปฏิบัติพฤติกรรมใด บุคคลย่อมเกิดทักษะคติที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีตัวกำหนดจากความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิง (Normative Belief) เป็นความเชื่อว่าคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตนเอง ประสงค์ที่จะให้ตนเองกระทำพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply) หมายถึงการรับรู้ของบุคคลว่าตนเองมีความต้องการที่จะทำตามความประสงค์ของกลุ่มอ้างอิงนั้นมากน้อยเพียงใด

2.1.2.3 คำนำนัยสำคัญของทัศนคติเฉพาะบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักของพฤติกรรมที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอย พหุคูณ โดยเมื่อบุคคลสองคนต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการเล่นพนันท้องถิ่นและรับรู้ว่าคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตนเองไม่เห็นด้วยที่จะให้ตนปฏิบัติตามกิจกรรมนั้น และไม่ต้องการให้เล่นการพนันท้องถิ่น แล้วจะเกิดอะไรขึ้นกับเจตนาเชิงพฤติกรรมของเขาภายใต้สถานการณ์ของความขัดแย้งนี้ ดังนั้นเพื่อที่จะระบุคำตอบได้ เราจึงจำเป็นต้องทราบถึงน้ำหนักความสัมพันธ์ที่สำคัญของทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงซึ่งเป็นตัวกำหนดเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเล่นพนันท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน เช่น บางพฤติกรรมอิทธิพลของทัศนคติอาจมีน้ำหนักมากกว่า บางพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีน้ำหนักมากกว่า หรือบางพฤติกรรมมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน ความสัมพันธ์เหล่านี้อาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคลด้วย

2.1.2.4 ตัวแปรภายนอกอื่น ๆ (External Variables) เช่น ตัวแปรบุคลิกภาพ (Personality) ตัวแปรด้านประชากร (Demographic Variables) และทัศนคติที่มีต่อเป้าหมายอื่น (Attitude toward Targets) ไอสเซน และฟิชไบน์ I. Ajzen และ Fishbein (1980, pp.8-9,82-84) เชื่อว่า ตัวแปรภายนอกนั้นไม่ได้มีอิทธิพลในทางตรงต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม มีเพียงอิทธิพลในทางอ้อมเท่านั้น โดยตัวแปรภายนอกจะมีความสัมพันธ์กับเจตนาเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรมได้ก็ต่อเมื่อตัวแปรภายนอกเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเฉพาะอื่น ๆ ในทฤษฎีตั้งแต่ 1 ตัวแปรขึ้นไป โดยจะมีอิทธิพลผ่านตัวแปรความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม และการประเมินผลของพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น และแรงจูงใจของบุคคลที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือมีอิทธิพลต่อน้ำหนักความสัมพันธ์ ( $W_1$ ,  $W_2$ ) ทางใดทางหนึ่งหรือทั้งหมด ซึ่งผลกระทบทางอ้อมนี้ จะส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคล ต่อเมื่อผลการวัดทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทั้งทางตรงและทางอ้อมและน้ำหนักความสัมพันธ์ของทัศนคติที่มีต่อ พฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรม และจะส่งผลต่อพฤติกรรม ก็ต่อเมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเจตนาเชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมมีค่าสูง

2.1.2.5 การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

2.1.2.5.1 การกระทำ (Action) คือ การแสดงพฤติกรรมใด ๆ เพียงพฤติกรรมเดียว (Single Action) เช่น การดื่มเหล้า และกลุ่มของพฤติกรรม (Behavior Categories) เช่น การออกกำลังกายซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำพฤติกรรมหลากหลาย คือ ว่ายน้ำ เดินบนลู่วิ่ง เล่นแบดมินตัน หรือวิ่ง

2.1.2.5.2 เป้าหมาย (Target) คือ วัตถุประสงค์ในการกระทำ เช่น การเล่นเกมอาจกำหนดวัตถุประสงค์ให้เป็นเล่นเกมคอมพิวเตอร์

2.1.2.5.3 เวลา (Time) คือ เวลาที่เราจะศึกษาพฤติกรรม เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์หลังเลิกเรียน

2.1.2.5.4 บริบท (Context) คือ สถานการณ์ของพฤติกรรมที่เราสนใจ เช่น การนอนอ่านการ์ตูนที่บ้าน

### 2.1.3 ตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ไอเซน และฟิชไบน์ I. Ajzen และ Fishbein (1980, pp.29-39) กล่าวว่า การกำหนดพฤติกรรมสามารถกำหนดให้มีลักษณะเฉพาะเรื่องได้ตามประเด็นที่สนใจ เมื่อกำหนดพฤติกรรมได้แล้ว การวัดทัศนคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรม จะต้องดำเนินการออกแบบให้สอดคล้องกับพฤติกรรม และในการวัดพฤติกรรมใด ๆ ก็จำเป็นจะต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดนั้นด้วย และการที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรมได้ ต้องทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

2.1.3.1 พฤติกรรม (Behavior) พฤติกรรมเป็นสิ่งที่ซับซ้อนการที่เราจะเข้าใจถึง พฤติกรรมได้เราจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงสิ่งเหล่านี้ก่อน

2.1.3.1.1 พฤติกรรมและผล (Behaviors Versus Outcomes) ในการศึกษา พฤติกรรมนั้นเราจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเราจะศึกษาพฤติกรรมหรือผลเพราะว่า ผลกับพฤติกรรม ต่างกัน เพราะผลอาจจะเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากพฤติกรรม และพฤติกรรมหลาย ๆ พฤติกรรม ที่ต่างกันอาจจะนำมาซึ่งผลเดียวกัน เช่น การสอบได้คะแนนดีอาจจะมาจากพฤติกรรมต่าง ๆ กัน เช่น ตั้งใจเรียน อ่านหนังสือมาก เอาใจครูเก่ง หรือลอกข้อสอบจากเพื่อน เป็นต้น

2.1.3.1.2 การกระทำเดี่ยว และประเภทพฤติกรรม (Single Action Versus Behavioral Categories) เนื่องจากเราไม่สามารถสังเกตประเภทพฤติกรรมได้โดยตรง เพราะว่ามีประเภท พฤติกรรมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยการกระทำเฉพาะหลายการกระทำ เช่น เรา

ต้องการสังเกต “การเรียน หนังสือ” เราสังเกตได้เพียงพฤติกรรมเฉพาะหรือพฤติกรรมเดียวเท่านั้น คือ การอ่านหนังสือ การจดบันทึก การฟังครูสอน ซึ่งเราถือว่าการกระทำเฉพาะเหล่านี้ เป็นการเรียนหนังสือ

การกระทำเดี่ยว (Single Action) การกระทำเดี่ยวเป็นพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ เราสามารถวัดการกระทำเดี่ยวได้แต่ต้องให้คำนิยามที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตรงกันในการสังเกตการกระทำว่าทำหรือไม่ทำ โดยประเมินจากดัชนีความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต

ประเภทพฤติกรรม (Behavioral Categories) การรวมการกระทำเดี่ยวหลายๆ อย่างเข้าด้วยกันเรียกว่า “กลุ่มของการกระทำ” ประเภทของพฤติกรรมไม่สามารถสังเกต ได้โดยตรง แต่เราจะใช้การตีความจากพฤติกรรมเดี่ยว ปัญหาของการวัดประเภทพฤติกรรม คือ จะต้อง ใช้พฤติกรรมเดี่ยวจำนวนเท่าใด จึงจะเพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดพฤติกรรมเดี่ยวที่สัมพันธ์กับประเภทของพฤติกรรมนั้น ๆ ให้มากที่สุด และชัดเจนที่สุด และการกระทำเดี่ยวจะต้องสังเกตได้โดยตรง และมีความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต

2.1.3.1.3 ความจำเพาะของพฤติกรรม (Behavioral Element) การวัดพฤติกรรม ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการวัดการกระทำเดี่ยว หรือประเภทของพฤติกรรมจะมี ความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใดล้วนขึ้นอยู่กับความจำเพาะของพฤติกรรม และความจำเพาะ พฤติกรรมขึ้นอยู่กับตัวแปร ดังนี้ 1. การกระทำ (Action) 2. เป้าหมาย (Target) 3. บริบท (Context) และ 4. เวลา (Time)

2.1.3.1.4 ระดับการวัดพฤติกรรม ในการสังเกต หรือวัดพฤติกรรม อาจทำได้ หลายวิธี เช่น การจดบันทึกง่ายๆ ว่ามีการทำพฤติกรรมหรือไม่ หรือการจัดกลุ่มพฤติกรรมแล้วจดบันทึก โดยที่การสังเกตหรือการวัดการกระทำเดี่ยว สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

วิธีที่ทำให้บุคคลมีทางเลือก 2 ทาง คือ กระทำพฤติกรรมหรือไม่ กระทำพฤติกรรม เช่น เขาขับรถไปทำงานหรือไม่

วิธีที่ให้ผู้บุคคลมีทางเลือกมากกว่า 2 ทางที่เขาสามารถเลือกได้ เช่น เขาเดินทางไปทำงานด้วยยานพาหนะใด

|       |               |       |                    |
|-------|---------------|-------|--------------------|
| ..... | รถยนต์ส่วนตัว | ..... | โดยสารรถของผู้อื่น |
| ..... | รถประจำทาง    | ..... | รถแท็กซี่          |
| ..... | รถจักรยานยนต์ | ..... | รถจักรยาน          |
| ..... | เดิน          |       |                    |

ทางเลือกเหล่านี้ อาจมองว่าเป็นกลุ่มของการกระทำเดียวที่จะกระทำ หรือไม่กระทำ

วิธีวัดหรือสังเกตปริมาณของการกระทำที่เกิดขึ้น เช่น สังเกตว่าเขาบริจาคเงินหรือไม่ และบริจาคเป็นเงินเท่าไร หรือดูว่าเขาซื้อเป๊ปซี่หรือไม่และซื้อเท่าไร

|       |             |       |                |       |                 |
|-------|-------------|-------|----------------|-------|-----------------|
| ..... | ไม่บริจาค   | ..... | 51 - 100 บาท   | ..... | ไม่ซื้อ         |
| ..... | 1 - 10 บาท  | ..... | 101 - 1000 บาท | ..... | น้อยกว่า 1 ลิตร |
|       |             |       | มากกว่า 1000   |       |                 |
| ..... | 11 - 25 บาท | ..... | บาท            | ..... | 1 - 2 ลิตร      |
| ..... | 26 - 50 บาท |       |                | ..... | 2.1 - 4 ลิตร    |
|       |             |       |                | ..... | มากกว่า 4 ลิตร  |

วิธีสังเกตพฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ กัน (Repeated Observation) ซึ่งมีวิธีการวัด 2 วิธี ดังนี้ 1. ความถี่สัมบูรณ์ (The Absolute Frequency) หมายถึง การวัดความถี่ที่บุคคลกระทำพฤติกรรมเป็นจำนวนครั้ง และ 2. ความถี่สัมพัทธ์ (The Relative Frequency) คือ จำนวนครั้งที่เขากระทำพฤติกรรมนั้นในรูปแบบของจำนวนสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ ดังนั้นเมื่อต้องการทราบว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมบ่อยเพียงใด ต้องวัดด้วยความถี่สัมบูรณ์ และเมื่อต้องการทราบถึงสัดส่วนของจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมต้องวัดด้วยความถี่สัมพัทธ์

การใช้การสังเกต โดยสังเกตการณ์กระทำเดียวที่เป็นการกระทำเพิ่ม สามารถสังเกตได้ทั้งในเงื่อนไขที่มีสภาพแวดล้อมเหมือนกัน หรือต่างกันก็ได้

คำรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมเฉพาะบุคคล (Self - Report of Behavior) พฤติกรรมบางอย่าง ผู้อื่นไม่สามารถสังเกตโดยตรงได้ จึงต้องอาศัยวิธีการให้บุคคลรายงานพฤติกรรมนั้นด้วยตนเอง แม้ว่าผลที่ได้จากรายงานนั้นจะมีความเที่ยงตรงน้อยกว่าการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง แต่ก็ได้รับการยอมรับให้นำมาใช้ได้ และหากพฤติกรรมใดไม่สามารถสังเกตได้จากรายงานตนเอง ก็จำเป็นต้องระบุกลุ่มพฤติกรรมใกล้เคียงแล้วให้บุคคลระบุว่าปฏิบัติพฤติกรรมนั้นหรือไม่

2.1.3.2 เจตนา (Intention) ไอเซนและฟิชไบน์ I. Ajzen และ Fishbein (1980, pp.41-52) ระบุเอาไว้ว่า แม้เจตนาจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล แต่การวัดเจตนาเพียงอย่างเดียวอาจเป็นข้อมูลที่น้อยเกินไปที่จะใช้พยากรณ์พฤติกรรม โดยการกระทำพฤติกรรมอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ที่มีผลกระทบต่อความหนักแน่นในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

เจตนา กับ พฤติกรรม ปัจจัยเหล่านี้นั้น คือ ความสอดคล้องระหว่างเจตนาและพฤติกรรม และความคงอยู่ของเจตนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการวัดมีลักษณะเป็นนามธรรมมากเท่าไร ก็จะมีผลคลาดเคลื่อนในการวัดพฤติกรรมลดลงไปมากเท่านั้น

2.1.3.2.1 ความสอดคล้องระหว่างเจตนาและพฤติกรรม หากต้องการให้มีความเที่ยงตรงในการใช้เจตนาทำนายพฤติกรรม อาจต้องใช้วิธีการวัดเจตนาและพฤติกรรมให้ถ้าการวัดประเมินในทุกชั้นกระบวนการมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นจำเพาะ 4 ประเด็น ได้แก่ การกระทำ (action) เป้าประสงค์ (target) สิ่งแวดล้อม (context) และ ระยะเวลา (time) เจตคติ และการอ่อนไหวไปตามกลุ่มอ้างอิงก็จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม โดยใช้เจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นฐาน

2.1.3.2.2 ความคงอยู่ของเจตนา การวัดเจตนาไม่ใช่เป็นตัวแปรในการพยากรณ์พฤติกรรมที่ดีเสมอไปเพราะว่า เจตนาสามารถเปลี่ยนได้ตลอดเวลา และการวัดเจตนาก่อนที่จะสังเกตพฤติกรรมอาจจะต่างจากเจตนาขณะที่พฤติกรรมนั้นถูกสังเกต นั่นคือ ยิ่งระยะเวลาในการวัดเจตนาและพฤติกรรมทอดยาวออกจากกันมากเท่าใด ก็อาจทำให้เจตนาเปลี่ยนไปได้ ดังนั้นเพื่อให้การอธิบายพฤติกรรมจากเจตนามีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องวัดเจตนาในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกับการวัดพฤติกรรมมากที่สุด

การอธิบายพฤติกรรมจากเจตนาโดยทั้งช่วงเวลานั้น มักไม่ได้รับความนิยมในการใช้การวัดรายบุคคล แต่จะใช้สำหรับวัดแนวโน้มของพฤติกรรมในคนกลุ่มใหญ่ของประชากร เนื่องจากเจตนาโดยรวมของคนกลุ่มใหญ่จะมีความคงทน และอยู่นานกว่าเจตนาเป็นรายบุคคล

การอธิบายพฤติกรรมจากเจตนาโดยทั้งช่วงเวลานานนั้นต้องพยายามแยก เหตุการณ์เฉพาะ ที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งอาจจะเปลี่ยนเจตนาของบุคคลไป โดยเพิ่มเข้าไปในการวัดเจตนา

นอกเหนือจากปัจจัยข้างต้น ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรม ประกอบไปด้วย ประสบการณ์ตรงที่บุคคลเคยพบประสบมา การเคยเห็นบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น การมีทักษะในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ เป็นพิเศษ ดังนั้นการวัดเจตนาหลังจากเกิดเหตุการณ์แทรกซ้อน หากได้พิจารณาเหตุการณ์นั้นด้วย ก็จะสามารถเพิ่มความหนักแน่นของความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับ พฤติกรรมมากขึ้นได้ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 50-56, 63-73)

2.1.3.2.3 ปัจจัยเฉพาะบุคคล (Personal Factor) หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาและทำการประเมินผลทางบวกหรือทางลบต่อการปฏิบัติพฤติกรรม (Ajzen; & Fishbein. 1980: 6) หรือหมายถึง การตัดสินใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือเลว ซึ่งเขาสันนิษฐานหรือต่อต้านการกระทำ นั้น ซึ่งเรียกว่า เจตคติหรือแนวความคิดที่มีต่อพฤติกรรม (Ajzen; & Fishbein. 1980: 56) ไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 54-55) ได้เสนอการวัดเจตคติหรือแนวความคิดที่มีต่อพฤติกรรม 2 วิธี คือ การวัดเจตคติหรือแนวความคิดทางตรงต่อพฤติกรรม และเจตคติหรือแนวความคิดทางอ้อมต่อพฤติกรรม ดังนี้

การวัดเจตคติหรือแนวความคิดทางตรงต่อพฤติกรรม คือการประเมินผลของความรู้สึกโดยทั่วไปของบุคคลในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อการปฏิบัติพฤติกรรม เป็นแบบวัดเจตคติหรือแนวความคิดทางตรงที่ได้มาตรฐานมีหลายแบบวัด แต่แบบวัดที่ได้รับความนิยมและมีความสัมพันธ์กับแบบวัดเจตคติหรือแนวความคิดทางอ้อม คือ แบบวัดมาตราจำแนกความหมาย ของออสกู๊ด และคณะที่เสนอไว้ในปี 1957

การวัดเจตคติหรือแนวความคิดทางอ้อมต่อพฤติกรรม ขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม และการประเมินผลของพฤติกรรม โดยการรวมผลคูณระหว่างความเชื่อ เกี่ยวกับผลคูณของพฤติกรรมและการประเมินผลของพฤติกรรม เป็นการวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เจตคติหรือแนวความคิด (Oyf) เป็นองค์ประกอบของความเชื่อ หากบุคคลเชื่อว่าการปฏิบัติพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลทางบวก บุคคลก็จะมีเจตคติหรือแนวความคิดที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ขณะที่บุคคลเชื่อว่า การกระทำนั้นจะนำไปสู่ผลทางลบเขาจะมีเจตคติหรือแนวความคิดที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ความเชื่อที่เป็นรากฐานของเจตคติหรือแนวความคิดที่มีต่อพฤติกรรมนี้เรียกว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม (Behavioral Belief) (Ajzen; & Fishbein. 1980: 7) สิ่ง queบุคคลต้องประสบพบเจอในชีวิตหรือประสบการณ์ที่พบเจอจะนำไปสู่ความเชื่อที่บุคคลมีต่อเป้าหมายต่าง ๆ กัน ซึ่งฟิชไบน์ และไอเซน (Ajzen; & Fishbein. 1975: 135 – 215) ได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความเชื่อเชิงบรรยาย (Descriptive Belief) เป็นความเชื่อที่ได้จากการมีประสบการณ์ตรงจากการสังเกต ที่พบว่าเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับลักษณะที่จำเพาะเจาะจง เช่น โต๊ะกลม นิโกรมีผิวสีดำ

2. ความเชื่อที่เกิดจากการคาดเดาหรือการอนุมาน (Inferential Belief) เช่น กีบเตี้ยกว่าเชอร์รี่ และเชอร์รี่เตี้ยกว่าไวน์ บุคคลจะเชื่อว่า กีบเตี้ยกว่าไวน์ โดยใช้หลักตรรกศาสตร์

3. ความเชื่อที่ได้จากข้อมูล (Informational Belief) เป็นความเชื่อที่สร้างขึ้นจากการรับรู้และให้การยอมรับเหตุการณ์หรือข่าวสารต่าง ๆ จากแหล่งภายนอก เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ ข่าวโทรทัศน์ จุลสาร การบรรยาย หรือการเล่าต่อ ๆ กันมา เช่น ศาสดาของศาสนาพุทธ คือพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นชาวอินเดีย

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ความเชื่อ หมายถึงความน่าจะเป็นโดย อัตโนมิติของบุคคล ที่เห็นว่าวัตถุประสงค์มีความสัมพันธ์กับลักษณะจำเพาะเจาะจง (Ajzen; & Fishbein 1975: 131) ตัวอย่างเช่น คณะศึกษาศาสตร์ (วัตถุประสงค์) ทำให้ได้งานที่ดี (ลักษณะจำเพาะเจาะจง)

นอกจากนี้ ฟิชไบน์ และไอเซน ยังได้ระบุเอาไว้ว่า บุคคลแต่ละบุคคลจะมีความเชื่อต่าง ๆ มากมายถือเป็นความเข้าใจ รวมถึงการที่กระบวนการของข่าวสารได้เสนอมาว่า บุคคลแต่ละคนสามารถที่ใส่ใจกับการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ได้เพียง 5 – 9 ข้อความในช่วงขณะหนึ่ง ๆ เท่านั้น ความเชื่อเหล่านี้ถือเป็นความเชื่อเด่นชัด (Salient Belief) และความเชื่อเด่นชัดนี้เป็นตัวกำหนดเจตคติหรือแนวความคิดของบุคคล ความเชื่อเด่นชัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อาจหนักแน่นมากขึ้น หรือหนักแน่นน้อยลง หรืออาจได้รับความเชื่ออื่นเข้ามาแทนที่

เพื่อให้เข้าใจว่าเหตุใดบุคคลจึงมีทัศนคติต่อวัตถุประสงค์ เช่นนั้น จึงต้องประเมินความเชื่อเด่นชัดของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย โดยใช้คำถามปลายเปิดให้ตอบอย่างอิสระ ซึ่งถามเกี่ยวกับ ลักษณะวัตถุประสงค์เชิงทัศนคติ โดยถือว่าความเชื่อ 5 - 9 ความเชื่อเป็นความเชื่อเด่นชัด

ไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 63) ระบุว่า ถึงแม้ว่าแต่ละบุคคลจะมีชุดความเชื่อจำนวนมากเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ แต่บุคคลเหล่านั้นจะมีความสามารถที่จะใส่ใจกับความเชื่อได้จำนวนน้อยในช่วงเวลาหนึ่งคือ ประมาณ 5 – 9 ความเชื่อ และจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ความเชื่อเหล่านี้ คือ ความเชื่อเด่นชัด (Salient Beliefs) ซึ่งถือว่าเป็นตัวกำหนดทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม ความเชื่อเด่นชัดนี้อาจจะเปลี่ยนไปได้ คือ อาจจะมีน้ำหนักแน่นมากขึ้น หรือน้อยลง หรืออาจโดนชุดความเชื่ออื่นมาแทนที่ก็เป็นได้

การหาความเชื่อที่เด่นชัดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์จะพิจารณาเฉพาะสารสนเทศของความเชื่อเด่นชัดที่มีความถี่ในระดับสูง (Modal Salient Beliefs) ซึ่งมีขั้นตอนสำหรับการพิจารณาเลือกข้อความเชื่อที่เด่นชัดดังนี้ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 70)

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลของความเชื่อซึ่งแตกต่างกัน

เป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 2 จัดกลุ่มความเชื่อคล้ายกันเข้าด้วยกัน ถ้าความเชื่อใดที่คล้ายกัน แต่เป็นของผู้ตอบคนเดียวกันก็แยกความเชื่อออกจากกัน ให้แยกกลุ่มกัน

ขั้นที่ 3 คัดเลือกข้อมูลความเชื่อเด่นชัด ซึ่งอาจใช้วิธีได้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุด 10 - 12 ความเชื่อ

เลือกความเชื่อทั้งหมดที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงอย่างน้อยร้อยละ 10 - 12

เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุดจนถึงความเชื่อที่มีความถี่ประมาณร้อยละ 75 ของความถี่ทั้งหมดของทุกข้อมูลความเชื่อ

ดังนั้นความเชื่อที่ได้จะสามารถนำมาสร้างเป็นแบบวัด ซึ่งมีพื้นฐานมาจากกลุ่มความเชื่อเด่นชัด

ไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 65) ระบุว่า ความเชื่อเด่นชัดของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับผลของการปฏิบัติพฤติกรรมจะเป็นสิ่งกำหนดเจตคติหรือแนวความคิดที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ ดังนั้นหากต้องการที่จะทำความเข้าใจเจตคติหรือแนวความคิด ต้องเข้าใจความเชื่อเด่นชัดก่อน โดยใช้วิธีการดังนี้

ต้องทราบถึงวิธีการประเมินพฤติกรรมซึ่งหมายถึงการประเมินในลักษณะมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายนั้น ๆ ในเชิงบวก และลบ โดยใช้มาตรวัดตัวคู่ 7 ช่วง เช่น

การมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น

|           |           |       |       |            |       |       |           |           |
|-----------|-----------|-------|-------|------------|-------|-------|-----------|-----------|
| เป็นไปได้ | _____     | _____ | _____ | _____      | _____ | _____ | _____     | เป็นไปได้ |
|           | มากที่สุด | มาก   | น้อย  | ไม่ใช่ทั้ง | น้อย  | มาก   | มากที่สุด | ไม่ได้    |

2 อย่าง

ตาราง 1 การศึกษาเจตคติหรือแนวความคิดของผู้หญิงในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด

|   | การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด<br>ของฉันทัน | การประเมิน<br>ผลพฤติกรรม | ความเชื่อเกี่ยวกับ<br>ผลของพฤติกรรม | รวม |
|---|------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------|-----|
| 1 | ทำให้น้ำหนักขึ้น                   | -2                       | +3                                  | -6  |
| 2 | สะดวก                              | +1                       | +3                                  | +3  |
| 3 | สามารถกำหนดขนาดของ<br>ครอบครัวได้  | +2                       | +2                                  | +4  |
| 4 | ทำให้ฉันรู้สึกผิด                  | -1                       | +2                                  | -2  |
| 5 | ทำให้ประจำเดือนมาปกติ              | +3                       | +1                                  | +3  |
|   | รวม                                |                          |                                     | +2  |

จากตาราง 1 จะพบว่าผู้หญิงคนนี้มีเจตคติหรือแนวความคิดที่ดีต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับความเชื่อซึ่งฟิชไบน์ และไอเซน ได้กล่าวไว้ว่า (Ajzen; & Fishbein, 1975: 29) เจตคติที่มีต่อเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับความ เชื่อเกี่ยวกับเป้าหมาย ดังนี้

1. บุคคลมีความเชื่อมากมายกับเป้าหมายหนึ่ง ๆ โดยที่เป้าหมายนั้น อาจมีความสัมพันธ์กับลักษณะต่าง ๆ เช่น เป้าหมายอื่น คุณลักษณะอื่น เป็นต้น

2. คุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายนี้ มักจะมีการประเมินผลควบคู่กันไปด้วย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นทัศนคติที่บุคคลต่อลักษณะนั้น ๆ

3. อาศัยการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขบุคคลจะเรียกการเรียนรู้ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อที่สัมพันธ์ระหว่างการประเมิน กับเป้าหมายของเจตคติ

4. ความเชื่อที่สัมพันธ์กับเป้าหมายโดยมีการประเมินอยู่ด้วย จะรวมตัวกัน

5. ในโอกาสข้างหน้า เป้าหมายของเจตคติจะกระตุ้นให้บุคคลแสดงความเชื่อโดยรวมที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย โดยมีการประเมินอยู่ด้วย หรือเป็นการแสดงเจตคติโดยส่วนรวมนั่นเอง

เนื่องจากเจตคติมีความสัมพันธ์ทางตรงหรือเรียกว่าแปรผันตรงกับการอธิบาย ทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล และความเชื่อเด่นชัดได้เป็นตัวกำหนดเจตคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรม ดังนั้นในการพิจารณาและทำการวัดความเชื่อเด่นชัด และเจตคติควรให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นจำเพาะ 4 ประเด็น ได้แก่ การกระทำ (action) เป้าประสงค์ (target) สิ่งแวดล้อม (context) และ ระยะเวลา (time) เจตคติ และการอ่อนไหวไปตามกลุ่มอ้างอิงก็จะมีผลต่อพฤติกรรม โดยใช้เจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นฐาน

2.1.3.2.4. อิทธิพลของสังคม (Social Influence) ไอ์เซนและฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 57, 73 - 76) ระบุว่า อิทธิพลของสังคม คือการรับรู้เฉพาะบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับภาวะกดดันทางสังคมที่มีต่อเขาในการที่จะให้ปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติพฤติกรรม โดยอิทธิพลของสังคมนี้มีความเกี่ยวข้องอยู่กับการรับรู้เงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม ส่วนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) เกิดจากการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตนเองว่าพวกเขาเหล่านั้นต้องการให้เขากระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด หากบุคคลรับรู้ว่ากลุ่มอ้างอิงต้องการให้ปฏิบัติพฤติกรรมใด บุคคลย่อมเกิดทัศนคติที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ฟิชไบน์ และไอ์เซน เสนอการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไว้ 2 วิธี คือ การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง และการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม

การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นการแสดงค่าความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลคิดว่าความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขาเป็นเช่นไร เขาควรปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น เช่น

คนส่วนมากที่มีความสำคัญต่อฉันคิดว่า

จันทร

ฉีดวัคซีน

ชีโนแวค

มากที่สุด

มาก

น้อย

ไม่ใช่ว่า  
ทั้ง

น้อย

มาก

มากที่สุด

ฉันไม่ควร

ฉีดวัคซีน

ชีโนแวค

2 อย่าง

การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม คิดคำนวณจากผลรวมของผลคูณระหว่างผลของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความคิดของกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

บุคคลจะคิดและพิจารณาถึงความคิดของกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อตนเอง ว่าตนเองควรหรือไม่ควรปฏิบัติพฤติกรรมใด ๆ และบุคคลจะใช้ข้อมูลนี้ในการที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงหรือไม่ เช่น บิดาของฉันคิดว่าฉันควรเล่นพนันชนวัว (เป็นความเชื่อที่บุคคลมีเกี่ยวกับความคิดของกลุ่มอ้างอิง) ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับความคิดของบุคคลอื่นและเกี่ยวข้องกับความต้องการในการปฏิบัติตนของตัวบุคคลเอง ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนี้เป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงด้วย

การวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของบุคคลสามารถวัดได้ด้วยอย่าง เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของผู้หญิงเกี่ยวกับศาสนาอาวัดได้ดังนี้

| ศาสนาของฉันสอนว่า |     |      |            |      |     |           |
|-------------------|-----|------|------------|------|-----|-----------|
| ฉันควร            |     |      |            |      |     | ฉันไม่    |
| ทำเท่า            |     |      |            |      |     | ควรทำ     |
| เท่า              |     |      |            |      |     | เท่า      |
| มากที่สุด         | มาก | น้อย | ไม่ใช่ทั้ง | น้อย | มาก | มากที่สุด |
| 2 อย่าง           |     |      |            |      |     |           |

การรู้ถึงความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงอาจจะยังไม่มากพอที่จะใช้พยากรณ์ หรือทำความเข้าใจการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคล จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการประเมินแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply) ซึ่งหาได้จากมาตรวัดแบบ Unipolar Scale ประกอบด้วย (Ajzen; & Fishbein, 1980: 75)

| โดยทั่วไปท่านต้องการทำตามคำสอนของศาสนาอย่างน้อยเพียงใด |    |    |   |    |    |         |
|--------------------------------------------------------|----|----|---|----|----|---------|
| ต้องการ                                                |    |    |   |    |    | ไม่     |
|                                                        |    |    |   |    |    | ต้องการ |
| +3                                                     | +2 | +1 | 0 | -1 | -2 | -3      |

ไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 58-59) ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของเจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไว้ว่า ส่วนใหญ่แล้วเราจะพบว่า การที่บุคคลจะมีเจตคติในทางบวกต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้นั้น จะต้องเกิดจากการที่บุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากลุ่มอ้างอิง คิดว่าเขาควรจะมีปฏิบัติพฤติกรรมนั้น และในทางตรงกันข้าม บุคคลจะมีเจตคติทางลบ ถ้าบุคคลที่เป็นกลุ่มอ้างอิงคิดว่าเขาไม่ควรปฏิบัติพฤติกรรมนั้น แต่ในบางครั้งก็มีการยกเว้นได้ เช่น บุคคลอาจมีเจตคติทางบวกต่อการปฏิบัติพฤติกรรมแม้เขาจะเชื่อว่ากลุ่มอ้างอิงคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้นก็ตาม ดังนั้นเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคล จึงมีลักษณะเป็นปัจเจกกล่าวคือ เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลที่ขึ้นอยู่กับความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของทั้งสององค์ประกอบของแต่ละบุคคล (ปัจจัยด้านเจตคติ และปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง) ปัจจัยทั้งสองจะมีน้ำหนักที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ อันเป็นเครื่องกำหนดเจตนาเชิงพฤติกรรม น้ำหนักความสำคัญเชิงสัมพัทธ์อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหนึ่งไปสู่อีกพฤติกรรมได้ หรือส่งผ่านพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งได้เช่นกัน น้ำหนักขององค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์เจตนาเชิงพฤติกรรมได้

การผันแปรตัวใดตัวหนึ่งในความจำเพาะทั้ง 4 ของพฤติกรรม การกระทำ (Action) เป้าหมาย (Target) สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม (Context) และเวลา (Time) อาจจะมีอิทธิพลต่อความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติ และกลุ่มอ้างอิง เช่น พบว่าเจตคติมีความสำคัญในพฤติกรรมการแข่งขัน มากกว่าพฤติกรรมความร่วมมือ ในขณะที่กลุ่มอ้างอิงมีความสำคัญในพฤติกรรมความร่วมมือ มากกว่าการแข่งขัน

2.1.3.2.5 ปัจจัยภายนอก (External Variables) ไอเซน และฟิชไบน์ (Ajzen; & Fishbein. 1980: 79 – 91) ระบุว่า ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีสาระที่แตกต่างจากทฤษฎีอื่นตรงที่ตัวทฤษฎีไม่ได้พยายามอธิบายพฤติกรรมด้วยการกล่าวถึงปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ปัจจัยชีวสังคม (Demographic Variables) เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ศาสนาที่นับถือ
2. เจตคติที่มีต่อเป้าหมาย เจตคติที่มีต่อบุคคลและเจตคติที่มีต่อสถาบัน
3. ลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Traits) เช่น เป็นคนที่มีพฤติกรรมแยกตัวจากสังคม เป็นคนเปิดเผยตัวเอง เป็นคนมีอำนาจ เป็นคนยอมคน

ทฤษฎีนี้ยอมรับว่า บางครั้งปัจจัยรอบตัวภายนอกก็เป็นสิ่งเร้าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของปัจเจกได้ แต่ก็มีกรอธิบายเพิ่มเติมว่า ปัจจัยรอบตัวภายนอกอาจส่งผลต่อพฤติกรรมในทางอ้อมมากกว่า หมายถึง ปัจจัยรอบตัวภายนอกจะมีความเกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมได้ ก็ต่อเมื่อปัจจัยรอบตัวภายนอกนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดที่ปรากฏในทฤษฎี หรืออาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยรอบตัวภายนอกอาจส่งผลกระทบต่อความคิด ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การประเมินผลพฤติกรรม ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง หรือ แรงขับที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำให้มีผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคลและส่งผลถึงพฤติกรรมที่บุคคลจะแสดงออกไป หากว่าเจตคติหรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้ ถึงแม้บางครั้งจะพบว่าปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ก็จะมีสัมพันธ์เพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ดังนั้น ฟิชไบน์ และไอเซน จึงระบุว่า ไม่มีความจำเป็นที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกและพฤติกรรม เพราะว่ามีผลที่ไม่คงที่ กล่าวโดยสรุปคือ เจตคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรมกับการประเมินผลของพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคลมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่มีต่อกลุ่มอ้างอิงกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ปัจจัยของเจตคติกับปัจจัยของกลุ่มอ้างอิงจะร่วมกันทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้เสมอถ้าการวัดทุกขั้นตอนถ้าการวัดประเมินในทุกชั้นกระบวนการมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ในประเด็นจำเพาะ 4 ประเด็น ได้แก่ การกระทำ (action) เป้าประสงค์ (target) สิ่งแวดล้อม (context) และ ระยะเวลา (time) เจตคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจะมีผลต่อพฤติกรรมโดยใช้เจตนาเชิงพฤติกรรมเป็นสื่อ

ความสามารถในการทำนายพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับความเข้มขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ของเจตนาเชิงพฤติกรรม กับตัวพฤติกรรม การวัดเจตนาเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม จึงต้องมีเชื่อมโยงและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในประเด็นจำเพาะ 4 ประเด็น ได้แก่ การกระทำ (Action) ความมุ่งหมาย (Target) สภาพแวดล้อม (Context) และระยะเวลา (Time) แต่สำหรับเจตคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ยังไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมได้

#### 2.1.4 ข้อจำกัดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

2.1.4.1 ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานที่บุคคลมีทักษะอยู่แล้วได้ เช่น การขับรถ หรือพฤติกรรมที่เกิดแบบทันทีทันใดจากอารมณ์ชั่วขณะ

2.1.4.2 ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลทุกคนได้ เช่น คนที่มีกระบวนการคิดแตกต่างจากทฤษฎี หรือคนที่ปฏิบัติพฤติกรรมโดยขาดการพิจารณาไตร่ตรอง

2.1.4.3 รูปแบบการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง อาจต้องพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมด้วย เพื่อให้ได้ผลที่แม่นยำขึ้น

เนื่องจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำนายพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถทำตามความต้องการของตนเองได้อย่างเต็มที่สมบูรณ์ ซึ่งในทฤษฎีนี้ เจตนาเชิงพฤติกรรมถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยด้านแรงจูงใจที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยทั่วไปแล้วถ้าบุคคลยังมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมมากเพียงใด ก็จะต้องพยายามในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นมากขึ้น (Ajzen. 1991: 182) แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีพฤติกรรมหลายพฤติกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเชิงพฤติกรรมโดยสมบูรณ์ ดังนั้น ไอเซนจึงนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาปรับปรุง โดยทำการเพิ่มตัวแปร “การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม” (Perceived Behavioral Control) เข้าไป และตั้งชื่อทฤษฎีนี้ว่า “ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน” (Theory of Planned Behavior)

## 2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)

2.2.1 ลักษณะของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behaviors) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ได้ถูกคิดค้นขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ที่ใช้ทำนายพฤติกรรมที่ไม่สามารถทำตามความต้องการได้อย่างสมบูรณ์ได้ยาก แม้ว่าปกติแล้ว ยิ่งบุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติพฤติกรรมมาก ก็ย่อมจะเกิดการแสดงพฤติกรรมนั้นมาก แต่ในความเป็นจริง การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก ดังนั้นไอเซนจึงได้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน หรือ Theory of Planned Behavior ขึ้นมา เพื่อกำจัดข้อจำกัดของทฤษฎีเดิม โดยทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมที่บุคคลไม่สามารถปฏิบัติตามความต้องการของตนเองได้สมบูรณ์กว่า (Ajzen. 1991: 182 - 183)

2.2.2 ข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน คือ เจตนาเชิงพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการทำกับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล มีผลต่อความสำเร็จในการทำพฤติกรรม ทฤษฎีนี้จึงเป็นการให้ความรับรู้ถึงศักยภาพในการทำกับพฤติกรรม มีความสามารถในฐานะที่เป็นตัวกำกับเจตนาเชิงพฤติกรรมไปพร้อม ๆ กับการเป็นตัวกำกับการปฏิบัติพฤติกรรม ทำให้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนี้ มีความแตกต่างจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ในส่วนที่มีการเพิ่มตัวแปรสำคัญที่เข้าร่วมในการทำนายพฤติกรรมเข้ามาในกรอบต้นแบบของทฤษฎี นั่นคือ ตัวแปร “การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม”

ไอเซน (Ajzen, 1991: 183) ได้ให้ความหมายของ “การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม” ไว้คือ ความเชื่อของบุคคลว่าด้วยการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นมีความยากง่ายประการใด เป็นการรับรู้ว่าคุณคนนั้นจะสามารถที่จะแสดงพฤติกรรม (ทักษะ ความรู้ความสามารถ) และสามารถที่จะจัดการกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง (ทรัพยากร โอกาส) ในการทำพฤติกรรมได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งคล้ายกับแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำพฤติกรรม (Self-Efficacy) หรือ “การตัดสินใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำพฤติกรรมที่ต้องการให้สำเร็จในสถานการณ์ที่คาดหวังได้มากที่สุด” ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนี้ได้วางโครงสร้างย่อยของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เกิดจากน้ำหนักรวมของตัวกำหนด 2 ตัวแปร ประกอบด้วย 1) ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยในการควบคุมพฤติกรรม หมายถึง ปัจจัยที่สนับสนุนหรือขัดขวางพฤติกรรม และ 2) การรับรู้อำนาจปัจจัยควบคุมพฤติกรรม ในการควบคุมปัจจัยที่จะสนับสนุนหรือขัดขวางการกระทำพฤติกรรมลงในกรอบแสดงความสัมพันธ์ ของความเชื่อ เจตคติ เจตนาและพฤติกรรม (Ajzen, 1991: 185)

2.2.3 สาระสำคัญของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1991: 179 - 211) เมื่อพิจารณาโครงสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนพบว่า ทฤษฎีดังกล่าวมีสาระสำคัญตรงที่อธิบายได้ว่าตัวแปร “พฤติกรรม” เป็นการทำหน้าที่ร่วมกันของเจตนาเชิงพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนได้เสนอไว้ด้วยว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

2.2.3.1 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ทิศที่มีต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำงานร่วมกันในการอธิบายพฤติกรรมทางอ้อมโดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรม

2.2.3.2 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและเจตนาเชิงพฤติกรรม ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมทางตรง

2.2.3.3 ความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างเจตคติที่มีต่อการแสดงออกถึงภาวะการเชื่อตามกลุ่มอ้างอิงกับการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรมที่ใช้อธิบาย และพยากรณ์เจตนาเชิงพฤติกรรมได้ ตลอดจนความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบของเจตนาเชิงพฤติกรรม กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรมในการอธิบาย และ

พยากรณ์เจตนาเชิงพฤติกรรมได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมในรูปแบบหนึ่ง ไปสู่พฤติกรรมใหม่ในอีกรูปแบบหนึ่ง และการส่งผ่านพฤติกรรมระหว่างบุคคล

2.2.3.4 เป้าหมายที่แท้จริงในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล มิได้เป็นเพียงการ พยายามทำความเข้าใจ อธิบายและทำนายพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นเท่านั้น แต่ทฤษฎี พฤติกรรมตามแผนยังได้นำเสนออีกว่า การนำมุมมองที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล การคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรม มาใช้ในการอธิบาย เจตนาเชิงพฤติกรรม และการปฏิบัติพฤติกรรม โดยอ้างอิงบทบาท ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมว่า ข้อมูลเด่นชัด หรือความเชื่อเด่นชัดจะเป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลให้มี การแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดออกมาย่อมในช่วงเวลาหนึ่ง ต้องอาศัย ชุดความเชื่อจำนวนหนึ่งในบรรดาความเชื่อจำนวนมาก ซึ่งเป็นชุดความเชื่อที่บุคคลกำลังให้ความ สนใจอยู่ (Ajzen, 1991: 189) ความเชื่อเด่นชัดเหล่านี้ นำมาศึกษาเจตนาเชิงพฤติกรรม และการ รับรู้ความสามารถของตนเองในการควบคุมพฤติกรรม ทฤษฎีนี้จำแนกความเชื่อเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

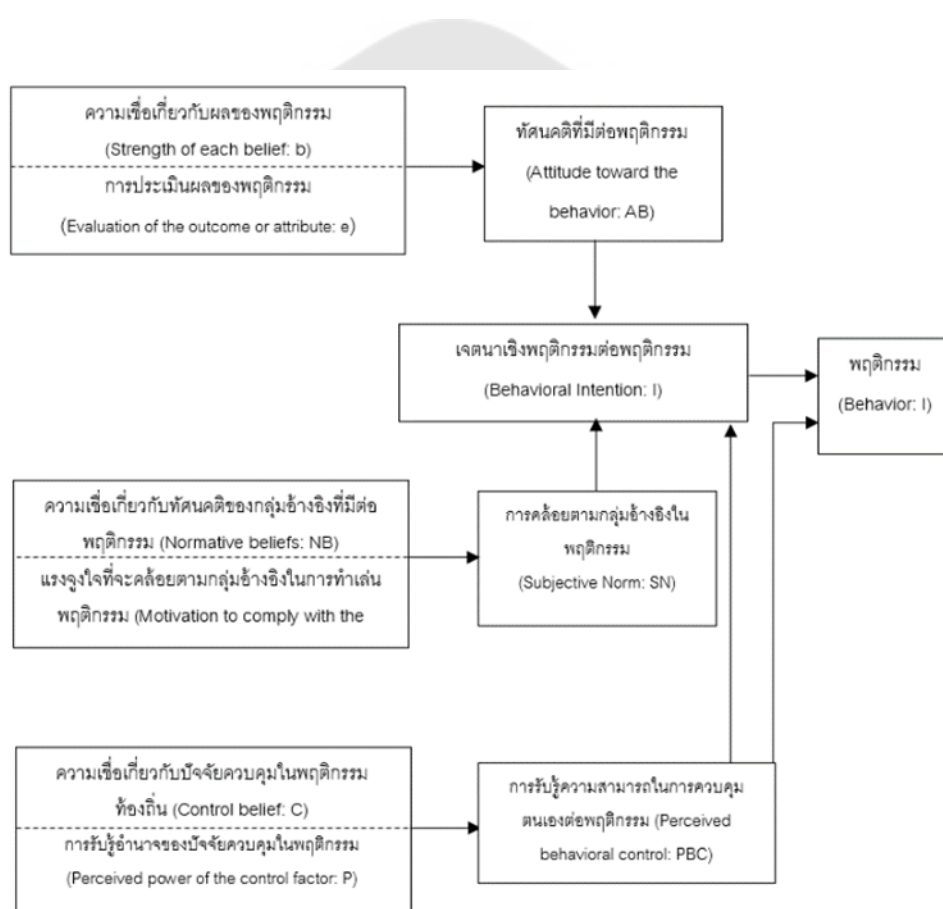
2.2.3.4.1 ความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) ซึ่งเป็น องค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่บุคคลมีต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เป็นความเชื่อที่ เกี่ยวข้องกับผลของการปฏิบัติพฤติกรรม หากบุคคลเชื่อว่า การปฏิบัติพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผล ทางบวก บุคคลก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ในขณะเดียวกัน หากว่าบุคคลเชื่อว่าการปฏิบัติ พฤติกรรมจะนำไปสู่ผลทางลบ บุคคลก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

2.2.3.4.2 ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative Beliefs) ซึ่งเป็นตัว กำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยระบุว่าเป็นความเชื่อที่บุคคลเชื่อว่าบุคคลหรือกลุ่มคน สำคัญในชีวิต(กลุ่มอ้างอิง) คิดว่าตนควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น หากบุคคลเชื่อว่าบุคคลหรือ กลุ่มคนสำคัญในชีวิต(กลุ่มอ้างอิง) คิดว่าเขาควรปฏิบัติพฤติกรรมนั้น บุคคลก็มีแนวโน้มที่จะ ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ในทางตรงข้ามหากบุคคลเชื่อว่าบุคคลหรือกลุ่มคนสำคัญในชีวิต(กลุ่ม อ้างอิง) คิดว่าเขาไม่ควรปฏิบัติพฤติกรรมนั้น เขาก็มีแนวโน้มที่จะไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

2.2.3.4.3 ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม (Control Beliefs) ซึ่งเป็นพื้นฐาน ของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการมีหรือไม่มีอยู่ของ ทรัพยากร หรือโอกาสที่จะปฏิบัติพฤติกรรม หากบุคคลเชื่อว่าตัวเองมีต้นทุนและโอกาสมาก ประกอบกับการมีปัจจัยขัดขวางน้อย บุคคลนั้นควรจะต้องรับรู้ถึงความสามารถที่จะควบคุมและ บังคับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นให้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ ประสพการณ์เดิมของแต่ละบุคคล พื้น

ฐานข้อมูลข่าวสารที่ผู้อื่นได้บอกเล่าให้ทราบเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือ การสังเกตจากพบเห็นของคนรอบข้างที่มีความคุ้นเคย หรือในหมู่มิตรสหาย ตลอดจนตัวแปรอื่น ๆ ที่ช่วยเพิ่ม หรือลดทอนการรับรู้ความยากของการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ก็เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดปัจจัยควบคุมได้เช่นกัน

2.2.4 โครงสร้างพื้นฐานของทฤษฎี จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่กล่าวมาข้างต้น ไอเซน (Ajzen, 1991: 182) ได้เขียนเป็นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนดังภาพประกอบ 2



ภาพประกอบ 2 โครงสร้างทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

2.2.5 ตัวแปรภายใต้กรอบทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประกอบไปด้วยตัวแปรเช่นเดียวกับตัวแปรของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เพียงแต่มีส่วนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเข้ามา จึงขออธิบายไว้พอสังเขป ดังนี้

2.2.5.1 พฤติกรรม (Behavior หรือ B) ส่วนมากของบุคคลอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention หรือ I) ของบุคคลที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ

2.2.5.2 เจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention หรือ I) เกิดจากอิทธิพลขององค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวความคิด หรือทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior หรือ AB) 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือการคล้อยตามบุคคลแวดล้อม (Subjective Norm หรือ SN) 3) การรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control หรือ PBC)

แนวความคิดต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior หรือ AB) เป็นการพิจารณาผลลัพธ์ทางในเชิงบวก และเชิงลบ ต่อการกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่า แนวความคิดต่อพฤติกรรม เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจก กล่าวคือ หากบุคคลนั้น ๆ กระทำสิ่งใดแล้วมีผลลัพธ์ไปในทิศทางที่ดี บุคคลนั้น ๆ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง กลายเป็นแนวความคิดเชิงบวกต่อพฤติกรรมนั้น ๆ กลายเป็นการเจตนา หรือตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ อีกในครั้งต่อไป ในทางกลับกันหากบุคคลกระทำสิ่งใดแล้วเกิดผลลัพธ์ในเชิงลบ แนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นอีกก็จะลดน้อยลงไป กลายเป็นเกิดแนวความคิดเชิงลบต่อพฤติกรรมนั้น ๆ

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) เป็นการที่ผู้กระทำพฤติกรรมได้ประเมินค่าว่าบุคคลใดที่มีความสำคัญต่อตนเอง แล้วบุคคลที่คิดว่าสำคัญนั้นมีความต้องการ หรือไม่ต้องการให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นกระทำพฤติกรรมใด ซึ่งเมื่อเป็นความต้องการของบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองแล้ว บุคคลที่เป็นผู้กระทำพฤติกรรมย่อมโน้มเอียงในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมไปตามความต้องการของบุคคลที่คิดว่าสำคัญ หรือมีพฤติกรรมเลียนแบบบุคคลที่คิดว่าสำคัญ

2.2.5.3 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control หรือ PBC) เป็นการรับรู้ของบุคคลว่า เป็นการยากหรือง่ายที่จะทำพฤติกรรมนั้น ๆ ถ้าบุคคลเชื่อว่า มีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในสภาพการณ์นั้นได้ และสามารถควบคุมให้เกิดผลดังตั้งใจ เขาก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้น

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) ในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีความหมายในแง่แรงจูงใจสำหรับเจตนา ซึ่งปัจจัยดังกล่าวทำให้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนไม่ ซ้อนทับกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

(PBC) ทำหน้าที่เป็นตัวอธิบายและทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) นอกเหนือจากเจตคติที่มีต่อพฤติกรรม (AB) และ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) ตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล โดยไฮเซนหวังว่าทฤษฎีนี้จะแพร่ขยายไปครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุม (PBC) มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) ของแบนดูราต่างกันที่ว่าการรับรู้ความสามารถของตนจะเน้นปัจจัยภายในของบุคคล ในขณะที่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) จะเน้นทั้งปัจจัยภายใน เช่น ความสามารถ ข้อมูล ทักษะ และปัจจัยภายนอก เช่น เวลา เงิน การขึ้นอยู่กับผู้อื่น ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนนี้จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้ว่าคุณสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ตามการคาดคะเน ภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ หรือไม่ หรือทำได้ในระดับใด แบนดูราได้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในความสามารถของตนจะมีอิทธิพลต่อการกระทำ โดยบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตน สามารถ รับรู้ว่าตนเองสามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้นได้ จะมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้นมากกว่าบุคคลที่รับรู้ว่าคุณเองไม่มีความสามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้น

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนได้เสนอว่า สำหรับบางกรณี มีทางเป็นไปได้ที่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยตรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. หากทำให้เจตนาคงที่ การที่บุคคลจะมีความพยายามมาก หรือน้อยในการกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย เช่น ถ้าคน 2 คนมีความตั้งใจ หรือเจตนาที่หนักแน่นเท่ากันในการทำ พฤติกรรม บุคคลที่มีความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถควบคุมการกระทำพฤติกรรมได้มีความเป็นไปได้ที่จะพยายามทำพฤติกรรมดังกล่าว มากกว่าบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถควบคุมการกระทำพฤติกรรมได้ (Ajzen. 1991: 184)

2. จากความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีที่ว่า ความสำเร็จของการกระทำส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Action Control) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจะประเมิน ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมจากการรับรู้ของบุคคลนั้น ดังนั้น การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) จึงถือเป็นตัวแทนของความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) จะสะท้อนความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมอย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับการรับรู้ที่ตรงตามความเป็นจริงนั่นเอง แต่ในบางครั้งพบว่า การรับรู้ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) อาจไม่สะท้อนความสามารถในการควบคุมอย่างแท้จริง ถ้าบุคคลมีข้อมูลหรือข่าวสารน้อยเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือทรัพยากรที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงไป หรือ มีตัวแปรใหม่ที่ไม่คุ้นเคยเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว

การวัดการรับรู้ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) อาจเพิ่มความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรมได้น้อย (Ajzen. 1991: 185)

2.2.6 ข้อดีของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เนื่องจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ความแข็งแกร่งของทฤษฎีจึงอยู่ที่กระบวนการพัฒนาเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูลเช่นกัน ดังนี้

2.2.6.1 กระบวนการพัฒนาเครื่องมือ ผู้สร้างทฤษฎีได้เสนอแนะไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การสร้างแบบสอบถามความเชื่อเด่นชัด เกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมเฉพาะโดยใช้แบบตอบ อิสระ ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม (Behavioral Control) ความเชื่อ เกี่ยวกับบุคคลอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและขัดขวางการกระทำ พฤติกรรม (Control Beliefs) กลุ่มความเชื่อเหล่านี้เรียกว่ากลุ่มความเชื่อเด่นชัด สำหรับใช้ในการสร้าง แบบวัดตัวแปรในโครงสร้างของทฤษฎีต่อไป โดยที่แต่ละความเชื่อจะมีรูปแบบการสร้างข้อคำถามเฉพาะ โดยการวัดควรสอดคล้องกันทั้งในเรื่องการกระทำ เป้าหมายของการกระทำ บริบทและเวลา ในทั้ง 11 ตัวแปร คือ ความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม (b) การประเมินผลของพฤติกรรม (e) ความเชื่อเกี่ยวกับเจตคติของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อพฤติกรรม (NB) แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (MC) ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมพฤติกรรม (Ci) การรับรู้อำนาจปัจจัยควบคุมพฤติกรรม (P) เจตคติที่มี ต่อพฤติกรรม (AB) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) การรับรู้ความสามารถในการควบคุม (PBC) เจตนาเชิงพฤติกรรม (I) และพฤติกรรม (B) สำหรับการวัดการรับรู้ความสามารถในการควบคุม (PBC) ทางตรง ไอเช่นได้อธิบายและยกตัวอย่างไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน

2.2.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลมีการเสนอแนะสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนไว้อย่างชัดเจน

2.2.6.3 ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทำให้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีความสมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือกว่าทฤษฎีเดิม โดยเฉพาะการเติมเต็มความเข้าใจในการอธิบายพฤติกรรมที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ โดยสมบูรณ์ รวมถึงเป็นทฤษฎีที่ช่วยให้ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือได้อย่างสมบูรณ์ ได้ข้อมูลครบถ้วน ชัดเจน

### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อการศึกษาพฤติกรรมพนันของเยาวชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพนันท้องถิ่นที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาในหลายวิธีการ ดังนี้

จรรยา กล้าวสุนทร (2540) ได้ศึกษาตัวแปรและพฤติกรรมการเล่นการพนันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า เจตนาเชิงพฤติกรรมในการเล่นการพนัน (I) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นพนัน (B) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .3902 เจตคติต่อการเล่นพนัน (AB) มีความสัมพันธ์กับเจตนาในการเล่นพนัน (I) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .4219 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .2803 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการเล่นพนัน (SN) มีความสัมพันธ์กับเจตนาในการเล่นพนันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .5133 มีค่า สัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .4184 เจตคติต่อการเล่นพนันและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงใน การเล่นพนันมีความสัมพันธ์พหุคูณกับเจตนาในการเล่นพนันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5770 เจตคติต่อการเล่นพนันทางอ้อมมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อ การเล่นพนันทางตรง (AB) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .2987 และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการเล่นพนันทางอ้อม (NB MC ) มีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการเล่นพนันทางตรง (SN) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสหสัมพันธ์ เท่ากับ .6226

วรวิธ สีนวัต (2546) ได้ศึกษาพฤติกรรมพนันฟุตบอลที่เป็นนิสิตชายระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเล่นฟุตบอล (1) กับพฤติกรรมพนันฟุตบอล (B) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ( $r=.51$ ) เจตคติต่อการพนันฟุตบอลทางตรง (AB) มีความสัมพันธ์กับเจตนาเชิงพฤติกรรม (1) ทางบวกอย่าง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ( $r=.43$ ) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .37 การคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิงต่อการพนันฟุตบอลทางตรง (SN) มีความสัมพันธ์กับเจตนาเชิงพฤติกรรมทางบวกอย่าง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ( $r=.35$ ) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน เท่ากับ .25 เจตคติต่อการ พนันฟุตบอลทางอ้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการพนันฟุตบอลทางตรง (AB) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ( $r=.51$ ) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการพนันฟุตบอลทางอ้อมมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการพนันฟุตบอลทางตรง (SN) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ( $r=.50$ )

สดใส สร้างโคก และ นนท์ พลงวัน (2555) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพนันในบุญประเพณีบั้งไฟ ทั้งในแง่ของสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบ ครอบคลุมทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า บุญบั้งไฟที่มีมาจากรอบจารีตประเพณีของชาวอีสาน ซึ่งในเดือน 6 ของทุกปี ได้จัดให้มีการบูชาพญาแถนด้วยบั้งไฟ เรียกว่าบุญเดือน 6 เป็นการทำบุญวันวิสาขบูชา สำหรับบั้งไฟ แต่เดิมนั้นทำด้วยไม้ไผ่ ต่อมามีการพัฒนาการเรื่อยมา จนกระทั่งทำด้วยท่อพีวีซีในปัจจุบัน ส่วนบั้งไฟ และการอัดบั้งไฟก็มีการพัฒนาไปมากเช่นกัน บั้งไฟที่ใช้เล่นในปัจจุบันแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ บั้งไฟเล็ก บั้งไฟใหญ่ และบั้งไฟพิเศษ การแข่งขันบั้งไฟไม่มีในกฎหมายไทย แต่หากหมู่บ้านใดจัดงานบุญบั้งไฟ และเป็นสนามแข่งบั้งไฟ จะต้องทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อใช้ขออนุญาตฝ่ายปกครองและตำรวจ การเล่นพนันบั้งไฟ ตัดสินด้วยระยะเวลาที่บั้งไฟลอยอยู่ในอากาศ โดยบั้งไฟเล็ก จะมีการเปิดราคาหน้าฐาน แต่บั้งไฟใหญ่นั้นตามแต่ผู้เล่นจะตกลงกัน เงินเดิมพัน เป็นเงินที่ตกลงเล่นร่วมกัน โดยจะไม่มีค่าธรรมเนียมหรือลดเงินเดิมพัน ปัจจุบันบ่อนพนันมีทั้งบ่อนบุญหรือบ่อนในเทศกาล และบ่อนอาชีพหรือบ่อนนอกเทศกาล ในการจัดให้มีการพนันบั้งไฟได้มีระบบอุปถัมภ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ผลกระทบจากการเล่นพนันบั้งไฟ มีทั้งทางบวกและทางลบ กล่าวคือ ผลกระทบทางบวก เป็นการสร้างอาชีพ และเป็นแหล่งรายได้ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนผลกระทบด้านลบ ได้แก่ ทำให้เกิดอบายมุข เกิดนักพนันหน้าใหม่ เกิดปัญหาหนี้สิน ปัญหาเศรษฐกิจ และเป็นบ่อเกิดของปัญหาสังคมทั้งหลาย สร้างทัศนคติเห็นแก่เงินในชุมชน เกิดความเสื่อมศรัทธาในพระสงฆ์ และการทำบุญบั้งไฟยังเป็นการทำลายประเพณีเสียเอง

รัตตพงษ์ สอนสุภาพ (2557) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพนันแข่งม้าในประเทศไทย พบว่า การแข่งม้ามีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน โดยพัฒนามาจากการขี่ม้าในสนามรบ มาเป็นการแข่งม้าในสนามแข่ง และเข้าสู่วงการพนันในที่สุด สำหรับการพนันม้าแข่งในประเทศไทย เริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แต่เดิมนั้นถูกจำกัดไว้ในวงแคบ มีชาวต่างชาติเป็นหลัก แต่ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้จัดให้มีสนามม้านางเลิ้งขึ้น ทำให้การแข่งม้าแพร่หลายในหมู่คนไทย และกระจายไปตามต่างจังหวัดในที่สุด สำหรับการปรับตัวของกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการพนันแข่งม้าในประเทศไทยนั้น เห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับเจ้าของคอกม้าซึ่งสัมพันธ์กับอาชีพนายทหารระดับสูง รวมถึงชนชั้นนำของสังคมไทย และยังเชื่อมโยงกับสนามแข่งม้าในกรุงเทพมหานครด้วย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในสนามยังยึดตามระบบพวกพ้อง และลดความสัมพันธ์แบบเป็นทางการลง สำหรับประมาณการเงินหมุนเวียนในการพนันแข่งม้าในประเทศไทย พบว่า การพนันม้าแข่งอยู่

ในช่วงขาลง แต่กระนั้นวงเงินต่อปีก็ยังสูง กล่าวคือ อยู่ในช่วง 4,400 – 6,000 ล้านบาท และเงินมากกว่าร้อยละ 60 หมุนเวียนอยู่ในการพนันนอกระบบ

อับดุลลาตีฟ การ์ (2559) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การเล่นพนัน “นกกรงหัวจุก” ในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การเลี้ยงนกกรงหัวจุกในสังคมมุสลิมนั้นมีมานานกว่า 30 ปีแล้ว โดยมีตลาดใหญ่หลักที่จังหวัดปัตตานี ส่วนการแข่งขันนั้น แต่เดิมแข่งกันแบบให้นกตีกัน ต่อมา ชาวสงขลาได้คิดการแข่งแบบนกร้องแข่งกันเหมือนนกเขาชวา ซึ่งนิยมแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากนกกรงหัวจุกมีราคาสูงกว่านกเขาชวามาก ผลกระทบที่เกิดจากการเล่นพนันนกกรงหัวจุก ได้แก่ ปัญหาทางการเงิน และปัญหาครอบครัวเล็กน้อย เนื่องจากคนที่นิยมเลี้ยงมักเป็นคนที่มีฐานะ แต่สิ่งที่เสียมากคือเวลา ซึ่งอาจทำให้ครอบครัวไม่พอใจ ในแง่มุมของนักวิชาการมองว่าการแข่งนกกรงหัวจุกไม่ใช่การพนัน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่มุมเชิงศาสนาแล้ว การแข่งขันใดก็ตามที่มีการลงเงินหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน ถือเป็นการพนันทั้งสิ้น

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพนันแฝงในงานวัด ตั้งแต่กระบวนการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัดไปจนถึงผลกระทบของการพนันแฝงที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทย พบว่า กระบวนการเปลี่ยนสภาพของกิจกรรมงานวัดเป็นการพนันแฝง เกิดจากประเด็นสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่คนทำงานกลางวันตลอดวัน และการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้ผู้คนนิยมมางานวัดกันมากขึ้น และมาในช่วงเย็นและค่ำ ทำให้รูปแบบการจัดงานวัดเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสังคม นอกจากนี้ทางวัดยังมองว่าการจัดงานวัด เป็นหนทางหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของวัด เพื่อรองรับรายจ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน อีกประเด็นสำคัญ คือ กลุ่มเสี่ยงจากการพนันแฝงในงานวัด พบว่าเป็นกลุ่มวัยรุ่นในช่วงประถมศึกษาตอนปลาย ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเด็กผูกพันกับงานวัดมาตั้งแต่เล็ก เนื่องจากผู้ปกครองมักพาบุตรหลานมางานวัด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าเด็กในกลุ่มนี้ มักเป็นเด็กที่ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับสูง ประเด็นสุดท้าย คือ การเสพติดการพนันแฝงในงานวัดเป็นไปได้ง่าย ง่ายดายและรวดเร็วมาก เนื่องจากทำให้เกิดภาวะอยากเอาชนะ ยิ่งเล่นยิ่งติด ซึ่งทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนต่อมา และสะสมเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นต่อไป สำหรับในส่วนของผลกระทบของการพนันแฝงที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทยนั้น พบว่า เยาวชนมองว่าการเล่นเกมในงานวัดเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ใช่การพนันและไม่เป็นความผิด เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เยาวชนมักเล่นการพนันแฝงในงานวัดตามเพื่อนและครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องของความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเมื่อได้รางวัลเป็นผลพลอยได้ตอบแทน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเล่นพนันในงานวัดนั้น เกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากมีจัดตลอดทั้งปี และหากมีโอกาส เยาวชนก็

มักจะเข้าร่วมทันที อย่างไรก็ตาม เยาวชนมีการควบคุมตนเองในการเล่นเกมนันในงานวัดได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ก็มีบางส่วนที่เล่นจนติดการพนันไปในที่สุด นอกจากนี้พบว่าเด็กและเยาวชนที่เล่นการพนันแฝงในงานวัด ยังมีการเล่นการพนันชนิดอื่นร่วมด้วย ในแง่ของผลกระทบนั้น เกิดขึ้นทั้งกับตนเอง ครอบครัว สังคม และบุคคลรอบข้างด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการเล่นพนันทั้งในที่สาธารณะหรือการพนันที่บ้าน เป็นการพนันที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชุมชน ทั้งยังหยั่งรากลึกและกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ โดยมักแฝงอยู่ในรูปแบบของวัฒนธรรม ส่งผลให้บุคคลส่วนใหญ่ไม่ได้มองกิจกรรมเหล่านี้ว่าเป็นการพนัน ทำให้ได้รับที่นิยมในสังคมไทยและส่งผลกระทบทางลบต่อชีวิตของบุคคลโดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่เติบโตมาท่ามกลางสังคมการพนัน และงานวิจัยข้างต้นยังได้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถนำมาใช้ศึกษาปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการเล่นพนันได้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างกัน



### บทที่ 3

#### วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชน และผลกระทบด้านการศึกษา” เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้สำหรับการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและตีความปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคล อันเกิดขึ้นจากการให้ความหมายของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นการให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน โดยพยายามทำความเข้าใจมุมมองของบุคคลใด ๆ ที่มีต่อสิ่งรอบข้างด้วยมุมมองของเขา ไม่ใช่มุมมองของผู้วิจัย ความหมายที่ได้ จึงมีสถานะเป็น “อัตวิสัย” (Subjective) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละบุคคลและการศึกษา ดังนั้นการมองปรากฏการณ์ด้วยมุมมองของผู้ให้ข้อมูล จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจปรากฏการณ์และพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาได้อย่างแท้จริง (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556, น.17-18)

จากเหตุผลข้างต้น การศึกษาด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) จึงเหมาะสมที่จะนำมาเป็นวิธีในการศึกษางานวิจัย เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา” เนื่องด้วยความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ เป็นไปเพื่อทำความเข้าใจและตีความการให้ความหมาย รวมถึงแนวคิดและความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น และทำความเข้าใจสาเหตุตลอดจนกระบวนการการเข้าสู่กิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนว่ามีความเป็นมาอย่างไร แล้วจึงเรียนรู้พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นนั้น ในมิติของพื้นที่ที่เอื้อต่อการเล่นพนันท้องถิ่น เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่มีสนามพนันอยู่ใกล้ที่พักอาศัยและสถานศึกษาของเยาวชนผู้ให้ข้อมูล จึงจัดเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

การวิจัยนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียด ดังนี้

**การวิจัยระยะที่ 1** เป็นการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย 3 ข้อ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น
2. เพื่อวิเคราะห์ความตั้งใจ พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและปัญหาด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนัน  
ท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น

**การวิจัยระยะที่ 2** เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อสุดท้าย คือ

4. เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันใน  
เยาวชน

การวิจัยในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเป็นไปได้ ในการนำแนวทาง  
ดังกล่าวไปใช้ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบแนวทางการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอีกครั้ง  
หนึ่ง ซึ่งถือเป็นการยืนยันความคิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นการเพิ่ม  
ความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัยอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างเป็นระเบียบ และง่ายต่อ  
การทำความเข้าใจปรากฏการณ์และพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยตาม  
ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวิธีวิจัย
  2. การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย
  3. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
  4. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
  5. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
  6. การวิเคราะห์ข้อมูล
  7. จริยธรรมในงานวิจัย
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

### การกำหนดวิธีวิจัย

วิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การค้นหาความ  
จริงและความหมายของปรากฏการณ์เชิงอัตวิสัย หมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล  
ดังนั้นความเป็นจริงเชิงอัตวิสัย จึงมีความหลากหลาย เพราะเกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ที่มี  
ความแตกต่างกัน

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การ  
ลงข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และใช้การจำแนกข้อมูล (Typological analysis) ใน  
ระดับมหภาค ด้วยการวิเคราะห์เหตุการณ์ (Event analysis) ซึ่งใช้จำแนกข้อมูลของเหตุการณ์ที่

เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้ใช้การจำแนกชนิดเหตุการณ์แบบใช้ทฤษฎี โดยยึดตามแนวคิดของลอฟแลนด์ (Lofland, 1971) เนื่องจากเป็นกรอบการจำแนกข้อมูลที่แบ่งประเภทของข้อมูลออกเป็นส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างชัดเจน และทำให้ผู้วิจัยพบลักษณะความสัมพันธ์ได้อย่างครบถ้วน

สำหรับกรอบแนวการวิเคราะห์เหตุการณ์ของลอฟแลนด์ ได้แบ่งกรอบการจำแนกข้อมูลออกเป็น 12 หน่วยย่อย และสามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็น 6 หน่วย โดยสุภางศ์ จันทวนิช (2556) ได้เรียงลำดับกรอบทั้ง 6 ตามลำดับของการได้มาซึ่งข้อมูล ดังนี้

1) ฉากและบุคคล (settings) เป็นการจำแนกสิ่งที่เห็นได้ทันทีที่เริ่มจำแนก คือ ลักษณะทางกายภาพและทางสังคมของเหตุการณ์ที่กำลังเฝ้าดูอยู่ ซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสนามพนัน และห้องเรียน ประกอบไปด้วย สถานที่ บุคคลที่อยู่ในสถานที่ และลักษณะทางกายภาพอื่นใดที่ได้จากสถานที่หรือบุคคลในสถานที่นั้น ซึ่งช่วยในการกำหนดข้อมูลทางสังคมของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นนั่นเอง

2) พฤติกรรม (acts) และบทบาท (roles) เป็นการจำแนกพฤติกรรมทางสังคม จึงเป็นการสังเกตและจำแนกพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์กระทำต่อกัน หรือกระทำร่วมกัน

3) แบบแผนพฤติกรรม (activities) กลุ่ม (groups) และองค์กร (organizations) เป็นขั้นตอนในการสังเกตชุดของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อน - หลัง เป็นการนำพฤติกรรมในหน่วยที่ 2 มาร้อยเรียงในพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกัน ตามลำดับที่เกิดขึ้น

4) ปฏิสัมพันธ์ (interaction) และความสัมพันธ์ (relationship) เป็นการจำแนกความสัมพันธ์ในการทำพฤติกรรมที่กำลังวิเคราะห์ ซึ่งทำให้รู้ถึงสถานภาพและบทบาทของแต่ละฝ่ายในเหตุการณ์ที่ทำการศึกษา รวมถึงช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมและโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละเหตุการณ์ได้

5) เหตุการณ์หรือฉากพิเศษ (episodes) และการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการจำแนกเหตุการณ์ที่โดดเด่นหรือผิดปกติที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษา ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังเป็นการจำแนกความสัมพันธ์ในภาพรวมของเหตุการณ์ ขยายจากความสัมพันธ์ โดยพิจารณาว่า ผู้กระทำมีใครบ้างในเหตุการณ์

6) ความหมาย (meaning) เป็นการจำแนกการรับรู้เหตุการณ์ ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้อยู่ในเหตุการณ์นั้น โดยอาศัยการสังเกตซ้ำ และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประกอบเข้าด้วย เพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

กรอบการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบการสังเกต โดยมุ่งวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมาย รวมถึงแนวคิดและความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และทำความเข้าใจสาเหตุตลอดจนกระบวนการการเข้าสู่กิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนว่ามีความเป็นมาอย่างไร แล้วจึงเรียนรู้พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นนั้น สำหรับรายละเอียดของกรอบการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการเข้าถึงข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structure Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วนำมาถอดเทปแบบคำต่อคำเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non – participant observation) โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ทั้งในการสัมภาษณ์ ในสนามการเล่นพนันท้องถิ่น ภายในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและการสังเกตในชั้นเรียนที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังศึกษา

## การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย

### สนามวิจัย (Field)

สนามวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริเวณสนามพนันท้องถิ่นในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทั้ง 8 ตำบล เนื่องจากเป็นอำเภอเดียวในจังหวัดกระบี่ที่มีสนามในการเล่นพนันท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การพนันขันไก่แจ้ การพนันขันนกกรงหัวจุก และการพนันชนวัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพนันชนวัว ซึ่งเป็นการเล่นที่ต้องมีการขออนุญาตเปิดสนามแข่งอย่างถูกกฎหมายจากภาครัฐ และมีกลวิธีที่ยุ่งยากในการดำเนินการเป็นอย่างมาก ทำให้สนามชนวัวมีอยู่อย่างจำกัด แต่ถึงแม้จะมีความยุ่งยากในการเปิดสนามชนวัว แต่ความนิยมในการชนวัวก็ได้ลดน้อยลงไป สนามวัวหรือบ่อนวัวชนถูกกฎหมายนั้น มีอยู่มากถึง 28 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ธานี และสตูล ยังไม่นับรวมถึงสนามซ้อม หรือบ่อนซ้อม ซึ่งเป็นบ่อนชนวัวผิดกฎหมาย (รงค์บุญสวยขวัญ, 2555, น.13) โดยจังหวัดกระบี่มีสนามชนวัวถูกกฎหมายอยู่เพียงแห่งเดียว ตั้งอยู่ในตำบลไร่ใหญ่ อำเภอเหนือคลอง การที่อำเภอเหนือคลอง มีสนามชนวัวในพื้นที่ จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ได้ว่าเขตพื้นที่อำเภอดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจ สำหรับการศึกษที่เกี่ยวกับการเล่นพนันท้องถิ่น

จากเหตุผลที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่ที่มีสนามชนวัว จึงทำให้มีความเกี่ยวพันไปถึงอาชีพและวิถีชีวิตของคนในชุมชนด้วย เนื่องจากสนามชนวัว นับเป็นแหล่ง

สร้างรายได้และอาชีพของบุคคลรวมเป็นถึงเยาวชนในท้องที่ เช่น อาชีพปลูกหญ้าเลี้ยงวัว รับจ้างเลี้ยงวัว ซื่อขายวัวชน (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2557, น.55-57)นอกจากความโดดเด่นด้านพื้นที่แล้ว เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเลือกสนามวิจัยเป็นสนามพนันท้องถิ่นในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ก็เนื่องมาจากว่า ในเขตพื้นที่รอบ ๆ สนามชนวัว และสนามพนันท้องถิ่นอื่น ๆ เป็นแหล่งชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งยังใกล้กับสถานศึกษา ทำให้เป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

### การพิจารณาเลือกสถานที่วิจัย

สำหรับสถานที่วิจัย ทางผู้วิจัยใช้การเลือกอย่างเจาะจง เนื่องจากความสอดคล้องของบริบทสถานที่วิจัยกับปัญหาวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยสถานที่วิจัยที่ผู้วิจัยเลือก เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา N

โรงเรียนมัธยมศึกษา N เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีผู้เรียน 1,854 คน (ข้อมูลเมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ.2563) โดยเปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงปีที่ 6 และเป็นโรงเรียนสหศึกษา ตั้งอยู่กลางชุมชน ทั้งยังแวดล้อมไปด้วยสนามการพนันท้องถิ่น โดยสนามชนวัวอยู่ห่างจากโรงเรียนไม่เกิน 5 กิโลเมตร นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งตรงกับแหล่งผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษา N จึงเป็นสถานที่วิจัยที่เหมาะสมสำหรับการศึกษางานวิจัยครั้งนี้

### การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

#### การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยทั้ง 2 ระยะ มีความมุ่งหมายให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเป็นตัวแทนของประชากรในปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา ในที่นี้ หมายถึง เยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion - Based Selection) ใช้รูปแบบการเลือกแบบเครือข่ายก้อนหิมะ (Snowball Selection) และการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

| แหล่งข้อมูล                                                                                 | วิธีกำหนดแหล่งข้อมูล                                      | เกณฑ์ในการคัดเลือกแหล่งข้อมูล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา</b> |                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 1. เยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น และเยาวชนคู่เปรียบเทียบกับคุณสมบัติตามกำหนด*         | การเลือกตัวอย่างแบบเครือข่ายก้อนหิมะ (Snowball Selection) | <p>1. ได้รับคำแนะนำจากหน่วยตัวอย่างก่อนหน้าที่มีคุณสมบัติตรงตามผู้วิจัยกำหนด</p> <p>คุณสมบัติเพิ่มเติม หลังจากได้ผู้ให้ข้อมูลจากการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลคนก่อนหน้าแล้ว ผู้วิจัยจะนำเกณฑ์คุณสมบัติเพิ่มเติมเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลเข้าการวิจัยอีก 2 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เป็นผู้มีอายุระหว่าง 15 – 20 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา เขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษา และพฤติกรรมการเรียน หรือหากออกจากกระบวนการศึกษาไปแล้ว ต้องเป็นผู้ที่ออกจากกระบวนการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เกิน 2 ปีนับถึงวันเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการศึกษา และพฤติกรรมการเรียน รวมถึงเป็นการกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลมีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ และอยู่ในกลุ่มเดียวกันให้มากที่สุด</li> <li>2. เป็นผู้มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และยังคงเล่นอยู่ในช่วงที่ทำการศึกษา</li> </ol> |

ตาราง 2 (ต่อ)

| แหล่งข้อมูล                                                                                                                                                               | วิธีกำหนดแหล่งข้อมูล                            | เกณฑ์ในการคัดเลือกแหล่งข้อมูล                                                                                                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา (ต่อ)</b>                                                                         |                                                 |                                                                                                                                                                                                         |
| สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในการอธิบายปรากฏการณ์อย่างดีที่สุด จึงมีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติม เป็นกรณีเปรียบเทียบไว้ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป |                                                 |                                                                                                                                                                                                         |
| 2. ผู้ปกครองของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น                                                                                                                        | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | 1. เป็นผู้ปกครองของเยาวชนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยกลุ่มที่ 1<br>2. เป็นผู้ปกครองที่รับทราบพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในปกครองของตน                                                                |
| 3. ครูผู้สอน                                                                                                                                                              | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | 1. เป็นครูในสถานศึกษาที่เป็นสถานที่วิจัย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา N มาไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อให้เข้าใจบริบทของสนามวิจัย<br>2. เป็นครูผู้สอนเยาวชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 |
| 4. ผู้บริหารสถานศึกษา                                                                                                                                                     | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | เป็นคณะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา N ซึ่งเป็นสถานที่วิจัย                                                                                                                                               |
| <b>การวิจัยระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน</b>                                                                       |                                                 |                                                                                                                                                                                                         |
| 1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน นักจิตวิทยาการศึกษา และให้คำปรึกษา                                                                                                      | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานการศึกษาหรือจิตวิทยาคำปรึกษาเด็กและเยาวชนมาไม่น้อยกว่า 5 ปี                                                                                                                       |

ตาราง 2 (ต่อ)

| แหล่งข้อมูล                                                                                              | วิธีกำหนดแหล่งข้อมูล                            | เกณฑ์ในการคัดเลือกแหล่งข้อมูล                                                                                                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การวิจัยระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวัยรุ่นที่เล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน (ต่อ)</b> |                                                 |                                                                                                                              |
| 2. ผู้ปกครองของเยาวชนในพื้นที่สนามพนัน ที่เยาวชนในปกครองไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น                 | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | เป็นผู้ปกครองของเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 20 ปี ที่อยู่อาศัยใกล้สนามวิจัย ในระยะ 5 กิโลเมตร และไม่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่น |
| 3. ผู้บริหารสถานศึกษา                                                                                    | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | เป็นผู้บริหารในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่สนามวิจัย เพื่อให้เข้าใจบริบทของสนามวิจัย                                         |
| 4. ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้างานปกครองภายในสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน      | การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) | เป็นครูผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่สนามวิจัย ไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อให้เข้าใจบริบทของสนามวิจัย                 |

### การกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบคู่เปรียบเทียบ

นอกจากการกำหนดผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวไปแล้วในตาราง 2 เพื่อให้การศึกษารับความหมาย แนวคิด ความเชื่อ ทศนคติ ระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น รวมถึงพฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เป็นไปอย่างครอบคลุม และอธิบายปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาได้อย่างชัดเจนและถูกต้องที่สุด ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลให้มีลักษณะแบบคู่เปรียบเทียบขึ้น ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1) ระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็นช่วงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นที่แตกต่างกัน จะมีสถานะทางการศึกษาต่างกันด้วย โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการศึกษาในภาคบังคับ ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นเพียง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้มีความยืดหยุ่นมากกว่าในทัศนคติของผู้ปกครอง นอกจากนี้สถานะในโรงเรียนระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายยังแตกต่างกันด้วย 2) เพศ โดยแบ่งเป็นเยาวชนเพศชายและเยาวชนเพศหญิง เนื่องจากมักมีความสนใจหรือพฤติกรรมที่ต่างกันตามธรรมชาติของเพศและการเลี้ยงดูหรือค่านิยมของสังคมที่แตกต่างกัน 3) พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น โดยแบ่งเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมาก่อนแต่เลิกเล่นแล้ว ซึ่งจะช่วยให้นั่นใจได้ว่า ผลของการวิจัยมาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย และมีความใกล้เคียงกับประชากรในพื้นที่สนามวิจัยมากที่สุด ทั้งยังทำให้ผลของการวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากการควบคุมข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่มีบริบทแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการคัดแยกข้อมูลที่เหมือนกัน คล้ายกัน หรือแตกต่างกัน และลงข้อสรุปในผลการวิจัยต่อไป ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คือ เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และเยาวชนคู่เปรียบเทียบกับที่มีคุณสมบัติตามกำหนด จึงต้องมีคุณสมบัติคู่เปรียบเทียบกับตาราง 3 ทั้งนี้ คุณสมบัติและบริบทอื่น ๆ ของคู่เทียบ ยกเว้นประเด็นเปรียบเทียบต้องเหมือนกันทั้งหมด

ตาราง 3 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลคู่เปรียบเทียบกับ

| ประเด็น                     | บริบทคู่เปรียบเทียบกับ |                   |                 |
|-----------------------------|------------------------|-------------------|-----------------|
| ระดับชั้น                   | มัธยมศึกษาตอนต้น       | มัธยมศึกษาตอนปลาย |                 |
| เพศ                         | ชาย                    | หญิง              |                 |
| พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น | กำลังเล่น              | ไม่เล่น           | เล่นและเลิกแล้ว |

### การกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สำหรับจำนวนผู้ให้ข้อมูล กำหนดไว้ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1: ยุติการเลือกผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้รายชื่อตัวอย่างซ้ำเดิมมาก (จำนวนตัวอย่างขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่พบ)

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 – 3 : ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 4: คณะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา N จำนวน 5 คน

การวิจัยระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรม  
การเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1: ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน นักจิตวิทยาการศึกษา  
และให้คำปรึกษาจำนวน 2 คน

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 : ผู้ปกครองของเยาวชนในพื้นที่สนามพนัน ที่เยาวชนใน  
ปกครองไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จำนวน 3 คน จาก 3 ครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 : ผู้บริหารในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่สนามวิจัย  
จำนวน 5 คน

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 4 : ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้างานปกครองภายใน  
สถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน

### **การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล**

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non – participant observation) ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

#### **แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structure Interview protocol)**

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยใช้โครงสร้างการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการอย่างครบถ้วน และผู้วิจัยยังมีอิสระในการซักถามข้อสงสัยหรือประเด็นปลีกย่อยที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมได้ระหว่างกระบวนการสัมภาษณ์ภายใต้โครงสร้างหลักที่มีแนวทางจากความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยใช้แนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ในการสร้างประเด็นการสัมภาษณ์/ข้อคำถาม ให้ครอบคลุมตัวแปรทั้ง 10 ด้านที่ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามทฤษฎี ได้แก่ 1) เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 2) ทศนคติที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น 3) ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการเล่นพนันท้องถิ่น 4) การประเมินผลของการเล่นพนันท้องถิ่น 5) ความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น 6) แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น 7) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น 8) ความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมในการเล่นพนันท้องถิ่น 9) การรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุมในการเล่นพนันท้องถิ่น 10) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เพิ่มเติมประเด็นผลกระทบด้านการศึกษา และประเด็นแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน แบบสัมภาษณ์ที่ใช้แบ่งออกเป็น 5 ฉบับ ดังนี้

#### 1.1 แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยระยะที่ 1

1.1.1 แบบสัมภาษณ์ “การเล่นพนันท้องถิ่นในมุมมองของเยาวชน” ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์

1. การให้ความหมาย ความเชื่อ ทศนคติของเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น

2. พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

3. การรับรู้ของเยาวชนในการควบคุมตนเองในการเล่นพนันท้องถิ่น

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของเยาวชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพนัน

5. ผลกระทบด้านการศึกษาที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. เหตุใดท่านจึงเริ่มเล่นการพนันท้องถิ่น/การพนันท้องถิ่นเกี่ยวข้อง กับวิถีชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร

2. คนในครอบครัวของท่านเล่นการพนันท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

3. ปกติแล้ว ความถี่ในการเล่นพนันท้องถิ่นของท่านเป็นเท่าไร และใช้เงินมากเพียงใด

4. ท่านคิดว่าการพนันท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนของท่านหรือไม่ อย่างไร

1.1.2 แบบสัมภาษณ์ “การเล่นพนันท้องถิ่นในมุมมองของผู้ปกครอง” ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นผู้ปกครองของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นการพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์

1. การให้ความหมาย ความเชื่อ ทศนคติของผู้ปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น

2. พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ตามการรับรู้ของผู้ปกครอง

3. ผลกระทบด้านการศึกษานักเรียนที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่น  
พนันท้องถิ่น

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ตามทัศนคติของท่าน การพนันท้องถิ่นคืออะไร เกี่ยวข้องกับวิถี  
ชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านคิดว่าการพนันท้องถิ่นที่บุตรหลานเล่น เป็นปัญหาหรือไม่  
เพราะเหตุใด

3. บุตรหลานในปกครองของท่านเล่นพนันบ่อยเพียงใด มีพฤติกรรมการ  
เล่นอย่างไรบ้าง

1.1.3 แบบสัมภาษณ์ “พฤติกรรมการศึกษาของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการ  
เล่นพนันท้องถิ่นในมุมมองของครูผู้สอน” ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นครูผู้สอนของเยาวชนผู้ให้  
ข้อมูลสำคัญที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์

พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างข้อคำถาม

ท่านคิดว่าการเรียนของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน  
ท้องถิ่น เป็นพฤติกรรมที่มีปัญหาหรือไม่ หากเป็นปัญหา ท่านคิดว่าเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น  
อย่างไร

1.2 แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยระยะที่ 2

1.2.1 แบบสัมภาษณ์ “แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการ  
เล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน” ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและ  
เยาวชน นักจิตวิทยาการศึกษาและให้คำปรึกษา

ตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนัน  
ท้องถิ่นของเยาวชน

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ท่านคิดว่าปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เป็นปัญหาต่อ  
กระบวนการศึกษาของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านมีแนวทางการแก้ปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นในท้องถิ่นอย่างไร  
ในเชิงนโยบาย

3. ท่านมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร สำหรับครู ผู้ปกครอง และ  
ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหา เยาวชนเล่นการพนันท้องถิ่น

1.2.2 แบบสัมภาษณ์ “แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน” ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นผู้ปกครองของเยาวชนในพื้นที่สนามพนัน ที่เยาวชนในปกครองไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

ตัวอย่างประเด็นการสัมภาษณ์

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนัน  
ท้องถิ่นของเยาวชน

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ท่านมีแนวทางในการป้องกันหรือดูแลบุตรหลานในปกครอง  
อย่างไร ไม่ให้มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

2. ท่านคิดว่าครอบครัวมีบทบาทอย่างไรบ้างในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นในเยาวชน

### แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยใช้แนวทางกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเช่นเดียวกับแบบสัมภาษณ์ โดยใช้  
แบบบันทึกการสนทนากลุ่มสำหรับการวิจัยทั้ง 2 ระยะ แบ่งเป็น 3 ฉบับ ดังนี้

#### 2.1 การวิจัยระยะที่ 1

2.1.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็น “พฤติกรรมการเล่นพนัน  
ท้องถิ่นมีผลต่อตนเองอย่างไรบ้าง” สำหรับเยาวชน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1

2.1.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็น “ผลกระทบด้านการศึกษาของ  
นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา” สำหรับ ผู้ให้ข้อมูล  
กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา N

#### 2.2 การวิจัยระยะที่ 2

2.2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในประเด็น “แนวทางในการป้องกันและ  
แก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน” สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 และ 4 ในการ  
วิจัยระยะที่ 2 คือ ผู้บริหารในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่สนามวิจัย ครูหัวหน้างานวิชาการ ครู  
หัวหน้างานปกครองภายในสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

### แบบสังเกต

ผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตของลอฟแลนด์เป็นตัวกำหนดประเด็นการสังเกตพฤติกรรม การเรียนและพฤติกรรมการเล่นพินันของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพินันท้องถิ่น เพื่อให้การ สังเกตเป็นไปอย่างมีหลักการและมีประเด็นการสังเกตที่ชัดเจนมากขึ้น โดยใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

### การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

#### แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน สำหรับการกำหนดประเด็น ในการสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่ม
2. สร้างข้อคำถามที่ครอบคลุมประเด็นที่ตอบปัญหาการวิจัยและสอดคล้องกับ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน
3. นำแบบสัมภาษณ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน กำหนดเกณฑ์ในการเลือก ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างเครื่องมือ/การวิจัย และ 2) เป็นนักวิจัยที่มี ผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ เพื่อให้ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจนด้านภาษา และ ความเหมาะสมของข้อคำถาม รวมถึงพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและความมุ่ง หมายของการวิจัย จากนั้นจึงปรับแก้เครื่องมือให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4 นำเครื่องมือที่ปรับแก้แล้ว ไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

#### แบบสังเกต

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ แบบบันทึก แบบสังเกต และกรอบการสังเกตของ ลอฟแลนด์ (Lofland)
2. สร้างประเด็นการสังเกต
3. นำแบบบันทึกและแบบสังเกตเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน กำหนดเกณฑ์ใน การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างเครื่องมือ/การวิจัย และ 2) เป็น นักวิจัยที่มีผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ให้พิจารณาประเด็นการสังเกตว่าสอดคล้องกับความมุ่งหมาย ของการวิจัยและกรอบการสังเกตหรือไม่ อย่างไร และปรับแก้ประเด็นการสังเกตให้เหมาะสมตาม คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. นำเครื่องมือที่ปรับแก้แล้ว ไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

### ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า ข้อคำถามใน แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ครอบคลุมตัวแปรทั้ง 10 ด้าน ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

และตรงตามความมุ่งหมายที่ผู้วิจัยต้องการ ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้ปรับการใช้ภาษาในข้อคำถาม ให้มีความเป็นกันเองและใช้คำง่ายขึ้น ในแบบสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็น เยาวชน และปรับแยกข้อคำถามบางข้อออกจากกันเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความชัดเจนมากขึ้น ในส่วนของแบบสังเกต ประเด็นการสังเกตเป็นไปตามกรอบการสังเกตของลอฟแลนด์ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามคำแนะนำจนแล้วเสร็จ จึงนำเครื่องมือไปใช้เก็บข้อมูล

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การจำแนกข้อมูล (Typological analysis) ในระดับมหภาค โดยใช้การวิเคราะห์ตามเหตุการณ์ (Event analysis) อิงกรอบของลอฟแลนด์ในการจำแนกข้อมูล ร่วมกับการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งก็คือวิธีการหาลักษณะร่วมของพฤติกรรม แนวคิด ความเชื่อที่ศึกษา และนำมาทำเป็นข้อสรุป โดยทำความเข้าใจปรากฏการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน และยึดเอากรอบแนวคิดการวิจัยเป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นเพียงแนวทางสำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่ได้เป็นกรอบกำหนดของการวิจัยแต่อย่างใด นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) วิธีการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง และวิธีการให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Member Check)

เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวทางการดำเนินการตามประเด็นการศึกษา ดังตาราง 4 โดยยึดตามความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นสำคัญ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 - 3

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ ทศนคติ ความตั้งใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัญหาด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อตอบปัญหาวิจัยข้อที่ 4

4. เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันในเยาวชน

ตาราง 4 สรุปแนวทางการดำเนินการตามประเด็นการศึกษา

| ประเด็นที่ศึกษา                                                                                                            | ผู้ให้ข้อมูล                                                                                                                                           | เอกสาร/หลักฐาน                                                                                                                                          | วิธีการ                            | การวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                         | การตรวจสอบความถูกต้อง                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา</b>                                |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                         |                                    |                                                                                                            |                                                                                                                                                                          |
| 1. ความคิด<br>ความเชื่อ<br>และทัศนคติ<br>เกี่ยวกับ<br>พฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น                                  | เยาวชนที่มี<br>พฤติกรรมเล่น<br>พนันท้องถิ่น<br>และเยาวชนคู่<br>เปรียบเทียบ                                                                             | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>เยาวชน”<br>2. เทป<br>สัมภาษณ์                                                          | การสัมภาษณ์                        | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย                                        | การตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก                                                                                                                           |
| 2. ความตั้งใจ<br>ในการเข้าสู่<br>กระบวนการ<br>เล่นพนัน<br>ท้องถิ่น และ<br>พฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นของ<br>เยาวชน | 1. เยาวชนที่มี<br>พฤติกรรมเล่น<br>พนันท้องถิ่น<br>และเยาวชนคู่<br>เปรียบเทียบ<br>2. ผู้ปกครอง<br>ของเยาวชนที่<br>มีพฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>เยาวชน”<br>2. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>ผู้ปกครอง” | 1. การ<br>สัมภาษณ์<br>2. การสังเกต | การวิเคราะห์<br>เหตุการณ์<br>ตามแนว<br>ทฤษฎี<br>ของลอฟ<br>แลนด์ร่วมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | 1. การ<br>ตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก<br>2. การ<br>ตรวจสอบ<br>แบบสามเส้า<br>3. ให้สมาชิก<br>ในสนามวิจัย<br>ตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ของบันทึก<br>พรรณนา |

ตาราง 4 (ต่อ)

| ประเด็นที่ศึกษา                                                                                                                                                                                                        | ผู้ให้ข้อมูล                                                               | เอกสาร/หลักฐาน                                                                                 | วิธีการ     | การวิเคราะห์ข้อมูล                                                  | การตรวจสอบความถูกต้อง                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                        |                                                                            | 3. เทป<br>สัมภาษณ์<br>4. แบบบันทึก<br>พรรณนาใน<br>สนามวิจัย                                    |             |                                                                     |                                                |
| 3. สาเหตุ/<br>ปัจจัยเสี่ยง<br>แรงจูงใจ และ<br>การคล้อย<br>ตามกลุ่ม<br>อ้างอิง ที่นำ<br>เยาวชนเข้าสู่<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น<br>รวมถึงการ<br>รับรู้อำนาจใน<br>การควบคุม<br>ตนในการเล่น<br>พนันท้องถิ่น<br>ของเยาวชน | เยาวชนที่มี<br>พฤติกรรมเล่น<br>พนันท้องถิ่น<br>และเยาวชนคู่<br>เปรียบเทียบ | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>เยาวชน”<br>2. เทป<br>สัมภาษณ์ | การสัมภาษณ์ | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | การตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก |

ตาราง 4 (ต่อ)

| ประเด็นที่<br>ศึกษา                                                              | ผู้ให้ข้อมูล                                                                                                                                                         | เอกสาร/<br>หลักฐาน                                                                                                                                                                                                                                                                             | วิธีการ                                                    | การ<br>วิเคราะห์<br>ข้อมูล                                          | การ<br>ตรวจสอบ<br>ความ<br>ถูกต้อง                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. ปัญหา<br>พฤติกรรม<br>การศึกษา ที่<br>เกี่ยวข้องกับ<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น | 1. เยาวชนที่มี<br>พฤติกรรมเล่น<br>พนันท้องถิ่น<br>2. ผู้ปกครอง<br>ของเยาวชนที่<br>มีพฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น<br>3. ครูผู้สอน<br>4. ผู้บริหาร<br>สถานศึกษา | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>เยาวชน”<br>2. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>ผู้ปกครอง”<br>3. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“พฤติกรรม<br>การศึกษา<br>ของนักเรียนที่<br>มีพฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>ครูผู้สอน” | 1. การ<br>สัมภาษณ์<br>2. การ<br>สนทนากลุ่ม<br>3. การสังเกต | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | 1. การ<br>ตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก<br>2. การ<br>ตรวจสอบ<br>แบบสามเส้า |

ตาราง 4 (ต่อ)

| ประเด็นที่<br>ศึกษา                                                         | ผู้ให้ข้อมูล                                           | เอกสาร/<br>หลักฐาน                                                                       | วิธีการ     | การ<br>วิเคราะห์<br>ข้อมูล                                          | การ<br>ตรวจสอบ<br>ความ<br>ถูกต้อง                     |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                                                             |                                                        | 4. แบบบันทึก<br>การสนทนากลุ่ม<br>ของนักเรียน                                             |             |                                                                     |                                                       |
|                                                                             |                                                        | 5. แบบบันทึก<br>การสนทนากลุ่ม<br>ของผู้บริหาร<br>สถานศึกษา                               |             |                                                                     |                                                       |
|                                                                             |                                                        | 6. แบบสังเกต<br>พฤติกรรม<br>การเล่นของเยาวชน<br>ที่มีพฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น |             |                                                                     |                                                       |
|                                                                             |                                                        | 7. เทป<br>สัมภาษณ์/<br>สนทนากลุ่ม                                                        |             |                                                                     |                                                       |
| 5. การรับรู้<br>ผลกระทบ<br>ที่มาจากการ<br>เล่นพนัน<br>ท้องถิ่นของ<br>เยาวชน | 1. เยาวชน<br>ที่มี<br>พฤติกรรม<br>เล่นพนัน<br>ท้องถิ่น | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์ “การ<br>เล่นพนันท้องถิ่น<br>ในมุมมองของ<br>เยาวชน”                    | การสัมภาษณ์ | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | 1. การ<br>ตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก |

ตาราง 4 (ต่อ)

| ประเด็นที่<br>ศึกษา                                                                                | ผู้ให้ข้อมูล                                                                                                                                                                    | เอกสาร/<br>หลักฐาน                                                                                                                                                        | วิธีการ                                    | การ<br>วิเคราะห์<br>ข้อมูล                                          | การ<br>ตรวจสอบ<br>ความ<br>ถูกต้อง                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                    | 2. ผู้ปกครอง<br>ของเยาวชนที่<br>มีพฤติกรรม<br>การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่น                                                                                                           | 2. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“การเล่นพนัน<br>ท้องถิ่นใน<br>มุมมองของ<br>ผู้ปกครอง”<br>3. เทป<br>สัมภาษณ์                                                                         | การสัมภาษณ์                                | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | 2. การ<br>ตรวจสอบ<br>แบบสามเส้า                                                          |
| <b>การวิจัยระยะที่ 2 การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหามั่วสุมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน</b> |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                           |                                            |                                                                     |                                                                                          |
| แนวทางใน<br>การป้องกัน<br>และแก้ไข<br>ปัญหา<br>พฤติกรรม<br>การเล่นพนัน                             | 1. ผู้ทรงคุณวุฒิ<br>ด้านเด็กและ<br>เยาวชน<br>นักจิตวิทยา<br>การศึกษา<br>และให้<br>คำปรึกษา<br>2. ผู้ปกครอง<br>ของเยาวชน<br>ในพื้นที่สนาม<br>พนัน ที่<br>เยาวชนใน<br>ปกครองไม่มี | 1. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“แนวทางใน<br>การป้องกัน<br>และแก้ไข<br>ปัญหาการ<br>เล่นพนัน<br>ท้องถิ่นของ<br>เยาวชน<br>สำหรับ<br>ผู้ทรงคุณวุฒิ”<br>2. แบบ<br>สัมภาษณ์<br>“แนวทางใน | 1. การ<br>สัมภาษณ์<br>2. การ<br>สนทนากลุ่ม | การวิเคราะห์<br>เนื้อหาพร้อมกับ<br>การสร้าง<br>ข้อสรุปแบบ<br>อุปนัย | 1. การ<br>ตรวจสอบ<br>ความถูกต้อง<br>ระหว่าง<br>สมาชิก<br>2. การตรวจ<br>สอบแบบสาม<br>เส้า |

ตาราง 4 (ต่อ)

| ประเด็นที่<br>ศึกษา | ผู้ให้ข้อมูล   | เอกสาร/<br>หลักฐาน | วิธีการ | การ<br>วิเคราะห์<br>ข้อมูล | การ<br>ตรวจสอบ<br>ความ<br>ถูกต้อง |
|---------------------|----------------|--------------------|---------|----------------------------|-----------------------------------|
|                     | พฤติกรรม       | การ                |         |                            |                                   |
|                     | การเล่นพนัน    | ป้องกันและ         |         |                            |                                   |
|                     | ท้องถิ่น       | แก้ไขปัญห          |         |                            |                                   |
| 3. ผู้บริหาร        | การเล่นพนัน    |                    |         |                            |                                   |
| สถานศึกษา           | ท้องถิ่นของ    |                    |         |                            |                                   |
| 4. ครูหัวหน้า       | เยาวชน         |                    |         |                            |                                   |
| งานวิชาการ          | สำหรับ         |                    |         |                            |                                   |
| ครูหัวหน้า          | ผู้ปกครอง”     |                    |         |                            |                                   |
| งานปกครอง           | 3.             |                    |         |                            |                                   |
| ภายใน               | แบบบันทึก      |                    |         |                            |                                   |
| สถานศึกษา           | การสนทนา       |                    |         |                            |                                   |
| และครู              | กลุ่มผู้บริหาร |                    |         |                            |                                   |
| หัวหน้างาน          | สถานศึกษา      |                    |         |                            |                                   |
| ระบบดูแล            | และครู         |                    |         |                            |                                   |
| ช่วยเหลือ           | ผู้เกี่ยวข้อง  |                    |         |                            |                                   |
| นักเรียน            |                |                    |         |                            |                                   |

### การรับรองจริยธรรมในงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา” เป็นงานวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนเป็นหลัก ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การพิทักษ์สิทธิ์และสวัสดิภาพรวมถึงความปลอดภัยและความเป็นอยู่ดีของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับการรับรองจริยธรรมการ

วิจัยในมนุษย์ ตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 ตามหนังสือเลขที่ อว 8722.4/297 หมายเลขรับรอง (Certificate Number) SWUEC/F-176/2562

### การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ นอกจากการดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงสิทธิของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อ ขออนุญาตก่อนทำการเก็บข้อมูลทุกครั้ง และจะเก็บข้อมูลก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลแล้วเท่านั้น ก่อนทำการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงความมุ่งหมายในการทำวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัยโดยละเอียดแก่ผู้ให้ข้อมูลทุกครั้ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเยาวชน ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามระเบียบการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว กล่าวคือได้มีการทำหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยสำหรับผู้ยินยอมตนให้ทำวิจัยที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

เมื่อทำการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ทำลายไฟล์บันทึกข้อมูลทั้งหมด รวมถึงเอกสารหลักฐานอันจะสามารถระบุตัวบุคคลได้โดยทันที

## บทที่ 4

### ผลการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชน และผลกระทบด้านการศึกษา” ออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) บริบทพื้นฐานของการเล่นพนันท้องถิ่น 2) ผลการวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น 3) ผลการวิเคราะห์ความเจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 4) ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมและผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น 5) ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยการนำเสนอข้อมูลตอนที่ 1 - 4 เป็นผลจากการวิจัยระยะที่ 1 และการนำเสนอข้อมูลตอนที่ 5 เป็นผลจากการวิจัยระยะที่ 2 ตามกรอบการดำเนินการที่ได้วางไว้ โดยผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

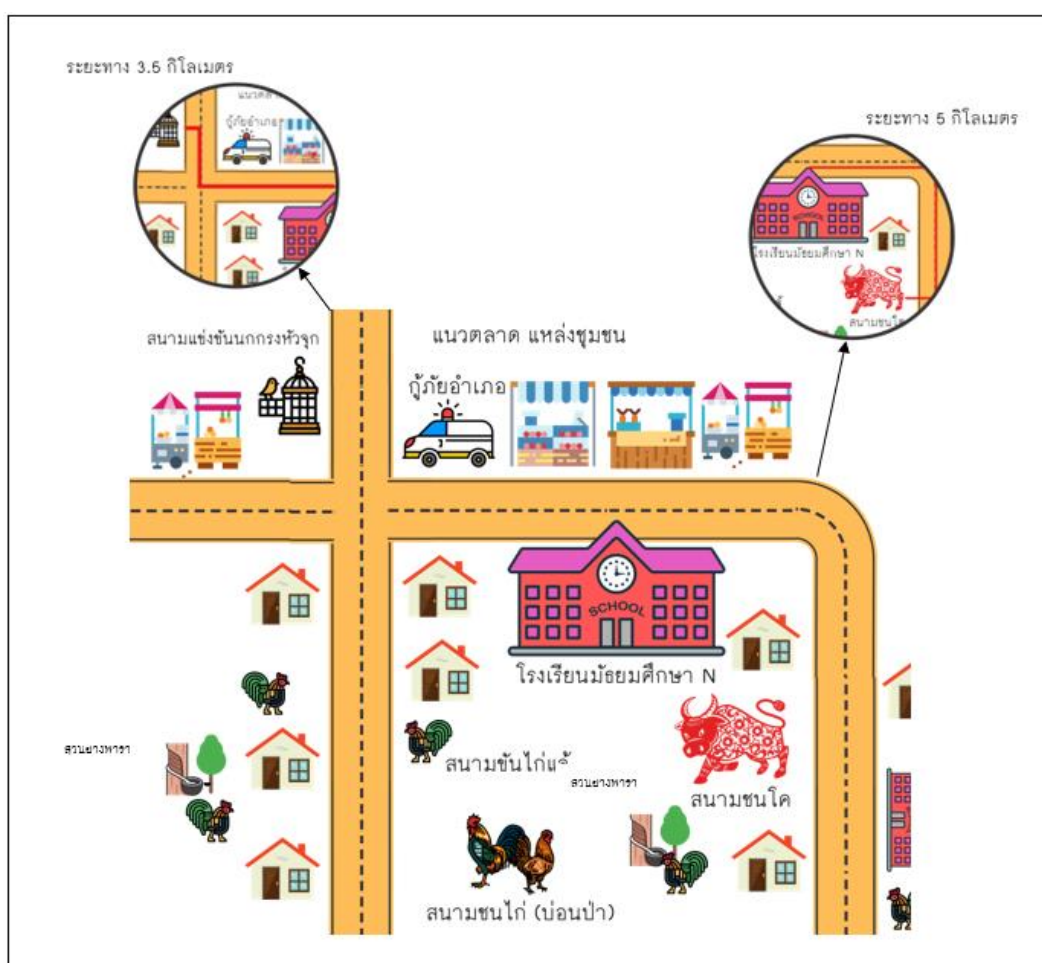
#### ตอนที่ 1 บริบทพื้นฐานของการเล่นพนันท้องถิ่น

ผู้วิจัยทำการสรุปบริบทพื้นฐานของการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยแยกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) บริบทพื้นฐานของพื้นที่วิจัย ซึ่งครอบคลุมถึงสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่วิจัยและสนามพนันชนิดต่าง ๆ ที่พบในพื้นที่วิจัย 2) พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน มีรายละเอียดดังนี้

##### 1.1 บริบทพื้นฐานของพื้นที่วิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชน และผลกระทบด้านการศึกษา” จัดทำในกรอบบริบทพื้นที่การศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่แห่งหนึ่งประจำอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา N และครอบคลุมไปถึงสนามชนวัว สนามขันไก่แจ้ และสนามแข่งนกกรงหัวจุก ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ด้วย นอกจากนี้ หลังจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลไประยะหนึ่ง พบว่า เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นอีกชนิดหนึ่งค่อนข้างมาก นั่นก็คือ การแข่งขันขันไก่ ผู้วิจัยจึงได้ขยายพื้นที่สนามวิจัยไปถึงสนามไก่ชนผดกฏหมายในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ด้วย เนื่องจากไม่มีสนามถูกกฏหมายในอำเภอที่เป็นพื้นที่สนามวิจัย ในขณะเดียวกันผู้วิจัยพบว่าการแข่งขันนกกรงหัวจุก แม้จะได้รับความนิยมมากและมีสนามแข่งอยู่ในพื้นที่วิจัย แต่จัดแข่งขันเฉพาะวันหยุดราชการ เยาวชนนิยมเล่นพนันแต่ไม่นิยมเลี้ยง ทำให้มีผลกระทบต่อศึกษาน้อย

กว่าการพนันท้องถิ่นชนิดอื่น จึงไม่นำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดในการวิจัยครั้งนี้ เหตุที่กำหนดให้อำเภอนี้คือคลอง จังหวัดกระบี่เป็นสนามวิจัย เนื่องจากอำเภอดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีสนามพนันท้องถิ่นหลายชนิดและหลายแห่ง เป็นที่ตั้งของสนามชนวัวถูกกฎหมายแห่งเดียวในจังหวัดกระบี่ และเป็น 1 ในสนามชนวัวถูกกฎหมาย 14 แห่งของภาคใต้อีกด้วย นอกจากนี้สถานที่ตั้งของสนามพนันทั้งหลายนั้นยังอยู่รายรอบสถานศึกษาและชุมชน ในระยะทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร โดยสนามชนไก่(บ่อนป่า)และสนามชนไก่แจ้มีกระจายอยู่ทั่วไป ดังภาพประกอบ 3



ภาพประกอบ 3 บริบทพื้นที่ของสนามวิจัย

จากสภาพพื้นที่ของสนามวิจัยที่ใกล้ชิดกับชุมชนเช่นนี้เองทำให้เกมกีฬาทั้งหลายเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนอย่างมีอาจหลักเคียงได้ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังสามารถเข้าถึงเกมกีฬาและสนามพนันได้ง่าย ทำให้พื้นที่ดังกล่าวถูกเลือกให้

เป็นพื้นที่ในการวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล โดยแบ่งตามพื้นที่ของสนามวิจัย แต่ละประเภท ดังนี้ 1) สนามกีฬาชนโค ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 2) สนามชนไก่แจ้ ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 3) สนามไก่ชนผิดกฎหมาย หรือที่เยาวชนเรียกกันว่า ป่อนเถื่อนหรือป่อนป่า ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.1.1 บริบทพื้นที่ของสนามกีฬาชนโค ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นสนามกีฬาชนโคถูกกฎหมายเพียงแห่งเดียวในจังหวัดกระบี่ ตั้งอยู่ใกล้กับสถานศึกษาหลายแห่ง และที่สำคัญอยู่ห่างจากสถานที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา N ซึ่งเป็นสถานที่วิจัยเพียง 5 กิโลเมตร เท่านั้น ทำให้ง่ายต่อการเดินทางมาสนามของเยาวชนเป็นอย่างมาก สนามกีฬาชนโคแห่งนี้ เป็นสนามขนาดใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 12 - 15 ไร่ ประกอบไปด้วยพื้นที่สนามชน ลานกว้าง อเนกประสงค์ และคอกสำหรับเก็บตัววัวชน

สำหรับพื้นที่สนามชนมีลักษณะเป็นสนามสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดใหญ่ เทพื้นด้วยทราย กั้นรั้วด้วยไม้ท่อนเป็นหลักถึ ๆ คานด้วยไม้ 2 ชั้นและมีการนำยางล้อยรมาซึ่งรอบสนามจำนวน 4 แถว เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและแข็งแรง พื้นที่บริเวณนี้ใช้สำหรับชนโคในวันแข่งขัน รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ใช้สำหรับการเปรียบวัวซึ่งหมายถึงการเลือกคู่ชนของวัวเฉพาะวัวที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีราคาสูง ด้านข้างของสนามเป็นอัฒจันทร์ 9 ชั้น มุงหลังคาสังกะสีสำหรับผู้นั่งชมกีฬา และคอกเล็กคั่นเป็นช่องสำหรับวัวที่กำลังเตรียมแข่ง อีกด้านหนึ่งของสนามเป็นที่นั่งสำหรับผู้ทรงอิทธิพลของสนาม อีกนัยหนึ่งคือผู้ที่เป็นเซียนพนัน หรือเป็นเจ้าของเงินพนันมาก ๆ มีลักษณะเป็นที่นั่งยกสูงเพื่อให้ชมการแข่งขันได้ง่าย มุงด้วยกระเบื้องลอน บริเวณสนามทั้งหมดจะถูกล้อมรอบด้วยแผงกระเบื้องลอนเช่นกัน ดังภาพประกอบ 4 และภาพประกอบ 5



ภาพประกอบ 4 พื้นที่ลานชนโคภายในรั้วกระเบื้องลอนและที่นั่งสำหรับผู้ทรงอิทธิพลของสนาม



ภาพประกอบ 5 พื้นที่ลานชนโคภายในรั้วกระบือและอัมจันทร์สำหรับนั่งชมการแข่งขัน

ในวันชนวัว หากบุคคลต้องการเข้ามาในบริเวณนี้ จะต้องเสียค่าผ่านประตู โดยราคาสำหรับผู้ชาย 500 บาท และผู้หญิง 300 บาท แต่หากเป็นเจ้าของวัวหรือทีมงานที่พาวัวมาชนก็สามารถเข้าประตูได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย สำหรับเยาวชนที่เป็นนักเรียนและสวมเครื่องแบบของสถานศึกษา ทางสนามกีฬาชนวัวไม่ให้เข้าโดยเด็ดขาด แต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่าหากเยาวชนแต่งกายด้วยชุดไปรเวทก็ถือว่าเป็นผู้เข้าชมตามปกติและให้ผ่านประตูเข้าชมการแข่งขันวัวได้

บริเวณด้านนอกของสนามเป็นลานกว้างอเนกประสงค์ ใช้สำหรับจอดรถ และเปรียบวัวที่มีขนาดเล็กหรือราคาชนไม่สูง มีกองหญ้าแห้งและฟางกองบางมุม รวมถึงรถเข็นขายอาหารของพ่อค้าแม่ค้าในวันเปรียบวัวและวันชนวัว

การแข่งขันชนวัว โดยปกติจะจัดการชนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในการจัดกีฬาชนวัว 1 ครั้ง ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และต้องผ่านการประชุมคณะกรรมการจังหวัดด้วย แต่ช่วงที่ผู้วิจัยทำการวิจัยนั้น เกิดปัญหาภายใน รวมถึงปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ตลอดระยะเวลาการวิจัย ทางสนามชนโคในอำเภอเหนือคลอง จัดการชนวัวเพียง 1 ครั้งเท่านั้น คือระหว่างวันที่ 2 – 4 กันยายน 2563 โดยการชน 1 ครั้ง จะมีระยะเวลาการจัด 2 – 5 วัน

สำหรับกิจกรรมในสนามกีฬาชนโค ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน แบ่งเป็นกิจกรรมหลักออกเป็น 2 กิจกรรม คือการเปรียบวัวและการชนวัว ซึ่งทั้งสองกิจกรรมเปิดโอกาสให้คนในวงการวัวชนได้มาร่วมกิจกรรมกันอย่างทั่วถึง ผู้ที่มาร่วมในกิจกรรม มีตั้งแต่เด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชาย แต่จะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะใน

วันชนวันนั้น จะมีความหลากหลายของผู้ร่วมกิจกรรมมาก แต่ในวันเปรียบวัวผู้ร่วมกิจกรรมมักเป็นบุคคลในทีมงานวัวชนที่พาวัวในความดูแลของตนมาหาคู่ชน ในทีมงานวัวชนคณะหนึ่ง ๆ นั้น มักมีเยาวยชนรวมอยู่ด้วยเสมอ ในหลากหลายบทบาท ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายในหัวข้อถัดไป สำหรับวันในการเปรียบวัวและชนวันนั้น มักตรงกับวันธรรมดา ไม่ใช่วันหยุด มีระยะการจัดกิจกรรม (รวมทั้งการเปรียบวัวและชนวัว) อยู่ที่ประมาณ 1 สัปดาห์ โดยยังมิได้รวมเวลาเตรียมตัวหรือเก็บตัวของวัวก่อนขึ้นชน

เมื่อจะมีการชนวัว ทางสนามชนวัวจะจัดให้มีการเปรียบวัวขึ้นก่อน โดยจะทราบกันในวงการด้วยวิธีการบอกกันปากต่อปาก มีการประกาศทางสื่อสังคมออนไลน์ และติดป้ายประกาศเป็นการนำวัวชนที่ตนดูแลอยู่ไปหาคู่ชน เป็นทั้งการชนเพื่อเงินเดิมพันและเก็บประสบการณ์ให้กับวัวของตนด้วย เยาวยชนในทีมงานวัวชนมักตามผู้ใหญ่ไปในวันนี้ด้วย นัยหนึ่งก็เพื่อเก็บประสบการณ์ในการเปรียบวัวต่อไป หากวัวมีขนาดเล็กหรือเป็นวัวที่ไม่มีชื่อเสียง จะหาคู่ชนนอกสนามแข่ง บริเวณลานอเนกประสงค์ ส่วนวัวที่มีขนาดใหญ่ราคาเดิมพันสูงก็จะเปรียบกันภายในสนามชน การเปรียบวัว 1 ครั้ง จะมีทีมงานมาจากจังหวัดกระบี่และจังหวัดใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก วิธีการหาคู่เปรียบวัว ทีมงานวัวชนจะพาวัวของตนไปยืนอยู่ในบริเวณเปรียบวัว เจ้าของวัวหรือเขียนวัวประจำสนามจะเป็นผู้เดินหาวัวที่มีขนาดตัว ขนาดและความยาวของเขา รวมถึงมีประวัติการชนใกล้เคียงกับวัวของตน และทำการตกลงกันกับเจ้าของวัวที่เลือก หากตกลงกันได้ก็จะมีกรงวัวมาเทียบขนาดและวัดเขากันอีกครั้ง เมื่อเรียบร้อยแล้วและไม่มีปัญหาอะไรก็จะมีกรงตกลงเงินเดิมพันไปจนถึงกระบวนการทำสัญญา โดยมีผู้ดูแลสนามรับรู้ด้วย จากนั้นก็จะเป็นเตรียมตัวชนในวันจริงต่อไป ในกระบวนการเหล่านี้ เยาวยชนในทีมงานไม่ได้มีบทบาทอะไรมากนัก มักทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์และเก็บเกี่ยวประสบการณ์ โดยทีมงานวัวชนจะต้องนำวัวมาเก็บตัวในคอกใกล้สนาม โดยเสียค่าเช่าครั้งละ 1,000 – 3,000 บาท แล้วแต่ขนาดของคอกที่เลือก โดยระยะเวลาระหว่างวันเปรียบวัวจนถึงวันชนวัวห่างกันประมาณ 1 เดือน ในการเปรียบวัวแต่ละครั้งจะมีวัวเดินทางมาเปรียบนับร้อยตัว และมักได้คู่ชนประมาณ 10 – 15 คู่ต่อครั้ง

ในวันชนจริง สนามจะเต็มไปด้วยผู้คนมากหน้าหลายตา ทุกเพศทุกวัย แต่ผู้เฝ้าประตูจะไม่ให้เยาวยชนที่ใส่ชุดนักเรียนหรือชุดพละของโรงเรียนผ่านประตูไปได้ สังเกตได้จากในคราวที่ผู้วิจัยไปสังเกตที่สนามชนนั้น ผู้ผ่านประตูไม่อนุญาตให้นักเรียนที่ใส่ชุดพละของโรงเรียนมัธยม N ผ่านเข้าไปได้ นอกสนามมีร้านอาหารง่าย ๆ จำพวกลูกชิ้นทอด ขนมโตเกียว ขายอยู่บ้าง ถือว่าการชนวัว เกี่ยวข้องกับธุรกิจภายในชุมชน แต่ภายในสนามชนวัวมีร้านน้ำและเครื่องดื่มชูกำลังอยู่เพียงร้านเดียวเท่านั้น ร้านดังกล่าวเป็นของผู้ดูแลสนาม ถือเป็นการค้าแบบผูกขาด จากการทบทวน

วรรณกรรมทำให้ทราบว่าสนามอื่น ๆ ก็มีลักษณะเดียวกันนี้เช่นกัน สำหรับร้านนี้ผู้ขายเป็นลูกของเจ้าของสนามที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยม N ภายในสนามมีผู้ชมการแข่งขันวู้ดครั้งละประมาณ 3,000 คน และแทบทุกคนจะเล่นพนันวู้ด ไม่ว่าจะเป็นการลงเงินในเงินเดิมพันหรือการเล่นพนันกันเองระหว่างผู้ชม ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าการเล่นพนันนอก การเล่นพนันนอกนี้ ผู้เล่นมักอาศัยความเห็นจากเซียนวู้ดและตัดสินใจแทงพนัน โดยมักแทงพนันกับเจ้ามือเจ้าประจำของตน ผู้รับพนันจะอยู่ด้านล่างอัฒจันทร์บริเวณใกล้คอกสนามชน เวลาสื่อสารกันจะใช้การชูมือเป็นสัญลักษณ์ตัวเลข และระบุว่าเลือกตัวต่อหรือตัวรอง เมื่อชนเสร็จแล้วจะมีการจ่ายเงินพนันทันที โดยการโยนธนบัตรให้เจ้ามือที่รับแทงพนัน การพนันนี้เกิดได้ตลอดระยะเวลาการแข่งขัน แต่จะคึกคักมากในช่วงต้นการแข่งขัน สำหรับกติกาในการชนจะชนกันจนกว่ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิ่งหนีหรือบาดเจ็บจนชนต่อไม่ได้ และจะให้ชนกันอีกครั้งหนึ่ง ในการชนครั้งนี้หากฝ่ายเดิมวิ่งหนีอีกก็จะถือว่าอีกฝ่ายเป็นผู้ชนะ เช่นเดียวกันหากวู้ดที่เคยวิ่งหนีในคราวก่อนทำให้อีกตัวหนึ่งวิ่งหนีได้ก็จะเป็นผู้ชนะทันทีและทำให้ผู้ที่แทงวู้ดตัวนั้นได้รับเงินพนันเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวอีกด้วย สำหรับบรรยากาศการเล่นพนันระหว่างการแข่งขันแสดงดังภาพประกอบ 6 และภาพประกอบ 7



ภาพประกอบ 6 บรรยากาศการพนันนอกขณะมีการแข่งขัน



ภาพประกอบ 7 บรรยากาศการพนันนอกขณะมีการแข่งขัน

#### 1.1.2 บริบททั่วไปของสนามขันไก่แจ้ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

สนามขันไก่แจ้แตกต่างจากสนามชนวัวอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากมีหลายแห่งและกระจายอยู่ในหลายตำบลในอำเภอเหนือคลอง แต่ละตำบลก็มีหลายสนาม เช่น ตำบลโคกยางมีถึง 3 สนาม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าราวไก่ สนามแข่งขันไก่แจ้มีทั้งแบบแข่งทุกวัน และแบบแข่งการกุศล ซึ่งสนามสำหรับการกุศลจะมีขนาดใหญ่ ผู้เข้าร่วมแข่งขันมาก ของรางวัลก็จะมีขนาดใหญ่และมูลค่าสูงตามไปด้วย

ลักษณะของสนามขันไก่แจ้จะเป็นลานดิน ส่วนมากเป็นพื้นที่ในสวนยางพาราหรือสวนปาล์มของผู้จัดการสนาม หากเป็นสนามขนาดเล็กจะใช้พื้นที่ไม่มากนัก พื้นที่ทำการแข่งขันจะประกอบไปด้วยราวไม้รูปตัวที (T) สำหรับเป็นที่เกาะของไก่ เรียกว่า “ราวไก่” ราวไก่แต่ละราวจะมีหมายเลขกำกับไว้ สนามขนาดเล็กจะมีราวไก่ 2 – 3 แถว แถวละ 10 ราว รวม ๆ 20 – 30 ราว และมีโต๊ะสำหรับวางถังน้ำแบบใสและกะลาเจาะรู ไว้สำหรับเป็นตัวกำหนดเวลาในการทำการแข่งขัน มีรั้วไม้ที่เชือกขึงกันสำหรับเป็นบริเวณให้ชมการแข่งขัน สำหรับสภาพสนามไก่แจ้ขนาดเล็กแสดงในภาพประกอบ 8



ภาพประกอบ 8 สภาพสนามไก่แจ้ขนาดเล็ก

เมื่อมาถึงสนามแข่งขันไก่แจ้ ผู้เข้าร่วมการแข่งขันจะต้องนำไก่ของตนเอง ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 ตัว ไปลงทะเบียนเข้าร่วมการแข่งขันและชำระค่าลงทะเบียนกับผู้จัดการสนาม ค่าลงทะเบียนขึ้นอยู่กับขนาดสนามที่ทำการแข่งขัน โดยมีราคาตั้งแต่ 40 บาท ไปจนถึงหลักพันบาท เมื่อลงทะเบียนเรียบร้อยแล้วผู้จัดการสนามจะให้หมายเลขราวไก่มา โดยใช้วิธีการจับสลาก ซึ่งถือเป็นการสุ่มอย่างง่าย ผู้เข้าร่วมการแข่งขันก็จะนำไก่ของตนไปไว้ที่ราวไก่หมายเลขที่ตนได้รับ และรอเวลาแข่งขันต่อไป จะเห็นได้ว่ากระบวนการแข่งขันไก่แจ้แตกต่างจากกระบวนการแข่งขันวัวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการแข่งขันไก่แจ้ดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ใช้เวลาไม่นาน ลงทุนต่ำ อีกทั้งสถานที่ที่มักอยู่ในชุมชนใกล้ที่อยู่อาศัย ทำให้การพนันขันไก่แจ้เป็นการพนันท้องถิ่นชนิดแรก ๆ ที่เยาวชนตัดสินใจเข้าร่วมด้วยตนเองและนำไปสู่การมีพฤติกรรมท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ เช่น การแข่งขันวัว ชนไก่

ในวันแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นสนามเล็กหรือใหญ่พบว่ามีความหลากหลายทางช่วงอายุของผู้เข้าแข่งขันมาก ในกลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 9 – 15 ปี สำหรับวัยผู้ใหญ่พบว่ามักเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่น ทำสวน ค้าขาย หากเป็นสนามขนาดเล็กในชุมชนพบว่าผู้เข้าร่วมการแข่งขันมักเป็นคนบ้านใกล้เคียงที่มีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ก่อนแล้วทำให้มีความคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี มีการพูดคุยหยอกล้อระหว่างผู้เข้าแข่งขัน ขณะรอให้ผู้เข้าร่วมมีจำนวนตามเป้าหมายก่อนทำการแข่งขันต่อไป นอกจากนี้ยังพบบุคคลที่ไม่ได้นำไก่มาเข้าร่วมการแข่งขัน แต่มาเข้าร่วมชมการแข่งขันเพียงอย่างเดียว จากการสอบถามพบว่าบุคคลเหล่านี้ต้องการ

มาดูการแข่งขันเพื่อความเพลิดเพลินหลังเลิกงานหรือมาพูดคุยพบปะเพื่อนบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกันเพื่อความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในชุมชนต่อไป สำหรับการพนันชนไก่จะไม่มีการเล่นพนันนอกเหนือจากการพนันวัวชน เพียงแต่มักเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่นการพนันอย่างอื่นเท่านั้น รวมถึงเป็นการพนันที่เล่นได้บ่อยครั้งอีกด้วย

### 1.1.3 บริบททั่วไปของบ่อนเถื่อนหรือสนามชนไก่ผิดกฎหมาย ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

สนามชนไก่ผิดกฎหมายหรือบ่อนเถื่อน นิยมเรียกกันว่า “บ่อนป่า” เป็นสนามชั่วคราวที่ทีมงานไก่ชนนัดแนะกันจัดการชนไก่ โดยอาจเป็นการจัดชนเพื่อความสนุกสนานในหมู่เครือญาติหรือทีมงานไก่ชน ไปจนถึงการจัดในระดับที่กว้างกว่านั้นได้ แม้แต่ตัวเยาวชนเองบางครั้งก็มีการนัดแนะกันระหว่างกลุ่มเพื่อฝึกปรือฝีมือ เก็บประสบการณ์การชนไก่และเพื่อความสนุกสนาน สำหรับเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัย ไม่มีสนามชนไก่ถูกกฎหมาย แต่มีหลายสนามในอำเภอข้างเคียง และมีบ่อนป่ากระจายอยู่ทั่วไป หลังจากทำการรวบรวมข้อมูลจากเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่าการพนันชนไก่ได้รับความนิยมสูง และเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นประเภทการพนันชนไก่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมพนันท้องถิ่นทั้งในสนามชนไก่ถูกกฎหมายและบ่อนป่า ผู้วิจัยจึงขยายขอบเขตการวิจัยมายังสนามพนันไก่ชนผิดกฎหมาย ในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ด้วย

สำหรับบ่อนป่าในเขตอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยนั้น มีที่ตั้งกระจายอยู่ตามแนวป่าในพื้นที่ห่างไกล โดยอาจเป็นในสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน หรือตามแนวเขา เยาวชนกล่าวตรงกันว่า “จัดตรงไหนก็ได้ที่นาย (ตำรวจ) เข้าไม่ถึง” หรือหากเป็นการชนในหมู่เพื่อนสนิทและเครือญาติที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมไม่มากนัก ก็อาจมีการจัดบริเวณลานบ้านในมุมอับ ลับตาคนข้างเคียงกัน สำหรับการนัดแนะในหมู่เยาวชน โดยมากจะเป็นการจัดในบริเวณนี้ โดยจะเป็นลักษณะสนามชั่วคราว ไม่ใช่สนามถาวร ไม่นิยมจัดซ้ำบริเวณเดิม หรือหากจัดบริเวณเดิมก็จะมีเว้นช่วงระยะเวลา ผู้จัดในแต่ละครั้งจะทำการนัดแนะกับพรรคพวกหรือค่ายชนต่าง ๆ โดยวิธีการบอกปากต่อปากผ่านการพูดคุยทั้งต่อหน้าและทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยจะบอกเฉพาะคนในวงการ คนรู้จักคุ้นเคยกัน ไม่นิยมการสื่อสารในช่องทางอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อความออนไลน์ ลักษณะสนามเป็นพื้นที่ราบและโล่งพอที่จะจัดให้มีสนามชนไก่ได้ พื้นเป็นพื้นของพื้นที่ที่ใช้จัดชน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือลานดิน หากจัดบริเวณบ้านบางแห่งเป็นลานทราย มีการนำยางแฉ่งมาปูเป็นรูปวงกลมเพื่อทำเป็นสังเวียนสำหรับการชนไก่หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ปรอก” เช่นเดียวกับสนามถูกกฎหมาย แต่จะไม่หนาและทนทานเท่ากับสนามถูกกฎหมาย รวมถึงมีขนาด

เส้นผ่านศูนย์กลางเล็กกว่า บริเวณรอบนอกของ “ปรอก” จะเป็นพื้นที่สำหรับการแข่งขัน คนที่นำไก่มาแข่งขันหรือมาชมการแข่งขันในบ่อนป่าจะชมการแข่งขันในบริเวณนี้ การพนันเกิดขึ้นในบริเวณนี้เช่นกัน บริเวณถัดจากนั้นจะเป็นพื้นที่สำหรับวางส้มไก่และดูแลไก่ที่พามาแข่งขัน โดยมักนำเสื่อมาปูและมีโต๊ะเล็กหรือเก้าอี้สำหรับใส่เดือยไก่ (วัตถุมงคล คล้ายตะปุงอ ใช้พันบริเวณขาไก่เป็นอาวูธ) ในบริเวณนี้ รวมถึงเป็นพื้นที่สำหรับชั่งน้ำหนักไก่และเปรียบไก่เพื่อหาคู่ชน ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป รอบนอกสุดคือบริเวณสำหรับจอดรถ สำหรับบ่อนป่าที่มีผู้เข้าร่วมมาก อย่างไรก็ตามในบริเวณบ่อนป่าจะไม่มีของขายอย่างสนามถูกกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นกระทำการอย่างลับ ๆ ในหมู่บุคคลแวดวงเดียวกันเท่านั้น จะเห็นได้ว่าบ่อนป่าสามารถจัดให้มีขึ้นได้ง่ายกว่าสนามชนวัวผิดกฎหมาย เนื่องจากมีความจำเป็นในการใช้พื้นที่น้อยกว่ามาก จึงพบบ่อนป่าได้มากในทุกพื้นที่ ในขณะที่สนามชนวัว พบเฉพาะที่ถูกกฎหมายเท่านั้น การพนันไก่ชนจึงเกิดขึ้นได้บ่อยและแพร่หลายอย่างรวดเร็วในทุกพื้นที่ของสังคมไทย ลักษณะของบ่อนป่า แสดงดังภาพประกอบ 9 และภาพประกอบ 10



ภาพประกอบ 9 สภาพบ่อนป่าบริเวณที่ใช้ดูแลและเตรียมพร้อมไก่ชน



ภาพประกอบ 10 สภาพบ่อนป่าบริเวณสังเวียนชนไก่

ในการจัดชนไก่ที่บ่อนป่าครั้งหนึ่ง ๆ จะมีไก่เข้าร่วมการแข่งขันตั้งแต่ 5 – 20 คู่ แล้วแต่ขนาดของบ่อน ความกว้างขวางของบ่อนหรือวัตถุประสงค์ของผู้จัด หากเป็นบ่อนขนาดใหญ่อาจมีผู้เข้าร่วมและเข้าชมมากถึง 100 คน ทั้งผู้ที่นำไก่มาร่วมแข่งขัน ผู้ที่มาร่วมเล่นพนันนอก และผู้ที่มาชมเพียงอย่างเดียว โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีหลายวัย โดยมากเป็นเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงวัยผู้ใหญ่ และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง หากเป็นบ่อนใหญ่ การนำไก่เข้าร่วมจะเป็นในนามค่ายไก่ชน เช่นเดียวกับการแข่งขันวัวชนและไก่ชนถูกกฎหมาย สะท้อนให้เห็นว่าการเล่นพนันชนไก่มีความจริงจังและเข้มข้นกว่าการพนันชนไก่แจ้ ที่เยาวชนสามารถนำไก่ของตนมาเข้าร่วมในระดับบุคคลได้ อย่างไรก็ดี ผู้จัดบ่อนป่าต้องมีการควบคุมขนาดบ่อนและจำนวนผู้เข้าร่วมชมและนำไก่เข้าแข่งขันไม่ให้มีขนาดใหญ่หรือผู้เข้าร่วมมากเกินไป เนื่องจากอาจทำให้เป็นที่เพ่งเล็งได้

เมื่อมาถึงสนามแข่งขันผู้เข้าร่วมการแข่งขันจะนำไก่มาชั่งน้ำหนักและหาคู่ชนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการเปรียบไก่ เมื่อได้คู่ชนที่เหมาะสมแล้วจะเป็นเรื่องของการตกลงราคาเดิมพันระหว่างคู่ชน ซึ่งมีราคาตั้งแต่หลักพันถึงหมื่นบาท จากนั้นจะเป็นขั้นตอนการดูแลไก่เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการชนตลอดจนถึงขั้นตอนการชนไก่ ขั้นตอนนี้เยาวชนที่เป็นเจ้าของหรือผู้ดูแลไก่จะมีบทบาทมาก เมื่อทราบผลแพ้ชนะ คู่ชนจะทำการชำระเงินให้ฝ่ายที่ชนะต่อไป กระบวนการในบ่อนป่ามีขั้นตอนคล้ายกับสนามไก่ชนถูกกฎหมาย แต่มีความยืดหยุ่นและขั้นตอนน้อยกว่า ยิ่ง

หากเป็นบ่อนปาขนาดเล็กที่เล่นกันในหมู่เพื่อนฝูงเครือญาติ กฎกติกาก็อาจมีความยืดหยุ่นกว่าที่ผู้วิจัยสรุปข้างต้น

## 1.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

นอกจากบริบทพื้นที่ที่เฝ้าต่อการเล่นพนันแล้ว ผู้วิจัยพบว่าการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ยังเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นฐานของพฤติกรรมบางประการของเยาวชนอีกด้วย นั่นก็คือ พฤติกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน โดยทั่วไปแล้ว เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงหรือดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน ซึ่งจะมีส่วนร่วมมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ยิ่งเยาวชนมีส่วนร่วมในการดูแลสัตว์มากเท่าไร ก็ยังมีแนวโน้มที่จะใช้เงินและเวลาในการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากเท่านั้น แม้ว่าเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการดูแลสัตว์จะมีทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่จากการวิจัยพบว่าเยาวชนเพศชายมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลสัตว์มากกว่าเพศหญิงมาก เพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยได้สรุปพฤติกรรมการเลี้ยงสัตว์ของเยาวชนโดยจำแนกตามบทบาทของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ เป็น 3 ประเภท คือ 1) เยาวชนที่เป็นเจ้าของสัตว์ 2) เยาวชนที่ช่วยผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิดดูแลสัตว์ 3) เยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์ โดยมีรายละเอียดพฤติกรรมที่ต่างกัน ดังนี้

1.2.1 เยาวชนที่เป็นเจ้าของสัตว์ เยาวชนกลุ่มนี้คือเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันขันไก่แจ้และไก่ชน ส่วนเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันวัวชน ไม่มีผู้ที่เป็นเจ้าของสัตว์เอง เนื่องจากวัวมีราคาแพงมาก ส่วนใหญ่จึงเป็นสิทธิ์ของผู้ใหญ่ในครอบครัว สำหรับพฤติกรรมการเลี้ยงสัตว์ของเยาวชนกลุ่มนี้ เป็นลักษณะการดูแล 24 ชั่วโมง กล่าวคือเยาวชนจะอยู่กับสัตว์ตลอดเวลา ดูแลตั้งแต่การให้อาหาร การทำความสะอาด ดูแลที่ทางสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ ซึ่งมักเป็นบริเวณบ้าน รวมถึงการให้สารบำรุงและฝึกสัตว์สำหรับแข่งขันอีกด้วย จากการสัมภาษณ์และสังเกตพบว่า การดูแลไก่ชนจะมีรายละเอียดและเวลาที่แน่นอนกว่าการดูแลไก่แจ้ อาจเนื่องมาจากราคาตัวและราคาเดิมพันที่สูงกว่าไก่แจ้มาก จึงมีการลงแรง เวลาและเงินที่ใช้สำหรับดูแลเป็นพิเศษ สำหรับเงินที่ใช้ดูแลสัตว์ มีทั้งเงินที่เยาวชนเป็นผู้เก็บหอมรอมริบไว้เองและเงินที่ผู้ปกครองสนับสนุน ในวันหยุด เยาวชนจะใช้เวลาในการดูแลสัตว์แทบตลอดทั้งวันหรือนำสัตว์ไปแข่งขัน โดยจัดเป็นกิจวัตรที่จำเป็นกว่ากิจกรรมอย่างอื่น มีเพียงเล่นกับเพื่อนฝูงในบริเวณเดียวกันบ้างหรือพักผ่อนตามอัธยาศัย และหากเป็นวันธรรมดาที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน เยาวชนจะใช้เวลาช่วงเช้าจนถึงสายในการดูแลสัตว์ ซึ่งอาจเลยเวลาเช้าแถวตอนเช้าหรือคาบเรียนที่ 1 ไปด้วย และใช้เวลาในช่วงเย็นหลังกลับจากโรงเรียนไปจนจรดช่วงค่ำด้วย อย่างไรก็ตาม หากไก่ชนของตนมี

ความพร้อมสำหรับการแข่งขันในวันที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน เยาวชนส่วนใหญ่เลือกขาดเรียนไปร่วมกิจกรรมพืชนดังกล่าว

“...ตื่นมาก็ไปดูไก่ ไก่มันตื่นเร็ว อย่างแรกก็ไปเลื่อน เลื่อนมันออกมาแล้วก็กวาดซีให้มัน กวาดซีปั๊บก็พามันไปออกกำลังกาย ตากแดด ล่อให้มันวิ่ง เสร็จแล้วก็พามาพักให้มันหายใจน้อย ระหว่างออกตากแดดจะให้อาหารเลยก็ได้ เป็นข้าวเปลือก ผมก็ให้เลย แล้วก็เช็ดหน้า แยกคอกให้มัน ให้เสลดน้ำลายมันออกมาครีบที่เป็นก้อน พอมันเหนียวเสลดมันจะติดอยู่ แล้วก็เอาไปไว้ (เก็บเข้าที่) ช่วงเช้าถ้าตื่นเช้าเลย ก็จะได้เร็ว เสร็จประมาณตี 9 (09.00 น.) ไม่เกิน โดยมากเค้าจะตื่นหัวรุ่ง (เช้าตรู่) เลย ตี 5 ตี 6 เสร็จแล้วถ้าเป็นวันปกติก็อาบน้ำ ไปเรียน แต่ถ้าไม่ไปก็ประมาณตี 1 (13.00 น.) ก็พามันออกจากคอก มาปล่อยคอกกว้างครีบ ให้มันสบายใจ แล้วก็ตอนเย็นเก็บประมาณ 4 โมง ก็ให้กินข้าว ยาบำรุง แล้วก็กางมุ้งให้ไก่ประมาณ 6 โมง กันแมลง...”

(MH1 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N (ออกจากระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา))  
ผู้วิจัยทำการศึกษา))

1.2.2 เยาวชนที่ช่วยผู้ปกครองหรือบุคคลใกล้ชิดดูแลสัตว์ เยาวชนกลุ่มนี้มีบทบาทในการดูแลสัตว์น้อยกว่ากลุ่มแรกมาก จะเป็นลักษณะการช่วยผู้ปกครองทำในสิ่งที่เขาทำอยู่ก่อน หรือผู้ปกครองสั่งให้ทำกิจกรรมเหล่านั้นบางครั้งคราว ไม่ใช่บทบาทหน้าที่หรือกิจวัตรประจำวัน เช่น ช่วยตัดหญ้า รวบรวมมูลสัตว์ ช่วยกวาดมูลไก่ ให้อาหาร ทำความสะอาดสัตว์ อย่างไรก็ตาม เยาวชนจะมีความเชี่ยวชาญในการดูแลสัตว์น้อย แต่ก็มีความรักใคร่ผูกพัน รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสัตว์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเยาวชนกลุ่มแรก เนื่องจากสัตว์เลี้ยงอยู่บริเวณบ้าน ตนเห็นสัตว์เหล่านั้นอยู่ทุกวันจนเกิดความคุ้นชินและผูกพัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนกลุ่มนี้ใช้เวลาไปกับการดูแลสัตว์น้อยกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ จึงมีผลเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพืชนท้องถิ่นน้อยตามไปด้วย

1.2.3 เยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์ เยาวชนกลุ่มนี้ทั้งหมดเป็นเยาวชนเพศชาย มีพฤติกรรมการดูแลสัตว์เหมือนกับเยาวชนกลุ่มแรก คือใช้เวลาในการดูแลสัตว์ตลอด 24 ชั่วโมง แต่มีความกดดันมากกว่า เนื่องจากการดูแลสัตว์คือ “หน้าที่” หากทำได้ดีก็จะทำให้อนาคตทางการเงินและการประกอบอาชีพดีขึ้นอีกทั้งความคิดเห็นของนายจ้างหรือเจ้าของมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของเยาวชนกลุ่มนี้ทั้งพฤติกรรมทั่วไปและพฤติกรรมด้านการศึกษา เยาวชนกลุ่มนี้จะใส่ใจและใช้เวลาในการดูแลสัตว์มากเป็นพิเศษ ให้ความสำคัญกับเรื่องของกรดูแลสัตว์มากกว่ากิจกรรมอื่น เมื่อสัตว์ทำการแข่งขัน ก็ต้องไปสนามแข่งขันกับสัตว์ทุกครั้ง จึงมีเวลาเรียนและส่วน

ร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ น้อยกว่าเยาวชนในวัยเดียวกัน เยาวชนกลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญ ละเอียดลออ และได้รับความไว้วางใจจากนายจ้างสูง พฤติกรรมตลอดวันมีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ในความดูแลของตน ส่วนมากยึดเป็นอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มจากการรับจ้างดูแลสัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ จนกระทั่งสามารถทำได้อย่างดีทุกกระบวนการ ก็จะได้รับ ความไว้วางใจให้ดูแลสัตว์ตลอดเวลา และหากสัตว์ที่ตนดูแลชนะการแข่งขัน ก็จะได้ค่าเปอร์เซ็นต์จากนายจ้างตามแต่จะตกลง หรือที่วงการไก่ชนเรียกกันว่า “ค่าน้ำ” นั่นเอง

## ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่ เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น

จากวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น พบว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นชนวัว ชนไก่ ชนไก่แจ้ และชนกรงหัวจุก ว่าเป็นการพนัน แต่เป็นเกมกีฬาสำหรับการชิงรางวัล ซึ่งอาจเป็นเงินเดิมพัน หรือของรางวัลอื่น ๆ ตามแต่จะตกลงกันระหว่างคู่แข่งชน รวมถึงเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ทำกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษ มีความผูกพันและเกี่ยวข้อง กับวิถีชีวิตของตนและครอบครัวอย่างแยกกันไม่ออก โดยเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นนี้มักเป็นสมาชิกในครอบครัวที่ดูแลสัตว์สำหรับแข่งขันกันมารุ่นต่อรุ่น จึงมองว่าไม่ใช่เรื่องที่ผิด และเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมและชุมชนของตน นอกจากนี้การนำสัตว์ที่ตนดูแลเอาใจใส่อย่างดีไปแข่งขันแล้วชนะ ถือเป็นการภาคภูมิใจของผู้เลี้ยง ทั้งยังมีความสนุกสนานตื่นเต้นจากการแข่งขันที่มีสัตว์ของตนร่วมแข่งอีกด้วย ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดเช่นนี้เป็นแนวคิดที่ยังรากลึกมานาน ตั้งแต่เยาวชนยังเล็กและยังไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เป็นเพียงผู้ช่วยในการเลี้ยงสัตว์หรือรับจ้างเลี้ยงสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันเท่านั้น และเมื่อมีพฤติกรรมแล้ว แนวคิดดังกล่าวก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป กลับยิ่งชัดเจนและหนักแน่นขึ้น

อย่างไรก็ตาม เยาวชนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวบางส่วนกลับมองว่าการชนวัวและชนไก่เป็นการพนัน เนื่องจากการลงทุนเป็นเงินในการเดิมพัน แต่การแข่งขันไก่แจ้ และชนกรงหัวจุกไม่เป็นการพนัน เพราะถือเป็นการชิงรางวัลเท่านั้น โดยเยาวชนบางคนมีความคิดความเชื่อในการปฏิบัติพฤติกรรมตามหลักศาสนาด้วย เช่น การแข่งขันไก่แจ้และชนกรงหัวจุกไม่เป็นการพนัน สัตว์ไม่บาป จึงไม่ใช่การพนัน ส่วนการชนวัว ชนไก่เป็นการพนัน เป็นบาป ก็จะไม่มีการพนัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าว เยาวชนระบุว่าได้รับมาจากผู้ปกครอง

แม้ว่าจะมีเยาวชนบางส่วนมองว่าการชนวัว ชนไก่ ชนไก่แจ้และชนนกกรงหัวจุกเป็นการพนัน แต่เยาวชนทั้งหมดก็ไม่ได้รู้สึกว่าการเล่นการพนันท้องถิ่นเป็นเรื่องผิด เนื่องจากไม่ผิดกฎหมาย จึงเป็นการกระทำที่สามารถกระทำได้โดยถูกต้อง

ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ผู้วิจัยสุ่มมานั้น สามารถสะท้อนผ่านข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“...ไม่ครับ ไม่ใช่เป็นการพนัน เพราะตอนนี้การเล่นวัวชนครับ มันเป็นวัฒนธรรมของทางใต้แล้วครับ เป็นกีฬา มันเล่นมานานแล้วครับ คนในครอบครัว แถวบ้านผมก็เล่นกันหมด แล้วผมก็ตามเข้าไปตั้งแต่วัยเด็ก ๆ มันไม่ใช่ผิดกฎหมายอะไรที่ มีนาย(ตำรวจ)มาดูด้วยกลางที่...”

(MH2 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...อย่างไก่แจ้เป็นกีฬา เพราะมันชิงรางวัล แต่วัวชนเป็นการพนัน เพราะไก่แจ้เอาตัวที่ชนะเยอะที่สุด มันไม่ได้กลับตังค์(ลงเงินเดิมพันฝั่งละเท่า ๆ กัน)กัน แต่วัวมันกลับตังค์กัน ต้องต่อสู้กัน วัวเล่นทั้งวางเดิมพันและเล่นนอกเลยครับ มันใช้ตังค์เยอะ แต่ยังไม่ผิดครับ มันไม่ผิดกฎหมาย เปิดได้ เล่นกันได้ปกติเลยครับ ไม่ต้องหลบ(หลบ)เล่น...”

(MH3 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

จากการศึกษาและสัมภาษณ์เยาวชนคู่เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ยังมีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นอยู่และที่เลิกเล่นไปแล้ว ทำให้ทราบว่า การให้ความหมาย ความคิด ความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน การเป็นหรือไม่เป็นการพนันไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจเล่น เนื่องจากอย่างไรก็ตามเยาวชนก็มีทัศนคติต่อการเล่นพนันท้องถิ่นว่าไม่ใช่เรื่องที่ผิด เนื่องจากไม่ผิดกฎหมาย การเป็นหรือไม่เป็นการพนัน ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจเลิกเล่นการพนันท้องถิ่น

นอกจากนี้ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในมิติเศรษฐกิจและสังคมยังเป็นไปในด้านบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติเศรษฐกิจ เยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นหนึ่งในหนทางที่สามารถสร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างเลี้ยงสัตว์ การปลูกหรือตระเวนเก็บหญ้าวัวขาย การขายมูลวัว การผสมพันธุ์ไก่สำหรับขายลูกพันธุ์ทั้งทางตรงและผ่านช่องทางออนไลน์ การต่อไก่ป่ามาขาย ซึ่งสร้างรายได้อย่างงาม การประกอบอาชีพเหล่านี้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ในชั้นเรียน แต่ต้องอาศัยทักษะที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์จากการเลี้ยงสัตว์ รวมถึงเส้นสายทางสังคมที่เกิดจากการอยู่ในวงการเดียวกัน

ซึ่งเยาวชนได้สัมผัสและเรียนรู้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงเห็นว่าการสร้างรายได้เหล่านี้น่าจะง่ายกว่า การแสวงหารายได้จากความสำเร็จในการศึกษา ซึ่งเยาวชนมักจะมองว่าตนเรียนไม่เก่ง ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นใดได้ และเรียนเพื่อให้จบการศึกษาเพียงเท่านั้น ไม่มีมุมมองในอนาคต เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เป็นผลมาจากความสำเร็จทางการศึกษา หากพิจารณาถึงมุมมอง เศรษฐกิจในระดับชุมชน เยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการ หมุนเวียนเงินและกระจายรายได้ในชุมชน สร้างรายได้และอาชีพให้แก่คนในชุมชนของตน รวมถึง ในวันแข่งขันสัตว์ต่าง ๆ ยังเป็นหนึ่งในช่องทางกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนของตนอีกด้วย เยาวชนจึงมองว่าการที่ชุมชนของตนมีสนามพนันท้องถิ่นอยู่มาก เป็น “โอกาส” ที่ทำให้ชุมชนของ ตนได้เปรียบกว่าชุมชนอื่น ๆ สำหรับในมุมมองเศรษฐกิจในระดับตนเอง เยาวชนมองว่าการที่ ตนเองสามารถสร้างรายได้จากพนันท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยอาชีพ เงิน เดิมพัน หรือของรางวัลอื่น ๆ จากการเล่นพนัน ทรรศนะเหล่านี้ทำให้เยาวชนพึ่งพาตนเองได้ ไม่ เป็นภาระของครอบครัว เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น

สำหรับทัศนคติในมิติสังคม เยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นทำให้สังคมของตนกว้างขึ้น ได้รู้จักผู้คนมากขึ้นหลายตา ได้รับการยอมรับจากบุคคลในวงเดียวกัน รู้จักผู้มีอิทธิพลใน ชุมชน ซึ่งเยาวชนที่อยู่ในวงการจะมีความยำเกรงมาก จากการพูดคุยสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำ ให้ทราบว่าเยาวชนที่มีอายุน้อยไม่กล้าเรียกชื่อผู้มีอิทธิพลด้วยคำว่า “โก” นำหน้า (แปลว่าพี่ชายใน ภาษาจีน ประชากรภาคใต้นิยมเรียกนำหน้าชื่อเพื่อแสดงความเคารพและสนิทสนม) แต่กลับบอก ว่าถ้าเป็นบิดาของตน สามารถเรียกชื่อนั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่รู้จักสนิทสนมกับผู้มี อิทธิพลในสนามจะมีความภาคภูมิใจมาก และรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนสำคัญไปด้วย แต่ก็มีความ ระมัดระวังตัวกับคนนอกวงการมากขึ้นเช่นกัน จากการจัดการสนทนากลุ่มและสังเกตผู้ให้ข้อมูล สำคัญกลุ่มที่ 1 หลายครั้งพบว่า เยาวชนกลุ่มนี้มีการชื่นชมความสามารถของกันและกันในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งฝ่ายที่ถูกชมจะมีความภาคภูมิใจและมั่นใจใน ตนเองมากขึ้น บางครั้งมีการแลกเปลี่ยนเทคนิคที่ใช้ในการแข่งขันขณะทำการสนทนากลุ่มด้วย นอกจากนี้เยาวชนยังมองว่าการใช้เวลาไปกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น เช่น การดูแลสัตว์ เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และไม่มีอันตราย ซึ่งทัศนคติเหล่านี้มี ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องไปถึงสาเหตุ บั๊จจัยเสี่ยงและแรงจูงใจ ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนัน ท้องถิ่น ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ในมิติเศรษฐกิจและสังคมสามารถสะท้อนผ่านข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...การเงิน ระบบเศรษฐกิจดี มันมีหลายอย่าง ขายก็ได้ เลี้ยงก็ได้ ชนก็ได้ ถ้าแพ้ก็ขายเลยก็ได้ตั้งค์ มันสร้างรายได้ สร้างอาชีพ มีรายได้มาใช้ส่วนตัว ชื่อของ ชื่ออะไรให้พ่อให้แม่ ชนมาก็ได้แบ่งกันใช้ ตั้งค์ไม่ต้องขอพ่อแม่ประมาณอาทิตย์ 2 อาทิตย์พินันแหละ ของผมเรื่องตั้งค์อย่างเดียว เหมือนแทง 2000 ได้กลับมา 4000 ...ก็ของผมก็เรื่องตั้งค์อย่างเดียว ก็ผมไม่ใช่เลี้ยง ผมแทงเฉย ๆ มันสนุก...ของผมรับจ้างเลี้ยงไม่ต้องซื้อข้าวให้ไก่เอง แพ้ชนะเรื่องหนึ่ง ให้บินอย่างเดียวอาจารย์ ต้องให้ถึงแดด เลี้ยงให้มันบินดี ตากแดด อย่าให้มันอ้วนนั้น มันอ้วนมันก็วิ่งไม่รอด ดีไม่รอด ต้องคุมน้ำหนักเหมือนคน ตากแดดลดน้ำหนัก วอร์มไก่ เดียวไว้ใส่ตอนชนเท่านั้น ก็ได้ตั้งค์ตามใจแพ้ชนะไม่เกี่ยว...

...ถึงก็ทำให้รู้จักคนใหม่ ๆ รู้จักคนมาก สิ่งแวดล้อมใหม่ ฝรั่งก็มี พม่าก็มี สังคมมันก็กว้างขึ้น มาจากเชียงรายก็มี แต่ตอนนี้เค้าปิดหมดแล้ว(สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019) เมื่อก่อนเจอที่บ่อนเถื่อนมาก แต่ตอนนี้เค้าปิดหมดแล้วบ่อนเถื่อน...”

(การสนทนากลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

แม้ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นจะเป็นไปในแง่บวก เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกินครึ่งระบุว่าการเล่นพนันท้องถิ่นสำหรับตนไม่มีข้อเสีย แต่เยาวชนบางส่วนได้สะท้อนมุมมองเชิงลบต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออกมาเล็กน้อยในแงุ่มที่เกี่ยวข้อกับเรื่องการเงินและทัศนคติของบุคคล ภายนอก ดังสะท้อนผ่านข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...ก็ผมว่าผมติดเล่นเหมือนกันแหละ ไม่ใช่ ไม่ติดแต่มันชอบใจครับ ผมอยากเอาชนะ เสียเงินบางทีก็สองพัน สามพันจารย์ปกติ บางทีก็เล่นจนหมุนไม่ทันนะจารย์ ก็อย่างผมก็ใช้วิธีอดเอา อดของชอบอย่างอื่น แบบได้อย่างก็ต้องเสียอย่างแหละครับ จริง ๆ ทำเกี่ยวกับพวกนี้มันก็ได้ตั้งค์อยู่แล้ว ปกติก็ได้มากกว่าเสีย อย่างไปช่วยเค้าใส่ น้ำ ใส่เดียวไกววันชนผมก็ได้ตั้งค์ แต่เล่นนอกบางที่มันก็หมุนไม่ทันจริง ๆ ครับ...”

(MH1 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N (ออกจากระบบการศึกษาขณะผู้วิจัยทำการศึกษา))

“...ก็เรื่องบุคคลภายนอกก็มองไม่ดี พวกผู้ใหญ่บางคนก็เค้าไม่ได้มาเล่น มาเข้าใจตรงนี้ เค้าก็คงไม่ชอบพวกเรา...”

...ก็สำหรับผมไถ่มันกินเยอะ ค่าใช้จ่ายเยอะ ค่าอาหาร ค่ายาบำรุงเยอะ ค่าอุปกรณ์  
อีก ถ้าจะเลี้ยงให้ดีไม่ว่าไถ่ว่าวัวก็ต้องดูแลดี ค่าใช้จ่ายมันก็มากไปอีก แต่ส่วนมากก็ได้มากกว่า  
เสีย แล้วบางทีเวลาชนแล้วมันตายก็สงสารมัน ก็เราเลี้ยงมาเองด้วย เห็นดู(เอ็นดู)มันนั้น..."

(การสนทนากลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

สำหรับสภาวะการยอมรับพฤติกรรมการติดพนัน พบว่าเยาวชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ  
ไม่ได้มองว่าตนเองติดการพนัน แต่มองว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นเพียงผลพวงจากวิถี  
ชีวิตที่ตนดำเนินอยู่ เนื่องจากเมื่อตนเป็นผู้เลี้ยงสัตว์นั้น ๆ แล้ว ก็ต้องนำสัตว์เข้าร่วมการแข่งขัน  
การวางเงินเดิมพันหรือเล่นพนันนอกเป็นเรื่องปกติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญใน  
การเลี้ยงสัตว์เหล่านั้นด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเยาวชนคู่เปรียบเทียบกับเยาวชนในระดับ  
มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะเยาวชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ยอมรับว่าความสุขและอารมณ์  
ตื่นเต้นจากการลุ้นในสนามแข่งขันทำให้ตนเองชอบเล่นพนันท้องถิ่นและหากแพ้ก็น่าจะอยากเล่นอีกครั้ง  
เพื่อแก้มือ โดยไม่ได้มองว่าเป็นสภาวะการติดพนันแต่อย่างใด

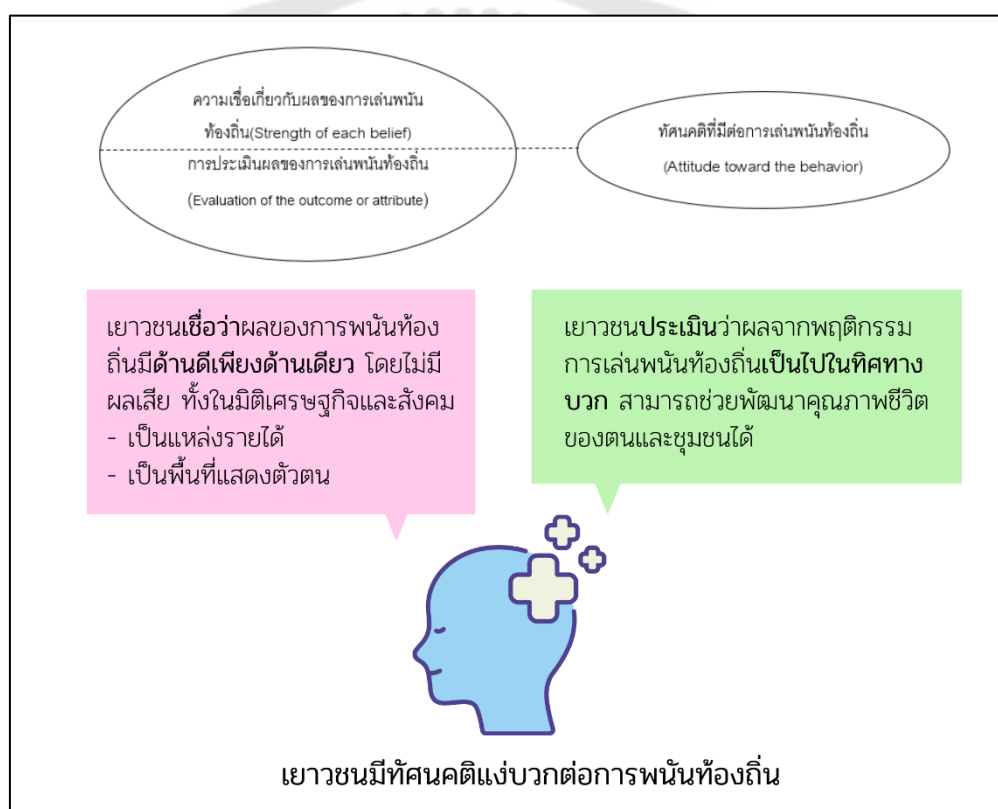


ภาพประกอบ 11 แนวการให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ  
และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น

จากข้อค้นพบข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่นเป็นไปใน  
ทิศทางบวก เนื่องมาจากตัวกำหนดสำคัญ 2 ประการด้วยกัน นั่นคือ 1) ความเชื่อของเยาวชน  
เกี่ยวกับผลของการเล่นพนันท้องถิ่น ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเยาวชนเชื่อว่าผลของการพนัน

ท้องถิ่นนั้นมีเพียงข้อดีเท่านั้น ไม่มีข้อเสีย การพนันท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมประเพณี เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตในสังคม ไม่ใช่พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายหรือทำให้ตนเป็นคนไม่ดี กลับกันการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นกลับเป็นผลดีแก่ตนเองในมิติเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ตนมีรายได้ไม่เป็นภาระของครอบครัว ทำให้วงสังคมของตนกว้างขึ้น เป็นที่ยอมรับของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้

2) การประเมินผลของการเล่นพนันท้องถิ่น จากข้อค้นพบแสดงให้เห็นแล้วว่าเยาวชนประเมินว่าผลจากการพนันท้องถิ่นสามารถช่วยพัฒนาชีวิตของตนได้ ซึ่งการที่ตัวกำหนดทั้งสองช่วยกำหนดทัศนคติของเยาวชนต่อการพนันท้องถิ่นสอดคล้องกับกรอบแนวคิดชั่วคราวที่ผู้วิจัยได้วางไว้ก่อนหน้านี้ ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ดังภาพประกอบ 12



ภาพประกอบ 12 ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการเล่นพนันท้องถิ่น  
และตัวกำหนดตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและผลการวิจัย

### ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความตั้งใจ พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยแยกเป็นประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ 1) สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 2) เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่น และพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

#### 3.1 สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เนื่องจากเรื่องมีความเกี่ยวเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยตลอด และ 2. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

3.1.1 สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเยาวชนคู่เปรียบเทียบ พบว่าเยาวชนทุกกลุ่มที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีกระบวนการเข้าสู่การมีพฤติกรรมท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน กล่าวคือเยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตามผู้ใหญ่ในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทั้งหมดยังเป็นเยาวชนจากครอบครัวที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอยู่ก่อนแล้วอีกด้วย นอกจากนี้ บุคคลอื่น ๆ ในชุมชนรอบตัวเยาวชนก็มักมีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่ใช้ในการเล่นพนันท้องถิ่นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้เยาวชนกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันและมองพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นเรื่องปกติธรรมดา เมื่อเยาวชนโตขึ้นก็เปลี่ยนบทบาทจากผู้สังเกตการณ์มาเป็นผู้ช่วยหรือผู้เลี้ยงสัตว์ บางคนก็ยึดเป็นอาชีพหารายได้เข้าครอบครัว เยาวชนกลุ่มนี้ย่อมเกิดความผูกพันกับสัตว์และแปรเปลี่ยนเป็นความชอบกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเลี้ยงสัตว์หรือการนำสัตว์ไปแข่งขัน รวมถึงการวางเงินเดิมพันและการพนันที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เหล่านั้นอีกด้วย เมื่อวิถีชีวิตของเยาวชนและบุคคลรอบตัวมีความเกี่ยวข้องกับการพนันสัตว์เช่นนี้ เยาวชนจึงมีโอกาสติดตามผู้ปกครองเข้าไปชมการแข่งขันในสนามพนันตั้งแต่เล็ก มีทั้งแบบขอติดตามไปด้วย และผู้ปกครองชักชวนหรือพาไปเอง จากการศึกษาพบว่า เยาวชนเริ่มเข้า

สนามพนันตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยมีอายุระหว่าง 5 – 10 ปี เมื่อมีความคุ้นชินกับสภาพแวดล้อมในสนามพนันและมีความเข้าใจในกระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นจากการสังเกตและซักถามผู้ใหญ่ในสนามพนันแล้ว เยาวชนจึงเริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเอง ทั้งการร่วมวางเงินเดิมพันในการพนันวัวชน ไก่ชนและการพาไก่แจ้ของตนไปแข่งขันประชันเสียง ซึ่งมักเริ่มต้นเมื่อเยาวชนเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือมีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป เนื่องจากเริ่มก้าวผ่านวัยเด็กเป็นวัยรุ่น มีความมั่นใจในตนเอง มีประสบการณ์ในการสังเกตและวิเคราะห์เกมการแข่งขัน รวมถึงมีเงินสะสมหรือทำงานได้เงินมากพอสำหรับใช้จ่ายตามใจปรารถนา

เมื่อทำการพิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ผู้วิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนแสดงทัศนะเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ผู้วิจัยสรุป คือเยาวชนกลุ่มนี้มักเป็นเยาวชนที่เกิดและเติบโตในครอบครัวที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอยู่ก่อนแล้ว หรือมีบุคคลใกล้ชิดที่เล่นพนันท้องถิ่น อาจเป็นกลุ่มเพื่อนหรือเครือญาติ หากไม่มีบุคคลใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นเลย เยาวชนก็มักไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครองบางส่วนที่ยอมรับว่า การที่บุตรหลานในปกครองของตนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สถาบันครอบครัว” เป็นสำคัญ ดังจะสะท้อนผ่านข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้บริหาร ดังนี้

“...พูดถึงสาเหตุ มันก็เป็นพฤติกรรมเลียนแบบมาจากพ่อแม่นั่นแหละครับ คือของพ่อกับแม่ก็ต้องมาจากพ่อแม่ ไม่งั้นมันจะเอามาฟรี (เอามาอย่างไร) เห็นฟรี แต่ว่าก็ไม่อยากห้ามของพ่อนี้ ห้ามสิ่งเดียว ห้ามเด็ดขาด คือห้ามเรื่องยาเสพติดอะไรพ่อนั่น ถ้ามีดั่งค์ก็ให้ไป ถ้าไม่มีดั่งค์ก็กินอนบ้าน ไม่จำเป็นต้องเล่นตลอด ไม่ต้องดื่มร่น เราก็ทำพ่อนี้ มันก็เห็น ก็เป็นเหมือนเราไปอัดโนมตี...”

(PL1 ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น)

“...ถ้ามองในเชิงว่าเยาวชนในชุมชนบางกลุ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเนี่ย ก็อาจจะสะท้อนไปถึงผู้ปกครองก่อน ว่าผู้ปกครองก็น่าจะมีส่วน แล้วก็จะชักจูงจากกลุ่มเพื่อนเห็นจากเพื่อนด้วย หรือว่าพ่อแม่ เครือญาติเนี่ยเล่นให้ดู...”

...ก็ต้องมองย้อนไปยังครอบครัวอีก แล้วก็สิ่งแวดล้อมรอบตัวเค้า เพราะตอนเนี่ยสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนของเรามันก็เอื้อให้นักเรียนมีพฤติกรรมพวกนี้ ใกล้เคียง ๆ ก็มีบ่อนวัว เลี้ยง

ว่วเยอะ แล้วก็นักเรียนส่วนหนึ่งก็เลี้ยงวัว การพนันท้องถิ่นนี้คิดว่าสโคปของเด็กน่าจะจำกัดตามสภาพแวดล้อม...”

(การสนทนากลุ่มผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

นอกจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมรอบตัวเยาวชนแล้ว อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น คือ ทักษะคิดของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ปกครองบางส่วนที่ระบุว่า การที่เยาวชนมีพฤติกรรมเหล่านี้ สืบเนื่องมาจากความชอบส่วนตัวของเยาวชนเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยทำการสรุปทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่นที่เป็นสาเหตุให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ทัศนคติด้านเศรษฐกิจ เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมองว่า การเล่นพนันท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ตนมีรายได้ มีเงินใช้ในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องขอเงินจากผู้ปกครอง พึ่งพาตนเองได้ สร้างอาชีพให้แก่ตนเองได้ตั้งแต่ยังเล็กและสามารถยึดเป็นอาชีพถาวรได้ ทั้งยังได้รับผลประโยชน์จากความสนุกสนานของตนอีกด้วย ในมิติชุมชน เยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นทำให้เกิดการกระจายรายได้และทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินภายในชุมชน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจได้อีกทางหนึ่ง ดังสะท้อนผ่านข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“...เล่นแล้วมันได้ดังค์ บางทีก็เสีย แต่เวลาได้มันได้มากเป็นเท่าตัว เอาไปเล่นต่อได้อีก ไม่ต้องขอใครมาเล่น ได้ลุ้นด้วย อย่างหนูเล่นทั้งในทั้งนอก เวลาได้มันได้มากจริงนะอาจารย์ เอาเก็บได้ ชื่อของที่ยากได้ก็ได้ บางทีก็เอาไปใช้ที่ยืมพ่อแม่มาเล่นบ้าง...”

(WH1 นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...ได้เงินไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ต้องขอพ่อแม่ อยากได้อะไรก็ได้ซื้อเลย ใครก็ว่าอะไรไม่ได้ เพราะมันเงินผม แล้วมันสนุกดีด้วยครับ...”

(ML1 นักเรียนชายระดับมัธยมต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...มันสร้างรายได้ได้กัน แบบเหมือนถ้าเราแข่งชนะบ่อย ๆ แล้วผมสมมุติมันขายก็ได้ราคาดี ผมขาย(ไก่)ในเฟชกันอะ เคยขายได้หลายพัน ตัวเป็นหมื่นก็มีของพี่ผม บางคนเขาขายเป็นแสน ถ้าเรียนจบผมก็ไม่เรียนแล้ว เพราะผมสมมุติขายได้ดังค์แล้ว นี่ก็ไม่ได้ขอตั้งค์พ่อแม่มาใช้ตั้ง

นานแล้ว เพื่อนผมก็รับจ้างเลี้ยง ตัดหญ้าวัวอีก คนแถวบ้านผมก็ยึดพวกนี้เป็นอาชีพ มันได้ตั้งค์เลยนั้น...”

(MH8 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N (ออกจากระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น))  
ผู้วิจัยทำการศึกษา))

ทัศนคติด้านสังคม เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันต้องมองว่าการทำกิจกรรมดังกล่าวทำให้ตนเป็นผู้กว้างขวางในสังคม ได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่และเพื่อนวัยเดียวกัน เป็นการขยายวงสังคมของตนให้ได้พบกับสังคมใหม่ ๆ นอกจากนี้เขายังมองว่ากิจกรรมการเล่นพนันต้องถือเป็นตัวช่วยให้ตนหายเบื่อหน่าย หายเครียดจากกิจกรรมการเรียน การทำงานในชีวิตประจำวัน รวมถึงยังมองว่าการใช้เวลาในการดูแลสัตว์เพื่อนำไปเล่นพนันต้องถือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์กว่ากิจกรรมอย่างอื่น ทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานตื่นเต้น และภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมทั่วไปของวัยรุ่นที่ชอบความตื่นเต้น การลองผิดลองถูก เมื่อผนวกกับความอยากรู้อยากลอง ทำให้เยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันต้องได้ไม่ยาก

“...ข้อดีมันมีมาก สนุก ตื่นเต้น ได้พบเพื่อน ได้สังคมใหม่ ๆ คนใหญ่(ผู้ใหญ่)ที่พูดเรื่องเดียวกัน มันคุยกันได้ทุกเรื่อง คุยกันรู้เรื่องกว่าคนที่ไม่รู้เรื่องไ้ แล้วผมสนิททุกคนในคนแถวนี้ เพราะไ้นี้แหละ บางทีไปก็ไม่ต้องไปกับใครก็ได้ ไปเล่นกับคนในสนามได้ เพราะรู้จักกันแล้ว ผมไปบ่อยด้วย มันมีเล่นกันทุกวัน...”

(ML2 นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

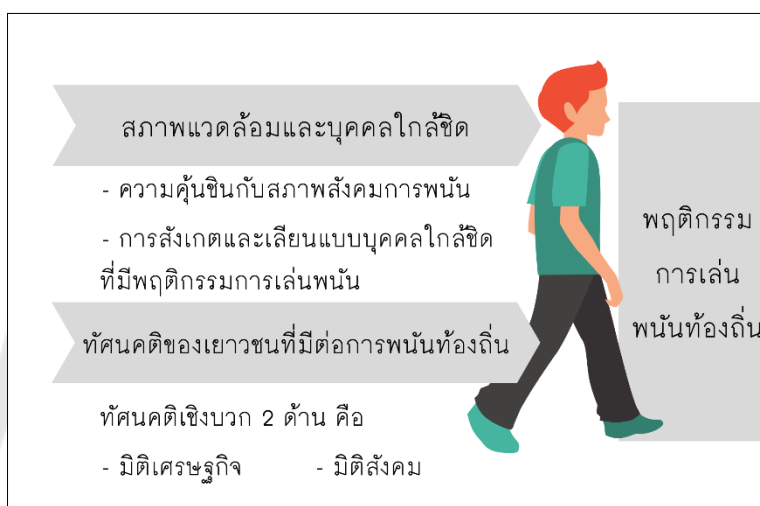
“...มันก็เหมือนว่ามันเป็นเพื่อความบันเทิง คลายเครียดเรื่องงาน บางทีทำงานเหนื่อย ๆ ทำการบ้านก็ได้มาเล่นกับไ้ เพลินดี ได้ดู ชอบดูมันอาจารย์ พามันเล่นแดด ให้มันบินทำแบบไม่ค่อยเครียด ไม่ปวดหัว ชอบด้วยแหละ เวลาอยู่กับไ้ไม่เบื่อเลยคะ แต่ว่ามีชี๊เกียจบ้างเหมือนกัน แต่ไม่บ่อย แล้วมันดี ไม่ต้องเล่นโทรศัพท์ทุกวัน...”

(WH2 นักเรียนหญิงระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N (ออกจากระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น))  
ผู้วิจัยทำการศึกษา))

“...เวลาว่างก็มา พาวัวไปครด(กิน)หญ้าก็ดีกว่าไปขับรด ไปแวนซ์กับเพื่อนคนอื่น ดีเหมือนกัน เราไ้ไ้ความแข็งแรงไปด้วย พ่อแม่ก็ชอบ แกว่าไม่อันตราย แล้วมันเหมือนเป็น

ความสุขส่วนตัว ผมชอบ ตื่นเต้น สนุก เวลาพาเดินก็เพลิน ได้ดูนู่นดูนี่ไปบ้าง มันได้ทำอะไรบ้าง ไม่เบื่อ มีเหนื่อย แต่ผมชอบเลยทำ... แล้วเวลาผมไปไม่ต้องเสียตังค์ น้ำรั้จกกับนาย แกพาเข้าได้ ไม่พาว่าก็ไม่ต้องจ่าย แกคุยให้...”

(MH5 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)



ภาพประกอบ 13 สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจที่นำเยาวชนเข้าสู่การมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

จากภาพประกอบ 13 แสดงสาเหตุและปัจจัยเสี่ยงที่นำเยาวชนเข้าสู่การมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่คล้ายคลึงตามกลุ่มอ้างอิงของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตามผู้ใหญ่ ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง หรือผู้ใหญ่ในบ้าน ต่อมาก็เล่นกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน โดยเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการที่เยาวชนช่วยเหลือสัตว์หรือรับจ้างเลี้ยงสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน การที่ผู้ใหญ่รอบตัวมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและไม่ได้คัดค้าน ในบางครั้งถึงขั้นสนับสนุนให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นรวมถึงการมีพฤติกรรมร่วมของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันนี้ส่งผลให้ทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่นเป็นไปในทางบวก ทำให้เยาวชนมองว่าเป็นพฤติกรรมปกติ เป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น และส่งผลให้เยาวชนเกิดความตั้งใจและเข้าถึงพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้ง่าย

“...อย่างครั้งแรกก็ได้ไปดูวัวของลุง ลุงพาไปชนแล้วผมก็ไปกับวัวลุง ไปกับพ่อด้วย พอตอนหลังอยากเลี้ยงก็ให้พ่อซื้อให้ แล้วพอใหญ่ก็พาไปชนเอง นานกว่าจะได้ชน 2 – 3 ปี ผมก็

เลี้ยง เมื่อก่อนบ้านผม พ่อเลี้ยงแต่หัวตัวเมีย เอาไว้ขายอะไรแบบนั้น ไม่ใช่หัวชน แต่ไปดูของลุงหลายครั้งแล้วชอบเลยให้พ่อซื้อให้เลี้ยงแล้วพาไปชนเอง...”

(MH2 นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“ก็ตอนแรกก็รับจ้างเลี้ยง แบบรับจ้างตัดหญ้า หาดังค์ ที่บ้านผมไม่ค่อยมี เห็นเค้าทำผมก็ทำมั่ง ไปรับจ้างญาติเลี้ยงก่อน เริ่มเล่นครั้งแรกตอนป.5 ฝากญาติไป ของญาติที่ไปรับจ้างเขาเลี้ยงนั้นแหละ ก็ตัวที่ผมเลี้ยงเอง อยู่กันทุกวัน ที่บ้าน คนแถวบ้านเค้าก็เล่นกันทั้งนั้น แล้วคู่แข่งทางทีวี ครั้งแรกเล่นที่บ่อล่อที่นคร นี่ก็เก็บตังค์ไปเรื่อย ๆ อยากมีวัวเอง...”

(MH9 อดีตนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา N (ออกจากระบบการศึกษาขณะผู้วิจัยทำการศึกษา))

“...ของหนูเป็นวัวพ่อ พ่อเลี้ยง หนูเล่นแต่ของตัวเอง ของน้ำ ของคนรู้จัก เล่นในเดิมพันด้วย เล่นนอกด้วย กับเจ้าประจำ คนที่รู้จัก ที่เริ่มเล่นเพราะชอบ เห็นมา ช่วยพ่อเลี้ยงมาแต่เด็ก อยู่กับมันแล้วสบายใจ พ่อแม่หนูก็อยู่ในวงการด้วย หนูก็อยู่กับวัวมาตั้งแต่เด็ก กับพวกเพื่อน ๆ ผู้หญิงไม่ค่อยมี ก็ถ้าพูดเรื่องพวกนี้ก็พูดกับพวกเพื่อนผู้ชายมากกว่า...”

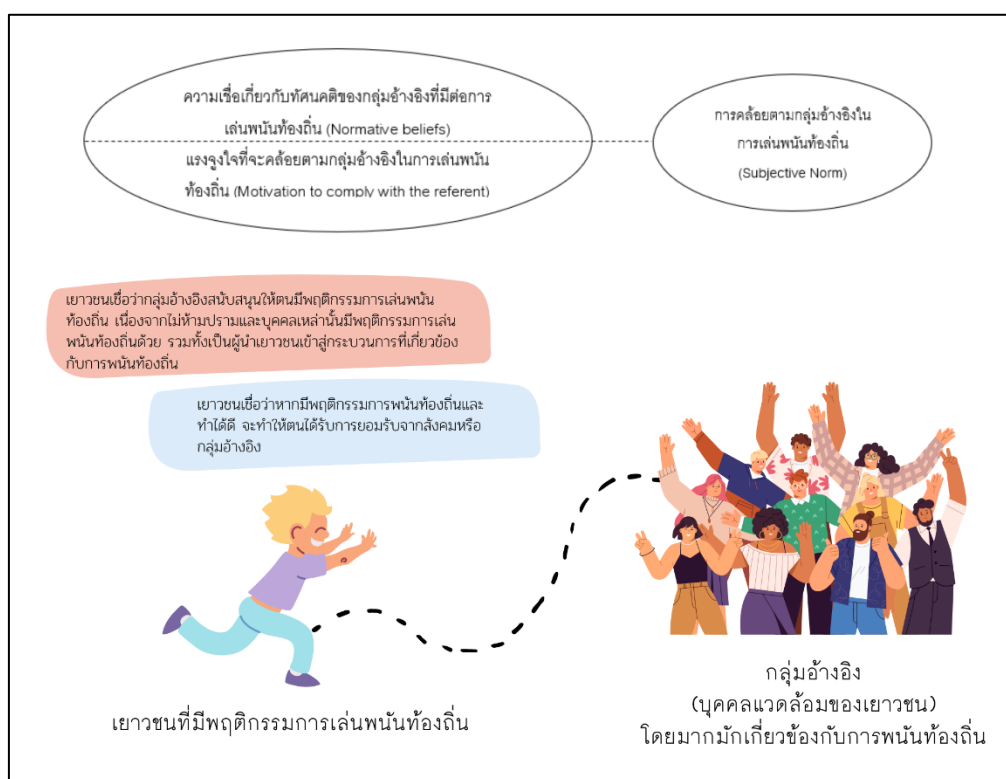
(WH1 นักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...ไปราว(ไก่แจ้)ครั้งแรกไปกับพ่อ พ่อชวน ที่หลังก็ไปเอง ไปกับเพื่อนบ้าง เพื่อนพา รดสามล้อไป ถ้าไกล ๆ มันมารับผมก็ไป บอกที่บ้านบ้างไม่บอกบ้าง มันใกล้บ้าน ผมไปเองได้สบายมาก ตอนนี้เลี้ยงเองอยู่ 7 ตัว ลางที่ก็ไปเอง ไปพบเพื่อนที่นู่นก็มี...”

(ML2 นักเรียนชายระดับมัธยมต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่นนี้มีตัวกำหนดสำคัญ 2 ประการ นั้นคือ 1) การที่เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตมาท่ามกลางบุคคลแวดล้อมที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และเชื่อว่าบุคคลแวดล้อมเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลในชุมชนต้องการให้ตนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นไปผู้ที่พาตนเข้าสนามพนันหรือให้ตนมีส่วนร่วมในการเลี้ยงและดูแลสัตว์ที่ใช้สำหรับการแข่งขันตั้งแต่ยังเล็ก นอกจากนี้ยังไม่ห้ามปรามทั้งยังสนับสนุนให้ตนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอีกด้วย เมื่อผนวกเข้ากับ 2) การที่เยาวชนต้องการกระทำตนให้เป็นที่พึงพอใจของบุคคลแวดล้อม ซึ่งสะท้อนผ่านข้อมูลที่ว่าเยาวชนมีทัศนคติต่อการพนันท้องถิ่นในเชิงสังคมว่าการพนัน

ท้องถิ่นทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึงโดยละเอียดไปแล้วข้างต้น จึงทำให้เยาวชนมีลักษณะการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ดังแสดงในภาพประกอบ 14



ภาพประกอบ 14 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน และตัวกำหนดตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและผลการวิจัย

3.1.2 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน จากการสัมภาษณ์เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่เข้าใจว่าตนเองสามารถควบคุมตนในการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนันท้องถิ่นได้ แต่หากมีโอกาสเยาวชนมักตัดสินใจเล่นพนันท้องถิ่นทันที โดยเป็นลักษณะของการเล่นเพื่อความสนุก การได้ลุ้น และความภาคภูมิใจในสัตว์เลี้ยวของตนเป็นหลัก กล่าวคือหากไม่ได้นำสัตว์เลี้ยวของตนเข้าร่วมการแข่งขัน เยาวชนมีแนวโน้มที่จะร่วมเล่นการพนันท้องถิ่นน้อยกว่า แต่หากเป็นกรณีเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกกร่วมด้วย ความภาคภูมิใจในสัตว์เลี้ยวจะไม่มีผลในการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนัน

ท้องถิ่น เยาวชนกลุ่มนี้ยังมีพฤติกรรมการใช้เงินเล่นพนันมากกว่าเยาวชนกลุ่มที่เล่นพนันในเงินเดิมพันเพียงอย่างเดียวอีกด้วย

ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นมีผลมาจากหลายปัจจัย โดยจากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่สุดคือเงินที่ใช้ในการเล่นพนันท้องถิ่น เนื่องจากเยาวชนมีรายได้ที่จำกัดจากเงินที่สะสมในการไปโรงเรียน โดยเมื่อพิจารณาข้อมูลจากเยาวชนคู่เปรียบเทียบพบความแตกต่างของความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการเงิน คือระดับชั้นที่เยาวชนกำลังศึกษาอยู่ กล่าวคือ เยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีโอกาสในการเล่นพนันท้องถิ่นน้อยกว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากต้องอาศัยเงินจากผู้ปกครองในการนำไปเล่นพนันท้องถิ่น หากชนะก็มีการคืนบ้างในบางราย ดังนั้นหากผู้ปกครองไม่ให้เงินในการเล่น และตนไม่ได้สะสมเงินไว้ ก็ทำให้หมดโอกาสในการเล่นพนันท้องถิ่นได้ แตกต่างจากเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมักมีรายได้จากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตหรือพนันสัตว์ เช่น ตัดหญ้าวัว รับจ้างดูแลสัตว์ รับจ้างกรีดยาง แหะ ปาล์ม จึงมีเงินสำหรับใช้จ่ายตามใจปรารถนา ทำให้มีโอกาในการเล่นพนันท้องถิ่นได้หลากหลายและบ่อยครั้งกว่า

ปัจจัยสำคัญรองลงมาคือความรู้สึกเกี่ยวข้องเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า หากเยาวชนไม่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงหรือไม่รู้จักมักคุ้นกับเจ้าของสัตว์เลี้ยงเลย โอกาสในการตัดสินใจเล่นจะน้อยมากถึงแทบไม่มีเลย อย่างไรก็ตามสำหรับเยาวชนผู้เล่นพนันท้องถิ่นผ่านช่องทางออนไลน์และที่เล่นพนันนอก ปัจจัยนี้จะไม่ส่งผลต่อการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่น

ปัจจัยต่อมาที่น่าสนใจคือเยาวชนที่ยังอยู่ในระบบการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ “กระบวนการสอบ” โดยหลายคนระบุว่าหากวันที่ทำการแข่งขันตรงกับวันสอบ ตนก็จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น แต่หากเป็นกิจกรรมเก็บคะแนนรูปแบบอื่นในห้อง เยาวชนจะเลือกไปร่วมกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากกว่า เมื่อทำการสอบถามเพิ่มเติม ผู้วิจัยพบว่าที่เป็นเช่นนี้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัวของเยาวชน เนื่องจากผู้ปกครองจะไม่พอใจหากทราบว่าเยาวชนไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการวัดผลด้วยการ “สอบ” ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ปกครองขัดขวางการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในอนาคตได้ อย่างไรก็ตามเยาวชนหลายคนเลือกที่จะฝากเงินที่จะเล่นพนันไปกับผู้ใหญ่ที่ตนรู้จักหรืออาจทำการเล่นพนันออนไลน์ในวันที่มีกิจกรรมการสอบ

นอกจากปัจจัยที่กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนันท้องถิ่น คือประวัติของสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน กล่าวคือแม้ว่าสัตว์

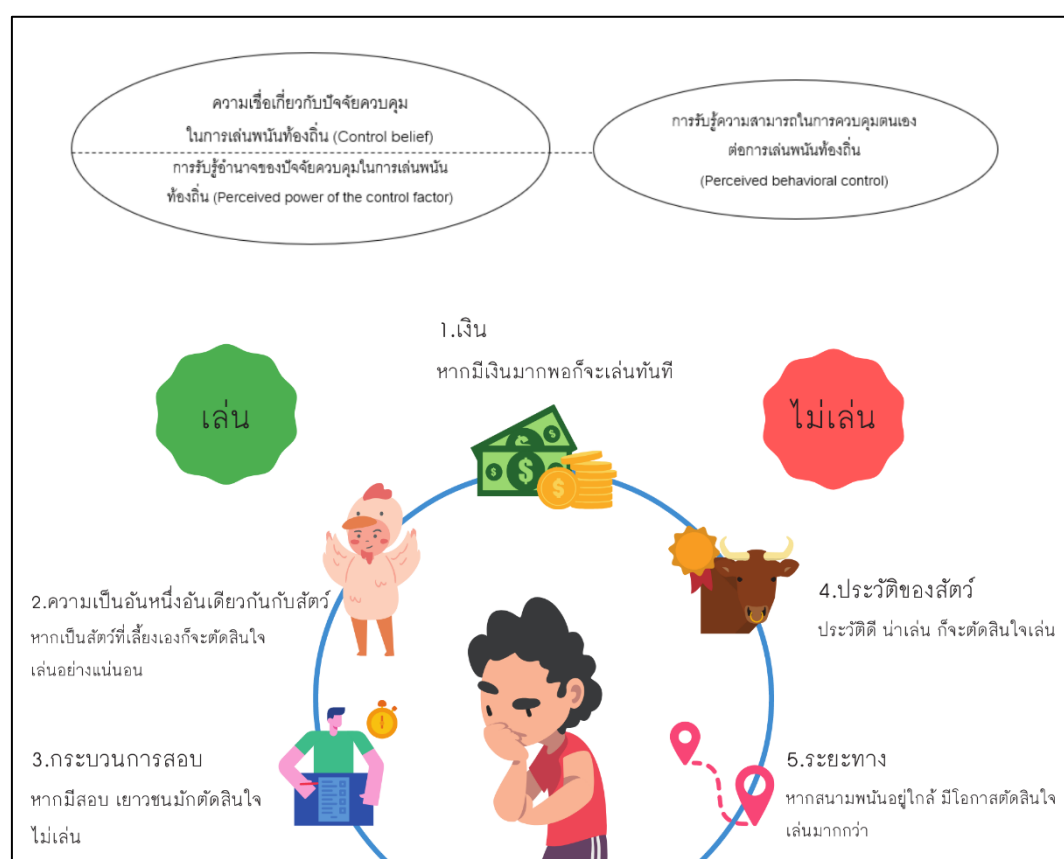
ที่ร่วมในการแข่งขันจะเป็นสัตว์ของคนที่คุณรู้จักเกี่ยวข้อง แต่หากพิจารณาแล้วมีโอกาสที่จะแพ้หรือเสียเปรียบมาก เยาวชนก็อาจจะไม่เล่นพนันท้องถิ่นนั้นได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยข้อนี้ส่งผลเพียงการตัดสินใจเล่นพนันชั่วขณะเท่านั้น ส่วนการพนันขั้นไถ่แก้ ประวัติของไถ่ไม่มีผลแต่อย่างใด เนื่องจากมักเป็นการนำไถ่ของตนร่วมในการแข่งขันเท่านั้นเช่นเดียวกับการเล่นพนันไถ่ชน ที่แม้ไถ่ชนที่มีชื่อเสียงจะมีราคาค่าชนสูง แต่ในวันแข่งขันหากไม่ใช้ไถ่ของตนเองแล้ว เยาวชนมักเลือกไถ่ที่ตนจะลงเงินพนันจากการพิจารณาความ “สด” ของไถ่มากกว่าประวัติการชนก่อนหน้า ความสดที่ว่าเป็นความสดใสรหรือความสดชื่นของไถ่ในวันแข่งขัน ซึ่งเยาวชนจะสังเกตจากลักษณะท่าทางดวงตา และรูปร่างของไถ่ประกอบไปด้วย จากปัจจัยข้อนี้ จะเห็นได้ว่าการเล่นพนันท้องถิ่นแต่ละครั้งไม่ได้เป็นการเล่นที่อาศัยการเสี่ยงโชคเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเล่นพนันที่ตั้งอยู่บนกระบวนการคิดและพิจารณาเป็นอย่างดี ทำให้ผู้เล่นเกิดความพอใจมาก เมื่อตนตัดสินใจเลือกช้างที่ถูกต้อง เนื่องจากทำให้เยาวชนรู้สึกภูมิใจและมั่นใจในตนเองมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเยาวชนบางส่วนระบุถึงระยะทางของสถานที่แข่งขันด้วย กล่าวคือหากสถานที่แข่งขันอยู่ใกล้สถานที่ที่เยาวชนอยู่ เยาวชนมีโอกาสตัดสินใจเล่นพนันท้องถิ่นมากกว่า อย่างไรก็ตาม ปัจจัยส่วนนี้มีผลน้อยมากหากเยาวชนมีเงินและเป็นเจ้าของสัตว์ด้วยตนเอง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ล้วนสะท้อนไปยังประสบการณ์ในชีวิตของเยาวชนที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดอยู่กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น สิ่งสำคัญคือปัจจัยทั้งหลายเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอยู่ กล่าวคือปัจจัยในเรื่องของเงินที่ใช้ในการร่วมกิจกรรมการพนัน และผลตอบแทนที่เยาวชนได้รับนั้น นอกจากจะส่งผลต่อการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนันท้องถิ่นของเยาวชนแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการปัจจัยด้านประวัติการแข่งขันของสัตว์อีกด้วย เนื่องจากความต้องการชนะทำให้เยาวชนมีกระบวนการคิดพิจารณาก่อนการเล่นพนันเสมอ ซึ่งปัจจัยด้านนี้ก็มี ความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการเป็นเจ้าของหรือผู้ดูแลสัตว์ เพราะหากสัตว์ที่ตนหรือคนใกล้ชิดเลี้ยงมีโอกาสชนะ เยาวชนก็จะมีโอกาสเล่นพนันท้องถิ่นมากกว่า ซึ่งเกิดจากกระบวนการคิดในการพิจารณาเลือกช้างในการเล่นพนันท้องถิ่น ทำให้เยาวชนมีความเชี่ยวชาญและมั่นใจในตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามความคิดของผู้ปกครองต่อความสำคัญของกระบวนการสอบก็เป็นปัจจัยสำคัญที่สมควรนำมาพิจารณาเป็นพิเศษ เนื่องจากสามารถขัดขวางไม่ให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเยาวชนตระหนักถึงการมีอยู่ของปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนและขัดขวางการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของตน และทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่จะควบคุม

พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของตนเองได้ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยเรื่องเงิน ความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสัตว์ ประวัติของสัตว์ กระบวนการสอบ และระยะทาง ดังแสดงในภาพประกอบ 15



ภาพประกอบ 15 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

### 3.2 เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่น และพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

#### 3.2.1 เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

จากการสัมภาษณ์และจัดการสนทนากลุ่มระหว่างเยาวชนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าหากเยาวชนมีโอกาสที่จะเข้าร่วมเล่นการพนันท้องถิ่น ก็จะเข้าร่วมทันที ทั้งแบบเล่นเองและฝากผู้ใหญ่ที่สนิทกันเล่น เนื่องจากทัศนคติที่เยาวชนมีต่อการพนันท้องถิ่นประกอบเข้ากับสภาพแวดล้อมและบุคคลใกล้ชิดของเยาวชนที่เอื้อให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

ได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตมาในครอบครัวที่ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอยู่แล้วและการที่ชุมชนของตนเป็นแหล่งที่ตั้งของสนามพนันท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเล่นขันไก่แจ้ ซึ่งมีสนามพนันทั้งขนาดเล็กและใหญ่กระจายอยู่ทั่วชุมชน ทั้งยังมีการจัดการแข่งขันทุกวัน เยาวชนจึงเข้าร่วมกิจกรรมการพนันท้องถิ่นได้บ่อยและสะดวกสบาย เมื่อมีการจัดกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น นักเรียนมักไปกับผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ หรือเพื่อนที่มีพฤติกรรมเหมือนกันในชุมชน หรือหากเป็นการแข่งขันไก่แจ้ บางครั้งเยาวชนก็มีพฤติกรรมการไปสนามพนันคนเดียว เนื่องจากมีการผูกมิตรกับบุคคลอื่นในสนามพนันไว้ก่อนแล้ว นับเป็นมิตรภาพและสังคมใหม่ที่เยาวชนได้จากสนามพนันท้องถิ่น และเนื่องจากในสนามเล็กมีการจัดแข่งขันทุกวัน และยังจัดแข่งขันใกล้บ้านมากกว่าสนามพนันชนิดอื่น ผู้เล่นคนอื่นก็มักเป็นคนในชุมชนบ้านใกล้เคียงที่รู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว เยาวชนจึงมีความกล้าที่จะเข้าร่วมการพนันชนิดนี้เพียงลำพัง ส่วนใหญ่แล้วเยาวชนจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน แต่หากเป็นการชักชวนกันกะทันหัน ในการแข่งวัวชนนักเรียนมักไปร่วมกิจกรรมดังกล่าวในฐานะผู้ชมการแข่งขัน แต่จะไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ส่วนการแข่งขันไก่แจ้ เยาวชนจะมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นก็ต่อเมื่อเป็นเจ้าของสัตว์เท่านั้น สำหรับการแข่งไก่ชนและแข่งขันนกกรงหัวจุก เยาวชนที่ไปร่วมชมการแข่งขันอย่างกะทันหันมักมีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกกรงด้วย การที่สภาพแวดล้อมของเยาวชนอยู่ใกล้ชิดกับสนามพนันท้องถิ่น ตลอดจนการที่บุคคลใกล้ชิดของเยาวชนมักมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และความเป็นปกติของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในสังคมของเยาวชนนี้เอง ทำให้เยาวชนมีความตั้งใจและเข้าถึงพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้ง่ายขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ปัจจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ก็มีผลกับเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนเช่นกัน โดยหากเยาวชนมีความพร้อมตามปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนครบทุกด้าน เยาวชนก็จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นโดยทันที

### 3.2.2 ความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่น

สำหรับความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นนั้น พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มักเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่นด้วยความเต็มใจและมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเอง เนื่องจากมีความผูกพันและคุ้นชินอยู่กับการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้สำหรับการแข่งขันอยู่แล้ว โดยได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิงและวิถีการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทั้งหมด เป็นเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวและชุมชนที่มีการ

เลี้ยงสัตว์ที่ใช้สำหรับแข่งขัน เยาวชนจึงเติบโตมากับกระบวนการเลี้ยงสัตว์และเล่นพนันท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เยาวชนที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมักติดตามผู้ใหญ่ในครอบครัวไปเข้าชมการแข่งขันในสนามพนันตั้งแต่เด็ก ส่วนมากเริ่มเข้าสนามพนันตั้งแต่ชั้นประถม โดยอายุน้อยที่สุดที่พบเริ่มเข้าสนามพนันตั้งแต่อายุเพียง 5 ปีเท่านั้น เมื่อมีความคุ้นชินและรับรู้ถึงความเป็นปกติของกิจกรรมดังกล่าวในชุมชนของตนเช่นนี้แล้ว เยาวชนจึงมีความตั้งใจและเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นได้ไม่ยากนัก

จากการสัมภาษณ์เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่าความผูกพันกับสัตว์และสถานที่ตั้งก็มีผลต่อความตั้งใจในการเข้าร่วมกระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นเช่นกัน จากการศึกษาพบว่าเยาวชนมักตัดสินใจเล่นพนันเมื่อสัตว์ในความดูแลของตนหรือทีมงานทำการแข่งขันเท่านั้น เนื่องจากมีความมั่นใจมากกว่า โดยมองว่าตนรู้ข้อเด่น ข้อด้อยของสัตว์ดีที่สุด และสามารถคาดคะเนโอกาสแพ้ชนะกับคู่ต่อสู้ได้ มีเพียงส่วนน้อยที่เล่นพนันในสัตว์คู่อื่น ๆ หากเป็นสัตว์คู่อื่น เยาวชนจะตัดสินใจเล่นก็ต่อเมื่อมีผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเล่นพนันสัตว์ชักชวนหรือโน้มน้าวด้วยการอ้างอิงประวัติการแข่งขันของสัตว์ โดยผู้วิจัยสรุปได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

“...เวลาจะไปเล่นก็ต้องดูสถานที่ก่อน ถ้าใกล้ก็คือไป แต่ถ้าอยากไปสนามไกลก็ไป ส่วนใหญ่ก็ไปนะอาจารย์ ถ้าทีมงานชวนผมก็ไป แต่ถ้าไกลมาก ๆ แบบนี้มันต้องเสียตังค์ มันแพง ถ้าไม่ใช่ตัวผม หรือแบบที่อยากดูจริง ๆ ก็ต้องคิดก่อนครับ บางทีไปก็ไปดูเฉย ๆ ไม่ได้ไปเล่น ไม่ใช่ถิ่นยังไม่เล่นเลย แต่ถ้าตัวเองก็เล่นอยู่แล้ว...”

(MH4 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...เวลาอยากไปก็ไปได้เลย เข้าได้ง่าย แค่มีเงินมีตัว คนแถวนี้ก็เล่นทั้งนั้น สนามก็ใกล้ อยากไปเมื่อไหร่ก็ได้เลย เด็กหรือผู้ใหญ่ก็เข้าไปได้ครับ ถ้ามีโอกาสให้เล่นก็จะเล่นเลย อย่างผมเล่นวัว ถ้าเป็นวัวผมผมไปแน่นอน สนามไกลก็ไปนะอาจารย์ ถ้าตัวเองชน...”

(MH2 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...ดูก่อนว่าวัวบ้านเอง แถวบ้าน ดูไหม ถ้าไม่มีวัวบ้านเองก็ไม่ค่อยไป วัวบ้านเองก็ไม่ใช่ว่าเราต้องเลี้ยงเองทุกตัว แต่ว่าเป็นวัวทีมงาน คนบ้านใกล้ ๆ คือเรารู้จัก รู้มันนั่น แล้วก็ดูคู่ต่อสู้ ถ้านำเล่นก็เล่น ไปดูอยู่แล้ว ส่วนใหญ่ถ้าไปดูก็เล่นแหละครับ...”

(MH5 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยพบความแตกต่างของข้อมูลคู่เปรียบเทียบ ในประเด็นระดับชั้นโดยพบว่าเยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาไปแล้วมีโอกาสเล่นพนันในสัตว์คู่อื่น ๆ บ่อยและใช้เงินในการเล่นสูงที่สุด และหากเป็นเยาวชนในระบบการศึกษา เยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีโอกาสเล่นพนันในสัตว์คู่อื่น ๆ มากกว่าเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากปัจจัยเรื่องเงินและคู่พนัน โดยการพนันในสัตว์คู่อื่น ๆ มักเป็นการเล่นพนันนอกคู่พนันโดยมากมักเป็นผู้ใหญ่ ไม่มีความไว้วางใจที่จะเล่นพนันกับเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในระบบการศึกษา ซึ่งยังไม่มีรายได้แน่นอน

นอกจากนี้ยังพบว่าหากมีโอกาสและสัตว์ของตนทำการแข่งขัน เยาวชนมักร่วมการพนันท้องถิ่นเพราะเห็นว่าเข้าร่วมได้ง่าย หากมีเงินก็สามารถเล่นได้ทันที โดยเฉพาะการแข่งขันไก่แจ้ ซึ่งใช้เงินทุนไม่สูง มีสนามหลากหลายรูปแบบ ทั้งราวที่แข่งทุกวัน ราวรายสัปดาห์ หรือราวการกุศลที่มีค่าใช้จ่ายในการร่วมการแข่งขันสูงกว่า แต่ก็ได้ผลตอบแทนมากกว่าเช่นกัน สำหรับการชนวัวชนไก่ เยาวชนก็มองว่าสามารถเข้าร่วมได้ง่าย แม้จะมีวงเงินเดิมพันที่สูงกว่าการแข่งขันไก่แจ้มาก เนื่องจากมองว่ามีเงินไปรวมกับของผู้ใหญ่หรือฝากผู้ใหญ่เล่นก็เล่นได้ทันที ไม่จำเป็นต้องไปสนามเอง หรือหากจะเข้าสนามเองก็ไม่ยาก สามารถไปกับทีมงานวัวชน ไก่ชนของตนหรือผู้ปกครองได้ทันที แต่ไก่ชนจะมีความถี่ในการเล่นบ่อยกว่าวัว เนื่องจากสนามชนไก่มีหลายแบบ ทั้งบ่อนถูกกฎหมายและบ่อนเถื่อน โดยมีสนามชนไก่เปิดให้เล่นทุกวัน ยกเว้นวันพระ ข้อเสนอดังกล่าวสะท้อนมาจากข้อมูลต่อไปนี้

“...เข้าง่าย แต่ต้องเลี้ยงไก่ให้คุ้นมือก่อน ให้ยืนบนราวได้ แต่สนามมาก ไปง่าย อยากเข้าสนามก็ไปได้เลย ...หรือถ้าเดี๋ยวนี้ผมเล่นไก่ชนก็เข้าง่ายเหมือนกัน เวลาจะเข้าบ่อนต้องซื้อบัตร บัตรละ 200 – 300 แต่ผมไม่ต้องซื้อ ไปกับนายหัว นายหัวคุย เค้านิทกับน้ำ...”

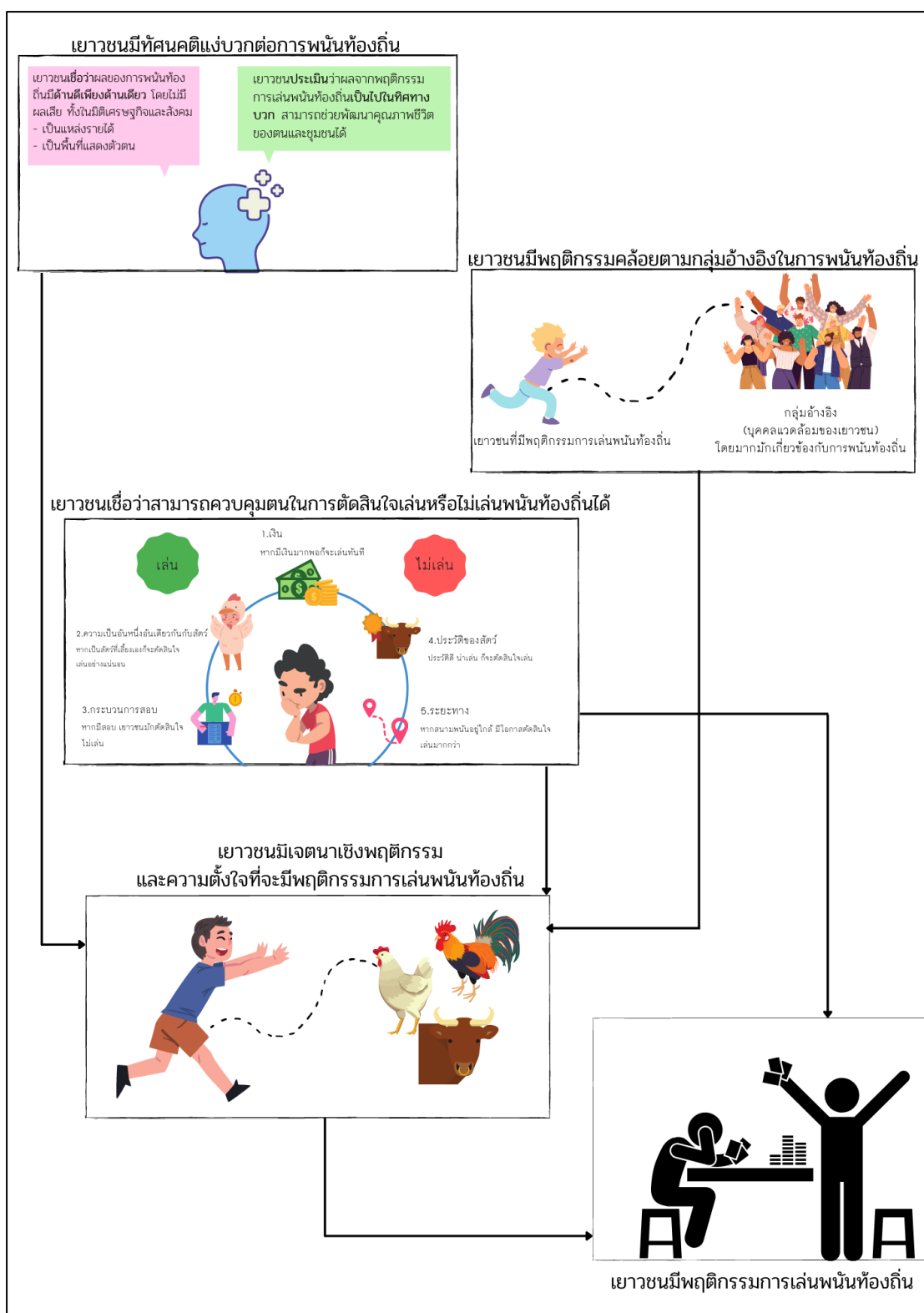
(MH6 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...เล่นง่ายมีตังค์ก็เล่นทันที ผมเล่นตลอด ถ้าไม่ได้ไปบางทีก็โทรให้คนใหญ่ (ผู้ใหญ่) เล่นให้ ถ้าไม่ได้ไปเอง ถ้าเป็นวัวทีมงาน วัวเอง ผมดเล่นอยู่แล้ว มันได้ลุ้น เราจู้จกัวด้วย

(MD1 อดีตนักเรียนชาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

จากการวิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นร่วมกับความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ทำให้ผู้วิจัยพบว่าทั้งสองหัวข้อมีความ

สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันโดยตลอด โดยพบว่าการที่เยาวชนตั้งใจที่จะเข้าสู่กระบวนการการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเองและมีเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางบวก โดยจะเล่นทุกครั้งที่มีโอกาสนั้น มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ทักษะของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่นซึ่งเป็นไปในทิศทางบวก 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจนกระทั่งมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จากความเป็นปกติของพฤติกรรมดังกล่าวในชุมชนและการเติบโตมาท่ามกลางบุคคลแวดล้อมที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งเยาวชนเชื่อว่าตนเองสามารถระบุปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนันท้องถิ่น และสามารถควบคุมตนเองได้ ซึ่งปัจจัยที่ 3 นี้ ยังมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนด้วย ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงมาเป็นระยะแล้วในแต่ละหัวข้อการนำเสนอ เมื่อเยาวชนมีความตั้งใจที่จะเข้าสู่กระบวนการการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเองและมีเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางบวกแล้ว จึงเกิดพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตามมาในที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีตั้งต้นของการวิจัย คือทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ตามกรอบแนวคิดชั่วคราวที่ผู้วิจัยวางไว้ก่อนหน้านี้ ดังแสดงในภาพประกอบ 16 ในหน้าถัดไป



ภาพประกอบ 16 ความเกี่ยวข้องกันของปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

### 3.2.2 พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

เมื่อจะมีการจัดการแข่งขันพนันท้องถิ่นแต่ละครั้ง ผู้วิจัยพบว่ามักมีเยาวชนที่เป็นนักเรียน นักศึกษาเข้าร่วมอยู่เสมอ ตั้งแต่วันหาคู่แข่งขันจนถึงวันแข่งขันจริง ซึ่งจะพบว่าเยาวชนทั้งหลายเหล่านั้นมีการร่วมเล่นพนันท้องถิ่นในวันนั้นด้วย โดยหากเป็นการแข่งขันชนวัว วันเปรียบและวันแข่งจะแยกวันกัน แต่หากเป็นการแข่งขันไก่แจ้จะจัดในวันเดียวกัน เยาวชนมักเข้าร่วมในหลากหลายบทบาทตลอดกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ดูแลสัตว์ที่พาสัตว์เข้าแข่งขัน บทบาทผู้ชม หรือบทบาทอื่น ๆ ดังนั้นในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัย แยกตามบทบาทของเยาวชนในสนามพนัน พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ของเยาวชน เจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน และการเสพติดการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ดังนี้

#### 3.2.2.1 พฤติกรรมของเยาวชนในฐานะผู้ดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน

จากการที่ผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์เยาวชนที่อยู่ในบทบาทนี้ หากเป็นการแข่งขันไก่แจ้ เยาวชนมักเป็นเจ้าของสัตว์เอง แต่หากเป็นการแข่งขันวัวชนและไก่ชนจะมีทั้งเยาวชนที่ผู้ปกครองเป็นเจ้าของสัตว์และเยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์ กลุ่มเยาวชนที่เป็นเจ้าของสัตว์เองหรือผู้ปกครองเป็นเจ้าของสัตว์ เยาวชนกลุ่มนี้จะมีความรู้สึกร่วมกับผู้ปกครองว่าตนเป็นเจ้าของสัตว์เอง แน่แน่นอนว่าเมื่อสัตว์ทำการแข่งขันหรือขณะทำการเก็บตัวก่อนการแข่งขัน ผู้ดูแลสัตว์ก็ย่อมต้องอยู่กับสัตว์ตลอดระยะเวลาเหล่านั้นด้วย ทำให้เยาวชนมีความรัก ผูกพัน และอารมณ์ร่วมเมื่อสัตว์ของตนทำการแข่งขัน เช่นเดียวกันกับเยาวชนที่ทำหน้าที่รับจ้างดูแลสัตว์ เมื่อทำหน้าที่ดูแลสัตว์ไปนาน ๆ ย่อมเกิดความรักและผูกพันกับสัตว์เช่นกัน จึงมีพฤติกรรมการวางเงินเดิมพันในการแข่งขันสัตว์ เยาวชนกลุ่มรับจ้างดูแลสัตว์นี้มักเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากฐานะทางบ้านค่อนข้างลำบาก การทำงานจึงเป็นหนทางในการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ดังนั้นเยาวชนกลุ่มนี้จึงเห็นความสำคัญของการทำงานมากกว่าการศึกษาและใช้เวลาไปกับการดูแลสัตว์มากกว่าเยาวชนกลุ่มแรก รวมถึงมีแนวโน้มที่จะเล่นพนันท้องถิ่นและออกจากระบบการศึกษา มากกว่าเยาวชนกลุ่มแรก

สำหรับพฤติกรรมของเยาวชนในฐานะผู้ดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันพบว่าทุกคนมีส่วนร่วมในเงินเดิมพันของวัวและไก่ชนของตนและมีบางส่วนเล่นพนันนอกเงินเดิมพันด้วย หรือหากเป็นไก่แจ้ เยาวชนก็จะเป็นผู้เสียเงินค่านำไก่เข้าราว(เข้าร่วมการแข่งขัน)ด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัยจะอธิบายพฤติกรรมของเยาวชนในสนามพนันโดยแยกตามชนิดการแข่งขัน ดังนี้

3.2.2.1.1 พฤติกรรมการเล่นพนันขันไก่แจ้ของเยาวชน เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันขันไก่แจ้ มักเล่นพนันปลาหัวตะกั่วหรือปลากัดร่วมด้วย และมีพฤติกรรมการเล่นพนัน

ท้องถิ่นบ่อยครั้งหรือทุกวัน เนื่องจากมีสนามให้เล่นมาก ระยะทางไม่ไกล มีตัวเลือกสนามหลากหลายและราคาไม่สูง โดยพบว่าค่าขึ้นราวในสนามที่มีการแข่งขันทุกวันอยู่ที่ตัวละ 40 บาท ของรางวัลมักเป็นเงินรางวัล 200 – 300 บาท รางวัลมีไม่มาก แต่หากเป็นรางวัลการกุศลราคาซึ่งจัดตามโอกาส ค่าขึ้นราวจะอยู่ที่ 500 – 2000 บาท หรืออาจมากกว่านั้นถ้าเป็นรายการใหญ่ เงินรางวัลก็จะสูงขึ้นไปถึงหลักหลายพันหรือหลายหมื่นบาทและมีของรางวัลอย่างอื่นร่วมด้วย เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า สัตว์เลี้ยงสำหรับดำรงชีพหรือบริโภค มีวัว แพะ เป็นอาทิ เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทั้งในราวประจำวัน รายสัปดาห์และรางวัลการกุศลที่ราคาไม่สูงมากนัก มีการใช้เงินสำหรับเล่นพนันท้องถิ่นอยู่ที่ 40 – 500 บาทต่อครั้ง หลายคนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทุกวัน วันละ 1 – 2 รอบ แล้วแต่จำนวนเงินที่ตนมีในวันนั้น ๆ ทำให้วันหนึ่งอาจเสียเงินถึง 80 บาท เงินที่ใช้ในการเล่นมักเป็นเงินที่ตนเองได้รับจากผู้ปกครองสำหรับไปโรงเรียน หรือขอเงินจากผู้ปกครองสำหรับไปเล่นพนันก็มี บางคนมีการต่อไก่(การนำไก่ของตนไปขันเพื่อล่อไก่ป่าเสียงดีมาฝึกสำหรับแข่งต่อไป)หรือผสมไก่ขายเป็นอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้และนำเงินมาใช้ในการพนัน

เมื่อไปเล่นพนัน เยาวชนมักนัดกันกับกลุ่มเพื่อนฝูงในละแวกบ้านหรือโรงเรียนเดียวกันที่มีความชอบร่วมกันในการเล่นขันไก่แจ้หรือปลาหัวตะกั่ว ส่วนมากมักมารับกันไปเป็นหมู่คณะหลังเลิกเรียน หากไม่มีเพื่อนไปในวันนั้น ๆ เยาวชนมักเลือกไปเล่นเองคนเดียวจึงทำให้มีการผูกมิตรกันระหว่างผู้แข่งในสนามทั้งวัยเดียวกันและต่างวัย นอกจากนี้ทำเลของสนามพนันที่อยู่ในบริเวณชุมชน ทำให้ผู้เล่นคนอื่น ๆ และเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กันได้ง่าย เนื่องจากรู้จักกันอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วและมีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เยาวชนมักใช้เวลาอยู่ในสนามประมาณ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่ช่วงเย็นจนถึงค่ำ ส่วนไก่ชนจะเป็นลักษณะที่มงาน เป็นค่าย เหมือนการเล่นพนันวัวชน

พฤติกรรมของเยาวชนขณะเล่นพนันไก่แจ้ เยาวชนจะนำไก่ของตนไปที่สนามใกล้บ้านทุกวันด้วยวิธีการอุ้มไก่ในอ้อมแขนโดยมีเชือกคล้องที่ขาไก่ หรือใส่กล่องที่ทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับใส่ไก่ มีลักษณะเป็นลังไม้เรียบ ๆ หรือมีการแกะสลักสวยงามตามแต่ผู้เป็นเจ้าของจะหาได้ ขนาดเท่ากับตัวไก่ ในครั้งหนึ่ง ๆ ผู้เข้าร่วมการแข่งขันมักนำไก่ไปคนละ 1 – 2 ตัว โดยอาจไปพร้อมผู้ปกครอง เพื่อน คนรู้จัก หรือหากไม่มีใครไปด้วยก็จะไปคนเดียว เพราะคนในสนามแข่งขันล้วนเป็นคนรู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว แต่ในสนามใหญ่เยาวชนจะไปพร้อมผู้ปกครองเท่านั้น เมื่อไปถึงสนาม จะต้องไปลงทะเบียนหรือก็คือลงชื่อผู้แข่งขันและชื่อไก่กับผู้ดูแลสนาม ในสนามมีการเล่นครั้งละ 2 รอบ ไก่ที่นำไปสามารถแข่งได้ทุกรอบตามแต่เจ้าของเห็นสมควร เมื่อลงทะเบียนเข้าร่วมการแข่งขันเรียบร้อยแล้ว ผู้ดูแลสนามจะทำหน้าที่จับสลากคู่แข่งขัน เมื่อถึงเวลาแข่งขัน เยาวชนจะ



ในการเล่นพนันวัวชนแต่ละครั้ง เยาวชนลงเงินเดิมพันกับวัวของตนเอง วัวของเค้าแก่ที่ตนรับเลี้ยง หรือไม่ก็เป็นวัวของญาติสนิท เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่ที่ตนรู้จัก เวลาไปสนามพนันเยาวชนจะไปกับทีมงานวัวชนของตน ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการเล่นวัวชน ผู้ปกครองหรือผู้จ้างวานให้เลี้ยงวัว และตัวเยาวชนเอง ในการชนวัวครั้งหนึ่ง ๆ นั้น ทีมงานจะพากันเป็นคณะใหญ่ แต่ผู้ที่เก็บตัวอยู่กับวัวจนถึงตอนแข่งมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้น คนอื่น ๆ ในทีมงานรวมถึงเยาวชนมักมีบทบาทเป็นผู้ชมในสนามและจะดูอย่างใกล้ชิดติดตามขอบสนามเมื่อวัวของตนทำการแข่งขัน เนื่องจากต้องร่วมส่งเสียงและแสดงท่าทางเพื่อกระตุ้นวัวของตนให้สู้จนชนะและไม่วิ่งหนีคู่ต่อสู้ แต่ก็มีเยาวชนบางส่วนที่ดูแล้วอยู่ในคอกเก็บตัวจนถึงเวลาแข่งขัน เยาวชนกลุ่มนี้ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกหรือพนันออนไลน์ แต่จะวางเงินในเดิมพันเท่านั้น เมื่อถึงวันแข่งขันเยาวชนจะอยู่ในสนามตลอดทั้งวันที่ทำการแข่งขัน หรือสำหรับเยาวชนที่ทำหน้าที่ดูแล้วก็อาจเก็บเสื้อผ้ามาเก็บตัวกับวัวอยู่ที่สนามก่อนหน้าวันแข่ง 2 – 3 สัปดาห์ เพื่อให้วัวคุ้นชินกับสถานที่ โดยไป-กลับโรงเรียนตามปกติ เนื่องจากสนามแข่งอยู่ใกล้กับโรงเรียนมาก เยาวชนกลุ่มนี้จะดูแล้วก่อนวันแข่งเหมือนปกติธรรมดา คือมีการอาบน้ำ ให้อาหารวัว เดินวัว พาวัวเล่นโคลน แต่จะเพิ่มการดูแลเรื่องของอาหารเสริมและการพาวัวเดินรอบสนามแข่ง เพื่อให้วัวคุ้นชินกับสถานที่ เมื่อถึงวันแข่งเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ได้ออกมาแข่งของคู่อื่น ๆ เพราะต้องอยู่กับวัวตลอดเวลา และพาวัวออกมาที่สนามเมื่อถึงเวลาแข่ง รวมถึงต้องเตรียมน้ำและผ้าเย็น ๆ ให้วัวด้วย เนื่องจากอากาศในสนามร้อนมากและเต็มไปด้วยผู้คน อาจทำให้วัวหงุดหงิดหรือมีอาการตื่นสนามได้

นอกจากการวางเงินเดิมพันที่มีวิธีการไม่ซับซ้อนแล้ว เยาวชนยังมีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกเงินเดิมพันซึ่งมีวิธีการซับซ้อนขึ้นอีกด้วย จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมดังกล่าวคือสิ่งแวดล้อม ความชอบส่วนตัว สถานะทางการศึกษาของเยาวชน และที่สำคัญคืออายุ ซึ่งมีผลอย่างมาก เนื่องจากหากเป็นเยาวชนที่อายุยังไม่ถึง 18 ปี จะหาผู้เล่นยากมาก เนื่องจากวงเงินพนันค่อนข้างสูง ไม่มีการทำสัญญาและมีการจ่ายเงินทันที คู่เล่นซึ่งเป็นผู้ใหญ่จึงเกรงว่าหากเล่นกับเยาวชนที่ยังไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่แน่นอน อาจไม่มีเงินจ่ายได้ สำหรับเพศไม่ได้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนี้ กล่าวคือเยาวชนทั้งหญิงและชายมีโอกาสที่จะเล่นพนันนอกเงินเดิมพันทั้งสิ้น วิธีการเล่นพนันนอกเงินเดิมพันที่ค่อนข้างยุ่งยากนี้ มีผลต่อการตัดสินใจที่เยาวชนจะเล่นหรือไม่เล่นพนันนอกเช่นกัน โดยจะกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อสาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยงแรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น

วิธีการเล่นพนันนอกนั้น คู่พนันจะตกลงกันเองภายในสนามแข่งขัน โดยมีเจ้ามือหรือเซียนวัวอยู่ด้านล่างอัฒจันทร์ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นการระบุราคาแทงพนันตัวต่อและตัว

รอง เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกทั้งแบบเล่นเองและฝากผู้ใหญ่ที่ไปด้วยกันเล่น หรือหากไม่ได้มาสนามก็อาจฝากผู้ใหญ่ที่สนิทสนมเล่นเช่นกัน แต่โดยมากเยาวชนจะมาสนามด้วยตนเอง จากการศึกษาพบว่าเยาวชนใช้เงินในการเล่นพนันนอกน้อยกว่าเงินเดิมพันเล็กน้อย ตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปจนถึงหลักพันบาท

3.2.2.1.3 พฤติกรรมการเล่นพนันชนไก่ของเยาวชนในฐานะผู้ดูแลสัตว์ เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันชนไก่ จะไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันชนิดอื่นทั้งพนันท้องถิ่นและพนันระดับชาติ แต่มีพฤติกรรมการเล่นพนันไก่ชนออนไลน์ร่วมด้วย เยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนที่ครอบครัวผูกพันอยู่กับการเลี้ยงไก่ชนมาแต่เดิม ตัวเยาวชนจึงทุ่มเทเวลาและความใส่ใจไปกับการดูแลไก่ชนซึ่งเกิดจากความเคยชินจนกลายมาเป็นความชอบส่วนตัวของเยาวชนร่วมด้วย หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากการรับจ้างดูแลไก่ชนของเยาวชนก็ได้ โดยปกติแล้วเยาวชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเล่นพนันไก่ชนได้ทุกวัน โดยเล่นในสนามพนันไก่ชนถูกกฎหมายในต่างอำเภอหลายแห่ง รวมถึงบ่อนป่าในอำเภอเหนือคลอง ในรูปแบบของเงินเดิมพันและพนันนอก จากการสัมภาษณ์และจัดสนทนากลุ่ม พบว่าเยาวชนนิยมไปสนามชนไก่ถูกกฎหมายมากกว่าบ่อนป่า เนื่องจากแม้จะอยู่ต่างอำเภอ แต่ระยะทางก็ไม่ไกล ใช้เวลาเดินทางเพียง 20 นาที ถึง 1 ชั่วโมงจากชุมชนที่เยาวชนพักอาศัยอยู่เท่านั้น ประกอบกับไม่ต้องการเสี่ยงหนีตำรวจด้วย อย่างไรก็ตามเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เล่นพนันไก่ชนล้วนเคยมีประสบการณ์หนีตำรวจจากบ่อนป่ามาแล้วทั้งสิ้น เนื่องจากหากในวันที่ไก่ของเยาวชนพร้อมชนและไม่มีสนามถูกกฎหมายหรือมีผู้ใหญ่ในที่งานไก่ชนเป็นผู้นำไป เยาวชนก็จะเลือกนำไก่เข้าร่วมการชนในบ่อนป่า สำหรับเงินที่เยาวชนใช้เล่นในการเล่นพนันชนไก่นั้นได้มาจากการเก็บเงินจากการออมเงินที่ได้จากการไปโรงเรียนหรือการรับจ้างทำงานที่เกี่ยวข้องกับไก่ชน ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างเลี้ยงไก่ การผสมพันธุ์ไก่ชนขาย การช่วยใส่เดือยไก่ ให้น้ำไก่ในสนามชนที่ผ่านมา เป็นต้น โดยเยาวชนจะใช้เงินในการวางเงินเดิมพันและการเล่นพนันนอกตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักหมื่นบาท

เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นประเภทไก่ชนจะเข้าร่วมกิจกรรมการชนไก่ในนามของค่ายไก่ชน แต่หากเป็นบ่อนป่าขนาดเล็กที่จัดในกลุ่มคนใกล้ชิดก็อาจเล่นในระดับบุคคลได้ พฤติกรรมการเล่นพนันชนไก่เป็นการเล่นที่จบใน 1 วัน ทั้งการเปรียบไก่และชนไก่ และเนื่องจากสนามพนันชนไก่เปิดให้เล่นทุกวัน จะหยุดเฉพาะวันพระ เยาวชนจึงต้องเตรียมไก่ให้พร้อมชนอยู่เสมอ เยาวชน 1 คน จะดูแลไก่มากกว่า 1 ตัว สำหรับการดูแลความพร้อมของไก่ เยาวชนจะสังเกตจากมูลและความสดใสของไก่ แวดตา การตีปีกหรือการวิ่ง โดยมีการแจ้งทางค่ายว่าไก่พร้อมชน ในวันชนไก่ เยาวชนจะนำไก่ของตนหรือไก่ที่ตนดูแลขึ้นรถด้วยวิธีการอุ้ม รถที่ใช้มักเป็น

รถกระบะเนื่องจากต้องมีการนำอุปกรณ์ อันประกอบไปด้วยโต๊ะหรือเก้าอี้ขนาดเล็ก สุ่มไก่ เสื้อ ผ้า และอื่น ๆ ไปพร้อมกันด้วย เยาวชนจะไปสนามชนไก่พร้อมกับทีมงาน ซึ่งจะประกอบไปด้วย เจ้าแก้มเจ้าของไก่ ในกรณีที่เยาวชนรับจ้างเลี้ยง หรืออาจเป็นญาติผู้ใหญ่ใกล้ชิดที่มีความเกี่ยวข้องกับค่ายไก่ชน ผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในค่าย และเยาวชนรุ่นราวคราวเดียวกันจำนวนหนึ่ง หากเป็นบ่อนป่าขนาดเล็กที่จัดโดยคนใกล้ชิดหรือจัดเพื่อความสนุกสนานในหมู่เพื่อนฝูง เยาวชนก็อาจไปกับเพื่อนเพียง 2 คนเท่านั้น โดยจะต้องไปให้ถึงสนามชนไก่ก่อน 11.00 น. เพื่อให้ทันสำหรับ ขั้นตอนการหาคู่ชน

เมื่อไปถึงสนามชนไก่ จะมีการเก็บค่าผ่านประตู โดยเพศหญิงจะเก็บ 100 บาทและเพศชายเก็บตั้งแต่ 100 – 300 บาท แล้วแต่ข้อตกลงของสนามชน แต่หากมาพร้อมกับไก่ ไม่จำเป็นจะต้องจ่ายเงินค่าผ่านประตู เยาวชนหลายคนแสดงความภาคภูมิใจเมื่อตนติดตาม ผู้ใหญ่ประจำค่ายเข้ามาได้โดยไม่ต้องชำระค่าผ่านประตู เมื่อผ่านประตูสนามเข้ามาได้แล้ว เยาวชนจะรับหน้าที่นำไก่ไปชั่งน้ำหนักเพื่อหาคู่ชน โดยมากใช้เครื่องชั่งดิจิตอล โดยคู่ชนจะต้องมี น้ำหนักเท่ากันหรือต่างกันไม่เกิน 3 ชีด นอกจากนี้เยาวชนและทีมงานจะพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ส่วนสูง รูปร่าง ขนาดตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งขนาดหน้าอก เยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์จะมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้มากกว่าเยาวชนกลุ่มอื่น หากตกลงคู่ชนได้ ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการตกลงราคา ในขั้นตอนนี้เยาวชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมมากนัก จะเป็นบทบาทของเจ้าของสัตว์ ผู้มีประสบการณ์ในค่ายหรือเจ้าของค่าย โดยเยาวชนจะรับบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์แทน แต่เยาวชนมีส่วนร่วมในการลงเงินเดิมพันด้วย เมื่อตกลงราคากันได้แล้วก็จะทำการแจ้งเจ้าหน้าที่ประจำสนาม แต่ละฝ่ายจะได้รับปลอกสำหรับระบุสีไก่ โดยแบ่งเป็นฝ่ายน้ำเงินและเขียว ซึ่งต้องติดไว้ที่ขาไก่ด้วย และมีการบันทึกคู่ชนลงบนกระดานไวท์บอร์ดขนาดใหญ่เพื่อระบุลำดับในการแข่งขัน โดยลงชื่อในนามค่ายชน และระบุราคาเดิมพันเอาไว้ด้วย จากนั้นคู่ชนจะนำเงินเดิมพันไปชำระที่ เคาน์เตอร์รับเงินประจำสนาม หากชนะก็สามารถมารับเงินเดิมพันที่บริเวณนี้ แต่หากเป็นบ่อนป่า เมื่อตกลงกันได้จะเป็นการจัดคิวชนโดยไม่ต้องบันทึกลงบนกระดานและไม่มีเคาน์เตอร์วางเงินเดิมพัน ขั้นตอนการหาคู่ชนและวางเงินเดิมพันนี้ ทางสนามใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยจะเริ่มทำการชนไก่คู่แรกที่เวลาประมาณ 13.00 น. ระหว่างรอไก่ของตนเองชน เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันนอกบ้าง แต่หากเป็นเยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์จะยังไม่เล่นพนันนอกในการรอชนนี้ สำหรับการเตรียมพร้อมไก่อ่อนชน เยาวชนที่รับจ้างดูแลสัตว์จะทำการใส่เดือยที่ด้านหลังหน้าแข้งของไก่เหนือข้อเท้าเล็กน้อย กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ใช้ความชำนาญสูง หากเป็นเยาวชนกลุ่มอื่น จะไม่มีบทบาทในกระบวนการนี้ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายคนอยู่ในขั้นการฝึกหัด ยังไม่ได้รับ

ความไว้วางใจให้ใส่เดือยไก่อ่อนจนจริง หรือหากให้ใส่ก็ต้องอยู่ภายใต้การกำกับของผู้ทรงคุณวุฒิ ในค่าย เยาวชนที่เหลืจะช่วยกันจับไก่อ่ เช็ดไก่อด้วยน้ำสะอาด ให้น้ำเพื่อเตรียมความพร้อมไก่อ่อน ทำการชน เมื่อถึงตอนชน เยาวชนที่รับจ้างดูแลไก่อ่จะอุ้มไก่อ่เข้าปรอก ปลอ่ยไก่อ่เข้าชนและนั่งเชียร์ไก่อ่ อยู่ริมขอบภายในปรอก เยาวชนกลุ่มอื่นทำหน้าที่เตรียมพร้อมดูแลไก่อ่เมื่อถึงเวลาหมดยก และเชียร์ อยู่ภายนอกปรอก กาดเป็นบ่อนป่า พื้นที่ในปรอกน้อยกว่า เยาวชนก็จะอยู่นอกปรอกทั้งหมด การ ชนไก่อ่มี 2 ยก ยกละประมาณ 20 นาที โดยใช้ขันเจาะรูเป็นตัวบอกเวลา โดนมาก ไก่อ่มักชนกันจน ตาย มีน้อยมากที่วิ่งหนี หากจบ 2 ยกแล้วยังไม่รู้ผลแพ้ - ชนะ ให้ถือว่าเสมอกัน ระหว่างชน ใน สนามเต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งการต่อสู้ เสียงเชียร์อย่างสนุกสนานดังก้อง เยาวชนมีความ กระตือรือร้นและตื่นเต้นเป็นพิเศษ เมื่อหมดยก เยาวชนมีหน้าที่เช็ดไก่อ่ ให้น้ำ ใส่เดือยให้แน่นอีก ครั้ง ประมาณ 10 นาที ก่อนเริ่มยกถัดไป เมื่อไก่อ่ชนเสร็จ เยาวชนมักกลับเลยไม่อยู่ดูต่อ เพื่อดูแลไก่อ่ ของตน แต่หากมีไก่อ่ตัวอื่นของคนรู้จักหรือเพื่อนก็อาจอยู่ดูต่อบ้าง ในบ่อนป่านิยมดูจนจบ เพราะคู่ ชนไม่มาก หากไก่อ่ตาย เยาวชนส่วนใหญ่กล่าวว่าตนนำร่างกลับไปฝังที่บ้าน

สำหรับการเล่นพนันนอกของเยาวชน ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนมักเล่นพนันนอก กับบุคคลแปลกหน้าที่พบในสนาม ใช้เงินตั้งแต่หลักร้อยถึงพันบาท และมีการเล่นบ่อยครั้ง ทั้งในไก่อ่ ของตนเอง และไก่อ่ของผู้อื่น วิธีการเล่นคือผู้เล่นจะตะโกนฝ่ายที่ตนเลือกออกมาก่อน เช่น “ปลอก แดง” หากเราต้องการเลือกฝั่งสีเขียว ก็สามารถไปตกลงราคาพนันกับบุคคลนั้นได้ทันที ในทาง กลับกันเยาวชนจะเป็นผู้ตะโกนฝั่งที่ตนเลือกก่อนได้เช่นกัน

### 3.2.2.2 พฤติกรรมของเยาวชนในฐานะคนชมการแข่งขัน

เยาวชนที่อยู่ในบทบาทผู้ชมการแข่งขัน มีทั้งผู้ที่สนใจการแข่งขันนั้นจริง ๆ และ ตามเพื่อนหรือคนรักเข้าชมการแข่งขัน โดยมากแล้วเยาวชนกลุ่มนี้จะไม่ต้องเสียค่าเข้าชมการ แข่งขัน เนื่องจากมักมากับผู้ใหญ่ที่พาสมัครมาแข่ง หากเป็นผู้ที่มีความสนใจในการแข่งจริง ๆ ก็จ ะตั้งใจชมการแข่งขัน และเชียร์อย่างสนุกสนาน บางส่วนมีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่นด้วย โดยเป็น เงินในเดิมพันมีทั้งที่ฝากผู้ใหญ่เล่นและเล่นเอง แต่วงเงินพนันจะไม่สูงมากนัก อยู่ที่หลักพันบาท ส่วนเยาวชนที่ติดตามเพื่อนหรือคนรักเข้าไปชม ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน แต่ก็มีพฤติกรรมดูการ แข่งขันและพูดคุยเกี่ยวกับการแข่งขันเช่นกัน จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มนี้ไม่ได้มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเล่นพนันท้องถิ่นเท่ากับเยาวชนกลุ่มแรก คือมักจะไป ชมการแข่งขันและมีพฤติกรรมท้องถิ่น เมื่อมีเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดชักชวนไปเท่านั้น เป็นกิจกรรม ร่วมของสังคมที่ตนร่วมอยู่มากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่ตนสนใจโดยตรง

### 3.2.2.3 พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ของเยาวชน

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่าเยาวชนในพื้นที่สนามวิจัยมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์บ้างเล็กน้อย ทั้งการเล่นวัวชนและไก่ชน และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวขึ้นมากในอนาคต พบเยาวชนนิยมชมการถ่ายทอดสดการแข่งขันพนันท้องถิ่นผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์จำนวนมาก เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ พบความแตกต่างในประเด็น “ระดับชั้น” โดดเด่นกว่าประเด็นอื่น ดังนี้ พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ของเยาวชนพบเฉพาะในเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาแล้วเท่านั้น เยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นดังกล่าวรวมถึงไม่มีพฤติกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มาเกี่ยวข้องอีกด้วย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่ได้ได้รับความเชื่อใจจากบุคคลที่โตกว่าในการแนะนำหรือชักชวนให้รู้จักการพนันท้องถิ่นออนไลน์ อาจเป็นผลมาจากเรื่องสภาพคล่องทางการเงินและความรับผิดชอบเป็นหลัก นอกจากนี้เยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์ในการสนับสนุนการลงเงินพนัน การเติมเงินค่าอินเทอร์เน็ตหรือแม้กระทั่งความพร้อมของโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งยังมีความสนใจเฉพาะสัตว์ที่ตนเลี้ยงเท่านั้น ไม่ได้มีความสนใจในการเล่นพนันหรือศึกษาแนวการแข่งขันที่ไม่เกี่ยวข้องกับสัตว์ของตนเอง จึงทำให้ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ไปด้วย

สำหรับเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ มักเป็นเยาวชนที่สนใจการแข่งขันชนไก่มากกว่าการแข่งขันชนวัว ส่วนการพนันชนไก่แจ้และแข่งขันนกกรงหัวจุกไม่พบการเล่นพนันลักษณะนี้ แต่เยาวชนจะมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ไม่บ่อยครั้งนักเมื่อเทียบกับการเล่นพนันท้องถิ่นแบบปกติ เฉลี่ยอยู่ที่สัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง โดยให้เหตุผลว่าไม่ตื่นเต้นเท่ากับการไปอยู่ในสนามชนหรือสนุกเท่ากับสัตว์ของตนทำการแข่งขัน นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์เป็นเยาวชนกลุ่มเดียวกันกับที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันนอก ในแต่ละครั้งเยาวชนจะใช้เงินเล่นพนันตั้งแต่ 20 – 5,000 บาท โดยเรียกเป็น “ด่าน” ให้เยาวชนเลือกแทงพนัน หรืออาจมีลักษณะอื่น ๆ ตามเว็บพนันที่เยาวชนใช้สำหรับวิธีการเล่น เยาวชนจะได้รับลิงก์หรือคิวอาร์โค้ดสำหรับเข้าไลน์กลุ่มซึ่งจะลิงก์ไปยังหน้าเว็บพนันอีกทอดหนึ่ง หรือในบางครั้งก็เป็นลักษณะการแทงพนันในกลุ่มไลน์ โดยเยาวชนจะได้รับลิงก์จากบุคคลใกล้ชิดหรือหน้าฟีดเครือข่ายสังคมออนไลน์ของบุคคลใกล้ชิดเช่นกัน สำหรับหน้าเว็บพนันออนไลน์เยาวชนระบุว่าไม่มีทั้งเว็บไซต์ของไทยและต่างประเทศ โดยเว็บไซต์ของต่างประเทศมัก

เป็นเว็บไซต์ของประเทศเวียดนาม ตัวไก่ชนและการแข่งขันก็จัดที่ประเทศเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ใ้ดี เยาวชนระบุว่าการเล่นพนันออนไลน์นั้น ตนไม่กลัวการถูกโกง เนื่องจากมองว่ามีการระบุเลขบัญชี ชัดเจน ตนเองทราบข้อมูลของผู้ให้บริการหรือเจ้ามือ จึงมีความไว้วางใจ และโอนเงินเข้าบัญชี ดังกล่าว ทั้งนี้เยาวชนจะนำจำนวนสมาชิกในกลุ่มไลน์มาพิจารณาประกอบการเล่นพนัน โดยมองว่าหากจำนวนสมาชิกมากก็ถือว่ามีความน่าเชื่อถือสูงและมีโอกาสให้เยาวชนตัดสินใจเล่นพนันออนไลน์ได้สูงขึ้นนั่นเอง เมื่อเยาวชนเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ ก็จะมีพฤติกรรมกรรมการ ถ่ายทอดสดตามไปด้วย โดยใช้เวลานั่งเรียนในชั้นเรียนหรือในบางครั้งก็จะเลือกออกไปนั่งชมที่บริเวณอื่นในโรงเรียนแทน เพื่อให้สะดวกต่อการรับชมการแข่งขันมากยิ่งขึ้น

### 3.2.2.4 การเสพติดการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

ด้วยสภาพแวดล้อมของชุมชนที่มีสนามพนันอยู่มาก อีกทั้งการพนันสัตว์ยังฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวใต้อย่างแยกไม่ออก ทำให้เยาวชนในชุมชนเกิดความคุ้นเคยกับสนามพนัน เยาวชนบางคนก็มีวิถีชีวิตที่ผูกอยู่กับการพนันสัตว์อย่างใกล้ชิดและรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการพนันสัตว์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หากไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงก็เกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด ดังสะท้อนผ่านการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...มันเกี่ยวกับวิถีชีวิตแหละอาจารย์ กว่าจะชนกว่าจะอะไรมันใช้เวลา มันเป็นปีกว่า จะใหญ่ อย่างพวกนั้นเกี่ยวหมด แล้วที่เราเลี้ยง ดูแล มันก็อยู่ในชีวิตทุกวัน แต่ถ้าอย่างของผมนี่ไม่เกี่ยว ผมเล่นอย่างเดียวจารย์ ไม่ได้เลี้ยง พี่ผมเลี้ยงนก ก็เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมัน ไม่เกี่ยวกับผม ส่วนของผมนี่เกี่ยวมากจารย์ เพราะผมเลี้ยงขายด้วย เพาะขายเลย ประวัติการชนก็สำคัญ ซื้อด้วยขายด้วย ส่วนของผมเป็นการรับจ้างนายเลี้ยง ได้เป็นเปอร์เซ็นต์ก็เอาไปให้แม่ใช้จ่าย ส่วนของผมนี่ 2 แบบเลยอาจารย์ มีทั้งแบบเหมือนว่ามีนายหัวมาให้เลี้ยงแล้วก็ให้ค่าเปอร์เซ็นต์ ค่าน้ำอะไร แล้วก็ผสม ใหญ่แล้วมาชนเอง มันก็เป็นอาชีพไปด้วย...”

(การสนทนากลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

จากการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีบทบาทในการแข่งขันวัวชนและเล่นพนันวัวชน มักเป็นเยาวชนในครอบครัวที่มีการเลี้ยงวัวชนหรือมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวงการวัวชน เช่น การตัดหญ้าวัวขาย การรับจ้างเลี้ยงวัวชนอยู่ก่อนแล้ว หรือหากเป็นเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นขันไก่แจ้ เยาวชนก็มักอยู่ในครอบครัวที่มีการเลี้ยงไก่แจ้สำหรับแข่งขันประชันเสียง เช่นเดียวกันกับเยาวชนที่มีพฤติกรรมพนันสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น ไก่ชน เยาวชนจึงมีความผูกพันกับสัตว์ชนิดนั้น ๆ มาตั้งแต่เล็ก เมื่อโตขึ้นก็ได้ติดตามผู้ใหญ่ในครอบครัวหรือเจ้านายที่มีสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันเข้าสนามพนัน

จากนั้นก็พัฒนามาเป็นหนึ่งในผู้ดูแลสัตว์และเริ่มเล่นพนันท้องถิ่นในที่สุด ภายในสนาม เยาวชนรู้สึกสนุก รู้สึกลุ่มไปในเกมการแข่งขัน และแสดงความภาคภูมิใจผ่านทางสีหน้า น้ำเสียงและการสนทนาทุกครั้งที่สัตว์ของตนชนะการแข่งขันและได้เงินคืนเป็นเท่าตัว ด้วยบรรยากาศที่สนุกสนานจากผู้ใหญ่และสังคมที่คุ้นเคย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันวัวชนและไก่ชน หากเป็นการแข่งขันของสัตว์ที่ตนเป็นผู้ดูแลเองด้วยแล้ว เยาวชนย่อมมีความรู้สึกอยากเอาชนะและความรู้สึกร่วมกับการแข่งขันเป็นเท่าตัว ความเชื่อมั่น ความอยากเอาชนะ และการขาดความยับยั้งชั่งใจ ซึ่งเป็นธรรมชาติโดยทั่วไปของวัยรุ่นก็ยิ่งทำให้เยาวชนใช้เงินและเวลาไปกับการแข่งและการดูแลสัตว์ของตนมากขึ้นไปอีก จากลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดภาวะยิ่งเล่นยิ่งติด บางคนถึงกับเล่นพนันท้องถิ่นผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ใช้วิธีการดูการถ่ายทอดสดในโทรศัพท์มือถือ โดยไม่ต้องไปที่สนามจริง บ้างก็ฝากเงินพนันไปกับผู้ใหญ่ในวงการของตนหากไม่ได้ไปด้วยตัวเอง เนื่องจากการพนันสัตว์เหล่านี้ (วัวชนและไก่ชน) ผู้เลี้ยงจะนำสัตว์ไปแข่งในสนามต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดทั่วภาคได้เลยทีเดียว หากเป็นวัว แต่ละสนามจัดการแข่งขันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนไก่ชนก็มีการจัดทุกวัน ด่วนเฉพาะวันพระ สนามใหญ่ ๆ ที่ถูกกฎหมายจะจัดชนเป็นประจำทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน โดยแต่ละสนามจะมีวันชนไม่ตรงกัน โดยมักเป็นวันธรรมดา เช่น จัดชนทุกวันพุธ ไม่นับรวมสนามไก่ชนผิดกฎหมาย เท่ากับการแข่งวัวชนมีแทบทุกสัปดาห์ตลอดทั้งเดือน และการแข่งไก่ชนก็เกิดขึ้นได้ทุกวันตลอดทั้งสัปดาห์เช่นกัน รวมถึงมีการรับแทงพนันสัตว์ออนไลน์ ดังนั้นการเข้าถึงการพนันสัตว์เหล่านี้จึงเกิดขึ้นได้ตลอดทั้งปี

สำหรับการแข่งขันไก่แจ้ ยังเป็นการพนันที่เยาวชนเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากสนามแข่งมีมาก และมีการแข่งขันกันทุกเย็น ตั้งแต่สนามเล็กแข่งกัน 20 ตัวเป็นอย่างน้อย ไปจนถึงสนามใหญ่ที่แข่งกันมากถึง 200 – 300 ตัว ของรางวัลมีตั้งแต่เงินสด ของใช้ในบ้าน ตลอดจนเครื่องใช้ไฟฟ้า นับว่าของรางวัลมีความหลากหลาย ค่าเข้าแข่งขันไม่สูงนัก นอกจากนี้ไก่แจ้ ยังเป็นสัตว์ที่เยาวชนเข้าถึงได้ง่ายกว่าวัว เนื่องจากสามารถเข้าไปหาไก่จากในป่าได้เอง โดยใช้ไก่ที่มีอยู่ก่อนแล้วเป็นตัวล่อ เรียกว่า การต่อไก่ ทำให้ไม่เสียค่าใช้จ่าย ถึงเสียก็ราคาไม่แพงนัก หากเลี้ยงให้ชนเก่ง ชนะมาก ก็สามารถขายได้ราคาสูงมากถึงหลักแสน จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้การพนันขันไก่แจ้เป็นที่นิยมมากตั้งแต่เด็กชั้นประถมศึกษาไปจนถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ ยิ่งเล่นก็ยิ่งติด เยาวชนบางคนเล่นมาต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา จากการสัมภาษณ์ยังพบอีกว่าการพนันขันไก่แจ้ เป็นการพนันขั้นต้นก่อนที่จะเล่นการพนันท้องถิ่นชนิดอื่นอีกด้วย

ผู้วิจัยทำการพิจารณาข้อมูลทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นพบว่า เยาวชนยอมรับว่าตนชอบใช้เงินและเวลาไปกับ

การเล่นพนันท้องถิ่นเพราะเป็นพฤติกรรมที่สนุก ได้ใช้สมองคิด ได้ลุ้น รู้สึกตื่นเต้น เกิดความภาคภูมิใจและได้เงิน ทำให้อยากเล่นต่อไปเรื่อย ๆ แต่หากแพ้ก็รู้สึกอยากแก้มีอ อยากเอาชนะอีก โดยที่ไม่คิดว่าเป็นสภาวะเสพติดพนัน จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมีสภาวะเสพติดพนันโดยไม่รู้ตัว

#### **ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้และผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น**

จากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งตัวนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ผู้ปกครอง ครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้อง และผู้บริหารโรงเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอผลการศึกษผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรม การเรียนและการศึกษาของเยาวชน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) พฤติกรรมด้านการเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน ของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น 2) การรับรู้ผลกระทบที่มาจากการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 3) ผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรม การเรียนของเยาวชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

##### **4.1 พฤติกรรม การเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น**

พฤติกรรมการเรียนนับว่ามีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาพฤติกรรมด้านการเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและพิจารณาข้อมูลจากประเด็นผู้ให้ข้อมูลคู่เปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย รอบด้านและรัดกุม โดยทำการแบ่งย่อยเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้ 1. พฤติกรรม การเรียนในชั้นเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น 2. พฤติกรรม การเรียนนอกชั้นเรียน และความรับผิดชอบในการเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

4.1.1 พฤติกรรม การเรียนในชั้นเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งกลุ่มเยาวชน ครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้อง และผู้บริหาร พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นส่วนมาก มักมีพฤติกรรมไม่ค่อยสนใจการเรียนในชั้นเรียนและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอยู่แล้ว โดยเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ความเกียจคร้าน ภาวะเบื่อหน่ายครูและวิธีการสอน ความรู้สึกด้อยค่าทางการศึกษา หลายคนมักระบุน้อยครั้งว่าตนเองเป็นคนเรียนไม่เก่ง เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง บางคนมีพฤติกรรมการเล่นพนัน

ห้องถิ่นหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องขณะนั่งเรียนในชั้นเรียน เช่น 1) การชมการแข่งขันชนวัวหรือชนไก่ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เล่นพนันไก่ชนทั้งหมดและพนันวัวชนบางส่วนมีพฤติกรรมนี้ เยาวชนให้เหตุผลว่าการดูการถ่ายทอดสดช่วยเพิ่มประสบการณ์การวิเคราะห์เกมในสนามได้รวมทั้งสร้างความสนุกสนาน เราชัดตนเองได้ดี หรือ 2) พฤติกรรมการเล่นพนันห้องถิ่นออนไลน์ แต่พฤติกรรมดังกล่าวพบได้ไม่มากนัก เนื่องจากเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยให้เหตุผลว่ากลัวไม่ได้รับเงินตามที่ตกลงกันได้ และหากเป็นการพนันชนไก่แจ้ก็จะมีพฤติกรรมการเล่นพนันห้องถิ่นออนไลน์

“เคยมีเอาเวลาเรียนในห้องไปดูไลฟ์สดในเว็บออนไลน์ ทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง ตามเพื่อนไม่ค่อยทัน ดูได้โตะ บางทีก็หนีเลยอาจารย์ บางทีก็หนีไปดูข้างนอก ส่วนมากตั้งกระเป๋ไว้เวลาอาจารย์สอนแบบนี้ มี ก็ไม่ฟังที่อาจารย์สอนในห้อง แต่เล่นไม่บ่อยนะออนไลน์ แต่ว่าบางทีไม่เล่น แต่ก็ดูไลฟ์สดบ่อย มันมันดีแล้วก็ได้ดูเกมกัน ส่งผลอย่างหนักเลยคะแนน น้อยลงพฤติกรรมการเรียน แต่การอยู่กับมันก็ไม่ได้เสียหายอะไร เพราะเรียนไปก็ไม่รู้เรื่องอยู่แล้ว...”

(การสนทนากลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

สำหรับพฤติกรรมการเรียนอื่น ๆ ในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อผลการเรียน เช่น การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ครูครูเก็บคะแนนเพื่อใช้ประเมินผลการเรียน พบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันห้องถิ่นและนักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมห้องถิ่น มีพฤติกรรมในส่วนนี้ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือมีทั้งคนที่สนใจและไม่สนใจกิจกรรมการเรียน จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า นักเรียนจะสนใจหรือไม่สนใจการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนขึ้นอยู่กับวิธีสอนและรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสำคัญโดยไม่ได้นับอยู่กับการที่นักเรียนมีหรือไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันห้องถิ่นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามทัศนคติของครูผู้สอน ครูผู้เกี่ยวข้องและผู้บริหาร มองว่าการที่นักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันห้องถิ่นหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้นักเรียนนำจิตใจไปจดจ่อกับสัตว์เลื้อยแม้ขณะอยู่ในเวลาเรียน ซึ่งมีผลต่อความตั้งใจในการเรียนและการทำความเข้าใจเนื้อหา รวมถึงความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอื่นในกระบวนการเรียนรู้ได้ ดังสะท้อนผ่านข้อมูลต่อไปนี้

“...ผมว่าไม่ได้มีผลอะไรนะครับ บางทีถ้าครูสอนสนุก ๆ ผมก็อยู่ หรือถ้าคาบไหนเช็กข้อบ่่อย ๆ ก็อยู่ ก็มีขาดบ้าง ถ้าเป็นพวกใกล้ ๆ วันชนไรพวกนี้ แต่ถ้ามาโรงเรียนแล้วไม่ค่อยหนี

ถ้าว่าเรียนรู้เรื่อง แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง คือผมก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอยู่แล้วอาจารย์ มั่นคร้านเรียน บางที เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง...”

(MH9 นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...ครูว่าก็มีปน ๆ กันนะ ตามปกติของเด็ก มีทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจเรียน อย่างเด็กที่ไม่เล่นพวกนี้ก็ไม่ใช่ว่าจะตั้งใจเรียนกันทุกคน ...เวลาที่เด็กอยู่ในห้อง บางทีเด็กกลุ่มนี้ก็ไม่ค่อยมีสมาธิ มีเหม่อลอย บางทีก็ทำอย่างอื่นตอนที่นั่งเรียน ครูเคยเจอนั่งเล่นมือถือดูไลฟ์สดไป ชนัวก็มี บางทีก็พูดขึ้นมาเลย ครูก็หันไปมองค่ะ มีเรียกตักเตือนบ้าง เขาก็ฟังนะค่ะ ไม่ได้ก้าวร้าวอะไรเป็นพิเศษ...”

(ครู A ครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

พฤติกรรมการเรียนด้านความเอาใจใส่ในเวลาเรียนของนักเรียนเป็นพฤติกรรมการเรียนที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากที่สุด จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทั้งหมดไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของเวลาเรียน โดยหากวันเรียนตรงกับวันที่มีกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เยาวชนก็ตัดสินใจเลือกขาดเรียน เพื่อไปร่วมกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากกว่าเข้าเรียนในชั้นเรียนและหากนักเรียนเป็นผู้ดูแลหรืออยู่ในทีมงานวัชนก็มักขาดเรียนในวันเปรียบวัชด้วย แต่หากคาบเรียนใดที่นักเรียนทราบล่วงหน้าจะมีการสอบเก็บคะแนน บางคนก็เลือกที่จะอยู่ในชั้นเรียน สำหรับคนที่ยังคงเลือกขาดเรียน ให้เหตุผลว่าสามารถมาตามสอบกับครูประจำวิชาในโอกาสถัดไปได้ ทำให้บางคนมีเวลาเรียนไม่พอและไม่มีสิทธิ์สอบในที่สุด แต่สำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันชั้นใกล้เคียงและชั้นนกรงหัวจุกจะไม่มีผลกระทบด้านเวลาเรียน เพราะกิจกรรมดังกล่าวจัดในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียนและวันหยุด นอกจากนี้หากเยาวชนดูการถ่ายทอดสดการแข่งขันพนันท้องถิ่นออนไลน์ในเวลาเรียน หลาย ๆ ครั้ง เยาวชนก็เลือกที่จะออกจากห้องเรียนและไปหาที่นั่งดูในบริเวณอื่น ๆ ของโรงเรียนแทน เยาวชนให้เหตุผลของการกระทำเช่นนี้ว่า ตนสามารถดูได้สนุกกว่า หากอยู่นอกห้องเรียน เพราะบางครั้งครูก็ขัดจังหวะในช่วงที่กำลังลุ้นและสนุก

เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ พบว่าเยาวชนมีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนแตกต่างกันในประเด็นของระดับชั้นและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ส่วนประเด็นเรื่องเพศไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เยาวชนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิจัยตามตาราง 5 ผู้วิจัยจะเสนอเพียงประเด็นเปรียบเทียบในเรื่องระดับชั้นและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเท่านั้น

ตาราง 5 พฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนของเยาวชน เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ

| ประเด็น   | บริบทคู่เปรียบเทียบ | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ระดับชั้น | มัธยมศึกษาตอนต้น    | <p>เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนทั้งแบบที่สนใจและไม่สนใจการเรียน โดยส่วนใหญ่ระบุว่าขึ้นอยู่กับวิธีการจูงใจของครูผู้สอนในชั้นเรียนมากกว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันนอก ไม่มีการดูถ่ายทอดสดการแข่งขันพนันท้องถิ่นออนไลน์หรือการหนีเรียนไปเพื่อร่วมกิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากช่วงวัยที่ยังไม่มีความพร้อมด้านการเงิน และความกล้าในการตัดสินใจเท่ากับเด็กในวัยที่สูงกว่าทั้งยังไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่มากเท่าที่ควร ทำให้โอกาสในการออกจากโรงเรียนเพื่อไปเล่นพนันท้องถิ่นมีน้อย จึงทำให้มีเวลาเรียนมากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ถึงแม้ว่าจะมีอายุ 15 ปีแล้วก็ตาม ต่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีความคุ้นเคยกับสภาพโรงเรียน มีสังคมรุ่นพี่ที่อยู่ในวงการเดียวกันในโรงเรียน จึงเริ่มมีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป คล้ายกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเยาวชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากกว่าช่วงวัยที่ผ่านมา อาจมีรถจักรยานยนต์ที่ผู้ปกครองซื้อให้สำหรับเดินทางไป - กลับ รวมถึงมีเพื่อนฝูงที่สนใจในเรื่องเดียวกันและมีวิธีการพาออกนอก</p> |

ตาราง 5 (ต่อ)

| ประเด็น                     | บริบทคู่เปรียบเทียบ | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ระดับชั้น                   | มัธยมศึกษาตอนต้น    | โรงเรียนระหว่างวันหรือพากันไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น เช่น การเลี้ยงสัตว์ด้วยกันตั้งแต่เข้าก่อนเข้าโรงเรียนได้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|                             | มัธยมศึกษาตอนปลาย   | เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนที่หลากหลายขึ้น มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกละทิ้งเวลาเรียนในชั้นเรียนได้ง่ายกว่าเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมาก จึงทำให้มีเวลาเรียนน้อยกว่า และมีปัญหากรณีไม่มีสิทธิ์สอบมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเองและคำนึงถึงความพอใจของตนเป็นหลัก ในการเลือกที่จะเข้าเรียนหรือไม่เข้าเรียน ดังนั้นจึงพบว่ามีเยาวชนหลายคนมีเวลาเรียนไม่พอ จากการนำเวลาไปดูแลสัตว์ในช่วงเช้า ทำให้ไม่ทันเรียนคาบที่ 1 การพาไก่ไปชน กรณีนี้ทำให้ขาดเรียนบ่อยครั้งกว่ากรณีอื่น ๆ การพาวัวไปเปรียบและชน การนำเวลาไปดูพนันท้องถิ่นออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าเยาวชนมักไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน แอบใช้โทรศัพท์ในเรื่องเกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นขณะร่วมการเรียนในชั้นเรียนบ่อยครั้ง ทั้งยังมีพฤติกรรมการมาโรงเรียนสายร่วมด้วย |
| พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น | กำลังเล่น           | เยาวชนกลุ่มนี้มักไม่สนใจการเรียน เหม่อลอยบ่อยครั้งเนื่องจากจิตใจจดจ่ออยู่กับการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้สำหรับการแข่งขัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนน้อย ทั้งยังพบพฤติกรรมการเล่นพนันออนไลน์และการถ่ายทอดสดการพนันท้องถิ่นออนไลน์ในชั้นเรียนสำหรับเรื่องเวลาเรียน เยาวชนกลุ่มนี้มีโอกาสในการขาดเรียนบ่อยครั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

ตาราง 5 (ต่อ)

| ประเด็น                         | บริบทคู่เปรียบเทียบ | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| พฤติกรรมการเล่น<br>พนันท้องถิ่น | กำลังเล่น           | ขาดเรียนตลอดวันและการหนีออกนอกโรงเรียนระหว่างวัน เพื่อไปทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|                                 | ไม่เล่น             | เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเล่นในชั้นเรียนที่หลากหลาย ทั้งสนใจและไม่สนใจการเรียน แต่มีสมาธิดีกว่าเยาวชนกลุ่มแรก กล่าวคือไม่ได้มีเรื่องให้ใส่ใจอยู่เป็นประจำ พฤติกรรมการเล่นในแต่ละครั้งมีความคงที่ตามคุณลักษณะที่ตนเป็นอยู่ และไม่ค่อยมีพฤติกรรมขาดเรียน หรือหากมีการขาดเรียนและครูทำการตักเตือนว่ากำลังจะไม่มีสิทธิ์สอบ เยาวชนกลุ่มนี้มีแนวโน้มจะเข้าเรียนครบไปจนจบภาคเรียนมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเยาวชนกลุ่มแรก จะเห็นความแตกต่างในแง่ของเวลาเรียนอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือเยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีเวลาเรียนมากกว่า เนื่องจากมีเหตุผลที่จะตัดสินใจขาดเรียนน้อยกว่านั่นเอง |
|                                 | เล่นและเลิกเล่นแล้ว | ***เมื่อทำการผู้วิจัยทำการศึกษาไปได้ระยะหนึ่ง เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมกลับไปเล่นการพนันท้องถิ่นซ้ำอีก                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

4.1.2 พฤติกรรมเรียนนอกชั้นเรียน และความรับผิดชอบในการเรียนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น สำหรับพฤติกรรมเรียนที่เกิดนอกชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการทำงานหรือการทบทวนบทเรียนล้วนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเยาวชนทั้งสิ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นจะใช้เวลาหลังเลิกเรียนและวันหยุดไปกับการดูแลสัตว์สำหรับใช้ในการแข่งขันมากกว่านำมาทำงานหรือการบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนกลุ่มที่รับจ้างดูแลสัตว์ เนื่องจากการดูแลสัตว์คือหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบและทำให้มีรายได้ ในทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ทั้งกลุ่มเยาวชนและผู้ปกครองล้วนเห็นว่าการใช้เวลาในวันหยุดและหลังเลิกเรียนไปกับการดูแลสัตว์สำหรับใช้แข่งขันพนันท้องถิ่นมีประโยชน์กว่าการนำเวลาไปทำกิจกรรมอื่น เพราะเป็นกิจกรรม

ที่ทำให้ได้เงิน ทั้งยังปลอดภัยกับชีวิตของบุตรหลานมากกว่า โดยเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ถือเป็นการช่วยพ่อแม่ทำงานหรือหารายได้เข้าสู่ครอบครัวทางหนึ่งด้วย แต่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มปกครองจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเยาวชนร่วมด้วย

“...ก็ขอครับ มันดีกว่าเอาเวลาไปแวนซ์ เพื่อนชอบชวนแต่ผมไม่ไป ชอบพาแว๊ดเดินเพลินดีครับ เห็นคนเค้าจุ่งไป ผมก็ชอบ ตอนหลังก็รับจ้างเค้าบ้าง เอาของพ่อเฒ่า(ตา)ไปเดินบ้าง ดูแล้วดีกว่า พ่อเฒ่า คนที่บ้านก็ชอบ ผมไม่ค่อยเที่ยว มีบ้างตามประสาวัยรุ่น แต่ก็ชอบอยู่กับแว๊ดมากกว่า...”

(MH5 นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...มันบ่งบอกถึงคนที่มีหัวใจนักเลง แต่ไม่ใช่คนเลวทูตี่ ตอนแรกมันอยากต่อยมวย พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน ความจริงผมก็ชอบต่อยมวย แต่ผมไม่อยากจะให้มันต่อย แต่ผมว่ามันเจ็บตัว ความฉลาด ความแข็งแรงมันไม่พอ ให้มันใช้ความฉลาดในการเอาชนะ โดยไม่ต้องใช้กำลังมาก การมีแว๊ดการมีไก่ เราไม่จำเป็นต้องทำเอง คือเราทำของเราให้มี เราก็สามารถชนะความคิดของเพื่อน กำลังของเพื่อนได้ แล้วก็ดีกว่าให้มันไปอย่างอื่น อย่าง...นี่มันติดบ้าน ดูไก่ ไม่ค่อยไปเที่ยวกับเพื่อนแรง ผมก็ชอบ ดีกว่าเที่ยว ของแบบนี้มันไม่เสียหายอะไร...”

(PH1 ผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย)

เมื่อนักเรียนนำเวลาหลังเลิกเรียนและวันหยุดไปใช้กับการดูแลสัตว์และเล่นพนันท้องถิ่นแล้ว จึงมีเวลาสำหรับสะสมงานและทบทวนบทเรียนได้ไม่เต็มที่ ทำให้ไม่ได้ส่งงานตามกำหนดหรือไม่ส่งงานเลย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคะแนนในรายวิชาเรียน ผลการเรียนจึงตกต่ำหรือถึงขั้นไม่ผ่านตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ประจำรายวิชาตามไปด้วย แม้ว่าจะมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคนที่รับผิดชอบงานของตนจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีแต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ นักเรียนที่สามารถรับผิดชอบงานให้ผ่านพ้นไปได้ส่วนใหญ่ มีทัศนคติในการทำงานเพียงแค่ว่า “พอผ่าน” คือทำงานให้ผ่านเกณฑ์ระดับผลการเรียน 1 เท่านั้น หากผลการเรียนผ่านแล้ว ก็จะไม่ทำงานเพิ่มเพื่อให้ได้ผลการเรียนที่สูงขึ้น เนื่องจากหลายคนไม่มีความคิดที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา จึงมองว่าการพัฒนาผลการเรียนให้อยู่ในระดับสูงเป็นเรื่องที่เกินความจำเป็น

เมื่อพิจารณาตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ พบว่าเยาวชนมีพฤติกรรมการเรียนนอกชั้นเรียนและความรับผิดชอบในการเรียนแตกต่างกันในประเด็นของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

เท่านั้น ส่วนประเด็นเรื่องเพศและระดับชั้นไม่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการเปรียบเทียบเพียงประเด็นเดียว ดังแสดงตามตาราง 6

ตาราง 6 พฤติกรรมการเรียนนอกชั้นเรียน และความรับผิดชอบในการเรียนของเยาวชน เมื่อพิจารณาแยกตามประเด็นคู่เปรียบเทียบ

| ประเด็น                         | บริบทคู่เปรียบเทียบ | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| พฤติกรรมการเล่น<br>พนันท้องถิ่น | กำลังเล่น           | เยาวชนกลุ่มนี้ใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการทุ่มเตุแล<br>สัตร์ ผักฝนฝีมือของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในการ<br>เตรียมพร้อมสัตร์สำหรับการแข่งขัน รวมถึงใช้เวลาไปกับ<br>การศึกษากลวิธีการดูแลและการฝึกสัตร์โดยมีเป้าหมาย<br>เพื่อให้สัตร์ของตนชนะการแข่งขัน ไม่ค่อยให้เวลากับการ<br>ทบทวนบทเรียนหรือกิจกรรมอื่นใดเกี่ยวข้องกับการ<br>การศึกษา การทำงานส่งครูจะเป็นไปในลักษณะการทำ<br>ให้มีส่งหรือลอกจากเพื่อน ๆ ก่อนส่ง โดยมักทำงาน<br>ที่เดียวในช่วงก่อนสอบ เมื่อรู้สึกร่างานเยอะก็จะเกิด<br>ภาวะท้อถอยและยอมให้มีผลการเรียน 0 เยาวชนระบุว่า<br>การใช้เวลาว่างไปกับการดูแลสัตร์เป็นการคลายเครียด<br>และเพลิดเพลิน ตนจึงเต็มใจใช้เวลาไปกับกิจกรรม<br>เหล่านี้ |
|                                 | ไม่เล่น             | เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการเรียนนอกชั้นเรียนที่<br>หลากหลาย มีทั้งที่เอาใจใส่กับผลคะแนนและการทำงาน<br>มีความรับผิดชอบในการทำงาน ทำงานส่งตรงเวลาและมี<br>ผลคะแนนในชั้นงานดี มีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ<br>และเตรียมตัวก่อนสอบทุกครั้ง แต่ก็มีเยาวชนที่ไม่มีความ<br>รับผิดชอบในการเรียนเช่นกัน โดยมักใช้เวลาออกชั้น<br>เรียนไปกับสิ่งอื่นใดที่ตนเองชื่นชอบ เยาวชนส่วนนี้มักมี<br>ปัญหาด้านผลการเรียน แม้ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการ<br>กิจกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น                                                                                                                                                                                    |

ตาราง 6 (ต่อ)

| ประเด็น | บริบทคู่เปรียบเทียบ | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล                                                                                  |
|---------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|         | เล่นและเลิกเล่นแล้ว | ***เมื่อทำการผู้วิจัยทำการศึกษาไปได้ระยะหนึ่ง เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมกลับไปเล่นการพนันท้องถิ่นซ้ำอีก |

#### 4.2 การรับรู้ผลกระทบที่มาจากการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

สำหรับการรับรู้ผลกระทบที่มาจากการเล่นพนันท้องถิ่นด้านการศึกษาของเยาวชน ในภาพรวมเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นบางส่วนมองว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของตนไม่เป็นปัญหาต่อกระบวนการศึกษาหรือส่งผลด้านลบต่อผลการเรียน โดยเยาวชนมองว่าผลการเรียนที่ตกต่ำเป็นผลมาจากลักษณะนิสัยส่วนบุคคลเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นความเกียจคร้านส่วนตัว การไม่ตั้งใจเรียนในห้อง และการไม่รับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าตนจะขาดเรียนบ่อย แต่ก็สามารถตามงานและนำงานมาส่งที่หลังได้ หากมีความรับผิดชอบและรู้จักจัดสรรเวลามากพอ อย่างไรก็ตามเยาวชนอีกกว่าครึ่งแสดงการรับรู้ที่แตกต่าง โดยเยาวชนระบุว่าการเล่นพนันท้องถิ่นส่งผลทางลบต่อผลการศึกษาโดยตรง เยาวชนที่เป็นกลุ่มที่ออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว กล่าวว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้ตนไม่ผ่านระดับการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) เป็นผลมาจากการเล่นพนันท้องถิ่น สอดคล้องกับการรับรู้ผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนของเยาวชน โดยเยาวชนเกือบทั้งหมดรับรู้ตรงกันว่าการพนันท้องถิ่นส่งผลกระทบทางลบต่อพฤติกรรมการเรียนของตนเอง ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน แม้ว่าจะมองว่าไม่มีผลต่อผลการเรียนก็ตาม เยาวชนระบุว่าตนใช้เวลาในห้องเรียนไปกับการคิดถึงเรื่องสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน ชมการถ่ายทอดสดพนันท้องถิ่นออนไลน์ และเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ จนไม่ได้สนใจเนื้อหาที่ครูกำลังสอนหรือให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนได้เต็มที่ เรียนไม่ทัน ไม่เข้าใจ นอกจากนี้ยังใช้เวลาไปกับการเลี้ยงและดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน รวมถึงการนำสัตว์ไปแข่งขัน ทำให้ขาดเรียนบ่อย มาไม่ทันคาบเรียนภาคเช้าจนเวลาเรียนไม่พอ ในเวลาเย็นเยาวชนก็ใช้เวลาไปกับการดูแลสัตว์เช่นกัน ทำให้ทำงานไม่ทัน เกิดภาวะการงานค้างค้าง ทำงานไม่ทัน ส่งงานไม่ครบตามกำหนดเวลา ยิ่งใกล้วันแข่งขันของสัตว์มากเท่าไร เยาวชนก็ยังไม่ปฏิบัติกิจกรรมด้านการศึกษามากเท่านั้น

“...ไม่ครับผมว่า ก็น่าจะเป็นเพราะไม่ตั้งใจเรียน แล้วแต่คนมากกว่าผมว่า มันก็ต้องแบ่งเวลาให้ถูก แต่บางทีมันซื้อคร้านนิพอเรื่องเรียน อย่างตอนเรียนผมก็ดูแพร่สดไปด้วยกันบางที แต่ว่า แล้วก็หวนเย็น ๆ มันก็เสียเวลาไปบ้าง ไปตัดหญ้าแล้วเสร็จบางทีก็ค่า...”

(MH12 นักเรียนชายระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...ก็อย่างผมออกจากโรงเรียนตอนม.3 เรื่องว้าวก็ส่วนหนึ่งอาจารย์ ก็มีผล บางทีก็นั่งเฝ้าว้าวไม่ได้ทำอะไร ตอนค่ำ ๆ พอเช้าก็ต้องอาบน้ำ พาเดิน มันหลายสิ่ง ที่นี้ไปชน ไปอะไร ขาดบ่อย ๆ มันก็ 0 มาก มส.มาก ซื้อคร้านแก ก็เลยไม่ไปยาวเลยจารย์ จนไม่จบม.3...”

(MD2 อดีตนักเรียนชาย โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

“...มีผล มันมีแล้วก็ไม่มีความช่วย ตอนเย็นนิบางที่ตอนเย็นไม่ได้ทำอะไร เอาเวลาไปดูว้าวหมด แต่บางอย่างก็ไม่เกี่ยว บางทีมันซื้อคร้านอาจารย์ มันน่าจะมียอย่างอื่นร่วมด้วย บางทีก็กินนอนเฉย ๆ เล่นโทรศัพท์ เรื่องว้าวเรื่องไถ่ไม่ค่อยซื้อเกียจ มีเคยซื้อเกียจ บางทีก็เหนื่อย ค่าใช้จ่ายมันเยอะด้วย เวลาเลี้ยงไถ่ที่ทำก็เพราะทั้ง 2 อย่าง (รักและได้เงินจากการเลี้ยง) แต่รักมากกว่า มันก็ทำให้คะแนนมันน้อยลง...”

(การสนทนากลุ่มนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา N)

สำหรับการรับรู้ผลกระทบด้านอื่น ๆ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากทัศนคติของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น พบว่าเยาวชนตระหนักถึงผลกระทบด้านบวกของการพนันท้องถิ่นเพียงด้านเดียว โดยมองว่าการพนันท้องถิ่นทำให้ตนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว มีประสบการณ์ในการทำงานซึ่งจะส่งผลดีต่อตนเองในอนาคต และยังทำให้ตนเป็นผู้กว้างขวางในสังคม มีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลในชุมชนที่อยู่ในวงการเล่นพนัน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพในหมู่เพื่อนฝูงให้แน่นแฟ้นขึ้นได้อีกด้วย

#### 4.3 ผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนของเยาวชน

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการกำหนดอนาคตของเยาวชนและประเทศชาติ ทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่บุคคล ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีพในโลกได้อย่างเป็นสุข จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการศึกษาคือเรื่องสำคัญและเป็นประเด็นที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นลำดับต้น จากการวิจัยเรื่องการพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องอยู่กับพฤติกรรมการเรียนและผลการเรียนของ

เยาวชนอย่างเข้มข้น จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่าการพนันท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเยาวชนหลายประการ ดังนี้

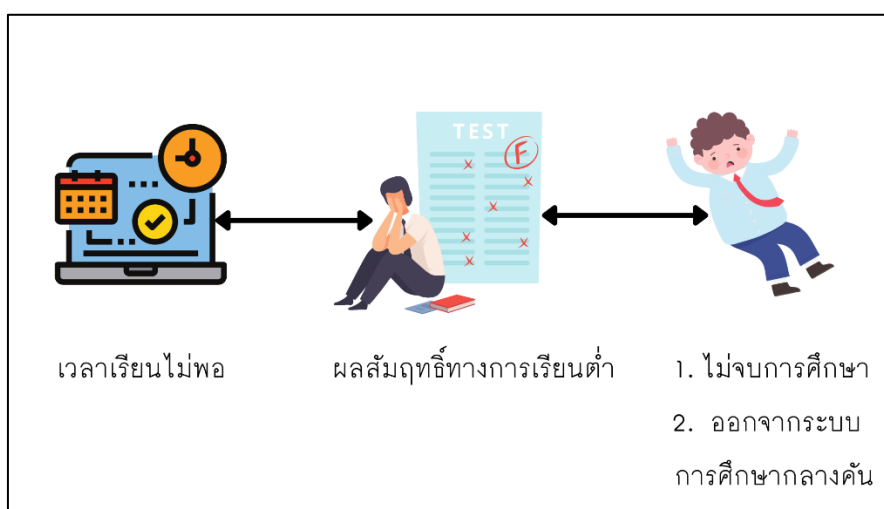
4.3.1 ผลกระทบด้านเวลาเรียน จากการวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมักขาดเรียนเพื่อร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นบ่อยครั้งอย่างเต็มที่ เยาวชนจะดูแลสัตว์ไปจนถึงช่วงสายทำให้มาเรียนในคาบเรียนภาคเช้าไม่ทันหรือบางครั้งเลือกที่จะขาดเรียนตลอดวัน ยิ่งใกล้วันแข่งขันมากเท่าไร เยาวชนยิ่งมีแนวโน้มขาดเรียนตลอดทั้งวันมากขึ้นเท่านั้น ตลอดจนการขาดเรียนเพื่อนำสัตว์ไปหาคู่แข่งชนหรือวันที่น่าสัตว์ไปแข่งขัน ซึ่งบางครั้งเยาวชนต้องนำสัตว์ไปแข่งขันในต่างถิ่น ทำให้ขาดเรียนตั้งแต่ 2 – 5 วันติดต่อกันในหนึ่งสัปดาห์ รวมถึงการตัดสินใจหนีเรียนในบางคาบเรียนเพื่อไปนั่งดูการถ่ายทอดสดการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ การที่เยาวชนมีพฤติกรรมขาดเรียนเช่นนี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเวลาเรียนของเยาวชน ที่หากมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ก็ย่อมได้รับผลการประเมินให้ไม่มีสิทธิ์สอบในรายวิชานั้น ๆ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการศึกษาด้านอื่น ๆ ต่อไป

4.3.2 ผลกระทบด้านผลการเรียนและการไม่จบการศึกษา ผลกระทบด้านนี้เป็นผลมาจากพฤติกรรมการเล่นพนันทั้งในและนอกชั้นเรียนของเยาวชน เยาวชนที่เล่นการพนันท้องถิ่นเป็นเยาวชนกลุ่มที่ไม่ตั้งใจเรียน เนื่องจากจิตใจจดจ่ออยู่กับเรื่องสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันเป็นหลัก ขาดเรียนบ่อยครั้งและมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์หรือชมการถ่ายทอดสดการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นทางออนไลน์ขณะร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน การไม่มีสมาธิจดจ่ออยู่กับการศึกษาและกิจกรรมในชั้นเรียนนี้เอง ส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่กำลังเรียนอยู่ ประกอบกับเมื่อหมดเวลาเรียน นักเรียนไม่ได้ทบทวนบทเรียนผ่านกระบวนการทำแบบฝึกหัดหรืองานส่งครู จึงยิ่งทำให้เยาวชนไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ เยาวชนกลุ่มนี้มักส่งงานไม่ครบถ้วนตามการวัดรายวัตถุประสงค์ หรือหากส่งงานก็มักปฏิบัติงานได้ไม่ดีนัก เนื่องจากขาดความความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและไม่ได้ฝึกทักษะในรายวิชาจนเชี่ยวชาญ ทำให้เยาวชนมีผลการเรียนต่ำ ไม่ผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลายวิชา หลายคนได้รับผลการประเมินประเภทไม่มีสิทธิ์สอบร่วมด้วย ทำให้ผลสัมฤทธิ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นอกจากนี้เยาวชนมักไม่สนใจที่จะดำเนินการสอบแก้ตัวหรือติดตามส่งงานตามภาระที่ครูมอบหมายทันที ทำให้ผลการประเมินไม่ผ่านคั้งค้างสะสมหลายวิชาและหลายชั้นปี เมื่อถึงชั้นปีสุดท้ายในระบบการศึกษาทั้งการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน เยาวชนไม่สามารถทำการแก้ตัวให้ผ่านเกณฑ์การประเมินที่คาดหวังทุกวิชาได้ทัน จึงทำให้ไม่จบการศึกษาในที่สุด

4.3.3 ผลกระทบด้านการตัดสินใจออกจากระบบการศึกษากลางคันของเยาวชน ผลการวิจัยแสดงข้อมูลอันเป็นที่น่าสนใจว่าเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้างนี้ ออกจากระบบการศึกษาขณะที่ผู้วิจัยทำการศึกษาไปถึง 6 คน (ไม่นับรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ออกจากระบบการศึกษาไปก่อนเริ่มทำการวิจัย ที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอีก 5 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันเดิมพันในการเล่นวัวชน แต่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันนอก เนื่องจากยังเด็กทำให้ไม่มีคู่พนัน ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันวัวชนเพียงอย่างเดียว 1 คน มีพฤติกรรมการเล่นไก่ชนเพียงอย่างเดียว 3 คน และมีทั้งพฤติกรรมการเล่นพนันวัวชนและไก่ชน จำนวน 1 คน โดยเริ่มจากการเล่นพนันวัวชนและเปลี่ยนมาเป็นการเล่นพนันไก่ชนในภายหลัง เนื่องจากในครอบครัวเลี้ยงไก่ชนและตนเองมีความชื่นชอบการเล่นพนันไก่ชนเป็นพิเศษ นักเรียนทั้งหมดมีพฤติกรรมขาดเรียนติดต่อกันหลายวัน เพื่อไปร่วมกิจกรรมการพนันไก่ชน และดูแลวัวชน จนทำให้เวลาเรียนไม่พอ และนักเรียนตัดสินใจออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด นักเรียนทั้ง 6 คน มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการพนันทั้งถนัดมาตั้งแต่เล็ก และมีจุดร่วมกันอีกประการหนึ่งคือนักเรียนทั้ง 6 คนมีรายได้จากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวงการพนันทั้งถนัด ไม่ว่าจะเป็นการตัดหญ้าวัวขาย การรับจ้างดูแลวัวชน รับจ้างดูแลไก่ชน การพัฒนาและขยายพันธุ์ไก่ชน เป็นต้น จากการสอบถามในประเด็นเหตุผลที่ตัดสินใจออกจากการศึกษา พบว่านักเรียนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เนื่องจากมองว่าการทำงานสามารถหาเงินดูแลตนเองได้ เรียนไปก็ไม่เข้าใจ อาจจะไม่จบเพราะมีผลการเรียนไม่ผ่านจำนวนมาก ทั้งผลการเรียน 0 ร. และมส.(ไม่มีสิทธิ์สอบ) นอกจากนี้มีเยาวชน 1 ใน 6 คนดังกล่าว ถูกเจ้าแม่ที่เป็นเจ้าของไก่ชนโน้มน้าวแถมสิ่งให้เลิกเรียนหนังสือเพื่อที่จะได้มีเวลาดูแลไก่ชนได้อย่างเต็มที่ สำหรับเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้เหตุผลว่าตนจะไปเรียนต่อในการศึกษานอกระบบ เพราะใช้เวลาน้อยกว่าการเข้าเรียนในระบบ การศึกษาปกติและมีพี่ที่รู้จักกันแนะนำว่าจบง่าย แม้ว่าครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองจะช่วยกันพูดโน้มน้าวอย่างไร ก็ยังคงยืนยันคำเดิมว่าจะไม่กลับไปเรียน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผลกระทบด้านการศึกษาที่เกิดจากการพนันทั้งถนัดมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะลูกโซ่ เมื่อเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันทั้งถนัดไม่สนใจการเรียนในชั้นเรียน และมีพฤติกรรมไม่เข้าร่วมชั้นเรียนบ่อยครั้ง ทำให้มีเวลาเรียนไม่เพียงพอและไม่มีสิทธิ์สอบหลายวิชา ผนวกเข้ากับพฤติกรรมการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียนที่มักขาดความตั้งใจ และรับผิดชอบ ก็ยังทำให้เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันทั้งถนัดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่

ในระดับต่ำ มีทัศนคติต่อตนเองในด้านลบ เกิดภาวะทอดทิ้งทางการศึกษา ไม่สามารถเรียนจบ การศึกษาภาคบังคับหรือการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตามตั้งใจหรือออกจากระบบการศึกษากลางคันไปในที่สุด ดังภาพประกอบ 17



ภาพประกอบ 17 ความเกี่ยวข้องกันของผลกระทบด้านการศึกษา  
จากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

#### ตอนที่ 5 ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

การเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ได้มาจากการนำข้อค้นพบในการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้กำหนดทิศทางการสร้างข้อความเพื่อให้ได้แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่มีความสอดคล้องกับบริบทตามสภาพจริงของชุมชนมากที่สุดและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยมุ่งการแสวงหาแนวปฏิบัติสำหรับกลุ่มเป้าหมายสังคมรอบตัวเยาวชนอันประกอบไปด้วย ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้สังคมรอบตัวเยาวชน รวมถึงตัวเยาวชนเอง มีความเข้มแข็งในด้านการรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่น สามารถดำรงตนให้พ้นจากภัยของการพนันท้องถิ่นและประสบความสำเร็จในการศึกษาตามที่ตั้งใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเป้าหมายในสังคมโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยระยะที่ 1 ได้แสดงให้เห็นว่าการพนันท้องถิ่นส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมกรเรียนและความสำเร็จทางการศึกษาของเยาวชน

แนวทางการป้องกันปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน นับเป็นแนวทางหลักที่สมควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสามารถทำได้ในสังคมทุกระดับและให้ผลที่มีประสิทธิภาพกว่าการแก้ไข โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดเห็นว่าการป้องกันปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่น ในขณะที่เยาวชนยังไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในการเล่นพนัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยังไม่ได้นำเงินของตนไปใช้ในการแข่งขัน ยังไม่ได้รับผลตอบแทนจากการพนันท้องถิ่น จะทำได้ง่ายกว่าการแก้ไขปัญหาหลังจากที่เยาวชนได้รับ “รางวัล” จากการพนันท้องถิ่นแล้ว เนื่องจากทัศนคติของเยาวชนต่อการพนันท้องถิ่นเป็นตัวแปรแรก ๆ ที่ต้องคำนึงถึง หากสามารถยับยั้งทัศนคติเชิงบวกของเยาวชนที่จะเกิดต่อการพนันท้องถิ่นได้ทัน่วงทีก็นับเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในระยะยาวที่จะช่วยให้เยาวชนไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้

ทั้งนี้จากเมื่อผู้วิจัยทำการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา การพัฒนาการศึกษา กลุ่มผู้ประกอบการของนักเรียนที่ไม่เล่นพนันท้องถิ่น กลุ่มผู้บริหารและครูผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวทางที่ใช้สำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนแล้ว ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลบางส่วนมีความสอดคล้องกับทฤษฎีตั้งต้นของงานวิจัย คือทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปแทรกเข้าไปในมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ได้ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และลงข้อสรุปข้อมูลและทำการนำเสนอข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมายสังคมรอบตัวเยาวชนตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และแนวปฏิบัติเพิ่มเติมเชิงนโยบายเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับครอบครัว 2) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับโรงเรียน 3) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับชุมชน 4) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในเชิงนโยบายด้านการศึกษา 5) แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนแบ่งตามระดับความรุนแรงของการติดพนัน ดังนี้

### 5.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับครอบครัว

ครอบครัว นับเป็นสังคมที่ใกล้ชิดเยาวชนมากที่สุด นอกจากนี้ บุคคลในครอบครัวยังเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ชักนำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นการพนันท้องถิ่น เป็นผู้กำหนดทิศทางทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น อาจจะเป็นทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ดังนั้นสถาบันครอบครัวนี้เองจึงเป็นปราการแรกที่จะช่วยป้องกันเยาวชนให้ห่างไกลภัยจากการเล่นพนัน

ท้องถิ่น จากข้อมูลของให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยทำการสรุปบทบาทของสถาบันครอบครัวในการป้องกัน การมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ดังนี้

5.1.1 ดูแลเอาใจใส่และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นให้แก่ เยาวชนในครอบครัว

ครอบครัวเป็นแหล่งข้อมูลแรกและเป็นแหล่งข้อมูลที่ทรงพลังในการกำหนดทิศทางการรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น ดังนั้นครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นให้แก่เยาวชน ทั้งในแง่ของประโยชน์และโทษของการพนันท้องถิ่น ปรับปรุงความเชื่อของเยาวชนให้มองการพนันท้องถิ่นในมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ใช่มองเป็นวิถีปกติของชุมชนที่มีส่วนดีเพียงด้านเดียว โดยอาจเป็นไปในรูปลักษณะการพูดคุยให้เยาวชนวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการพนันท้องถิ่น ชี้แนะให้เยาวชนในครอบครัวเห็นถึงภัยแฝงของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นที่แทรกซึมผ่านวาทกรรมที่ว่า การพนันท้องถิ่นเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำกันมารุ่นต่อรุ่น และแม้ว่าบุคคลในครอบครัวจะมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นหรือมีวิถีชีวิตและอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่น แต่ก็สามารถมีส่วนร่วมขับเคลื่อนในการป้องปรามพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของเยาวชนได้ เช่น การทำข้อตกลงกับเยาวชนถึงบทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน โดยอาจเป็นผู้เลี้ยงดู แต่ไม่สามารถร่วมลงเงินเดิมพันได้ หากยังไม่ถึงวัยที่ตกลงกันได้ หรือการไม่พาเยาวชนเข้าสนามพนันก่อนวัยที่มีความเข้มแข็งทางด้านกระบวนการคิด การยกตัวอย่างชีวิตของบุคคลที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในชุมชนมาเป็นกรณีศึกษาให้แก่เยาวชน สิ่งเหล่านี้สามารถกำหนดทัศนคติที่เยาวชนมีต่อการพนันท้องถิ่นได้ทั้งสิ้น เนื่องจากทัศนคติของบุคคลใกล้ชิด ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของเยาวชนเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การกระทำตนเป็นตัวอย่าง เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่ครอบครัวสามารถกระทำได้ในการป้องกันการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

นอกจากนี้ครอบครัวยังมีหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่เยาวชน คอยสอดส่องพฤติกรรม สุ่มเสี่ยง หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นในขณะที่ยังอยู่ในวัยนักเรียน นักศึกษา และทำการให้ข้อมูลสะท้อนไปยังโรงเรียนด้วย เพื่อให้การดูแลหรือแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะต้องคอยควบคุมกำกับให้เยาวชนห่างไกลจากสนามพนันให้มากที่สุด ในวัยที่เยาวชนยังมีกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณไม่มากพอ ดังสะท้อนผ่านข้อมูลต่อไปนี

“...กว่าผมจะพากุ้ง (นามสมมติ) เข้าบ่อน มันก็โตแล้วครับ จริง ๆ ผมเลี้ยงวัว แต่ก็ได้ให้มันช่วยเลี้ยงเท่าไร กับลูกผมก็ไม่ได้แหล่งกันเรื่องนี้ละ แล้วผมก็ไม่ค่อยเล่นให้กุ้งเห็น คือไม่ได้ปิด แต่ก็ไม่ได้เปิดนั้น เบอะไม่พาเข้ามา มันก็ไม่เห็นตอนผมเล่น ที่พาเข้าบ่อนนี่ก็ให้มาช่วยขายของ เหมือนมันไม่ได้ชอบมาตั้งแต่เด็ก คือผมก็ไม่ได้ปิดกัน แต่ก็ไม่ได้ให้มันมาช่วยอะไรเรื่องวัวเรื่องไก่ ผมว่าเป็นคนหญิงด้วย ก็เลยไม่ได้ให้มาช่วย แล้วกุ้งมันก็ไม่ได้ชอบ ก็เลยกลายเป็นมันไม่ได้เกี่ยวข้ออะไรไปพัน ก็ให้มาช่วยขายของอย่างเดียว กันว่าไม่ได้เล่นแต่เด็ก โตมามันก็ไม่สนใจแล้ว ของพันนี้ เลยคิดว่าน่าจะช่วยได้กัน...”

(PN1 ผู้ปกครองของเยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น แต่เป็นเจ้าของร้านค้าผูกขาดในบ่อนวัวชน)

“...มันเหมือนกับว่าชีวิตอยู่ในตรงนั้นอยู่แล้ว ใจเค้าก็เลยเชื่อว่ามันเป็นวิถีปกติ แล้วก็เป็นอย่างที่มันสามารถต่อยอดหรือว่าทำตาม ดำเนินรอยตามครอบครัวได้อย่างนั้นหรือเปล่า เขาก็เลยเชื่อแบบนั้นไง ดังนั้นครอบครัวต้องปรับความเชื่อเค้าละ...”

...อีกสิ่งหนึ่งนะคะ ที่ผู้ปกครองจะทำได้ก็คือ การดูแลเอาใจใส่อะคะ คือเหมือนว่าบางทีมันคืออยู่บ้านนะ รู้อะ ว่ามันเป็นแบบนี้ แบบนี้ ในวงครอบครัว เขาควรจะบอกให้ลูกให้เห็นถึงผลดีผลเสียของการอยู่ในการเล่นเกมพนันอย่างนี้ คือต้องสอนให้ลูกเห็นความตระหนักว่าเอออย่ามาเป็นนักพนันหรือเป็นเซียนพนันเลย เพราะว่ามันไม่ได้มีความมั่นคงในเรื่องของรายได้หรอกอะไรแบบนี้ คือมันมีข้อดีแต่คือให้เห็นผลเสียของการเล่นเกมพนันด้วย เพราะตอนนี้เด็กไม่กลัว เพราะว่าเด็กรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องปกติไป พ่อแม่ฉันเล่นได้ ฉันก็เล่นได้ใช่ไหมคะ ดังนั้นพ่อแม่อาจจะต้องมาแชร์ให้ลูกเห็นว่า เออมันก็มีได้มีเสีย ข้อดีมันคืออะไร ข้อเสียมันคืออะไร แล้วเป้าหมายที่พ่อแม่อยากจะทำให้ลูกเป็นต่อไปมันคืออะไร...และอีกสิ่งหนึ่งก็ต้องเป็นหูเป็นตา ต้องควบคุมกำกับลูกว่าลูกอยู่บ้านนี้มันแต่ดูออนไลน์พนันอะไรท้องถิ่นใหม่ เล่นพนันท้องถิ่นหรือเปล่า ต้องพยายามเอาใจใส่ลูก ดูแลลูก ไม่ให้เขาถลำเข้าไป”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2)

#### 5.1.2 ประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนเห็นเป้าหมายทางการศึกษา

ก่อนที่จะปลูกฝังให้เยาวชนมองเห็นถึงเป้าหมายทางการศึกษา สิ่งแรกที่ครอบครัวจะต้องปฏิบัติ คือ การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาภายในตนเองให้ได้เสียก่อน เมื่อผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาแล้ว ย่อมมีส่วนในการปลูกฝังและสร้าง

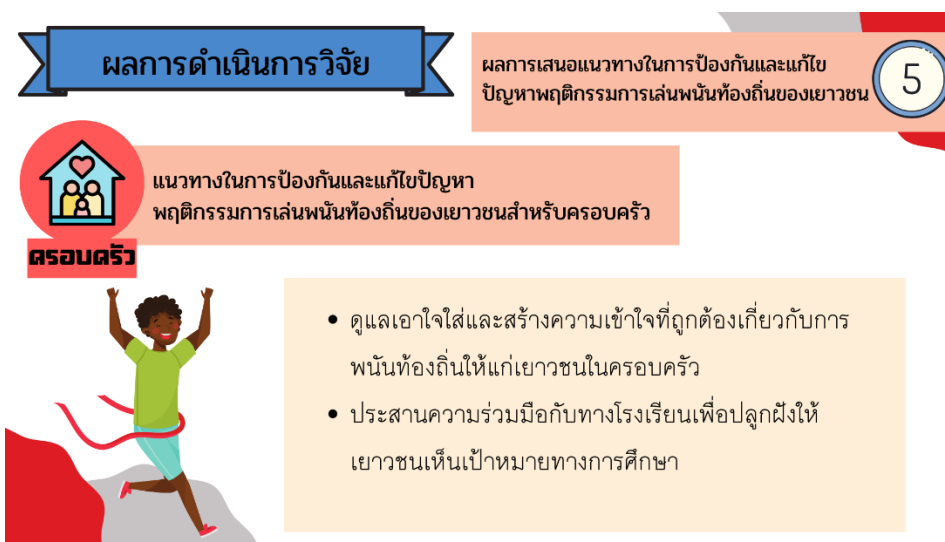
ความตระหนักให้เยาวชนเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการศึกษาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมตามไปด้วย ทำให้เยาวชนเชื่อว่าการศึกษามีพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวได้เป็นหนทางในการประกอบอาชีพ ทั้งยังสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้แก่ตนเอง เพื่อให้รู้เท่าทันสังคมได้ ความตระหนักได้ภายในตนเองของเยาวชนนับเป็นตัวช่วยสำคัญที่จะทำให้การกำหนดทิศทางการศึกษาของเยาวชนเป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อผู้ปกครองรับนโยบายจากโรงเรียนเรื่องการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาในตอนประชุมผู้ปกครองแล้ว ผู้ปกครองจะต้องช่วยพูดคุยกับลูกในเรื่องเป้าหมายด้านอาชีพและเป้าหมายด้านการศึกษา และจะต้องคอยติดตาม ถามย้ำ ให้เยาวชนได้ทบทวนถึงเป้าหมายนั้นบ่อย ๆ และไม่ละทิ้งจากเป้าหมายทางการศึกษา ในขณะที่เยาวชนอยู่ที่บ้าน เนื่องจากความคิดเห็นของสถาบันครอบครัวย่อมส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนด้วย โดยจากข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งให้เห็นว่าหนึ่งในตัวแปรที่ร่วมกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนเป็นผลมาจากทัศนคติของบุคคลใกล้ชิด ดังนั้นการตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการศึกษาในสถาบันครอบครัวนี้ ก็จะทำให้เยาวชนให้ความสำคัญกับกระบวนการศึกษามากขึ้นตามไปด้วย และมีแนวโน้มที่จะใช้เวลาไปกับกระบวนการศึกษามากกว่าที่จะก้าวเข้าสู่การมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

“...มันก็เลยทำให้ทิศทางการเรียนของเด็กมันไม่ค่อยถูกที่ถูกทางแล้วก็ไม่เหมาะสมสำหรับความต้องการของเด็กด้วย ดังนั้นผู้ปกครองก็ควรจะรู้เรื่องนี้ด้วย ก็คือ 1. จะต้องสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของเรื่องการเรียนของลูก อันนี้สำคัญที่สุดนะ...อันนี้คือพ่อแม่ก็ต้องมีการพูดคุยกับลูกถึงเป้าหมายทางด้านอาชีพและเป้าหมายทางการศึกษาของลูกด้วย เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ลูกเขาเข้าใจว่าการเรียนมันสำคัญกับชีวิตของเขาและของครอบครัวยังไงบ้าง...คือเราต้องสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองด้วย ที่เราสอนเด็กให้เห็นเป้าหมายทางการเรียน ผู้ปกครองก็ต้องเห็นเป้าหมายของลูกด้วยอะ ไม่งั้นคือจบเลยนะ เพราะความคิดพ่อแม่ผู้ปกครองเนี่ย มันส่งผลต่อความคิดเด็กมากกว่าพวกเราอยู่แล้ว”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

“...อันนี้เราก็ต้องสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนให้กับผู้ปกครองนะคะ แม้ว่าจะไปรับจ้างเลี้ยงวัวหรือว่าไปไปอะไรนะหาหญ้ามา หนูอยากจะมีอาชีพแค่นี้แหละ หนูไม่อยากจะปลูกหญ้าเอง ขายหญ้าเลยดีไหม มองหาอาชีพที่มันทำให้เราจะได้รายได้มากกว่านี้แล้วเป็นอาชีพที่สุจริตนะคะ อันนี้คือพ่อแม่ก็ต้องมีการพูดคุยกับลูกถึงเป้าหมายทางด้านอาชีพและเป้าหมายทางการศึกษาของลูกด้วย อันนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ลูกเขาเข้าใจ...คือเราต้องสร้าง

ความตระหนักให้ผู้ปกครองด้วย ที่เราสอนเด็กให้เห็นเป้าหมายทางการเรียน ผู้ปกครองก็ต้องเห็นเป้าหมายของลูกด้วยอะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2)



ภาพประกอบ 18 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับครอบครัว

## 5.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับโรงเรียน

โรงเรียนนับเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนใช้เวลาอยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่เช้าจรดเย็นกว่า 5 วันใน 1 สัปดาห์ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าโรงเรียนย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน โดยแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการนำเสนอนี้ หมายถึงแนวปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียน ทั้งสายการสอนและสายบริหาร ซึ่งสามารถกระทำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหากการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนได้ ดังนี้

5.2.1 ปรับกรอบความคิดของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า หลายครั้งเยาวชนตัดสินใจไม่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ออกนอกกระบวนการศึกษา เนื่องจากคิดว่าโรงเรียนไม่ใช่พื้นที่สำหรับตนเอง ครูผู้สอนไม่ให้การยอมรับตนเองเรียนไม่เก่งและไม่ได้ตั้งใจเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพียงด้านเดียว เยาวชนจึงเลือกที่จะออกไปแสวงหาพื้นที่อื่นที่ได้รับการยอมรับมากกว่า ดังนั้นบุคลากรทุกสายงาน ตั้งแต่ผู้บริหารตลอดจนครูทุกท่านในโรงเรียนจะต้องร่วมมือกัน โดยเริ่ม

จากการปรับกรอบความคิดของตนเองให้เข้าใจว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ และโรงเรียนคือพื้นที่พัฒนาศักยภาพเหล่านั้น กระบวนการต่อมาคือการปรับการรับรู้นิยามของการศึกษาใหม่ การศึกษาไม่ได้เท่ากับห้องเรียนแต่การศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และที่สำคัญที่สุดคือบุคลากรทุกคนในโรงเรียนจะต้องตระหนักให้ได้ว่าการมุ่งพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างรอบด้านควบคู่ไปกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ หากต้องการให้เยาวชนอยู่ในระบบการศึกษาไปจนตลอดรอดฝั่งและไม่ออกไปใช้พื้นที่สนามพนันในการแสดงตัวตน บุคลากรภายในโรงเรียนทุกสายงานควรยอมรับว่าเยาวชนแต่ละคนมีความสามารถหลากหลายที่แตกต่างกัน สิ่งสำคัญคือการชี้แนะให้เยาวชนเห็นถึงความสามารถของตนเอง และแสดงหนทางในการนำความสามารถนั้นไปประกอบสัมมาชีพต่อไปในอนาคต หมั่นชื่นชมในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เป็นความสามารถของเยาวชน ยกย่องเชิดชูในความสามารถเหล่านั้นอย่างทัดเทียมกับความสามารถด้านการเรียน ให้เขารู้สึกถึงความสำคัญของตนเองในพื้นที่โรงเรียน เอื้อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เด็กจะค้นหาและแสดงตัวตนได้ทุกแบบอย่างสร้างสรรค์ ก็จะเป็นการป้องกันไม่ให้เยาวชนเห็นความสำคัญของพื้นที่อื่นมากไปกว่าโรงเรียนและการศึกษา และสามารถดำรงชีพในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังความเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

“...หนึ่งคือต้องปรับ *mindset* ว่าโรงเรียนไม่ใช่แค่พื้นที่ในการเรียนรู้ การศึกษาความหมายมันกว้างนะ การศึกษาไม่เท่ากับห้องเรียนแต่การศึกษามันเท่าทุก ๆ สิ่งทุก ๆ อย่างที่มันเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ แต่ตอนนี้ โรงเรียนกลับทำค้ำว่าการศึกษาให้เท่ากับการสอนในห้องเรียนเท่านั้น การปรับมายเซ็ตตรงนี้ ถ้าผู้บริหารเอง ถ้าครูในโรงเรียนมองว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กก็เป็นเรื่องสำคัญ มันอาจจะไม่มีผลต่อกระทรวงหรอก เพราะในกระทรวงก็ยังคงไปถูกกระตุ้นเชิงนโยบายอีกรอบหนึ่ง แต่อันที่หนึ่ง ก็คือถ้าเราปรับ *mindset* ที่โรงเรียนได้ โรงเรียนมองเรื่องนี้ร่วมกันว่ามันเป็นการพัฒนาทักษะชีวิต อันที่สองก็คือการปรับมายเซ็ตครูและบุคลากรนะ เรื่องของการทำงานการศึกษาใหม่ การศึกษาเชิงสังคมให้มากขึ้น ...แล้วให้เด็กที่ไม่เก่งเชิงวิชาการสามารถได้รับการเชิดชูเท่า ๆ กับเด็กเรียนเก่งในโรงเรียนด้วย ให้มันโตไปด้วยกันนะ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

นอกจากการปรับกรอบความคิดเกี่ยวกับกระบวนการศึกษาแล้วของบุคลากรในโรงเรียนแล้ว คณะผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทเพิ่มเติมที่สำคัญยิ่งในการป้องกันปัญหาเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น โดยผู้บริหารต้องปรับกรอบความคิดและนโยบายการเสริมแรงทางบวกให้แก่ครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ต้องเห็นความสำคัญของการ

ช่วยเหลือและป้องกันเยาวชนจากอบายมุขหรือการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กให้เท่ากับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ เมื่อครูได้รับการเสริมแรงทางบวกจากผู้บริหาร ย่อมมีกำลังใจในการสร้างสรรค์งานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือและป้องกันเด็กตามไปด้วย

“...สองคือปรับมายเช็ตบุคลากรในโรงเรียน ให้เชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพและเป็นพื้นที่ให้เด็กพัฒนาศักยภาพเลิกสนใจบางเรื่องจนเกินไปและให้ความสำคัญกับเรื่องทักษะชีวิตบ้างนะครับ ผู้บริหารเริ่มให้ reward ครูในการทำเรื่องอื่น ๆ บ้างนอกเหนือจากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารมาให้ reward ครูในเรื่องของการพัฒนาเด็ก ให้ reward ของครูในเรื่องของการคุ้มครองเด็ก ความรุนแรงและภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่มีใครรู้จักเด็ก ได้ดี นอกจากพ่อแม่เขาอะนะ คือครูถูกมะ เพราะครูคือคนที่อยู่กับเขาทั้งวัน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

#### 5.2.2 เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัยภายในโรงเรียนให้แก่เยาวชน

ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ต่อเนื่องมาจากแนวปฏิบัติแรก กล่าวคือเมื่อบุคลากรในโรงเรียนปรับกรอบความคิดเกี่ยวกับเยาวชนในโรงเรียนและระบบการศึกษาแล้ว และมีแนวคิดที่โรงเรียนควรจะเป็นพื้นที่ที่ให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพของตนตามความสนใจและความถนัด ก็ควรจะมีพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัยให้เยาวชนภายในโรงเรียนด้วย ให้โรงเรียนกลายเป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่สนุก และสร้างทักษะเชิงสร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนได้ โดยพื้นที่สร้างสรรค์ดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและริเริ่มมาจากความสามารถ ความสนใจ หรือความถนัดของเยาวชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่พื้นที่สร้างสรรค์ที่เป็นกิจกรรมเพื่อตอบตัวชี้วัดในการประเมินโรงเรียนหรือตอบสนองความถนัดของครู ซึ่งจะต้องปรับแก้ในระดับนโยบายโดยผู้วิจัยจะนำเสนอในลำดับถัดไป

เริ่มแรกบุคลากรในโรงเรียนจะต้องถามความคิดเห็นของเยาวชนในโรงเรียนว่าความต้องการหรือพื้นที่ที่เยาวชนพอใจคืออะไร แล้วนำพื้นที่เหล่านั้นเข้ามาสู่โรงเรียนให้ได้ รูปแบบกิจกรรมอาจอยู่ในลักษณะของกิจกรรมชุมนุมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมเพิ่มเติมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นตามความสนใจของนักเรียน หรือกิจกรรมที่สามารถแทรกเข้าไปในกิจกรรมกีฬาได้ เช่น หากนักเรียนสนใจการเต้น หรือแข่งขันไก่แจ้ ก็อาจบรรจุการแข่งขันเหล่านี้ในกีฬาแล้วนำนักเรียนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษมาเป็นกรรมการ เพื่อสร้างการยอมรับในสังคมโรงเรียนให้แก่เยาวชนทุกคนโดยเสมอหน้า หากข้อมูลที่ได้พบว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการพนัน ครูต้องมาขบคิดเพื่อพัฒนาให้เป็นกิจกรรม

ที่น่าสนใจและห่างไกลจากการพ่นต่อไป โดยอาจแทรกความรู้เท่าทันการพ่นเข้าไปในกระบวนการนี้ด้วย เหตุที่ต้องทำเช่นนี้ เพราะโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่มีรั้วรอบขอบชิด การกระทำหรือร่วมกิจกรรมของเยาวชนอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ จัดเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเยาวชน นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า พื้นที่สร้างสรรค์ในโรงเรียนควรสะท้อนความต้องการและแสดงตัวตนของเยาวชนออกมาได้ หากกระทำได้ เยาวชนก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพื้นที่ในการแสดงตัวตนที่อื่น และยึดโยงเยาวชนไว้กับกระบวนการศึกษาภายในโรงเรียนได้ตลอดรอดฝั่ง ดังข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไปนี้

“...มันเกิดอะไรขึ้น เด็กสนใจไหม มันเป็นตัวสะท้อนนะว่าพื้นที่มันควรจะเป็นพื้นที่ซึ่งมัน มันเป็นความต้องการของเด็กอะ เป็นพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ที่เป็นความต้องการของเด็ก ไม่ใช่พื้นที่สร้างสรรค์ซึ่งครูเชื่อว่าเด็กจะชอบ แต่มันต้องเปลี่ยนวิธีคิด คือไปถามเขาว่าพื้นที่ที่เด็กชอบกิจกรรมที่เด็กชอบคืออะไร แล้วนำกลับมาสู่โรงเรียน...นโยบายของโรงเรียนเชิงรุกก็คือการทำพื้นที่สร้างสรรค์ สร้างพื้นที่กิจกรรมที่มันปลอดภัยให้กับเด็ก แบบที่เด็กเขาจะรู้สึกการมีตัวตน ในขณะเดียวกันเราก็ต้องแก้ปัญหาอื่น ๆ ที่มันตามมาด้วย”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

### 5.2.3 สร้างเป้าหมายทางอาชีพให้แก่เยาวชน

การสร้างเป้าหมายทางอาชีพให้เกิดในความตระหนักรู้ของเยาวชนเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครูทุกคนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นครูที่ใกล้ชิดกับเยาวชนในโรงเรียนมากที่สุดจากกิจกรรมการโฮมรูมซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกวัน จากผลการวิจัยระยะที่ 1 แสดงข้อมูลที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน ที่ว่าจุดบอดของระบบการศึกษาไทย คือการจัดการศึกษาอย่างไร้ทิศทางและเน้นหนักไปที่เนื้อหาเชิงวิชาการ แต่ไม่ได้ชี้แนะกระบวนการนำไปใช้ หรือการนำไปประกอบอาชีพ ทำให้เยาวชนที่ไม่ถนัดในเชิงวิชาการรู้สึกด้อยค่า มีภาวะรับรู้คุณค่าในตนเองต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งหลาย ๆ คนได้สะท้อนแนวคิดของตนต่อกระบวนการศึกษาว่า “ไม่รู้เรียนไปทำไม เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จะจบไหม” การกดทับเยาวชนด้วยวาทกรรมเรียนดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงนี้เอง ทำให้เยาวชนรู้สึกท้อแท้ในชีวิตในเส้นทางการศึกษาภายในโรงเรียนของตนไร้ทิศทาง ไม่ตอบสนองความต้องการและไม่ได้ช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ในอนาคต ตัวเยาวชนมองไม่เห็นภาพของการประกอบอาชีพจากการจบการศึกษา

ภายในโรงเรียน แต่เห็นหนทางการเลี้ยงชีพที่ตนสามารถทำได้จากภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะชุมชนที่แวดล้อมไปด้วยสนามพนันท้องถิ่นมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างเลี้ยงสัตว์ การตัดหญ้า วัว ร้อยสร้อยวัวขาย หรือแม้แต่การเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งเยาวชนเห็นตัวอย่างจากสภาพแวดล้อมในชุมชนอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นการสร้างเป้าหมายทางวิชาชีพภายในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่ครูทุกคนควรให้ความสำคัญและขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในเยาวชน

สำหรับแนวปฏิบัติของครูผู้สอน ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชามีบทบาทในการให้พัฒนาทักษะตามผลการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดในรายวิชา ชี้ชวนให้เยาวชนเห็นว่าสิ่งใดในรายวิชานั้น ๆ ที่เยาวชนทำได้ดี และจะใช้ทักษะเหล่านั้นไปใช้ประกอบอาชีพอะไรและอย่างไรได้บ้าง เมื่อเรียนจบแล้วตนเองจะได้อะไรจากการศึกษา เพื่อให้เยาวชนเห็นโอกาสในการนำความรู้หรือทักษะที่เกิดขึ้นในวิชาเรียนไปใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคตได้

ครูแนะแนวมีบทบาทอย่างมากเช่นกัน โดยความรู้เรื่องอาชีพเป็น 1 ใน 3 ขอบข่ายงานของกิจกรรมแนะแนว ครูแนะแนวอาจชี้ให้เยาวชนเห็นถึงหนทางทางอาชีพที่อาจเกิดขึ้นได้ในชุมชน ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและมีความมั่นคงทางอาชีพสูง กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นกิจกรรมที่ชี้ชวนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพที่อาจเกิดขึ้นได้ในชุมชน จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ความเป็นไปได้และทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพนั้น ๆ เชื่อมโยงเข้ากับรายวิชาที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ ที่จะก่อให้เกิดทักษะข้างต้น ชี้ชวนให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นคงทางอาชีพ เพื่อให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นทางการศึกษาและประสบความสำเร็จในอาชีพที่ตนตั้งเป้าหมายไว้ โดยมีข้อจำกัดว่าต้องเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงภายใต้เศรษฐกิจที่ผันผวน หรือให้ความรู้เกี่ยวกับทางเลือกในอาชีพอื่น ๆ ที่แตกต่างจากอาชีพที่อยู่แวดล้อมตัวเยาวชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น ให้เยาวชนเห็นมุมมอง โอกาส หรือทางเลือกทางอาชีพที่แตกต่างออกไป ฝึกให้เยาวชนวิเคราะห์แนวเปรียบเทียบและได้ตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพด้วยตนเองจากสถานการณ์ที่กำหนด หนทางเหล่านี้ล้วนสามารถสร้างเป้าหมายทางอาชีพให้เยาวชนและป้องกันเยาวชนออกจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้

“...มันก็เลยทำให้ทิศทางการเรียนของเด็กมันไม่ค่อยถูกที่ถูกทางแล้วก็ไม่เหมาะสมสำหรับความต้องการของเด็กด้วย ดังนั้นควรจะให้ข้อมูลเหล่านี้ ความรู้ของเขาเกี่ยวกับเรื่องเป้าหมายทางอาชีพ ให้ความรู้เปลี่ยนกระบวนการคิดใหม่ให้เขาเห็นเป้าหมายทางการเรียนค่ะ ก็คือมันก็เหมือนว่าเขาอาจจะอยู่ในชุมชนนั้น เขาก็คงไม่อยากจะทำอาชีพอะไรหรอก ก็คงจะทำ

เหมือนพ่อเหมือนแม่ที่ทำอะไรประมาณนี้ ดังนั้นควรจะให้ข้อมูลเหล่านี้ ความรู้ของเขาเกี่ยวกับเรื่องของเป้าหมายทางอาชีพ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2)

5.2.4 ปรับวิธีการสอนและหลักสูตรสถานศึกษา โดยดึงเอาสถานการณ์แวดล้อมของเยาวชนในชุมชนมาประยุกต์ใช้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มครูผู้สอนและครูผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นตรงกันว่าครูสามารถปรับวิธีสอนเพื่อดึงเยาวชนไว้ในโรงเรียนและไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยระยะที่ 1 ที่เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็นว่าวิธีสอนของครู มีผลต่อการตัดสินใจเข้าหรือไม่เข้าห้องเรียน โดยครูจะต้องมีวิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการเรียนรู้ที่สนุกสนาน นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม รู้สึกสนุกกับการเรียนรู้ รวมถึงต้องมีการประเมินที่หลากหลายอย่างรอบด้าน เน้นการประเมินเชิงประจักษ์จากกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนแทนการมอบหมายภาระงานนอกห้อง เพื่อให้นักเรียนมีเวลาให้กับสิ่งที่ตนสนใจ โดยมีการนำสถานการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นในชุมชนมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบลักษณะของโจทย์คณิตศาสตร์หรือกรณีตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ในหลากหลายวิชา ให้เยาวชนได้เรียนรู้จากสิ่งรอบตัวและสิ่งที่ตนสนใจ เยาวชนก็จะสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น ทั้งยังได้พิจารณาเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นอย่างรอบด้านร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน ซึ่งอาจมีแนวคิดที่น่าสนใจหรือมีพฤติกรรมที่ช่วยยับยั้งหรือลดทอนพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้ แต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มครูผู้สอนมีทัศนคติว่าหากดำเนินการจริง อาจทำได้ยาก เนื่องจากตนต้องทำตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและพัฒนานักเรียนตามตัวชี้วัดหรือเกณฑ์การประเมินที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มครูผู้สอน ต้องการให้นโยบายหรือเกณฑ์ทางการศึกษามีความยืดหยุ่นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเน้นการนำไปใช้มากกว่าจำนวนคาบหรือทักษะทางวิชาการเพียงอย่างเดียว จึงต้องการให้มีการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นตามบริบทของสังคม เน้นการเรียนรู้ผ่านชุมชนโดยนักเรียนได้ใช้ทักษะการสื่อสาร คติวิเคราะห์ และทักษะอื่น ๆ อย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอให้นำชุมชนเข้าสู่กระบวนการศึกษา โดยปรับหลักสูตรท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีเรื่องของการพนันท้องถิ่นเข้ามาเป็นประเด็นสำคัญในการสอนทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนในโรงเรียน เพิ่มการรู้เรื่องสังคม (Social Literacy) และการรู้เรื่องการเงิน (Financial

Literacy) เข้าไปในหลักสูตร โดยให้มีรายวิชาที่รองรับการพัฒนาทักษะชีวิตหรือการรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่น การป้องกันตนเองจากการติดพนัน รวมถึงการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์การพนันท้องถิ่นในชุมชน การรู้เท่าทันภัยทางสังคมรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการพนันท้องถิ่นเข้าไปด้วย ดังข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต่อไปนี้

“...อันนี้อาจจะต้องไปปรับหลักสูตรของโรงเรียน เป็นครูใช้ใหม่คะ ต้องไปปรับหลักสูตรตรงนั้นนะ ให้เรื่องของการพนันเข้ามาเป็นประเด็นสำคัญในการสอนทักษะชีวิตของเด็กเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดขึ้นได้ เราต้องร่วมมือกันนะ ถ้าไม่เริ่มสักที มันก็จะได้ผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2)

“...การเรียนรู้ของนักเรียนภายในโรงเรียน ซึ่งถูกบีบบังคับโดยหลักสูตร ซึ่งจะทำให้การอยากเรียนรู้ในโรงเรียน ความรู้สึกอยากอยู่โรงเรียน มันน้อยลง มันเป็นผลกระทบมาก เพราะโรงเรียนมีการบังคับ มีกรอบให้เด็ก...ถ้าโรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กชอบ แบบตรงนั้นได้มันก็น่าจะดีขึ้น แต่มันก็ทำยากนะ มันต้องเป็นหลักสูตร ต้องผ่านตัวชี้วัด มีการจัดการจากสพฐ. บ้าง อะไรต่าง ๆ เค้าบังคับมาเป็นกรอบว่าต้องทำตามนี้ ซึ่งมันเยอะมากนะ สำหรับเด็ก บางทีก็เกินความต้องการของเด็กเราไปมาก มันทำให้การทำงานของครูมันยาก ยากจะทำตามบริบทชุมชน...”

(ครู B)

5.2.5 สร้างการรู้เท่าทันการพนัน การรู้เท่าทันสังคม การรู้เรื่องสังคม (Social Literacy) และการรู้เรื่องการเงิน (Financial Literacy) ให้เกิดในเยาวชน

กระบวนการสร้างความรู้เท่าทันการพนันให้แก่เยาวชนเป็นกระบวนการแรกที่เหมาะสม ดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนที่สุด เนื่องจากความรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่นจะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น โดยบุคลากรในโรงเรียนทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันในการปลูกฝังให้เยาวชนเห็นถึงโทษของการพนันทั้งต่อตนเองและสังคม ปัญหาหรือผลกระทบอื่น ๆ ที่เกิดจากการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น แม้ว่าการพนันคือวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่ในสังคมไทยมาอย่างเนิ่นนานก็ตาม ครูต้องนำสถานการณ์ที่ปรากฏในชุมชนมาให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย แสดงให้เยาวชนเห็นโอกาสหรือความแตกต่างเมื่อได้เลือกปฏิบัติพฤติกรรมอื่นแทนการเล่นพนันท้องถิ่น เปิดมุมมองทางความคิดของเยาวชนให้กว้างขวางกว่าสิ่งที่เยาวชนพบเห็นได้ในชุมชน เมื่อเยาวชนมีทัศนคติต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเปลี่ยนไป ก็

อาจช่วยยับยั้งหรือป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้ และทำให้เยาวชนหลีกเลี่ยงสถานะติดพนันไปในที่สุด

กระบวนการที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความรู้เท่าทันการพนัน คือการสร้างการรู้เท่าทันสังคมและการรู้เรื่องสังคมหรือ Social Literacy ให้เกิดขึ้นในเยาวชน โดยเยาวชนจะต้องรู้จักพิจารณาชุมชนและโครงสร้างทางสังคมที่แวดล้อมตนเองอยู่ได้อย่างรอบด้าน รู้จักแฉะระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นภายในชุมชน เห็นมิติทางสังคมอย่างที่เราจะเป็น รวมถึงรู้จักการประสานทักษะต่าง ๆ ที่ตนมี เช่น การรวบรวมความรู้วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย หรือสังเคราะห์ผลรวมของงาน เพื่อให้เกิดทักษะการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เกิดภาวะการร่วมมือและการวางแผนก่อนการทำงาน

หากต้องการให้เยาวชนห่างไกลจากการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น การรู้เรื่องการเงินก็เป็นอีกหนึ่งทักษะที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นเยาวชน เนื่องจากเยาวชนไทยยังขาดทักษะการบริหารจัดการเงิน โดยครูทุกคนมีบทบาทให้เยาวชนรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินของตนเอง เริ่มวางแผนการเงิน มีความรู้ในด้านความเสี่ยงเกี่ยวกับการเงิน เน้นหนักให้เยาวชนเห็นว่าการใช้เงินไปกับการพนันท้องถิ่นอาจเป็นการใช้เงินไปอย่างสูญเปล่า และเป็นการหารายได้แบบไม่มีความมั่นคงทางการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้อาจประยุกต์กิจกรรมดังกล่าวให้เข้ากับรายวิชาที่สอนปลูกฝังขณะทำการโฮมรูม หรือโอกาสอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

สำหรับทักษะชีวิตที่ควรพัฒนาเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันการพนัน การรู้เรื่องสังคม และการรู้เรื่องการเงินของเยาวชน คือทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมถึงตรรกะการคิด ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ การเรียนหนังสือ เยาวชนจะรู้จักยับยั้งการใช้อารมณ์ รู้จักประมวลความรู้ที่ตนมีร่วมกับการใช้สติปัญญาส่วนบุคคลในการแก้ไขปัญหา มีการวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย การเปรียบเทียบผลกระทบของสถานการณ์ในชีวิตของตน รู้จักวิเคราะห์ความมั่นคงทางการเงิน มีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถแสวงหาหนทางที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและเป็นสุข บทบาทของบุคลากรในโรงเรียนคือต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกคิดเป็นหลัก ได้ปฏิบัติกิจกรรมและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและคอยดูแลความคิดของเยาวชนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ทางคณะผู้บริหารอาจช่วยขับเคลื่อนกระบวนการคิดดังกล่าว ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งเป็นการผนวกรวมการรู้เรื่องสังคม การรู้เรื่องการเงินและทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเป็นรูปลักษณะธุรกิจที่นักเรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจและความสามารถในเรื่องเดียวกันมาร่วมธุรกิจกัน มีขอบข่าย

งานหรือผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนเป็นหลัก ให้เยาวชนได้เห็นโอกาสและทิศทางทางอาชีพที่ตนสามารถกระทำได้ เห็นกระบวนการทำงาน เห็นมิติการหาเงินในทิศทางที่ถูกต้อง และเห็นโอกาสของความยั่งยืนทางการเงินที่เกิดขึ้นได้ด้วยความสามารถของตัวเอง เช่น ร้านตัดผม ร้านนวด หรือธุรกิจค้าขายอื่น ๆ ภายในโรงเรียน ทั้งนี้ต้องอยู่ในกำกับของครูและโรงเรียน หากบุคลากรในโรงเรียนทุกภาคส่วนทำได้ก็จะช่วยให้เยาวชนในชุมชนห่างไกลจากภัยของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

“...ผู้บริหารมี Concept เรื่องของ Social literacy พวกเขายื่นเข้าไป เรื่องของการเงินที่จะทำให้เด็กรู้เรื่องการวางแผนการเงินพวกนี้ รู้จักเรื่องของค่าของเงิน พวกนี้จะทำให้เด็กไม่เอาเงินไปเล่นการพนัน การสอนเรื่องของ financial literacy การรู้เท่าทันทางการเงินอย่างนี้ มันก็ต้องสอนใหม่...การส่งเสริมให้เด็กมีรายได้จากการขายของหรือว่าการทำธุรกิจประกอบการในโรงเรียนเรื่องของ Social Enterprise โรงเรียนมันทำได้หนี...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

#### 5.2.6 ให้ความรู้ครูในเรื่องของการดูแล ช่วยเหลือ และปกป้องเยาวชน

เนื่องจากการดูแล ช่วยเหลือและปกป้องเยาวชนให้ห่างไกลจากภัยของการพนันท้องถิ่นเป็นบทบาทหน้าที่ของครูทุกคน แต่ในหลักสูตรการพัฒนาคู ประเด็นนี้กลับถูกละเลย ไม่ถูกบรรจุในหลักสูตรการศึกษาที่ผลิตครู หรือการอบรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก็ไม่ได้มีความครอบคลุมทั่วถึงครูทุกคน ดังนั้นทางโรงเรียนจึงต้องแสวงหาความรู้ในด้านนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้สามารถดูแล ปกป้อง ช่วยเหลือนักเรียนจากภาวะการณ์ที่สุ่มเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนอาจจัดเป็นโครงการขึ้นมาเพื่อรองรับการพัฒนาครูในส่วนนี้ และจะต้องประสานความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน ที่มีความรู้ ความสามารถ ความถนัด หรือภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณสุข ตำรวจ เจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ ทั้งนี้ครูเองก็จะได้ส่งต่อข้อมูลเยาวชนที่มีภาวะเสี่ยงเกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นในโรงเรียนให้ชุมชนได้รับทราบในคราวเดียว กิจกรรมที่จัดอาจเป็นกิจกรรมให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนระหว่างชุมชนและบุคลากรภายในโรงเรียน ร่วมกันสร้างแนวทางสำหรับป้องกันและแก้ไขปัญหาตามบริบทเฉพาะของชุมชน แลกเปลี่ยนเครื่องมือที่ใช้วัดภาวะเกี่ยวกับหารพนันหรือผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่เกิดในเยาวชน เป็นต้น

“โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากกลุ่มคนที่เขามีความชำนาญ ต้องหา expertise ให้กับเขาอะ expert ที่ต้องเข้ามาช่วยงานครูอะ เช่น ครูควรจะมีความรู้เรื่องอะไรอะ การป้องกันความรุนแรงในเด็ก เขาก็ต้องไปหานักสังคมสงเคราะห์นะไปหานักปกครอง ไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไรพวกเนี่ยะ มาช่วยกันทำงานร่วมกันครับ แต่ไม่ได้เป็นการจ้องจับแต่เป็นการเฝ้าระวัง ดีไซน์งานร่วมกัน แล้วมันจะเกิดภาพหนึ่งเกิดขึ้นมาทันที คือนโยบายมันจะเคลื่อนตัวจากโรงเรียนไปสู่นโยบายชุมชน...แล้วเราก็นำเข้าความรู้ชุดการป้องกันคุ้มครองเด็กเข้าไปสู่ครูให้ได้”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

#### 5.2.7 รับและส่งต่อข้อมูลภายในชุมชน

แนวปฏิบัตินี้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของสังคมที่แวดล้อมตัวเยาวชนในชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นผู้ประสานงานหลัก ครอบครัวมีหน้าที่ส่งต่อข้อมูลพฤติกรรมของบุตรหลานในขณะที่อยู่ที่บ้านให้แก่ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนทราบ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาเฝ้าระวังเยาวชนคนนั้น ๆ เป็นพิเศษในฐานะเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ในขณะเดียวกัน ภายในโรงเรียนเองก็ต้องมีการส่งต่อข้อมูลการเฝ้าระวังและความสามารถพิเศษของเยาวชนระหว่างสถานศึกษาก่อนหน้ากับสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริม ดูแล ช่วยเหลือและเฝ้าระวัง นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังต้องส่งต่อข้อมูลการเฝ้าระวังให้แก่ชุมชนด้วย เพื่อให้ชุมชนขยายขอบข่ายการดูแลออกไป เช่น หากโรงเรียนส่งต่อข้อมูลด้านการพนันท้องถิ่นในเยาวชน ข้อมูลชุดดังกล่าวอาจถูกส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ปกครองในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องเข้ามาควบคุมดูแลพื้นที่สนามพนันและปกป้องเยาวชนร่วมกับทางโรงเรียน นอกจากส่งต่อข้อมูลสู่ชุมชนแล้ว โรงเรียนก็ต้องสะท้อนข้อมูลการเฝ้าระวังกลับไปยังครอบครัวด้วย เพื่อที่ว่าในบางครอบครัวที่ไม่ทราบว่าเยาวชนในปกครองมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จะได้ช่วยสอดส่องดูแลเยาวชนได้ทันทั่วทั้งจากแนวปฏิบัติข้างต้น ทั้งสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจะต้องมีนโยบายการร่วมมือภายในชุมชน การดูแลปกป้องให้เยาวชนในชุมชนเติบโตไปอย่างถูกต้องทางและปลอดภัยจึงจะเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

“เด็กคนมันมีความเสี่ยงในการติดการพนันสูง ข้อมูลชุดนี้ส่งต่อไปที่ไหน ถ้ามันหลุดคุยกันอยู่ในโรงเรียน มันจบแค่นี้ในรั้วโรงเรียน แต่ถ้ามันมีนโยบายความร่วมมือกันในระดับชุมชนไป ถ้าข้อมูลนี้ถูกส่งต่อไปที่ตำรวจ มันจะไปถึงแหล่งการพนัน ถ้ามันถูกส่งต่อไปที่ครอบครัว มันจะต้องไปดูว่าครอบครัวเขาก็เป็นอย่างไร ต้องเข้าไปดูแลไหมหรือถ้าครอบครัวเขาไม่รู้ เด็กมันทำเอง ครอบครัวจะได้กลายเป็นหน่วยที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาค่ะ มันก็จะเป็นนโยบายระดับที่ 2

คือระดับชุมชนที่เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันในการเฝ้าระวังการแก้ปัญหา เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ทำเองในโรงเรียนยาก แต่มันต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นตัวตั้ง ในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

**ผลการดำเนินการวิจัย**

**ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน**

5

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา  
พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับโรงเรียน

โรงเรียน

- ปรับปรุงความคิดของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน
- เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัยภายในโรงเรียนให้แก่เยาวชน
- สร้างเป้าหมายทางอาชีพให้แก่เยาวชน
- ปรับวิธีการสอนและหลักสูตรสถานศึกษา โดยดึงเอาสถานการณ์แวดล้อมของเยาวชนในชุมชนมาประยุกต์ใช้
- สร้างการรู้เท่าทันการพนัน การรู้เท่าทันสังคม การรู้เรื่องสังคม (Social Literacy) และการรู้เรื่องการเงิน (Financial Literacy) ให้เกิดในเยาวชน
- ให้ความรู้ครูในเรื่องของการดูแล ช่วยเหลือ และปกป้องเยาวชน
- รับและส่งต่อข้อมูลภายในชุมชน

ภาพประกอบ 19 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับโรงเรียน

### 5.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับชุมชน

ชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ที่เยาวชนใช้เวลาในชีวิตอยู่ตลอดเวลาและมีอิทธิพลต่อความคิดรวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชนนั้นด้วย ดังนั้นหากต้องการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทัศนคติ หรือรูปแบบพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล ชุมชนก็ต้องเปลี่ยนแปลงก่อน สำหรับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ชุมชนสามารถร่วมกันกระทำให้เกิดขึ้นได้ มีดังนี้

#### 5.3.1 ร่วมกันวางมาตรการป้องกันเยาวชนให้ห่างไกลจากการพนันท้องถิ่น

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่าเยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย ทำให้ความกลัวลดลง และเกิดทัศนคติเชิงบวกได้ง่าย หนทางแก้ไขปัญหานั้นมี

ประสิทธิภาพของปัญหานี้ คือการวางมาตรการร่วมกันของสังคม อาจเริ่มต้นที่ระดับชุมชนก่อน แล้วขยายไปในวงสังคมที่กว้างขึ้นเป็นนโยบายเชิงกฎหมายต่อไป ซึ่งวิธีการนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยทำการกำหนดข้อตกลงในระดับชุมชนว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นใดบ้างที่เยาวชนสามารถทำได้ เช่น สามารถเลี้ยงได้ แต่ไม่มีสิทธิในการลงเงินพนัน หากเยาวชนลงเงินเดิมพันหรือเงินพนันนอกจะถือว่าผิดกฎหมาย ผู้ใหญ่ที่กระทำผิดร่วมหรือเอื้อให้เกิดการกระทำผิดก็เสมือนเป็นผู้กระทำผิดด้วยตนเอง การกระทำเช่นนี้จะเป็นการช่วยตีกรอบทางความคิดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นให้แก่เยาวชน

นอกจากนี้ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจำกัดการเข้าถึงการพนันท้องถิ่นของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนยังเป็นวัยที่กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณยังไม่ทำงานเต็มที่ เต็มไปด้วยภาวะหุนหันพลันแล่นจากกลไกทางร่างกายของช่วงวัยรุ่น ก่อปรเข้ากับความที่การพนันท้องถิ่นเป็นวิถีปกติที่พบได้ทั่วไปในชุมชนนั้น จากการชุมชนจึงควรมีมาตรการที่จริงจังและเด็ดขาดในการเข้าถึงการพนันท้องถิ่นของเยาวชน ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร กล่าวคือจากการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าการจำกัดไม่ให้เยาวชนที่สวมชุดนักเรียน นักศึกษา เข้าถึงสนามพนัน แต่หากสวมชุดไปเรวกก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้นได้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความหละหลวมของมาตรการดังกล่าว จึงควรใช้วิธีการตรวจบัตรประชาชนของผู้เข้าร่วมก่อนทุกครั้ง และจำกัดอายุเยาวชนที่จะเข้าร่วมพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นที่อย่างน้อย 18 ปี เนื่องจากพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว อย่างไรก็ตามหน่วยงานของชุมชนต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ประกอบการเห็นว่าการพนันท้องถิ่นกำลังส่งผลกระทบต่อการบวนการศึกษาและชีวิตของเยาวชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการประสานความร่วมมืออย่างเต็มใจจากทุกฝ่ายเพื่อเยาวชนในชุมชนของตนเอง

“มันเริ่มมีชุมชนที่อยากจะป็นชุมชนปลอดการพนัน ก็ต้องสร้างข้อตกลงร่วมกัน บางอย่างใช้มัย เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ทำเองในโรงเรียนยาก แต่มันต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นตัวตั้ง ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เด็กอยู่ในโรงเรียนพอ ๆ กับที่เด็กใช้ชีวิตนอกโรงเรียนอย่างเนี่ยะ ไปด้วยกัน ให้มีข้อตกลงที่เด็กเค้าจะมีความเกรงเพิ่มขึ้น มันก็น่าจะคุมได้...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

“คือถ้าแก้ไขปัญหในระดับนโยบายนะ ตอนนี้สิ่งที่มันค่อนข้างที่จะได้รับการตอบสนองพอสมควร ก็เช่น เรื่อง สุรา เค้าก็จะกำหนดว่าห้ามขายให้เด็ก แล้วก็จำกัดเวลาขาย มันก็จะเป็นเหมือนตีกรอบให้มันนิ่ง ในชุมชนต้องมานั่งคุยกันแล้วแหละว่า ถ้าเกิดในชุมชนมันได้รับ

ผลกระทบแบบนี้ เราจะทำยังไง เพื่อให้ในบ่อนเฝ้าห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 เข้าไปเข้าไปอย่างนี้ ได้มัย หรือเด็กเลี้ยงสัตว์ได้ ดูแลได้ แต่ห้ามลงเงินพนันไง อันนี้มันต้องทำมาเป็นทีมในชุมชนนะว่า ห้ามเล่นพนัน”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2)

### 5.3.2 เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ล้วนพูดตรงกันว่าช่วงวัยของเยาวชน เป็นวัยของการแสวงหาตัวตนและการยอมรับ ดังนั้นพื้นที่ในการแสดงออกด้านความคิด และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญและควรระวังไม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน แต่ปัจจุบันกลับพบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ให้เยาวชนแสดงออกทางตัวตนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนต่างจังหวัด เราไม่มีพื้นที่เชิงสร้างสรรค์สำหรับการทำกิจกรรมของเยาวชน ดังนั้นเยาวชนจึงมักติดตามผู้ใหญ่เข้าไปในพื้นที่สุ่มเสี่ยงซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ใหญ่หลากหลายรูปแบบ เช่น สนามพนัน ท้องถิ่น การขับขี่ยานยนต์ผิดวินัยบนท้องถนน ซึ่งหากเยาวชนได้รับการยอมรับในพื้นที่เหล่านั้นแล้ว ก็เป็นการยากที่จะดึงเยาวชนกลับเข้ามาในพื้นที่ที่เหมาะสม

จากปัญหาข้างต้น ชุมชนจึงควรมีพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน พื้นที่ที่เยาวชนจะได้รับการยอมรับจากบุคคลแวดล้อมตามความสามารถที่ตนเองมีอยู่ หรือการสร้างให้เกิดแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจของเยาวชนในชุมชน กิจกรรมบริการเพื่อสังคมที่ยึดตามความสนใจของบุคคลในสังคมเป็นหลัก เช่น กิจกรรมทำอาหาร กิจกรรมวาดภาพสีน้ำ หน่วยงานปกครองระดับท้องถิ่นอาจมีการสำรวจความสนใจของเยาวชนเพื่อหาพื้นที่ที่เยาวชนสามารถรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่ได้ ซึ่งกระบวนการนี้สามารถทำร่วมกับโรงเรียนได้ อาจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของเยาวชนในท้องถิ่นร่วมกัน เพื่อให้พื้นที่สร้างสรรค์ของเยาวชนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเชื่อมโยงสอดคล้องกันและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อเยาวชนมีพื้นที่เชิงสร้างสรรค์สำหรับทำกิจกรรมที่ตนสนใจแล้ว เยาวชนก็ไม่จำเป็นต้องแสวงหาพื้นที่อื่นของผู้ใหญ่เพื่อให้ได้รับการยอมรับอีก และย่อมทำให้เยาวชนบางส่วนห่างไกลจากการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้

“เด็กมันจะเป็นช่วงเวลาของการแสวงหาตัวตนและการยอมรับ วัยเฝ้าเค้าต้องการพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับ ถ้าเราดูจากพัฒนาการของเค้า เค้าจะไม่ใช้คนที่ชื่นชมผู้นำละ แต่

เค้าอยากเป็นคนที่เป็นผู้นำละ เพราะฉะนั้นเนี่ย พื้นที่ในการแสดงออกพื้นที่ไหนก็ได้ในสังคม... ทำไมเราไม่เคยมีพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กในชุมชน ที่มันสามารถที่จะถูกจับตา ถูกเฝ้าระวัง โดยผู้คนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วก็เป็นหน่วยงานต่าง ๆ ได้ เราไม่มีพื้นที่สำหรับเด็ก เด็กจำนวนหนึ่งก็เลยต้องเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของผู้ใหญ่ พื้นที่ของผู้ใหญ่นี้แหละมันเต็มไปด้วยเรื่องราวที่บางครั้ง เด็กเค้าไม่ดูแลตัวเองไม่ได้ เค้าก็หลงไปกับกระแส เช่น ตามพ่อไปอยู่ในวงพนัน แล้วดันทะเล่ได้รับการยอมรับ ไอ้เด็กนี้มันเก่ง อายุมันแค่นี้ มันกลายเป็นแรงกระตุ้น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1)

### 5.3.3 จัดผู้มีความรู้เข้าไปในโรงเรียน

ในการจะป้องกันและแก้ไขปัญหาวัยรุ่นพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนนั้น ชุมชนจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ขยายความรู้ให้แก่สมาชิกในสังคม โดยอาจแบ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน ดูแลช่วยเหลือเยาวชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน รวมถึงส่งเสริมเป้าหมายทางอาชีพให้แก่ตัวเยาวชน

สำหรับการให้ความรู้แก่ครูในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกัน ดูแลช่วยเหลือเยาวชนนั้น ชุมชนมีบทบาทในการจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษในแต่ละเรื่องเข้าไปให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียน เช่น การจัดหานักสังคมสงเคราะห์เพื่อนำวิธีการดูแลและส่งต่อเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สาธารณสุข ประจำตำบลเพื่อดูแลเกี่ยวกับสุขภาพ เน้นสอนว่าภาวะเสพติดพนันจัดเป็นปัญหาสุขภาพประการหนึ่ง หรืออาจเป็นตำรวจที่จะเข้าไปแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้ กระบวนการนี้ควรเกิดขึ้นในรูปแบบกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตนมี ทั้งหน่วยงานในชุมชนและสถานศึกษา ร่วมกันหาวิธีการ หลักสูตรเครื่องมือและแนวทางเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ส่วนการให้ความรู้แก่เยาวชนนั้น ชุมชนควรมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เกิดขึ้นได้ในชุมชน เช่น ในพื้นที่การวิจัยนี้ มีเยาวชนที่ทำการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ชุมชนต้องให้การสนับสนุนและทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่อาชีพต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เกิดความยั่งยืนทางการเงินได้ รวมถึงแสดงให้เยาวชนเห็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้หากต้องการประกอบอาชีพนั้น ๆ ส่งเสริมการมีเป้าหมายทางอาชีพให้แก่เยาวชน ครอบครัวยุติให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการศึกษา และการนำความรู้กลับมาพัฒนาชุมชน จัดการประกวดหรือกิจกรรมส่งเสริมความสามารถภายในชุมชนอื่น ๆ ที่เข้ากับความสำเร็จและอาชีพที่เกิดขึ้นได้ในชุมชน ในขณะที่เดียวกันชุมชนก็ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่น โดยอาจประสานความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อไปจัด

กิจกรรมให้ความรู้ โดยจะต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หรืออาจเป็นการให้ความรู้ภายนอกโรงเรียนก็ได้ ให้ความรู้กระจายออกไปทางผู้นำชุมชนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมต่อไป

“...ก่อนที่หนูจะทำนุवादโครงก่อน เสร็จแล้วก็ชวนผู้ใหญ่บ้าน ชวนใครอะ ที่เขามีประสบการณ์เข้ามาร่วมแชร์ ที่เขาเห็นมุมมองที่ต่างจาก เห็นชอบ เห็นว่าเด็กไม่ควรจะเข้าไปยุ่งอย่างเนี้ย มีมุมมองเดียวกับหนูอะ เอามาร่วมแชร์ มาร่วมเขียนโปรแกรมด้วย อะไรนะ เขียนหลักสูตรด้วย ยิ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับครูที่จะหยิบไปสอนด้วย...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2)

**ผลการดำเนินการวิจัย**

**ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน**

**5**



**ชุมชน**

**แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา  
พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับชุมชน**

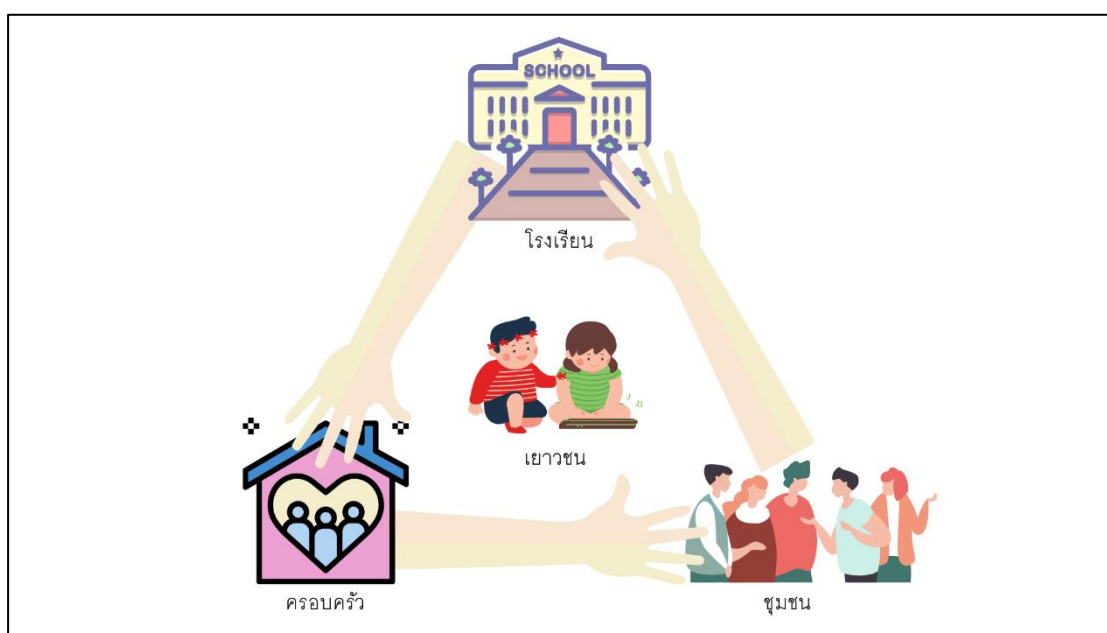
- ร่วมกันวางมาตรการป้องกันเยาวชนให้ห่างไกลจากการพนันท้องถิ่น
- เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนในชุมชน
- จัดผู้มีความรู้เข้าไปในโรงเรียน



ภาพประกอบ 20 แนวทางในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับชุมชน

วิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอตามกลุ่มเป้าหมายสังคมรอบตัวเยาวชนทั้ง 3 ระดับข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติของสังคมแต่ละระดับมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การจะดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้ได้นั้น ไม่อาจอาศัยส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงส่วนเดียวได้ แต่ต้อง

อาศัยการประสานความร่วมมือกันภายในสังคม ร่วมกันขับเคลื่อนแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนให้เกิดขึ้นได้จริงและมีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวัง ดังภาพประกอบ 21



ภาพประกอบ 21 กลุ่มสังคมรอบตัวเยาวชนที่มีส่วนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

#### 5.4 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในเชิงนโยบายด้านการศึกษา

การจะสร้างความเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนให้เกิดขึ้นได้นั้น ทุกภาคส่วนควรร่วมมือกันพิจารณานโยบายทางการศึกษาของชาติเสียก่อน เนื่องจากเป็นแนวปฏิบัติหลักที่บุคลากรทางการศึกษาจะต้องยึดเป็นแนวทางในการทำงานเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและครูในโรงเรียนล้วนให้ความเห็นตรงกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการแก้ปัญหาระดับนโยบาย ดังนี้

#### 5.4.1 ให้ความสำคัญกับการสอนทักษะชีวิต และแรงจูงใจให้เป็นนโยบายของครูทุกคน

นโยบายทางการศึกษาควรหันมาให้ความสำคัญกับการสอนทักษะชีวิตแก่นักเรียนควบคู่ไปกับการให้คุณค่าทักษะทางวิชาการ และผลักดันให้เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการประเมินผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงประจักษ์ เพื่อไม่ให้เกิดภาวะละเลยนักเรียนที่ไม่มีความโดดเด่นด้านวิชาการหรือนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยง ที่แม้อาจไม่ใช่ผลกระทบในวงกว้างกับนักเรียนส่วนใหญ่ แต่ไม่ใช่เหตุผลที่นักเรียนจะถูกทอดทิ้งทางการศึกษา ปัจจุบันนโยบายทางการศึกษาเน้นหนักไปที่ทักษะทางวิชาการ ออกนโยบายมายังโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนทำโครงการสำหรับพัฒนาทักษะทางวิชาการเป็นหลัก แต่โครงการสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตกลับถูกทำอย่างฉาบฉวย เป็นเหตุการณ์หรือกิจกรรมชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น ไม่มีรางวัลในระดับปัจเจก นอกจากนี้ตัวชี้วัดเชิงนโยบายที่กดดันโรงเรียนในเชิงวิชาการควรถูกนำมาพิจารณาใหม่เช่นกัน เช่น การให้ความสำคัญกับคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามากในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หากนโยบายเปลี่ยน ระบบการทำงานของครูในโรงเรียนย่อมขับเคลื่อนตาม และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาเยาวชนจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น

การส่งเสริมและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปลูกฝังทักษะชีวิตนี้จะต้องเป็นหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน ไม่มีภาวะการผลัดภาระแก่กัน อาจเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการประเมินรายบุคคลเชิงประจักษ์ เพื่อให้รางวัลในระดับปัจเจกลงไปยังผู้ปฏิบัติงานจริง การปรับนโยบายการศึกษานี้อาจจัดทำให้สอดคล้องกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในเรื่องของการสร้างหลักสูตรที่เสนอให้มีการบรรจุการสอนทักษะชีวิต การรู้เท่าทันการพนัน การรู้เท่าทันสังคมและการเงินเข้าไปในหลักสูตรด้วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้สร้างอาชีพ รวมถึงเป็นพลเมืองและพลโลกที่มีคุณภาพอย่างมีความสุข

#### 5.4.2 ให้ความสำคัญกับการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระบบการศึกษา การวางแผนคิดและการนำไปใช้ให้ถูกวิธี

การประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระบบการศึกษาไทย รวมถึงโครงการต่าง ๆ ที่ทำขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายส่วนนี้ เช่น โรงเรียนสีขาว โรงเรียนคุณธรรม ล้วนเป็นนโยบายที่มีแนวคิดที่ดี แต่อาจใช้ไม่ได้ผลจริงในเชิงคุณภาพ เนื่องจากตัวชี้วัดที่เน้นการประเมินเอกสารเป็นหลักแทนการประเมินเชิงประจักษ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจริง ๆ ส่งผลให้การนำ

แนวคิดไปขยายผลในโรงเรียนไม่เป็นไปตามที่มุ่งหวัง เกิดภาวะทำงานแบบฉาบฉวยเพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดและได้ผลตอบแทนตามต้องการ หากเกณฑ์ในการประเมินมีการปรับให้เป็นการประเมินอย่างหลากหลายเชิงประจักษ์และให้ผลรางวัลไปถึงครูผู้ปฏิบัติมากขึ้น การมุ่งมั่นพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนก็จะมีคุณภาพมากขึ้นและให้ผลตามนโยบายหลักมุ่งหวังเอาไว้

## 5.5 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนแบ่งตามระดับความรุนแรงของการติดพนัน

จากข้อมูลแนวปฏิบัติที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ล้วนเป็นแนวปฏิบัติในภาพรวมที่ต้องการให้สังคมทุกระดับเป็นผู้ขับเคลื่อน แต่การจะนำแนวปฏิบัติไปใช้แก้ปัญหาทางการศึกษาให้ได้ผลดีนั้น จะต้องเลือกวิธีการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับระดับความรุนแรงของภาวะการติดพนันท้องถิ่นด้วย โดยผู้วิจัยทำการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

5.5.1 กลุ่มที่ยังไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เยาวชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยได้รับผลประโยชน์จากการพนันท้องถิ่น จึงเป็นกลุ่มที่สามารถจัดการได้ง่ายที่สุด โดยเน้นหนักไปที่การป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น หมั่นให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของการพนันท้องถิ่น สอนให้ตระหนักถึงผลกระทบของการพนันท้องถิ่นและปัญหาที่จะตามมา ให้เยาวชนได้วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการพนันท้องถิ่นจากสถานการณ์จริงที่สามารถพบได้ในชุมชน ให้เยาวชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย แสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณให้รู้เท่าทันการพนันได้ ปลุกฝังทัศนคติต่อการพนันท้องถิ่นในมุมมองที่หลากหลาย เน้นการสร้างเป้าหมายทางการเรียนเชิงบวก ให้เยาวชนมีแรงใจในการศึกษามากกว่าการเล่นพนันท้องถิ่น

5.5.2 กลุ่มที่เริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นเยาวชนที่ยังรู้สึกว่าการพนันดี ไม่เล่นก็ได้ บุคคลแวดล้อมจะต้องเปลี่ยนความคิดของเยาวชนให้ทัน ต้องสอนทักษะการคิด การควบคุมตนเอง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เน้นกระบวนการสอนแบบวิเคราะห์ ให้เยาวชนคิดเอง ผ่านสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ครูมีหน้าที่ในการเตรียมสื่อที่ทำให้เยาวชนสนใจ เน้นกระบวนการลงมือปฏิบัติมากกว่าการอธิบาย โดยยกเคสดัวอย่างมาใช้ในการอธิบายวิเคราะห์ อาจเป็นการเปรียบเทียบระหว่างคนที่เคยมีพฤติกรรมการเล่นพนันและคนที่ยังมีพฤติกรรมการเล่นพนันอยู่ เพื่อให้เยาวชนเห็นความเป็นจริงว่าโลกไม่ได้มีมุมมองเดียว มีสังคมอีกกว้างไกลให้ต้องเรียนรู้ สำหรับเยาวชนกลุ่มนี้ จะต้องสร้างความตระหนักทางด้านเป้าหมายทางอาชีพให้แก่ผู้ปกครองด้วย ให้ผู้ปกครองมองภาพเดียวกันกับลูก เพื่อสนับสนุนเยาวชนให้ถึงเป้าหมายทั้งทางแรงใจและวาจา ให้เยาวชนและผู้ปกครองตระหนักให้ได้ว่าเรียนจบแล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง

ต้องทำอะไรเพื่อไปให้ถึงอาชีพนั้น ให้มองไปจนถึงการประกอบอาชีพ ไม่ใช่มองแต่ว่าจบระดับไหน เพื่อให้เยาวชนมีทิศทางการเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสมตามความต้องการ

5.5.3 กลุ่มที่ติดการพนันท้องถิ่น เล่นทุกครั้งที่มีโอกาส หรือเล่นบ่อยครั้ง ขาดไม่ได้ หากเป็นเยาวชนกลุ่มนี้ การแก้ไขปัญหาการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นให้ได้ผลดีจะต้องเน้นการสร้างแผนเป้าหมายร่วมกัน โดยขึ้นอยู่กับความสมัครใจของเยาวชน เพราะหากเยาวชนไม่สมัครใจแล้ว การแก้ไขบำบัดจะทำได้ยากเช่นเดียวกับยาเสพติด อย่างไรก็ตาม หากจัดสภาพแวดล้อมตามวิธีการข้างต้น คือจัดสภาพแวดล้อมให้ตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนอย่างแท้จริง มีพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงตนอย่างเต็มที่ภายใต้สายตาของผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะมากกว่า ซึ่งให้เห็นถึงเป้าหมายและโอกาสทางอาชีพภายในชุมชน สิ่งเหล่านี้อาจทำให้มีเยาวชนที่เต็มใจที่จะแก้ไขพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เมื่อเยาวชนมีความต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองแล้ว ครูมีบทบาทในการจัดการให้คำแนะนำรายบุคคล ร่วมกันกับเยาวชนและผู้ปกครองในการวางแผนทางการเรียนใหม่ โดยเน้นให้เยาวชนวางแผนเองและแสดงความต้องการ ความสนใจ หรือความถนัดออกมาให้ได้มากที่สุด สำหรับคนที่ติดหนัก ๆ ให้พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สอดส่องดูแลและให้ข้อมูลด้วย ทั้งนี้ในกรณีเช่นนี้ ครูอาจต้องประสานความร่วมมือกับชุมชนเพื่อให้ส่งต่อไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านด้วยอีกทางหนึ่ง

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ผู้วิจัยสรุปมานั้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น ผู้นำไปใช้อาจมีการประยุกต์แนวทางอื่นเข้ามาใช้ร่วมด้วย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ผู้วิจัยค้นพบมีความเกี่ยวข้องกันโดยตลอด จำจะต้องกระทำไปพร้อมกันในทุกด้าน จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังสรุปตามภาพประกอบ 22 ในหน้าถัดไป ดังนี้



ภาพประกอบ 22 สรุปแนวทางในการป้องกันและแก้ไข  
ปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา” มีความมุ่งหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น 2) เพื่อวิเคราะห์เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน 3) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนและผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น 4) เพื่อเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

จากความมุ่งหมายที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านศึกษาตลอดจนแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนอันมีภาวะเป็นอัตวิสัย (Subjective) ผู้วิจัยจึงใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) รูปแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) โดยทำการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

**การวิจัยระยะที่ 1** เป็นการศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา ตามความมุ่งหมายของการวิจัย 3 ข้อแรก โดยผู้วิจัยกำหนดพื้นที่วิจัยเป็นสนามพนันท้องถิ่นในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีสนามพนันหลายชนิดกระจายอยู่ในชุมชน และโรงเรียนมัธยมศึกษา N ซึ่งตั้งอยู่ใกล้สนามพนันท้องถิ่นในอำเภอดังกล่าวไม่เกิน 5 กิโลเมตร ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) การสนทนากลุ่ม การสังเกตและการบันทึกภาคสนาม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเครือข่ายหิมะ (Snowball Selection) ที่มีเกณฑ์ตรงตามที่คุณวิจัยกำหนด โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเปรียบเทียบกับ ผู้วิจัยได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 17 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มเปรียบเทียบกับในประเด็นที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอีก 2 คน รวม 19 คน 2) ผู้ปกครองของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเล่นพนันท้องถิ่น ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากการพนันท้องถิ่นต่างชนิดกัน จำนวน 3 คน 3) ครูผู้สอนของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากรายวิชาที่สอนที่แตกต่างกัน จำนวน 3 คน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จำนวน 5 คน

**การวิจัยระยะที่ 2** เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นในเยาวชน ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน นักจิตวิทยาการศึกษาและให้คำปรึกษา จำนวน 2 คน 2) ผู้ปกครองของเยาวชนในพื้นที่สนามพนัน ที่เยาวชนในปกครองไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น จำนวน 3 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเดียวกับการวิจัยระยะที่ 1 จำนวน 5 คน 4) ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูหัวหน้างานปกครองภายในสถานศึกษา และครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยทั้ง 4 กลุ่มได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 3 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งไม่มีโครงสร้าง 2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) แบบสังเกต จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การลงข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และใช้การจำแนกข้อมูล (Typological analysis) ในระดับมหภาคด้วยการวิเคราะห์เหตุการณ์ (Event analysis) รวมถึงทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปด้วย

## สรุปผลการวิจัย

1. การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวกับการพนันท้องถิ่น ดังนี้

เยาวชนให้ความหมายของการพนันท้องถิ่นว่าไม่ใช่การพนัน แต่เป็นเกมกีฬาสำหรับชิงรางวัลตามข้อตกลงระหว่างคู่แข่งกัน เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความเกี่ยวข้องอยู่กับตัวเยาวชนเองและครอบครัวในแง่ของการเป็นแหล่งรายได้และอาชีพ เยาวชนมีแนวความเชื่อว่าการเล่นพนันท้องถิ่นไม่ใช่เรื่องผิด เนื่องจากไม่ผิดกฎหมาย เป็นพฤติกรรมสามัญที่ปฏิบัติได้ถูกต้องและพบได้ทั่วไปในชุมชน อย่างไรก็ตามเยาวชนบางส่วนให้ความหมายของการพนันท้องถิ่นแตกต่างไปบ้างตามบริบทของรางวัล เช่น หากเป็นเงินเดิมพันเป็นการพนัน แต่ชิงรางวัลไม่เป็นการพนัน หรือใช้แนวความเชื่อเกี่ยวกับการประพัตินตามศาสนาใช้ในการให้ความหมายการพนันท้องถิ่นว่า การกระทำที่ทรามสัตย์ เป็นบาปจึงเป็นการพนัน แต่หากไม่ใช่ก็ไม่เป็นการพนัน จากการให้ความหมายของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นข้างต้นทำให้เยาวชนไม่ได้มองว่าตนติดพนัน แต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นเพียงผลพวงทางวิถีชีวิตเท่านั้น

นอกจากนี้ทัศนคติที่เยาวชนมีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องยังเป็นไปในแง่บวกทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคม ในฐานะที่เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว เป็นหนทางในการประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้มีสังคมใหม่ ๆ ที่กว้างขวางขึ้น ได้รับการยอมรับทั้งจากบุคคลในวัยเดียวกันและวัยผู้ใหญ่ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เยาวชนมองว่าการพนันท้องถิ่นไม่มีข้อเสีย แต่มีบางส่วนยอมรับว่ามีผลทางลบต่อเรื่องพฤติกรรมการเล่นและการทัศนคติของบุคคลภายนอก

ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างในประเด็นคู่เปรียบเทียบเกี่ยวกับการให้ความหมายต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน แต่ในประเด็นการยอมรับภาวะติดพนัน พบความแตกต่างของประเด็นระดับการศึกษา โดยเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยอมรับว่าตนเองชอบความสนุกตื่นเต้นจากการแข่งขัน และยังแพ้กึ่งเพิ่มความต้องการเล่นพนันท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเพื่อแก้เบื่อ แต่ไม่ได้มองว่าตนเองติดพนัน

2. เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ

2.1 สาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยง แรงจูงใจ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่นำเยาวชนเข้าสู่การเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

การที่เยาวชนเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่น เกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ 1) กลุ่มอ้างอิงซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สถาบันครอบครัว” และสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งสนามพนัน เมื่อบุคคลใกล้ชิดเยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอยู่ก่อนแล้ว และพาเยาวชนติดตามเข้าสนามพนันตั้งแต่เล็ก เยาวชนเกิดความคุ้นชินกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เกิดการสังเกต ชักถาม จนกระทั่งเรียนรู้วิถีการเล่นพนัน เมื่อโตขึ้นจึงเริ่มเปลี่ยนบทบาทจากผู้สังเกตการณ์มาเป็นผู้เสี่ยงสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน และมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเองร่วมกับผู้ใหญ่หรือบุคคลรุ่นราวคราวเดียวกันในที่สุด เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของเยาวชนที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น 2) ทัศนคติเชิงบวกต่อการพนันท้องถิ่นทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม โดยเยาวชนระบุว่าการเล่นการพนันท้องถิ่นของตนนั้นเกิดจากความชอบส่วนตัว ซึ่งเกิดจากการที่เยาวชนมองพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นวิถีปกติของชุมชน เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งรายได้ และเป็นสังคมที่ตนได้รับการยอมรับ

สำหรับประเด็นการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่น  
 เยาวชนเข้าใจว่าตนเองสามารถควบคุมตนในการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นการพนันได้ แต่หากมี  
 โอกาสเล่นก็จะเล่นทันที โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่น 4 ประการ  
 ได้แก่ 1) เงิน หากเยาวชนมีเงินมากพอก็จะเข้าร่วมการแข่งขัน ในประเด็นนี้พบความแตกต่างของ  
 ประเด็นข้อมูลคู่เปรียบเทียบ ในประเด็น ระดับชั้น โดยเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี  
 โอกาสด้านการเงินมากกว่าเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีพฤติกรรมการเล่นพนัน  
 ท้องถิ่นได้มากกว่า 2) ความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน แต่ปัจจัยนี้จะไม่ผลกับ  
 พฤติกรรมการเล่นพนันนอกและพนันท้องถิ่นออนไลน์ 3) กระบวนการสอบ หากมีการทดสอบใน  
 รายวิชา เยาวชนมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมท้องถิ่นลดลง โดยมีสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นตัว  
 แปรแฝง 4) ประวัติหรือสภาพของสัตว์ในการแข่งขัน แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น  
 ไม่ได้เป็นไปด้วยการเสี่ยงโชคเพียงอย่างเดียว แต่ผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองโดยอาศัยทักษะ  
 ประสบการณ์ที่เยาวชนมีจากความคุ้นชินและเรียนรู้จากวิถีชีวิต

## 2.2 เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนัน ท้องถิ่นของเยาวชน

เยาวชนเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการเล่นพนันท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่งคือ เยาวชนมี  
 ความตั้งใจและเต็มใจเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเอง ส่วนมากเริ่มเข้าสู่สนามพนัน  
 ตั้งแต่ยังวัยประถมต้น เรียนรู้วิธีการเล่นพนันท้องถิ่นผ่านการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคล  
 ใกล้ชิด เมื่อโตขึ้นจึงมีความตั้งใจเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นและตั้งใจเล่นพนันท้องถิ่น  
 เรื่อยมา โดยมีปัจจัยเรื่องเงินมาเป็นตัวกำหนดสำคัญร่วมด้วย นอกจากนี้ความผูกพันกับสัตว์และ  
 ที่ตั้งของสนามพนันก็มีผลต่อความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนมาก  
 เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามพบความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลคู่เปรียบเทียบ ในประเด็นระดับชั้น โดย  
 เยาวชนที่ออกจากกระบวนการศึกษามีแนวโน้มเล่นพนันนอกในสัตว์คู่อื่น ๆ สูงกว่าเยาวชนใน  
 กระบวนการศึกษา เยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรองลงมา และเยาวชนระดับชั้น  
 มัธยมศึกษาตอนต้นมีโอกาสเล่นพนันท้องถิ่นในสัตว์คู่อื่นน้อยมาก

สำหรับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการ  
 เล่นพนันท้องถิ่นประเภทชนวัวและชนไก่จะเล่นพนันท้องถิ่นชนิดใดชนิดหนึ่งเพียงชนิดเดียว  
 ในขณะที่เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันชนไก่แฉะจะมีพฤติกรรมการเล่นพนันปลาหัวตะกั่วหรือ  
 ปลากัดร่วมด้วย แต่ท้ายที่สุดมักเหลือเพียงชนิดเดียว และเยาวชนทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการเล่น  
 พนันระดับชาติ เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทั้งแบบเล่นเองและฝากผู้ใหญ่ที่สนิทกัน มี

การใช้เงินทั้งในเงินเดิมพัน เงินค่าเข้าร่วม พนันนอกระหว่างผู้ชมในสนามพนันและพนันออนไลน์ โดยการเล่นพนันนอกและพนันออนไลน์พบความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูลคู่เปรียบเทียบ ในประเด็นระดับชั้นดังที่ได้เสนอไปก่อนหน้านี้ บทบาทของเยาวชนในสนามพนันท้องถิ่นแบ่งเป็นสองบทบาทหลัก คือ 1) เยาวชนในฐานะผู้ดูแลสัตว์ มีทั้งที่เป็นเจ้าของสัตว์เอง ผู้ปกครองเป็นเจ้าของสัตว์ และรับจ้างดูแลสัตว์ เยาวชนกลุ่มนี้จะมีความรักใคร่ผูกพันกับสัตว์สูง ใช้เวลากับสัตว์มากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มรับจ้างดูแลสัตว์ เนื่องจากสัตว์เป็นแหล่งรายได้ในการหาเลี้ยงชีพ วงเงินที่เยาวชนกลุ่มนี้ใช้สำหรับการพนันท้องถิ่นจะอยู่ที่หลักสิบถึงหมื่นบาท แล้วแต่นิตพจน์ โดยมีการเล่นทั้งในระดับบุคคลและระดับทีมงานค่ายที่ดูแลสัตว์ ความถี่ในการเล่นพนันมีตั้งแต่เล่นทุกวันจนถึงเดือนละ 1 – 2 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดพนันเช่นกัน เมื่อนำสัตว์ไปทำการแข่งขัน เยาวชนที่เล่นพนันท้องถิ่นจะไปสนามพนันกับบุคคลใกล้ชิด ทีมงานในค่าย เจ้าแกที่จ้างเลี้ยงสัตว์ หรือเป็นลักษณะไปแบบส่วนตัวโดยไปพบปะคนคุ้นเคยที่อยู่ในวงการเดียวกันก็ได้ 2) เยาวชนในฐานะผู้ชมการแข่งขัน สำหรับเยาวชนที่อยู่ในฐานะผู้ชมการแข่งขัน มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นบ้างแต่วงเงินจะไม่สูงเท่ากับเยาวชนกลุ่มแรก เป็นลักษณะกิจกรรมร่วมของสังคมที่ตนร่วมอยู่มากกว่าจะสนใจด้วยตนเอง ในส่วนของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์มีการเล่นเฉพาะนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและผู้ที่ออกจากกระบวนการการศึกษาแล้วเท่านั้น และความถี่ในการเล่นอยู่ที่ราว 1 – 2 สัปดาห์ ซึ่งต่ำกว่าการเล่นแบบปกติมาก

สำหรับสภาวะเสพติดพนันเยาวชนยอมรับว่าตนรู้สึกสนุกตื่นเต้นในการแข่งขัน หากสัตว์ที่ตนดูแลอยู่ชนะการแข่งขันก็จะมีอารมณ์ภูมิใจในความสามารถของตนและเงินที่ได้คืนเป็นเท่าตัว ทำให้อยากเล่นต่อไปเรื่อย ๆ แต่หากแพ้ก็ต้องการแก้มือ จนเกิดเป็นภาวะยิ่งเล่นยิ่งติด เป็นการเสพติดพนันโดยไม่รู้ตัว แม้ว่าเยาวชนจะไม่คิดว่าตนติดพนันก็ตาม

3. พฤติกรรมการเรียนและผลกระทบด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น

เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมักมีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนแบบไม่สนใจการเรียน ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากปัจจัยสำคัญ คือ ความรู้สึกด้อยค่าทางการศึกษา เยาวชนระบุว่าตนเองเรียนไม่เก่ง เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นไม่มีสมาธิในเวลาเรียน บางครั้งคิดถึงวิธีการดูแลสัตว์ ชมถ่ายทอดสดการพนันท้องถิ่นออนไลน์หรือเล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ ขณะอยู่ในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องของเวลาเรียน มักขาดเรียนเพื่อดูแลสัตว์ นำสัตว์ไปร่วมการแข่งขันหรือไปร่วมกิจกรรมการพนันท้องถิ่นบ่อยครั้ง หรือบางครั้งก็ออกจากห้องเรียนเพื่อไปชมพนัน

ห้องเรียนออนไลน์นอกห้องเรียน ทำให้เวลาเรียนไม่พอจนไม่มีสิทธิ์สอบในที่สุด พบความแตกต่างของข้อมูลคู่เปรียบเทียบในประเด็นระดับชั้นและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น โดยเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีเวลาเรียนมากกว่าเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีสมาธิและเวลาเรียนสูงกว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ส่วนพฤติกรรมการเรียนนอกชั้นเรียนและความรับผิดชอบในการเรียน พบว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในการเรียน ไม่ส่งงานครูตามกำหนด ไม่ทบทวนบทเรียน มักทำงานอย่างหยาบ ๆ และบ่อยครั้งใช้วิธีการลอก เนื่องจากต้องนำเวลาไปใช้สำหรับดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน เมื่อประกอบกับพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนแล้ว ทำให้ผลการศึกษาตกต่ำ เกิดภาวะด้อยค่าทางการศึกษา ไม่ผ่านเกณฑ์การจบการศึกษาหรือออกจากระบบการศึกษากลางคัน

เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นบางส่วนมองว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นไม่ส่งผลกระทบด้านลบต่อผลการศึกษา แต่เกิดจากอุปนิสัยส่วนตัวของบุคคลเป็นสำคัญ หากมีความรับผิดชอบมากพอก็จะสามารถจัดสรรเวลาได้ อย่างไรก็ตามเยาวชนที่ออกจากกระบวนการศึกษาระหว่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้ตนไม่จบการศึกษาทั้งภาคบังคับและชั้นพื้นฐาน เป็นผลมาจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นซึ่งตรงกับการรับรู้ของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ยอมรับว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมการเรียนและผลการศึกษาของตนโดยตรงร่วมกับปัจจัยอื่น ทำให้ไม่มีสมาธิ เวลาเรียนไม่พอ ไม่มีความรับผิดชอบทางการเรียน การงานคั่งค้าง จนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและต้องออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด

ผลกระทบของการพนันท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนของเยาวชน แบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ได้แก่ 1) ผลกระทบด้านเวลาเรียน โดยเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมักเอาเวลาไปใช้ในการดูแลสัตว์ เตรียมตัวสัตว์เพื่อนำสัตว์เข้าร่วมการแข่งขัน และร่วมกิจกรรมพนันท้องถิ่น อาจขาดเรียนติดต่อกันหลายวัน หรือขาดเรียนเป็นบางเวลาต่อวัน ทำให้เวลาเรียนไม่พอ และไม่มีสิทธิ์สอบ ซึ่งส่งกระทบต่อเนื่องไปยังผลการศึกษา 2) ผลกระทบด้านด้านผลการเรียนและการไม่จบการศึกษา ผลกระทบด้านนี้เป็นผลต่อเนื่องจากผลกระทบด้านพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนเป็นหลัก โดยเยาวชนมักไม่สนใจการเรียน ไม่เข้าเรียน ไม่เข้าใจเนื้อหาการเรียน ไม่มีการทบทวนบทเรียน การงานคั่งค้าง ทำให้ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่มุ่งหวังไว้ กอปรกับผลการเรียนประเภทไม่มีสิทธิ์สอบ ทำให้ผลสัมฤทธิ์รวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อครบกำหนด 3 ปี ไม่สามารถสอบแก้ตัวได้ทัน ทำให้ไม่จบการศึกษา 3) ผลกระทบด้านการตัดสินใจออกจากระบบ

การศึกษากลางคัน เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มนี้เป็นเยาวชนที่ขาดเรียนบ่อย ขาดติดต่อกันหลายวัน ผลการเรียนต่ำ ทำให้เกิดความท้อถอยทางการศึกษา บางคนใช้การรับจ้างดูแลสัตว์ในการหาเลี้ยงชีพ ร่วมด้วย หลายคนมองว่าการทำงานหรือพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทำให้ตนมีรายได้ ต่างจากการเรียนที่ตนไม่รู้ว่าจะเรียนจบแล้วจะเอาไปทำอะไร และรู้สึกว่ามีอาชีพรองรับอยู่แล้ว กอปรกับเวลาเรียนที่เคร่งครัด ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการดูแลสัตว์ จึงตัดสินใจออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด อย่างไรก็ตามการตัดสินใจออกจากระบบการศึกษานั้นประกอบไปด้วยปัจจัยอื่นด้วย จะเห็นว่าผลกระทบด้านการศึกษาจากพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะลูกโซ่และต่อเนื่อง

4. ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนที่ได้มาจากการวิจัย มุ่งเน้นไปที่กระบวนการป้องกันในขณะที่เยาวชนยังไม่ใช่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแข่งขันและยังไม่ได้รับสิ่งตอบแทนจากการพนันท้องถิ่นเป็นหลัก โดยแบ่งเป็นแนวทางสำหรับกลุ่มเป้าหมายสังคมรอบตัวเยาวชนตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน และแนวปฏิบัติเพิ่มเติมเชิงนโยบายเป็น 5 ส่วน ได้แก่

4.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับครอบครัว ซึ่งเป็นสังคมที่ใกล้ชิดและมีส่วนในการกำหนดทัศนคติของเยาวชนต่อการพนันท้องถิ่นมากที่สุด ดังนี้ 1) ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพนันท้องถิ่นให้แก่เยาวชน ชี้ให้เยาวชนเห็นผลของการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นอย่างรอบด้าน ช่วยกำหนดความหมายของการพนันท้องถิ่นให้เยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและกำหนดทัศนคติต่อการพนันท้องถิ่นของเยาวชน อาจใช้กลวิธีการพูดคุยยกตัวอย่างบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นที่เยาวชนพบเจอในชีวิตประจำวันมาให้เยาวชนวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ชี้ให้เยาวชนเห็นถึงภัยแฝงของการพนันท้องถิ่น นอกจากนี้ครอบครัวอาจใช้วิธีทำข้อตกลงเกี่ยวกับการจำกัดการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนร่วมด้วย ทั้งนี้การจะป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนให้ได้ผลดีที่สุด ครอบครัวควรกระทำตนเป็นแบบอย่างในการไม่เล่นการพนันท้องถิ่นหรือเล่นอย่างไม่กระทบต่อเหตุการณ์อื่นในชีวิต คอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเยาวชนและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้ช่วยเหลือเยาวชนจากภัยของการพนันท้องถิ่นได้ทันทั่วถึงและต่อเนื่อง 2) ครอบครัวจะต้องร่วมมือกับโรงเรียนในการปลูกฝังให้เยาวชนเห็นเป้าหมายทางการศึกษา โดยครอบครัวเองจะต้อง

ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาก่อน และเป็นผู้ปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เยาวชนเชื่อว่าการศึกษาคือหนทางสู่การประกอบเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงตามที่เยาวชนปรารถนา และการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ คอยหนุนย้ำให้เยาวชนไม่ละทิ้งเป้าหมายทางการศึกษาโดยง่าย

4.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวัยรุ่นพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับโรงเรียน ซึ่งเป็นสังคมที่เยาวชนที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาใช้เวลาอยู่มากที่สุดรองจากที่บ้าน ดังนี้ 1) ครูและบุคลากรในโรงเรียนจะต้องปรับกรอบแนวคิดว่ายาวชนทุกคนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพ มีความสามารถที่หลากหลาย และโรงเรียนเป็นพื้นที่สำหรับพัฒนาทักษะที่เยาวชนสนใจและถนัด ไม่ใช่พื้นที่ของการแข่งขันเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว สุดท้ายผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับกรอบแนวคิดของตนเองให้หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน และเสริมแรงให้แก่ครูที่ขับเคลื่อนในประเด็นนี้ด้วย 2) โรงเรียนจะต้องเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ที่ปลอดภัยให้แก่เยาวชน เป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นตามความสนใจและความถนัดของเยาวชนอย่างแท้จริง ให้เยาวชนทุกคนรู้สึกว่ามีพื้นที่ของตัวเองในสังคม และได้รับการยอมรับจากสังคมเช่นเดียวกันทุกคน 3) ครูทุกคนจะต้องร่วมกันสร้างเป้าหมายทางอาชีพให้เยาวชนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ให้นักเรียนตระหนักว่าทักษะหรือความรู้ที่ตนสามารถกระทำได้จากโรงเรียน สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นอาชีพสำหรับหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่ให้ความสำคัญกับทักษะเชิงวิชาการมากเกินไปกว่าทักษะด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ควรแสดงให้เยาวชนเห็นโอกาสทางอาชีพที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชุมชน เพื่อให้เยาวชนมองเห็นเป้าหมายทางการศึกษาของตนเองและมุ่งมั่นในการศึกษาจนจบตามตั้งใจ 4) ครูต้องปรับวิธีสอนให้มีความหลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะอย่างรอบด้าน แสดงให้เห็นวิธีการนำผลการเรียนรู้ในรายวิชาไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยกตัวอย่างสถานการณ์แวดล้อมของเยาวชนหรือปัญหาในชุมชนมาเป็นตัวตั้ง มีการประเมินที่หลากหลายรอบด้าน หลักสูตรสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่น เพิ่มประเด็นการเรียนรู้เรื่องการเงิน (Financial Literacy) การรู้เรื่องสังคม (Social Literacy) รวมถึงประเด็นการรู้เท่าทันการพนัน เพื่อให้เยาวชนได้พัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้านและเหมาะสมกับบริบททางสังคมในชุมชน และสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ขึ้นในโรงเรียน โดยมีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินธุรกิจเป็นหลัก เพื่อให้เยาวชนเรียนรู้กระบวนการทำงาน การจัดการทรัพย์สิน รวมถึงมองเห็นโอกาสในการสร้างอาชีพจากทักษะภายในโรงเรียน 6) ผู้บริหารควรนำเข้าสู่ชุดความรู้เรื่องการป้องกัน ดูแล และช่วยเหลือเด็กที่มี

พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ให้แก่ครูทุกคน เพื่อให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ 7) โรงเรียนต้องเป็นผู้ประสานงานในการรับและส่งต่อข้อมูลความสามารถหรือพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชน ระหว่างครอบครัว โรงเรียนเดิม โรงเรียนปัจจุบัน และชุมชน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและดำเนินการอย่างเป็นระบบในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ดูแลช่วยเหลือเยาวชนให้พ้นจากภัยสังคมในทุกรูปแบบ

4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนสำหรับชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ที่เยาวชนเป็นส่วนหนึ่งและอยู่ร่วมด้วยตลอดเวลา 1) ชุมชนต้องกำหนดมาตรการป้องกันเยาวชนให้ห่างไกลจากการพนันท้องถิ่น โดยเริ่มต้นที่ระดับชุมชนและผลักดันให้เป็นนโยบายเชิงกฎหมายต่อไป ต้องทำข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดอายุและตรวจบัตรประชาชนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพนันท้องถิ่นก่อนเข้าสนามพนัน การออกกฎเช่นนี้เป็นการตีกรอบทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนได้เป็นอย่างดี 2) ชุมชนต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในชุมชน เปิดพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ให้เยาวชนแสดงความสามารถหรือกระทำตามความสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสนใจร่วมกันมาดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายใต้การเฝ้าระวังของผู้เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ช่วยประชาสัมพันธ์หรือดำเนินการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย 3) จัดผู้มีความรู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าไปขยายความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน ดูแลและช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงแก่ครูในโรงเรียน รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับทางโรงเรียน เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

4.4 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนในเชิงนโยบายด้านการศึกษา การที่โรงเรียนจะเคลื่อนฐานแนวคิดได้นั้น นโยบายทางการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเสียก่อน โรงเรียนจึงจะสามารถนำนโยบายไปขยายและปฏิบัติการให้เกิดขึ้นจริงได้ 1) นโยบายทางการศึกษาจะต้องให้คุณค่าการพัฒนาทักษะชีวิตเทียบเท่ากับทักษะทางวิชาการ มีการเสริมแรงในระดับโรงเรียนและระดับปัจเจก ลดภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะเชิงวิชาการลง และส่งเสริมให้การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นบทบาทหน้าที่ของครูทุกคน 2) ควรมีการปรับเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยควรเป็นการประเมินตามสภาพจริงอย่างสร้างสรรค์ตามตัวชี้วัดแทนการประเมินเอกสาร เกณฑ์การประเมินมีหลากหลาย และเน้นประเมินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

6.5 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนแบ่งตามระดับความรุนแรงของการติดพนัน ดังนี้ 1) กลุ่มที่ยังไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนัน

ท้องถิ่น กลุ่มนี้ต้องเน้นการป้องกันด้วยการให้ความรู้ พัฒนาการรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่น กระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างเป้าหมายทางอาชีพและความตระหนักในความสำคัญของการศึกษา ให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนเอง 2) กลุ่มที่เริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น กลุ่มนี้ต้องเน้นการพัฒนาทักษะการคิดและควบคุมตนเอง สอดแทรกการรู้เท่าทันการพนันท้องถิ่นผ่านการพูดคุยหรือกระบวนการทำงาน โดยเน้นให้เยาวชนเป็นผู้วิเคราะห์และแสดงแนวเปรียบเทียบในสถานการณ์ตัวอย่างซึ่งพบได้ในชุมชน ชี้ชวนให้เยาวชนวิเคราะห์การพนันท้องถิ่นอย่างรอบด้าน สร้างความตระหนักถึงเป้าหมายทางอาชีพทั้งในเยาวชนเองและผู้ปกครอง เพื่อให้ช่วยสนับสนุนจากสถาบันครอบครัวอีกทางหนึ่ง 3) กลุ่มที่ติดการพนันท้องถิ่น ทางที่จะช่วยเยาวชนกลุ่มนี้ได้ดีที่สุดคือการทำให้เยาวชนต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง โรงเรียนและครอบครัวจะต้องประสานงานเพื่อวางแผนทางการศึกษาและเป้าหมายทางอาชีพให้กับเยาวชนเป็นรายบุคคล โดยเน้นให้เยาวชนเป็นคนแสดงความต้องการออกมาและวางแผนด้วยตนเอง ผู้ปกครองจะต้องทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนและส่งต่อข้อมูลให้แก่ทางโรงเรียน

### อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา โดยยึดตามความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นสำคัญ แบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การให้ความหมาย แนวคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น พบว่าเยาวชนให้ความหมายของการพนันท้องถิ่นว่าไม่เป็นการพนัน โดยนำมาตรการทางกฎหมายที่มีการอนุญาตให้เปิดได้มาเป็นเกณฑ์กำหนดแนวคิดดังกล่าว อย่างไรก็ตามก็ตามเยาวชนบางส่วนให้ความหมายของการพนันท้องถิ่นแตกต่างไปบ้างตามบริบทของของรางวัลและแนวความเชื่อทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของอุบล สวัสดิ์ผล และคณะ (2561, น. 77-78) ที่กล่าวว่าเยาวชนใช้เกณฑ์การนิยามความหมายของคำว่าการเล่นอย่างหลากหลาย และเยาวชนตัวอย่างกว่าร้อยละ 32.95 ใช้เกณฑ์ความหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือการขัดต่อศีลธรรมมาเป็นตัวกำหนด นอกจากนี้เยาวชนยังมองว่าการพนันท้องถิ่นเป็นเกมกีฬาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความเกี่ยวข้องอยู่กับตัวเยาวชนเองและครอบครัวในแง่ของการเป็นแหล่งรายได้และอาชีพ เป็นพฤติกรรมสามัญที่ปฏิบัติได้ถูกต้องและพบได้ทั่วไปในชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากเยาวชนเกิดความคุ้นชินกับสภาพแวดล้อมที่อุดมไปด้วยสนามพนัน และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นตั้งแต่ยังเด็กผ่านบริบทของชุมชน

และครอบครัว จึงเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมและบุคคลใกล้ชิดมีส่วนในการกำหนดนิยามและทัศนคติของบุคคลต่อพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ได้ จากการให้ความหมายของพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นข้างต้นทำให้เยาวชนไม่ได้มองว่าตนติดพนัน แต่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นเพียงผลพวงทางวิถีชีวิตเท่านั้น ทำให้เกิดความคงทนในการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นเรื่อยมา นอกจากนี้ทัศนคติที่เยาวชนมีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องยังเป็นไปในแง่บวกทั้งมิติเศรษฐกิจและสังคม จะเห็นได้ว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นย่อมมีมุมมองด้านบวกต่อการพนันท้องถิ่นและมองว่าการพนันส่งผลดีแก่ตนเองจึงได้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น

เมื่อผู้วิจัยนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัย ซึ่งสร้างขึ้นจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ I. Ajzen (1991) ผู้วิจัยพบว่ามียาละเอียดในส่วนของตัวกำหนดทัศนคติต่อการพนันท้องถิ่นที่สอดคล้องกัน คือทัศนคติของเยาวชนต่อพฤติกรรมท้องถิ่นเป็นไปตามความเชื่อเกี่ยวกับผลของการพนันท้องถิ่นและการประเมินผลจากการเล่นพนันท้องถิ่น ซึ่งอธิบายได้ว่าการที่เยาวชนมีทัศนคติในแง่บวกต่อการพนันท้องถิ่นทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมนั้น เกิดจากการที่เยาวชนเชื่อว่าการพนันท้องถิ่นให้ผลดีแก่ตนเองและบุคคลแวดล้อม และเชื่อมั่นว่าผลจากการเล่นพนันท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางบวก และสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้

จากการนิยามความหมายของการพนันท้องถิ่นและทัศนคติต่อการพนันท้องถิ่นของเยาวชนข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเยาวชนไม่ได้ตระหนักถึงภัยแฝงของการเล่นพนันท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อในวิถีชีวิตของตนเอง การกำหนดนิยามที่ถูกต้องและการสร้างความคิดให้เยาวชนมองการพนันตามความเป็นจริงอย่างรอบด้าน จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

2. เจตนาเชิงพฤติกรรม พฤติกรรมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน

2.1 สาเหตุหรือปัจจัยหลักที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นคือกระบวนการทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการพนันท้องถิ่น ทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นผลพวงต่อเนื่องมาจากผลการวิจัยส่วนที่ 1 เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมองว่าการเล่นพนันท้องถิ่นทำให้ตนมีเงิน สามารถดูแลตนเองได้ และขยายวงสังคมของตนให้กว้างขึ้นในกลุ่มที่สนใจในเรื่องเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์ และ ชีรโชติ ภูมิภมร (2559) ที่กล่าวว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนเกี่ยวข้องกับวงจรการพนันคือ การพนันทำให้รวย เป็นแหล่งรายได้ ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินในชุมชน และทำให้จนน้อยลง รวมถึงในมิติสังคมที่เยาวชน

ต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นสาเหตุให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น คือ การคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ariyabuddhiphongs (2013) ที่อธิบายว่าสภาพสังคม มาตรการทางกฎหมาย และบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองมีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชน ดังนั้นทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันของผู้ปกครองควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษ (Luigi, Gibertoni, Randon, และ Scorcu, 2018, pp.356) การที่กระบวนทัศน์ส่วนตัวของเยาวชนผนวกกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงดังที่กล่าวไปนี้ กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) ตามที่กรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างไว้ โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนระบุว่า ความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมของบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการด้วยกัน คือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง รวมกับความเชื่อและความคิดเห็นบุคคลผนวกเข้ากับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล และคณะ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันแฝงในงานวัดของเยาวชน พบว่าพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนได้รับอิทธิพลทางอ้อมมีค่าเป็นบวกจากตัวแปรทัศนคติที่มีต่อการเล่นเกมในงานวัด ได้รับอิทธิพลทางอ้อมมีค่าเป็นบวกจากตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นเกมในงานวัดและได้รับอิทธิพลทางอ้อมมีค่าเป็นบวกจากตัวแปรความสามารถในการควบคุมตนเองในการเล่นเกมในงานวัด โดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการเล่นเกมในงานวัด และงานวิจัยของปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2562) ที่ระบุว่าบริบทและสภาพแวดล้อมของเยาวชน รวมถึงวัฒนธรรมการเล่นพนันที่ฝังตัวอยู่ในชุมชนเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนัน

2.2 รับรู้ความสามารถในการควบคุมตนในการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน ผู้วิจัยพบข้อค้นพบที่สำคัญคือ “กระบวนการสอบ” เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนด้วยนอกเหนือจากเรื่องเงินและความสะดวกในการเดินทางไปสนามพนัน แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว กลับพบว่าการที่เยาวชนให้ความสำคัญต่อกระบวนการสอบ เนื่องมาจากทัศนคติของบุคคลใกล้ชิดหรือครอบครัวเป็นสำคัญ จึงสอดคล้องกับข้อค้นพบส่วนก่อนหน้าที่ระบุว่าทัศนคติของครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน

2.3 เยาวชนมีความตั้งใจและเต็มใจเข้าสู่กระบวนการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยตนเอง และจะเล่นทันทีที่มีโอกาส โดยส่วนใหญ่เริ่มเข้าสู่สนามพนันตั้งแต่เล็ก เรียนรู้วิถีของการพนันผ่านการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคลใกล้ชิดซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิ

ปัญญาของ Bandura (1989) ที่กล่าวว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ผ่านการเลียนแบบ เนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา เมื่อวันเวลาผ่านไปเยาวชนก็เริ่มสร้างพื้นที่ของตนเองในการเล่นพนันท้องถิ่น และกลายเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคลในที่สุด เมื่อผนวกรวมเข้ากับทัศนคติที่เยาวชนมองการเล่นพนันในแง่บวก มีแนวคิดว่าการพนันให้ผลดีแก่ตนเองในทุกมิติ จึงเกิดความตั้งใจในการเข้าร่วมกระบวนการการเล่นพนันท้องถิ่นได้โดยง่าย โดยมีปัจจัยเรื่องเงินและความผูกพันกับสัตว์และสถานที่ตั้งของสนามพนันมาเป็นตัวกำหนดร่วมด้วย ความตั้งใจในการเข้าสู่กระบวนการพนันท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการพนันท้องถิ่นของเยาวชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยกรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัย ที่ว่าเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการพนันท้องถิ่น เป็นผลมาจากทัศนคติที่มีต่อการพนันท้องถิ่น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการพนันท้องถิ่น

2.4 พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนมีความแตกต่างกันในแต่ละชนิดพนัน ทั้งความถี่ รูปแบบการเล่น และวงเงินที่ใช้ในการเล่น แต่มีจุดร่วมกันอยู่หนึ่งอย่างคือ เยาวชนมีแนวโน้มเล่นการพนันท้องถิ่นสูง เมื่อเป็นคู่แข่งของสัตว์ที่ตนดูแล ซึ่งเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้จากการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างเยาวชนกับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน จากสภาพชุมชนที่รายล้อมไปด้วยสนามพนัน ส่งผลให้อาชีพของบุคคลในท้องถิ่นบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นไปด้วย รวมถึงเชื้อให้บุคคลมีสัตว์สำหรับแข่งขันไว้ในครอบครองและเลี้ยงไว้ในบริเวณบ้าน เมื่อเยาวชนเติบโตมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ ทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมกับบุคคลในครอบครัว และบุคคลใกล้ชิดในการเลี้ยงสัตว์จนกระทั่งเกิดความคุ้นชินและความพึงพอใจส่วนบุคคลในการเลี้ยงสัตว์ชนิดนั้น ๆ นอกจากความรักในชนิดของสัตว์แล้ว เมื่อเยาวชนได้รับผิดชอบเลี้ยงสัตว์จำนวนหนึ่งซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบส่วนตน ทั้งในลักษณะการเป็นเจ้าของสัตว์ด้วยตนเองและการรับจ้างเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเยาวชนจะต้องใช้เวลาดูแลสัตว์เหล่านั้นตลอด 24 ชั่วโมง ก็ย่อมต้องมีความรักและผูกพันกับสัตว์นั้น ๆ เป็นพิเศษ เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสัตว์ที่ตนเลี้ยง เยาวชนหลายคนกล่าวว่าสัตว์ในความดูแลของตนเปรียบเสมือนตัวแทนของตนเอง ประกอบกับแนวคิดที่ว่าผลของการแข่งขันเป็นการแสดงศักยภาพของผู้เลี้ยง ทำให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นที่จะดูแลสัตว์เลี้ยงในปกครองของตนให้ชนะการแข่งขันในสนามพนันท้องถิ่น ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นทุกครั้ง เมื่อสัตว์ของตนทำการแข่งขันและจะต้องนำสัตว์ไปแข่งขันด้วยตนเอง ถือเป็นภารกิจที่ไม่อาจงดเว้นได้ ภาวะตื่นเต้นระหว่างการแข่งขัน การได้เห็นสัตว์ของตนเองเป็นต่อในสนามแข่ง เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานยิ่งกว่าผลตอบแทนที่จะได้รับ หากชนะ เยาวชนจะ

เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ภาคภูมิใจในความคิดและการตัดสินใจของตน รวมถึงเชื่อมั่นในฝีมือการดูแลสัตว์ของตนเองมากยิ่งขึ้น หากแพ่ เยาวชนย่อมเกิดความผิดหวังและต้องการแสดงศักยภาพของตนในคราวต่อไป จึงเกิดภาวะยิ่งเล่ยิ่งติดตามมา

3. พฤติกรรมการเรียนและผลกระทบด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเล่นพนันท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้ผลที่มาจากการเล่นการพนันท้องถิ่น เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเรียนในชั้นเรียนแบบไม่สนใจการเรียนและไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่มีสมาธิในการเรียน ขาดเรียนบ่อย ส่งผลให้มีผลการเรียนต่ำ นอกจากนี้ พฤติกรรมการเรียนนอกห้องเรียนยังมักนำเวลาสำหรับการทำงานเพื่อทบทวนบทเรียนไปใช้ในการดูแลสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน ทำให้เกิดผลกระทบด้านการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเวลาเรียน 2) ด้านผลการเรียน และ 3) การไม่จบการศึกษาหรือออกจากระบบการศึกษากลางคัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คงกรีษ เล็กศรีนาค และคณะ (2555, น.141) และสุภาวดี เจริญวานิช (2557, น. 875) ที่พบว่าพฤติกรรมการเล่นพนันส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนของเยาวชน ทำให้ขาดเรียนบ่อย เนื่องจากเอาเวลาไปเล่นพนัน มีพฤติกรรมเสียสมาธิในระหว่างเรียน ผลการเรียนตกต่ำ เมื่อเทียบกับเพื่อนวัยเดียวกัน การถูกกล่าวโทษว่ากล่าวตักเตือนจากอาจารย์ นอกจากนี้เยาวชนกลุ่มนี้มักเป็นผู้รู้สึกด้อยค่าทางการศึกษา มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ไม่เห็นหนทางประกอบอาชีพจากทักษะในกระบวนการศึกษา แต่เมื่ออยู่ในสนามพนัน กลับเป็นผู้ทรงคุณค่าและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการดูแลสัตว์ ได้รับการยอมรับในสังคม จึงเกิดความรู้สึกพึงพอใจและรู้สึกสนุกกับความสำเร็จในสนามพนันและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมากขึ้น เยาวชนกลุ่มนี้จึงหันไปทุ่มเทเวลาให้กับกิจกรรมการพนันท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องแทน ทั้งยังมีแนวคิดว่าการพนันท้องถิ่นเป็นหนทางของการสร้างเงิน สามารถทำเป็นอาชีพเลี้ยงตัวเองจากความชำนาญและประสบการณ์ที่ตนเรียนรู้มาตั้งแต่ยังเด็กและสามารถฝึกฝนได้ในชีวิตประจำวัน กอปรกับความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองที่ได้รับการยอมรับจากสังคมของบุคคลในวงการเล่นพนัน ย่อมทำให้เยาวชนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมการพนันท้องถิ่นแทนกระบวนการศึกษาในที่สุด

เมื่อผู้วิจัยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 ทั้ง 3 ข้อ มาเทียบกับกรอบแนวคิดชั่วคราวของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้วางไว้ ผู้วิจัยพบว่าทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) สามารถอธิบายพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นได้

จากการศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน พบว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับเจตนาเชิงพฤติกรรมของเยาวชน ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเล่นพนันท้องถิ่นอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส ทั้งรูปแบบการร่วมวางเงินเดิมพัน การเล่นพนันนอกและพนัน

ออนไลน์ ซึ่งเจตนาเชิงพฤติกรรมนี้เป็นผลมาจาก 1) ทศนคติที่เยาวชนมีต่อการพนันท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปในทิศทางบวก เยาวชนมีความคุ้นชินกับพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตั้งแต่ยังเล็ก มองว่าเป็นวัฒนธรรมกีฬาของภาคใต้ ไม่ใช่การพนันและไม่ใช่วีธีผิดแต่อย่างใด กอปรกับทัศนคติทางบวกต่อการพนันท้องถิ่นทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเยาวชนสามารถสร้างอาชีพและรายได้จากการพนันท้องถิ่นได้ และคิดว่ากิจกรรมการพนันท้องถิ่นสามารถขยายวงสังคมของตนทำให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลวัยเดียวกันและบุคคลที่อาวุโสกว่าในวงการเดียวกัน ทำให้เยาวชนมีความตั้งใจที่จะร่วมการพนันท้องถิ่น 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเล่นพนันท้องถิ่น จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเยาวชนเริ่มมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นจากความคุ้นชินที่เกิดจากการชักนำของบุคคลใกล้ชิดและการที่ผู้ปกครองในครอบครัวไม่ได้คัดค้านการเล่นพนันท้องถิ่น บางครอบครัวสนับสนุนให้บุตรหลานมีพฤติกรรมดังกล่าว เนื่องจากมองว่าให้ประโยชน์มากกว่าโทษ การชักนำอาจเป็นไปโดยบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลบ้านใกล้เคียงในชุมชนนำเยาวชนเข้าสู่สนามพนันตั้งแต่ในวัยเยาว์ เมื่อเยาวชนโตขึ้นมีกำลังทางการเงินก็มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นตามบุคคลใกล้ชิดเหล่านั้นไปโดยปริยาย โดยจะเห็นว่าเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นจะเล่นพนันท้องถิ่นเพียงชนิดเดียวต่อคน และการพนันชนิดนั้นก็เป็นการพนันชนิดเดียวกับที่บุคคลใกล้ชิดในครอบครัวของตนมีพฤติกรรมอยู่ก่อนแล้วด้วย เมื่อโตขึ้นเยาวชนมีโอกาสเล่นพนันท้องถิ่นและปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่นร่วมกับบุคคลในวัยใกล้เคียงที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ก็ยังมีความสนุกมากขึ้น และเต็มใจที่จะเล่นพนันท้องถิ่นมากขึ้นตามไปด้วย 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองต่อการเล่นพนันท้องถิ่น เยาวชนคิดว่าตนเองสามารถควบคุมตนเองในการเล่นพนันท้องถิ่นได้ โดยการตัดสินใจเล่นพนันท้องถิ่นจะผ่านกระบวนการพิจารณาถึงปัจจัยย่อย ๆ หลายประการ ได้แก่ เงินที่เยาวชนมี ความเกี่ยวข้องผูกพันกับสัตว์ ความคิดเกี่ยวกับกระบวนการสอบของเยาวชน และประวัติของสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นโดยตรงด้วย ในเรื่องของความถี่ในการเล่น จำนวนเงินที่ใช้ในการเล่น เป็นต้น

นอกจากนี้ข้อค้นพบเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัยก็มีความเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนเช่นกัน กล่าวคือความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสัตว์มีผลมากในการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เยาวชนมีแนวโน้มที่จะเล่นพนันท้องถิ่นมากกว่า หากว่าสัตว์ที่ตนเป็นผู้ดูแลด้วยตนเองทำการแข่งขัน เรื่องวัยและสถานะทางการศึกษาของเยาวชนก็มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากเช่นกัน จากการศึกษาพบว่า เมื่อเยาวชนมีอายุมากขึ้น สถานะทางการเงินความน่าเชื่อถือรวมถึงสัมพันธภาพในวงการพนันท้องถิ่นก็ดีขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเอื้อให้เยาวชนมี

โอกาสเล่นพฤติกรรมพนักท่องถิ่นได้หลากหลายวิธีการและบ่อยครั้งขึ้น สถานะทางการศึกษาก็เป็นตัวช่วยกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นได้ดี เนื่องจากเยาวชนที่ยังอยู่ในระบบการศึกษา มีเวลาว่างน้อยกว่าจึงมีโอกาสในการเล่นพนักท่องถิ่นต่ำกว่าไปด้วย

เมื่อพิจารณาผลกระทบของพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นที่มีต่อการศึกษาของเยาวชน ทั้งในด้านความรับผิดชอบในการเรียน การส่งงาน เวลาเรียน พฤติกรรมการเรียนในและนอกชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามีความเกี่ยวข้องกัน โดยพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นส่งผลในเชิงลบต่อการศึกษาของเยาวชน โดยมีส่วนทำให้เยาวชนไม่ส่งงาน มีเวลาเรียนไม่พอ เหม่อลอยหรือทำกิจกรรมอื่นในชั้นเรียนที่ไม่ใช่การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และทำให้เยาวชนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เรียนไม่จบหรือออกจากระบบการศึกษากลางคัน

ประเด็นข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ไม่พบเยาวชนที่เคยเล่นการพนักท่องถิ่นและเลิกเล่นได้แม้แต่รายเดียวในเขตพื้นที่วิจัย แม้กระทั่งเยาวชนที่ระบุกับผู้วิจัยว่าตนเลิกเล่นแล้ว แต่ผ่านไปเพียงไม่กี่สัปดาห์ก็พบว่ากลับไปมีพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นตามเดิม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการพนักท่องถิ่นแทรกซึมอยู่ในวิถีชุมชนเป็นปกติ เยาวชนเองไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบต่อการพนักท่องถิ่นมาแต่เดิมและไม่เห็นประโยชน์ของการเลิกเล่นพนักท่องถิ่น กอปรกับการที่ครอบครัวของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่น มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขันอยู่ก่อนแล้ว เยาวชนดำเนินวิถีชีวิตโดยมีสัตว์เหล่านั้นเป็นส่วนประกอบ จึงเป็นการยากที่จะเลิกโดยเด็ดขาดได้ด้วยตนเองเพียงผู้เดียว ทั้งยังไม่มีกิจกรรมอื่นใดให้เยาวชนได้ปฏิบัติแทนเวลาเดิมที่ใช้อยู่กับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน หรือทำกิจกรรมกับเพื่อนในวงการเล่นเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพนักท่องถิ่น ทำยที่สุดจึงกลับไปมีพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นอีกครั้ง

4. ผลการเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นของเยาวชน การวางแผนทางสำหรับป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่น สามารถทำได้ง่ายกว่าการแก้ไข เนื่องจากเยาวชนยังไม่ได้รับผลรางวัลจากการเล่นพนักท่องถิ่น ที่อาจไปก่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการพนักท่องถิ่นให้แก่เยาวชนได้ ประกอบไปด้วย 1) แนวทางสำหรับครอบครัว 2) แนวทางสำหรับโรงเรียน และ 3) แนวทางสำหรับชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มสังคมที่แวดล้อมตัวของเยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอล์ฟ ต่วนบุละ และคณะ (2560, น.12) ที่ระบุว่า ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นแรงสนับสนุนทางสังคมที่สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของเด็กต่อปัญหาการพนักท่องถิ่นได้ นอกจากนี้การจะป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนักท่องถิ่นของเยาวชนให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากสังคม

ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนร่วมกันขับเคลื่อนเป็นการทำงานในลักษณะพหุภาคีประสานความร่วมมือเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

การแก้ไขปัญหาการมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นไม่ว่าระดับใดก็ตาม ต้องเริ่มจากการเปลี่ยนความคิด ความเชื่อของเยาวชนต่อการพนันท้องถิ่นให้ได้เสียก่อน จึงจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ โดยอาจใช้กระบวนการพูดคุยหรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เป็นผลกระทบจากการพนันท้องถิ่นในชุมชนให้เยาวชนร่วมวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ให้เห็นว่าการพนันไม่ได้มีด้านดีเพียงด้านเดียว หากเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของเยาวชนต่อการพนันท้องถิ่นได้ ก็จะสามารถแก้ไขพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนได้เช่นกัน

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยนำผลการวิจัยไปใช้

1. สังคมรอบตัวเยาวชนอันประกอบด้วยครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ควรร่วมกันสร้างนิยามของการพนันท้องถิ่นที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในเยาวชน แนะนำให้เยาวชนมองการพนันท้องถิ่นอย่างรอบด้านจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการออกมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันในเยาวชน และจัดการสนามพนันท้องถิ่นในพื้นที่ให้ปลอดเยาวชน

2. สังคมรอบตัวเยาวชนควรตระหนักถึงความสำคัญของการวางเป้าหมายทางอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เยาวชน สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้เยาวชนได้แสดงความสามารถตามความสนใจและความถนัด ให้เยาวชนรับรู้ถึงการมีตัวตนของตนเองในพื้นที่ที่ผู้ใหญ่สามารถเฝ้าระวังได้ เพื่อให้เยาวชนมีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถนำทักษะเหล่านั้นไปใช้ประกอบอาชีพสุจริตที่ห่างไกลจากสังคมการพนันได้อย่างมีความสุขมีความรู้เท่าทันการพนัน มีความรู้เรื่องสังคมและการเงิน

3. ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรอบตัวเยาวชนต้องเริ่มดำเนินการประสานความร่วมมือในลักษณะพหุภาคีโดยทันที เพื่อที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ที่สำคัญคือความต่อเนื่องของการดำเนินงาน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

4. รัฐควรพัฒนาให้มีหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการดูแลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันในเยาวชนที่ชัดเจนทั้งในระดับชุมชนและประเทศ โดยหน่วยงานดังกล่าวควรมีการสร้างชุดความรู้ที่จะช่วยให้เยาวชนรู้เท่าทันการพนันและกระจายความรู้ไปยังครอบครัว

และโรงเรียน โดยแบ่งตามระดับช่วงการศึกษา เป็นลักษณะชุดการเรียนรู้เสริมประสบการณ์ที่ไม่เป็นภาระเพิ่มเติมแก่ครูผู้สอนในโรงเรียนและไม่ควรมีค่าใช้จ่าย

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ความรักและผูกพันกับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน และสถานะทางการเงินของเยาวชนเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการวิจัยครั้งนี้ การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการพิจารณากลไกของความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเยาวชนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วเกิดภาวะภาคภูมิใจ ซึ่งอาจมีผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเล่นของเยาวชนได้
2. จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเยาวชนได้รับผลกระทบด้านการเรียนจากการพนันท้องถิ่น อย่างไรก็ดี เยาวชนหลายคนระบุว่าพฤติกรรมการเล่นพนันเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาตัวแปรพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นร่วมกับปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อผลการเรียนหรือพฤติกรรมการเล่นของเยาวชน
3. การพนันท้องถิ่นในชุมชนภาคใต้ เป็นการพนันที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เป็นสำคัญ ทำให้อาจมีบริบทและข้อค้นพบที่แตกต่างจากการพนันท้องถิ่นภาคอื่นที่ไม่มีสัตว์มาใช้ในการแข่งขัน การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นที่ไม่มีสัตว์เป็นองค์ประกอบ

## บรรณานุกรม

- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. In *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Ajzen, I., และ Fishbein, M. (1980). *understanding attitude and predicting social behavior*. Eglewood cliffs: Prentice-Hall.
- Ajzen, M. F. I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*: Reading, Mass. : Addison-Wesley.
- Ariyabuddhiphongs, V. (2013). Adolescent Gambling: A Narrative Review of Behavior and Its Predictors. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 11(1), 97-109.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American psychologist*, 44(9), 1175.
- Fong, T. W., และ Rosenthal, R. J. (2014). *FREEDOM from PROBLEM GAMBLING. Self – help Workbook*. State of California: UCLA Gambling Studies Program and Office of Problem Gambling.
- King, D., Delfabbro, P., และ Griffiths, M. (2010). The convergence of gambling and digital media: Implications for gambling in young people. *Journal of Gambling Studies*, 26(2), 175–187.
- Luigi, N. D., Gibertoni, D., Randon, E., และ Scorcu, A. E. (2018). Patterns of Gambling Activities and Gambling Problems Among Italian High School Students: Results from a Latent Class Analysis. *Journal of Gambling Studies*, 34(2), 339-359.
- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2556, มกราคม - มีนาคม). เศรษฐศาสตร์การเมืองของบ่อนการพนันที่บ้าน. *ทันเกม*, 2(5), 4-6.
- กาญจน์ภา พงศ์พนรัตน์, และ วีรโชติ ภูมิภมร. (2559). เยาวชนกับการพนัน: ปัจจัยเสี่ยง ความ เปราะบาง และผลกระทบทางสังคม. กรุงเทพฯ: คงริษ เล็กศรีนาค และคณะ. (2555). พฤติกรรมการเล่นการพนันของเยาวชนกรณีศึกษา: เขต กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 12(4), 132-146.
- คอลัฟ ต่วนบุละ และคณะ. (2560). แรงสนับสนุนทางสังคม: กลไกป้องกันปัญหาการพนันของเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. <http://www.gamxblingstudy->

[th.org/imgadmins/research\\_file/ebook-60-02-Kohlaf.pdf](http://th.org/imgadmins/research_file/ebook-60-02-Kohlaf.pdf)

- จรรยา กล่าวสุนทร. (2540). การศึกษาตัวแปรและพฤติกรรมการเล่นการพนัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เจริญ คัมภีรภาพ. (2546). กฎหมายกับการจัดตั้งสถานคาสีโน สังคีต พิริยะรังสรรค์ พ. 2, เศรษฐกิจการพนัน: ทางเลือกเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงพระอาทิตย์.
- ธน หาพิพัฒน์. (2561). เด็กไทยกับการเล่นพนัน ปัจจัยเสริมแรง และผลกระทบ. กรุงเทพฯ: นวลน้อย ตรีรัตน์. (2557). คำปรารภ ก. สนธิสัมพันธ์ พนันพื้นบ้าน: การรื้อฟื้นของธุรกิจการพนันสู่วิถีชุมชน (4-6). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.
- นันทวัช นูนากร. (2559). แนวทางการป้องกันความเสี่ยงในการออกกลางคันของเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 11(31), 33-46.
- พรจิรา บริวัชรากุล. (2559). แะรอยหยักสมอง มองผลกระทบของการพนัน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบจากการพนันมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- มติชนออนไลน์. (2561). ตะลึง วัวชนภาคใต้เม็ดเงินสะพัดปีละ 5 พันล้านธุรกิจคู่ขนานผุดเป็นดอกเห็ด หมดยุคเด็กเลี้ยงวัวจบ ป.4. [https://www.matxichon.co.th/local/qualitylife/news\\_1001187](https://www.matxichon.co.th/local/qualitylife/news_1001187)
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2555, กรกฎาคม-กันยายน). นายหัววัวชน. ทันเกม, 1(3), 13-15.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). วัวชน: 'นักสู้' ในดง 'นักเลง' ก. สนธิสัมพันธ์ พนันพื้นบ้าน: การรื้อฟื้นของธุรกิจการพนันสู่วิถีชุมชน (53 - 79). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.
- รัตตพงษ์ สอนสุภาพ. (2557). การพนันแข่งม้าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2556). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.
- วรรัต สีนัด. (2546). การศึกษาพฤติกรรมพนันฟุตบอลโดยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล. (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วรัญญา ทัศนีศรีวงศ์. (2558). กฎหมายการพนัน [เอกสารเผยแพร่]. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.

วิเศษ สุจินทรัพย์. (2557). ไก่ชน: จากการละเล่นสู่การพนัน ก. สนิธสัมพันธ์ พนันพื้นบ้าน: การรู้จักพิษของธุรกิจการพนันสู่วิถีชุมชน (10 - 50). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2561). รายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2563). รายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดีอนตุลา.

สดใส สร้างโชค, และ นนท พลาวัน. (2555). การพนันในบุญประเพณีบั้งไฟ. กรุงเทพฯ:

สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2546). รากฐานทางประวัติศาสตร์ทฤษฎีการพนัน สังคีต พิริยะรังสรรค์

เศรษฐกิจการพนัน : ทางเลือกเชิงนโยบาย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงพระ

อาทิตย์. สุพร อภินันทเวช. (2558). ระบบให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการพนัน จากความรู้สู่การ สร้างรูปธรรม. กรุงเทพฯ: โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบ จากการพนัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

สุพร อภินันทเวช. (ม.ป.ป.). เยาวชนกับการพนัน ในมุมมองของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ:

โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบจากการพนัน มูลนิธิ

สาธารณสุขแห่งชาติ. สุภาวดี เจริญวานิช. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวดี เจริญวานิช. (2557). พฤติกรรมการติดเกม: ผลกระทบและการป้องกัน.

วารสารวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 22(6), 871-879.

อับดุลลาตีฟ การ์. (2559). นกกรงหัวจุก: พนันพื้นบ้านในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.

กรุงเทพฯ:

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2558). การพนันแฝงในงานวัด: กระบวนการเปลี่ยนสภาพของ

กิจกรรมงานวัดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นพนันของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ:

อุบล สวัสดิ์ผล และคณะ. (2561). การพนันในมุมมองของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น

ชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาบ้านไพรพัฒนา ตำบลไพรพัฒนา อำเภออุบลราชธานี

จังหวัดศรีสะเกษ. สืบค้นจาก <http://www.gamxblingstudy->

[th.org/imgadmins/research\\_file/ebook-60-22-Ubon.pdf](http://th.org/imgadmins/research_file/ebook-60-22-Ubon.pdf)







ภาคผนวก ก  
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

## รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์ฯ ตูลย์เมธการ  
อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรภัส น้าสมบุญ  
อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์  
อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา ศกุนตนาค  
อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.อิทธิฯ อุตมาน  
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยระยะที่ 2: การเสนอแนวทางในการป้องกันและ  
แก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์  
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.วรวิมล สุภาพ  
อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ



ภาคผนวก ข  
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย



## แบบสัมภาษณ์การวิจัย ระยะที่ 1

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นและเยาวชนคู่เปรียบเทียบ

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ - สกุล ..... เพศ ..... สถานการณ์เล่นพนัน

ระดับชั้น .....

โค้ดผู้ให้ข้อมูล .....

### ประเด็นการสัมภาษณ์

1. นักเรียนคิดว่าการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรงที่นักเรียนเล่นอยู่นั้นเป็นการพนันหรือไม่ เพราะเหตุใด
2. นักเรียนเริ่มเล่นและเข้าสู่การแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรงได้อย่างไร เหตุใดจึงเริ่มเล่น และมีการเล่นพนันชนิดอื่นร่วมด้วยหรือไม่
3. ปกติแล้ว นักเรียนเล่นแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรงบ่อยแค่ไหน และใช้จ่ายเงินมากน้อยเพียงใด
4. วิธีการเล่นแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรงของนักเรียนเป็นอย่างไร มีลำดับขั้นตอน กติกา หรือวิธีการอย่างไร นักเรียนเล่นที่ไหน กับใครบ้าง
5. นักเรียนคิดว่านักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง ได้ยาก/ง่ายเพียงใด เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น หากมีโอกาส นักเรียนจะเล่นทันทีหรือไม่ อย่างไร
6. นักเรียนคิดว่าพ่อแม่ ญาติ เพื่อนบ้าน และเพื่อน มีผลต่อการตัดสินใจเล่นแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง ของนักเรียนหรือไม่ หรือเขาเหล่านั้นมีความต้องการให้นักเรียนเล่นเกมดังกล่าวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
7. นักเรียนคิดว่า ผู้เฝ้ารอบตัวนักเรียนหรือคนในสังคมคิดเห็นอย่างไรต่อการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง

8. นักเรียนคิดว่า หากมีผู้อื่นมาชวนให้เล่นแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง นักเรียนจะสามารถควบคุมตนเองในการตอบรับ/ปฏิเสธการเล่นดังกล่าว ได้มาก/น้อยเพียงใด และอย่างไร
  9. นักเรียนคิดว่าการเล่นพนันท้องถิ่น มีผลต่อการเข้าเรียนในชั้นเรียน และการทำงานส่งครูหรือไม่ อย่างไร
  10. นักเรียนคิดว่าการพนันท้องถิ่น ส่งผลต่อผลการเรียนของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
  11. นักเรียนคิดว่าการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง มีข้อดี หรือข้อเสียต่อนักเรียนในแง่มุมใดบ้าง นอกเหนือจากประเด็นด้านการศึกษาและเป็นอย่างไร
- 

#### ประเด็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติม



.....

.....

.....

.....

## แบบสัมภาษณ์การวิจัย ระยะที่ 1

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้ปกครองของเยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ - สกุล .....

เป็นผู้ปกครองของ .....

ได้ให้ผู้ให้ข้อมูล .....

### ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ตามทัศนคติของท่าน การแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และแข่งขันนกกกรง คืออะไร เป็น การพนันหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของท่านหรือไม่ อย่างไร
2. บุตรหลานในปกครองของท่านเล่นมีพฤติกรรมการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และ แข่งขันนกกกรงบ่อยเพียงไร เล่นอย่างไร เล่นกับใคร และที่ไหนบ้าง
3. ท่านคิดว่าอะไร เป็นสาเหตุที่ทำให้บุตรหลานในปกครองของท่านมีพฤติกรรมการ แข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และแข่งขันนกกกรง
4. ท่านคิดว่าครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่นแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และ แข่งขันนกกกรง ของบุตรหลานในปกครองของท่านหรือไม่ อย่างไร
5. ท่านคิดว่าการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และแข่งขันนกกกรงที่บุตรหลานเล่น มีผลต่อ พฤติกรรมการเรียน และผลการเรียน หรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าการแข่งขันชนวัว แข่งขันไก่แจ้ และแข่งขันนกกกรงที่บุตรหลานเล่น มีผลต่อ ชีวิตของบุตรหลานของท่านในด้านใดบ้าง ยกเว้นจากการด้านการเรียน และเป็นอย่างไร

ประเด็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

---

---

---

---



## แบบสัมภาษณ์การวิจัย ระยะที่ 1

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ครูผู้สอน

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ - สกุล .....

โค้ดผู้ให้ข้อมูล .....

### ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ในความคิดของท่าน การเล่นพนันท้องถิ่นคืออะไรเหตุใดนักเรียนบางกลุ่มจึงมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น และบางกลุ่มจึงไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว
2. ท่านคิดว่าในปัจจุบันสภาพการเล่นพนันท้องถิ่นของนักเรียนเป็นอย่างไร นักเรียนหรือเยาวชนเล่นพนันท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร
3. ท่านคิดว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนหรือไม่ ในมิติใด และเป็นอย่างไรบ้าง
4. ท่านคิดว่า การพนันท้องถิ่นในชุมชนของท่าน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
5. ท่านคิดว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น มีผลกระทบต่อนักเรียนในด้านอื่นนอกจากการศึกษาหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่า การเข้าเรียน และการส่งงานของนักเรียนที่เล่นการพนันท้องถิ่น แตกต่างกับนักเรียนที่ไม่เล่นการพนันท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร
7. ท่านคิดว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เล่นการพนันท้องถิ่น แตกต่างกับนักเรียนที่ไม่เล่นการพนันท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร ในมิติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเด็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

---

---

---

---



## แบบสัมภาษณ์การวิจัย ระยะที่ 2

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้ปกครองของเยาวชนที่ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ - สกุล .....

โค้ดผู้ให้ข้อมูล .....

### ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าการพนันท้องถิ่นในชุมชนของท่าน เป็นปัญหาหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่า ปัจจัยใด เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้นุตรหลานในปกครองของท่าน ไม่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

### ประเด็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

## แบบสัมภาษณ์การวิจัย ระยะที่ 2

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ : ผู้ทรงคุณวุฒิ

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

ผู้สัมภาษณ์ .....

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ - สกุล .....

โค้ดผู้ให้ข้อมูล .....

### ประเด็นสภาพบริบทเบื้องต้น

1. การพนันท้องถิ่น คือ กิจกรรมการเสี่ยงโชค ที่มีการวางเงินเดิมพัน หรือสิ่งของรางวัลต่าง ๆ ตอบแทน ทั้งรูปแบบปกติและรูปแบบออนไลน์ โดยเกี่ยวข้องกับการเล่นที่เกี่ยวกับ ประเพณีและวัฒนธรรมของภาคใต้ ได้แก่ การเล่นพนันสัตว์ คือ การชนวัว การชนไก่ การ ชนไก่แจ้
2. เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น เติบโตขึ้นท่ามกลางสังคมการพนันท้องถิ่น มี สนิมพนันหลากหลายและอยู่โดยรอบบริเวณชุมชน อาชีพของผู้ปกครองและตนเองมี ความเกี่ยวข้องกับการพนันท้องถิ่น มีพฤติกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ใช้สำหรับแข่งขันในการ พนันท้องถิ่น เยาวชนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการพนันท้องถิ่นทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม
3. เยาวชนมีความรู้สึกเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสัตว์ที่ใช้ในการแข่งขัน และมี พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นแน่นอน หากสัตว์ที่ตนเลี้ยงทำการแข่งขัน และให้ ความหมายการพนันท้องถิ่นว่าไม่เป็นการพนัน
4. เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นหลายรูปแบบ เช่น เล่นเองในสนาม (ลงเงินเดิม พนัน, เล่นพนันนอกกับบุคคลในสนาม) เล่นพนันท้องถิ่นออนไลน์ ฝากผู้ใหญ่ลงเงินเดิมพัน ในวัวของบุคคลใกล้ชิด

### ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน เป็นปัญหาต่อกระบวนการศึกษาของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นควรเป็นเช่นไร
3. ท่านมีแนวทางการแก้ปัญหาการเล่นพนันท้องถิ่นในท้องถิ่นที่มีสนามพนันในชุมชนอย่างไรในเชิงนโยบาย
4. ท่านมีแนวปฏิบัติอย่างไร สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาเยาวชนเล่นการพนันท้องถิ่น
5. ท่านมีแนวปฏิบัติอย่างไร สำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น
6. ท่านคิดว่ามีบุคคลหรือองค์กรใดอีกบ้าง นอกจาก ครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญาและป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนบ้าง และบุคคลเหล่านั้นมีแนวทางในการปฏิบัติตนอย่างไร

### ประเด็นการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

---



---



---



---

## แบบสนทนากลุ่มการวิจัย ระยะที่ 2

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: เยาวชนที่มีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

รายชื่อและโค้ดข้อมูลของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

### ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. นักเรียนคิดว่าความหมายของคำว่า “การพนันท้องถิ่น” คืออะไร และมีลักษณะเช่นไร
2. นักเรียนคิดว่าบุคคลรอบตัวนักเรียน เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ๆ มีความคิดเห็นต่อการเล่นพนันท้องถิ่นอย่างไร บุคคลรอบตัวเหล่านั้นมีพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นด้วยหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนคิดว่าการพนันท้องถิ่น เช่น การแข่งวัวชน ชนไก่แจ้ หรือแข่งขันนกกรง เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของนักเรียนและผู้ปกครองหรือไม่ อย่างไร

4. หากนักเรียนทราบว่า ในวันนี้มีการเล่นพนันท้องถิ่นที่นักเรียนสนใจ นักเรียนคิดว่ามีสิ่งใด หรืออะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจเล่นหรือไม่เล่น การพนันท้องถิ่นนั้น
  5. นักเรียนคิดว่าการเล่นพนันท้องถิ่น มีผลต่อการมาเรียนหนังสือ หรือการทำงานส่งครู หรือไม่ อย่างไร
  6. นักเรียนคิดว่าการเล่นการพนันท้องถิ่น ส่งผลต่อคะแนนและผลการเรียนของนักเรียนบ้าง หรือไม่ อย่างไร
  7. นักเรียนคิดว่าการพนันท้องถิ่นส่งผลดี/ผลเสียต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง
  8. นักเรียนคิดว่าพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในสนาม สามารถเข้ามาในโรงเรียนได้หรือไม่ อย่างไร เช่น การเล่นออนไลน์ขณะอยู่ในห้องเรียน การจัดแข่งในโรงเรียน
- 

ประเด็นเพิ่มเติม



.....

.....

.....

.....

## แบบสนทนากลุ่มการวิจัย ระยะที่ 2

เรื่อง “การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา

วัน เดือน ปี ..... เวลา ..... น. สถานที่ .....

รายชื่อและโค้ดข้อมูลผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

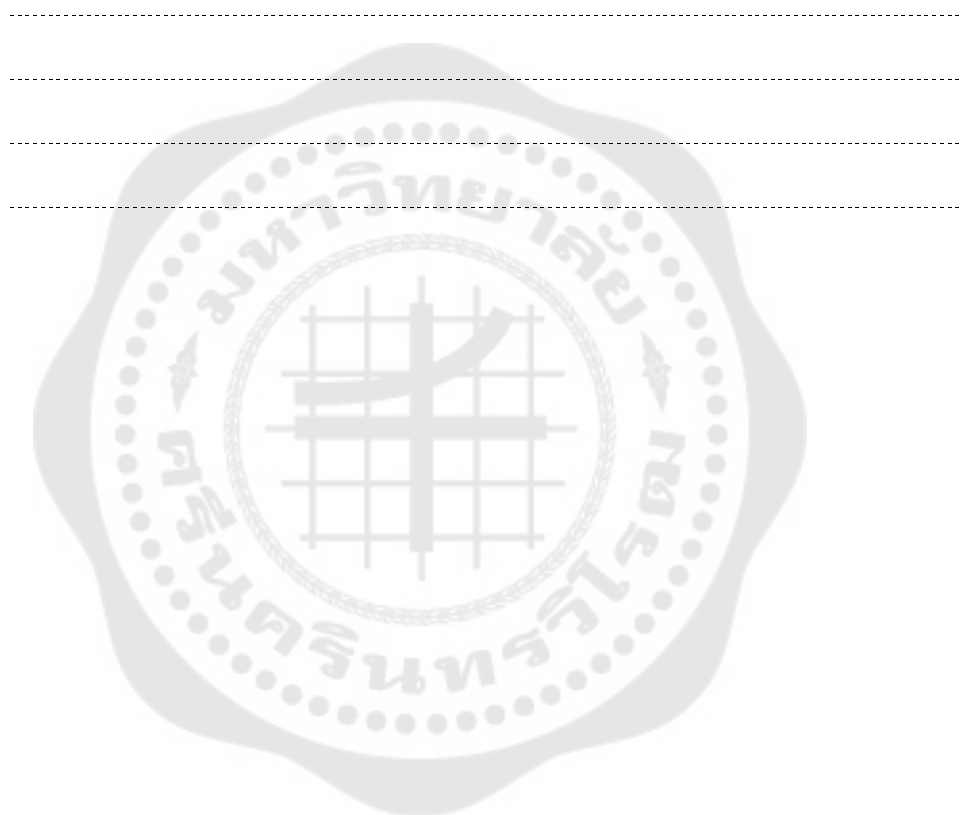
1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

### ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนอย่างไรบ้าง และจะนำไปปฏิบัติได้อย่างไร
2. ท่านมีแนวทางในการบริหารจัดการในการป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชนอย่างไรบ้าง และจะนำไปปฏิบัติได้อย่างไร

3. ท่านคิดว่าผู้ใด เป็นผู้มีส่วนบทบาทในการแก้ไขปัญหาและป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนัน  
ท้องถิ่นของเยาวชนบ้าง บุคคลหรือองค์กรเหล่านั้นมีแนวทางที่ควรปฏิบัติอย่างไรเพื่อ  
แก้ไขปัญหาและป้องกันพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นของเยาวชน
- 

ประเด็นเพิ่มเติม



แบบสังเกตการวิจัย ระยะที่ 1

เรื่อง “การพินิจท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบด้านการศึกษา”

วัน เดือน ปี..... สถานที่..... เหตุการณ์หลักที่สังเกต.....

| ชนิดของข้อมูล                      | พฤติกรรม | กิจกรรม | ความหมาย | ความสัมพันธ์ | สภาพแวดล้อม |
|------------------------------------|----------|---------|----------|--------------|-------------|
| ประเภทของข้อมูล                    |          |         |          |              |             |
| พฤติกรรมนักเรียนขณะอยู่ในสนามพินิจ |          |         |          |              |             |
| แยกตามเยาวชนคู่เปรียบเทียบ         |          |         |          |              |             |
| พฤติกรรมนักเรียนขณะอยู่ในห้องเรียน |          |         |          |              |             |
| แยกตามเยาวชนคู่เปรียบเทียบ         |          |         |          |              |             |



ภาคผนวก ค

หนังสือรับรองการทำจริยธรรมในมนุษย์



หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย  
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและใบยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 176/2562F

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบต่อการศึกษา  
ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวกัญญารัตน์ เลี้ยงผา  
สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์  
เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการวิจัย  
2. โครงการวิจัย  
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย  
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาพบทวน

|                                             |                                     |
|---------------------------------------------|-------------------------------------|
| 1. แบบเสนอโครงการวิจัย                      | ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 13 ม.ค. 2563 |
| 2. โครงร่างการวิจัย                         | ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 13 ม.ค. 2563 |
| 3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย          | ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 13 ม.ค. 2563 |
| 4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย | ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 13 ม.ค. 2563 |

(ลงชื่อ).....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทันตแพทย์หญิงณปภา เอี่ยมจิตรกุล)

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/F-176/2562

วันที่ให้การรับรอง : 13/01/2563

วันหมดอายุใบรับรอง : 13/01/2564

## ประวัติผู้เขียน

|                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อ-สกุล         | กัญญารัตน์ เลียงผา                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| วัน เดือน ปี เกิด | 9 กันยายน 2534                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| สถานที่เกิด       | กรุงเทพมหานคร                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| วุฒิการศึกษา      | พ.ศ.2552 มัธยมศึกษา โรงเรียนอมาตย์พานิชนุกูล<br>พ.ศ.2557 ปริญญาตรี การศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1)<br>สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ<br>พ.ศ.2564 ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต<br>สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์<br>มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |
| ที่อยู่ปัจจุบัน   | 84/5 หมู่บ้านการ์เด็นแลนด์ ถนนศรีพังงา ตำบลกระเปาะใหญ่ อำเภอเมือง<br>จังหวัดกระบี่ 81000                                                                                                                                                                                                                 |